

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

NYPL RESEARCH LIBRARIES

3 3433 10564 8277

Schaffer

HFB

B R A Z I L I È.

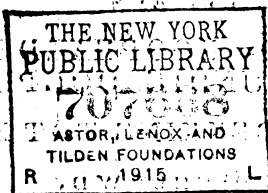
B R A Z I L I Ë,
ALS
ONAFHANKELIJK RIJK,
UIT EEN
GESCHIED- KOOPHANDEL- EN
STAATKUNDIG OOGPUNT,
OOK IN BETREKKING TOT EUROPA,
BESCHOUWD,
IN EEN HISTORISCH TAFEREEL VAN DESZELFS
AFSCHEIDING VAN PORTUGAL
EN VERHEFFING TOT
ZELFSTANDIG KEIZERRIJK,
BENEVENS EEN UITVOERIG VERSLAG DER
STAATKUNDIGE GEBEURTENISSEN
IN DIT RIJK,
GEDURENDE DE JAREN 1821, 1822 EN 1823.
DOOR
DEN RIDDER *VON* SCHÄFFER,
Majoor der Keiz. Brazil. Eeregards.
UIT HET HOOGDUITSCH.
T W E E D E D E E L.
MET EENE VOLLEDIGE KAART VAN BRAZILIË, VOLGENS
DE NIEUWSTE STAATKUNDIGE VERDEELING.

TE AMSTERDAM, BIJ
C. L. S C H L E U E R.
1825.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

RECEIVED

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

LIBRARY

36066

LIBRARY

I N H O U D.

ZESDE AFDEELING.

Overzicht der bestanddeelen des Braziliaanschen Rijks.

§. 1. *Provinciën van Brazilië*, blz. 1. §. 2. *Kusten van Brazilië*, blz. 4. §. 3. *Geographische ligging van Brazilië*, blz. 6. §. 4. *Brazilië vergeleken met andere rijken*, blz. 12.

ZEVENDE AFDEELING.

Handelbetrekking en mercantiele uitzigten van *Brazilië*.

§. 1. *Over geld en koophandel in het algemeen*, blz. 24. §. 2. *Bevrijde koophandel van Brazilië*, blz. 29. §. 3. *Uitvoer*, blz. 34. §. 4. *Invoer*, blz. 49. §. 5. *Invoerartikelen uit de enkele landen*, blz. 56. §. 6. *Kust- en landhandel*, blz. 60. §. 7. *Zeehandel*, blz. 62. §. 8. *Zeehavens van Brazilië*, blz. 64. §. 9. *Uitzigten voor den koophandel van Brazilië*, blz. 75.

ACHTSTE AFDEELING.

Landbouw van *Brazilië* en uitzigten voor denzelven.

§. 1. *De landbouw van Brazilië bestaat slechts in de koop*, blz. 79. §. 2. *Bebouwbare bodem van Brazilië*, blz. 89. §. 3. *Ontginning van den grond en aanplantingswijze der voornaamste producten*, blz. 91.

NEGENDE AFDEELING.

Nijverheid van *Brazilië* en uitzigten voor
dezelve.

§. 1. *Waardering der nijverheid met betrekking tot Brazilië*, blz. 98. §. 2. *Het goudwasschen*, blz. 102. §. 3. *Het diamantwasschen*, blz. 105. §. 4. *Nijverheid der inboorlingen*, blz. 109.

TIENDE AFDEELING.

Onafhankelijkheid van *Brazilië*, in betrekking tot
Portugal en de overige Staten des vastelands
van *Europa*.

§. 1. *Het vastelandsstelsel in tegenstelling van het zee-
stelsel*, blz. 111. §. 2. *Portugals voordeel uit de onafhan-
kelijkheid van Brazilië*, blz. 114. §. 3. *Staatkundige betrek-
king van Portugal tot Brazilië*; blz. 123. §. 4. *Bewijzen, hoe
gewichtig Brazilië in zijne onafhankelijkheid voor Europa, in-
zonderheid voor deszelfs handelstaten is*, blz. 130. §. 5. *Be-
wijs, hoe gewichtig Brazilië, als onafhankelijk keizerrijk, voor
de ontwikkeling van monarchale regeringsvormen in Amerika
kan worden*, blz. 138.

ELFDE AFDEELING.

De onafhankelijkheid van *Brazilië* in betrekking tot
de overige Amerikaansche Staten en tot *Groot-
Britannië*.

§. 1. *Engeland als beschermer der Amerikaansche onafhan-
kelijkheid*, blz. 147. §. 2. *Bewijs, hoe gewichtig de onafhan-
kelijkheid van Brazilië voor Groot-Britannië is*, blz. 151.
§. 3. *Natuurlijke alliantie van Brazilië met de Vereenigde
Staten van Noord-Amerika*, blz. 152. §. 4. *Betrekkingen van
Brazilië tot het voormalige Spaansche Amerika*, blz. 154.

TWAAALFDE AFDEELING.

Tafereel van de zeden en leefwijze der
Brazilianen.

§. 1. *Inwoners van Brazilië*, blz. 160. §. 2. *Huishelijk leven des Keizers en der Keizerin*, blz. 162. §. 3. *Beschaving en wetenschappelijke instellingen*, blz. 167. §. 4. *Schoone kunsten*, blz. 171. §. 5. *Levensmiddelen en krankheden*, blz. 175. §. 6. *Landplagen*, blz. 182. §. 7. *Woningen*, blz. 186.

DE TIENDE AFDEELING.

De uitwijking naar *Brazilië* en wenken voor de
zoodanigen die zich derwaarts willen
begeven.

§. 1. *Waarschuwing voor zielverkoopers*, blz. 189. §. 2. *Wijze, waarop emigranten naar Brazilië kunnen komen*, blz. 191. §. 3. *Inrigting der kolonistenschepen en ontvangst der emigranten in Brazilië*, blz. 193. §. 4. *Voor wie het raadzaam is naar Brazilië te trekken*, blz. 195.

VEERTIENDE AFDEELING.

Bewijs dat het onmogelijk is *Brazilië* weder tot eene
afhankelijke kolonie te maken.

§. 1. *Vergelijking van den toestand van Brazilië met den toestand der Vereenigde Staten van Amerika, toen dezen voor hunne onafhankelijkheid streden*, blz. 199. §. 2. *Veroveringsoorlogen willen over het algemeen in Amerika niet gelukken*, blz. 206. §. 3. *Portugals krijgsmagt*, blz. 207. §. 4. *Besluit*, blz. 212.

A A N-

A A N H A N G S E L.

Eenige berigten wegens de wilde volkstammen
in *Brazilië*.

- §. 1. *Oorspronkelijke inwoners van Brazilië*, blz. 217.
 §. 2. *Van de kleur en ligchaamsgestalte der wilde natien in het algemeen*, blz. 222. §. 3. *De Botocudas*, blz. 224.
 §. 4. *Potachos, Maconis, Penhames en Manhaus*, blz. 228.
 §. 5. *De Puris*, blz. 229. §. 6. *De Coroatos en Coropos*, blz. 246. §. 7. *De Guaycurus*, blz. 273.

B R A Z I L I Ë

A L S

ONAFHANKELIJK RIJK.

ZESDE AFDEELING.

Overzicht der bestanddeelen des Braziliaanschen Rijks.

§. 1. *Provinciën van Brazilië.* — Volgens het ontwerp van constitutie van den 30 Augustus 1823 bestaat het keizerrijk *Brazilië*, hetwelk op eene vlakke ruimte van 113,115 vierkante mijlen (*) eene bevolking van omtrent vijf millioenen zielen bevat (†), uit de volgende provinciën:

Pro-

(*) Volgens CROME 131,708, en volgens BALBI zelfs 140,652 vierkante mijlen, zonder de provincie *Cisplatina*: dit verschil is zeker aanmerkelijk; doch de vlakke inhoud van *Brazilië* is bijkans onmogelijk juist te bepalen.

VERT.

(†) In 1818 rekende men volgens BALBI 3,617,900 inwoners, waaronder 843,000 blanken, 259,400 wilden van verscheiden stammen, 426,000 vrije en 202,000 slavenmesticeen, 159,500 vrije negers en 1,728,000 neger-slaven. *Brazilië* kreeg jaarlijks een' toevoer van 16,000 tot 20,000 negers.

VERT.

II. DEEL.

A

Provinciën.	Geogr. vierk. mijlen.	Bevolking.
1. <i>Para</i>	10,523	143,073
2. <i>Rio negro</i>	9,600	48,357
3. <i>Maranhão</i>	3,211	182,986
4. <i>Piauí</i>	2,856	46,296
5. <i>Ceara</i>	3,311	272,713
6. <i>Rio grande del norte</i>	1,573	68,736
7. <i>Paraíba</i>	932	246,232
8. <i>Fernambuc</i>	1,412	602,205
9. <i>Alagoas</i>	910	256,956
10. <i>Sergipe del Rey</i>	856	267,523
11. <i>Bahia</i>	2,579	559,570
12. <i>Espiritu Santo</i>	1,788	73,996
13. <i>Rio de Janeiro</i>	8,930	589,650
14. <i>S. Paulo</i>	9,010	610,632
15. <i>Cisplatina (Montevideo)</i>	10,565	175,960
16. <i>Minas gerães</i>	11,961	928,933
17. <i>Goyaz</i>	12,932	150,000
18. <i>Matto grosso</i>	20,116	82,000
19. De eilanden <i>Fernando</i> , enz.	50	600
Totaal	113,115	5,306,418

Van deze negentien provinciën liggen de volgende van het noorden naar het zuiden aan de kust:

Para, hoofdstad *Belem*, of *Para* aan de *Gran Para*, met 28,216 inwoners.

Maranhão, hoofdstad *S. Luis do Maranhão*, met 26,536 inwoners.

Piauí, hoofdstad *Oeiras*, met 1700 inwoners, hoofdhaven *Parnaíba*, met 15,000 inwoners.

Ceara, hoofdstad *Aracati*, met 26,000 inwoners.

Rio grande do norte, hoofdstad *do Natal*, met 18,200 inwoners.

Pa-

Paraíba, hoofdstad *Paraíba*, met 15,672 inwoners.

Fernambuc, hoofdstad *Fernambuc (Olinda, Recife)*, met 62,325 inwoners.

Alagoas, hoofdstad *Porto calvo*, met 6,000 inwoners.

Sergipe del Rey, hoofdstad *Sergipe*, met 36,000 inwoners.

Bahia, hoofdstad *Bahia (S. Salvador da Bahia de todos os Santos)*, met 182,300 inwoners.

Espirito Santo, hoofdstad *Vittoria*, met 12,500 inwoners.

Rio de Janeiro, hoofdstad *Rio de Janeiro*, met 210,000 inwoners.

S. Paulo, met het eiland *S. Catharina* en *Rio grande do Sul*, hoofdstad *S. Paulo*, met 45,000 inwoners.

Cisplatina, hoofdstad *Montevideo*, met 36,000 inwoners.

De eilanden *Fernando do Noronho* en *Trinidad*, die eene provincie uitmaken, liggen van de kust af in de *Atlantische Zee*. *Fernando do Noronho* 58 Duitſche mijlen in het noord-oosten van Kaap *S. Roque*, de noord-oostpunt van *Brazilië*, op 4° zuiderbreedte, 32°, 18' westelijke lengte van *Greenwich*, als misdadigenkolonie met eenige ſchanſen en eene bezetting van honderd man. Door vrije inwoners, omtrent 500 in getal, wordt aldaar ſuiker, timmerhout, ooft, enz. gewonnen; maar het eiland heeft gebrek aan bronwater. *Trinidad*, honderdvijftig mijlen van de haven *Espirito Santo*, op 20° zuiderbreedte en 30° westelijke lengte van *Greenwich*, is een geſooleerd hoogoprijzend

zend eiland, omtrent gelijk *S. Helena*, en werd wegens gebrek aan water door de Portugezen verlaten, doch is voor omtrent tien jaren weder bezet; dewijl fortuinzoekers zich aldaar hadden nedergezet. Tegenwoordig ligt aldaar eene kleine Braziliaanfche bezetting en er waait eene keizerlijke vlag. *Trinidad*, hetwelk men met het gelijknamige Britfche eiland in de *West-Indiën* niet moet verwisfelen; heeft eene goede landingplaats, die als noodhaven dienen kan.

De overige boven opgetelde provinciën liggen in het binnenfte des rijks:

Rio negro, westelijk van de noordelijkfte kustprovincie *Para*, hoofdplaats *Barcellos*, met 2,484 inwoners.

Goyaz, zuidelijk van *Para* en zuid-westelijk van *Maranhão*, *Ceara* en *Bahia*, hoofdstad *Goyaz (Villa boa)*, met 7000 inwoners.

Het gewigtige bergwerkdistrict *Minas gerães*, in het westen van *Espiritu Santo*, zuidelijk van *Bahia*, noord-westelijk van *Rio de Janeiro* en westelijk van *Goyaz*, waar *Villa rica* 39,000, de hoofdstad *Mariana* 7000, en eindelijk *Matto grosfo*, de westelijkfte provincie in het westen van *Goyaz* en *S. Paulo*, hoofdstad *Villa bella*, 25,000 inwoners heeft.

§. 2. *Kusten van Brazilië*. — Wanneer wij *Zuid-Amerika* als een groot op zich zelve bestaand vastland beschouwen, dan is *Brazilië* deszelfs grootere oostelijke helft, alzoo juist het gewigtige deel, dat aan den *Atlantifchen Oceaen* tegenover *Europa*, *Afrika* en eenigermate ook tegenover *Oost-Indië* ligt. Dit keizerrijk grenst in het noorden met de rivier *Oyapok*,

op

op 4° noorder breedte, aan Fransch *Guiana* (*Cayenne*), door bijna ondoordringbare woestijnen van hetzelfde gescheiden; en aan het tot de republiek *Columbia* behoorende departement *Orinoko*; in het westen en zuidwesten (want daar loopt het driehoekig gevormde *Brazilië* in eene punt op 34½° zuiderbreedte naar de *Rio de la Plata* toe) aan de vrijstaten van dit gebied: *Moxos*, *Xiquitos*, *Paraguay*, *Corrientes* en *Entre rios*. De kust neemt van Kaap *S. Maria* bij de haven *Maldonado* aan den mond van de *Plata* eene noordoostelijke rigting tot aan de bereids gemelde noordoostpunt, Kaap *S. Roque*, eene streek van zeshonderd Duitfche mijlen; van *S. Roque* loopt de kust naar het west-noord-westen, tot aan den mond van de *Amazonen*-rivier (*Macapa* en het delta-eiland *Caviana*) tweehonderd zeventig mijlen, en van daar in eene noordwestelijke kromming aan den mond van den *Oyapok* tachtig mijlen: dienvolgens heeft *Brazilië* eene zamenhangende onafgebroken kuststreek van niet minder dan negenhonderdvijftig duitfche mijlen, onmiddellijk aan den grooten waterweg des wereldhandels, aan de *Atlantische Zee*, bijna overal van diepe riviermonden en veilige bogten voorzien, alwaar zelfs oorlogfchepen den besten ankergrond en alle vaartuigen beschutting voor den wind vinden. Deze ontzaglijke kuststreek is in hare gansche uitgestrektheid boven de kust der Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* te stellen, die bijna geheel geene oorlogshavens heeft, en waar diep ingaande baaijen, bij voorbeeld, de *Chesapeak*-, de *Delaware*-baai, enz. het uitloopen der fchepen zeer verzwaren. *Brazilië* is derhalve tot den wereldhandel on-

vergelijkelijk welgelegen, gelijk de volgende afdeeling nader ontwikkelen zal.

§. 3. *Geographische ligging van Brazilië.* — *Brazilië* is grootendeels nog tot heden eene *terra incognita*. De nieuwste reizigers (eerst in het begin dezer eeuw vonden vreemde wetenschappelijk gevormde mannen, bij voorbeeld MAWE, aldaar toegang) hebben slechts de bebouwde deelen, of de woestijnen, die nabij de aangebouwde deelen liggen, gezien, en de schrijver van dit werk weet bij ondervinding hoe moeilijk het is nog verder voort te dringen. Bij iederen stap verder in het binnenland doet men gewigtige belangrijke ontdekkingen uit alle rijken der natuur, en ieder, die tot een tot hiertoe nog niet bezocht punt voortdrong, gevoelde zich verrast. Om dit overzicht vollediger te maken willen wij eene schets van het land *Brazilië* trachten te ontwerpen, voor zoo ver zulks volgens onvolkomen schriftelijke en mondelijke opgaven mogelijk is.

Hoogst opmerkelijk onderscheidt zich *Brazilië* en over het algemeen de gansche oostzijde van *Amerika* van de westzijde van dit werelddeel in een geognostisch opzigt. Deze westzijde is van het uiterste noordwestpunt, van de aan de *Bering-straat* grenzende *Prins van Wales-Kaap*, waar deze den oostelijksten voorsprong van *Azië*, de *Oost-Kaap*, aandoet, van vulkanische gesteldheid, geheel zoodanig als het noordelijk gedeelte der oostkust van *Azië*. Eene keten van vulkanen loopt tot de uiterste zuidspits van *Amerika*, tot aan het *Vuurland*, alwaar omstreeks *Kaap Horn* in de *Valentia's-baai* de *Klokken-berg* aanhoudend rookt.

rookt. Zelfs in het zuidelijk van daar liggende antarctische poolland *New-Shetland* vond men duidelijke sporen van volkanen. Het onverstorven leven der aarde openbaart zich aan de gansche westzijde van *Amerika* in menigvuldige, bijna jaarlijks, ten tijde der nachtevening, periodiek wederkeerende aardbevingen, die niet zelden geheele steden en oorden verdelgen en verslinden, gelijk *Guatimala* met 45,000 menschen den 3 Julij 1774, *Rio Bamba* den 4 Februarij 1779 met 40,000 menschen, *Caraccas*, *Laguayra* den 26 Maart 1814 met 10,000 menschen: zoodat in veertig jaren bij de honderdduizend menschen hun leven door aardbevingen verloren. De volkaniteit des bodems in *Noord-Amerika* verbreidde zich in het oosten tot aan den van het noorden naar het zuiden stroomenden *Mississippi*, strekt zich uit door de landengte van *Panama* met toenemende verwoestingskracht langs de gansche noordelijke kust van *Noord-Amerika* (*Costa firma*, die eigenlijk eene *Costa tremulenta* is), en deelt zich door het schiereiland *Tucatan* zelfs aan de West-Indische eilanden mede, die gezamenlijk vulkanisch zijn. Het is het hoogoprijzende rotsgebergte, hetwelk zich in *Noord-Mexico* aan de *Andes* sluit, met een' aanmerkelijken zijtak (*Sierra nevada*) naar *Zuid-Amerika's* noordkust loopt, als eene ware, onloogchenbare bergketen langs de westkust van *Amerika* heen strekt en dit vulkanisch karakter onwedersprekelijk aan zich draagt. Wonderbaar genoeg is dit reuzengebergte, hetwelk in den *Cimborasfo* eene hoogte van 20,148 voeten boven de oppervlakte der zee bereikt, en zeven- of achtduizend voeten verheven hoogtevlakten vormt, bij-

na op alle punten met mijnen , rijk aan zilver goud en andere metalen. Maar even als in het oosten van den *Misissippi* in *Noord-Amerika* verdwijnt deze vulkanische gesteldheid op het Zuid-Amerikaanſche ſchiereiland in het oosten der gróote bijrivieren van den *Maranhão* , de *Ucayale* en de *Madeira*. De aan de oostzijde der *Andes* op de zilverrijke hoogten van *Caxamarca* in *Peru* ontspringende *Maranhão* , ook *Amazonen*-rivier of *Orellana* genaamd , neemt boven 5° zuiderbreedte , in gekronkelden loop , zijne rigting naar het oosten in de *Atlantische Zee*. Alle wateren in het noordwesten van *Brazilië* moeten naar hem toevloeijen ; ook neemt hij aldaar den uit het binnenſte van *Columbia* komende *Rio negro* op. Oogſchijnlijk heeft derhalve *Noord-Brazilië* eenē afdakking naar het noorden ; ook de *Tocantine* volgt deze rigting , en zendt , als *Gran Para* , het grootſte gedeelte van zijne wateren even oostelijk van den mond van den *Maranhão* en de noordkust van *Brazilië* in de *Atlantische Zee*. Naar deze noordkust loopen alle westelijk van Kaap *Roque* stroomende hoofdrivieren , bij voorbeeld , de *Parnaiba* ; en de noordelijke *Rio grande* is de eerste , die zich zuidelijk van deze Kaap naar het oosten wendt. Omtrent onder 10° zuiderbreedte , waar gene uit het zuiden afstroomende armen van den *Maranhão* ontspringen , verheft zich aan de westgrens van *Brazilië* , waar dit met den *Plata*-ſtaat *Xiquitos* in aanraking komt , een van daar oostelijk naar *Matto groſſo* ſtrekkend gebergte (*Serra dos Xiquitos*) , een ongemeen gewigtig , maar helaas ! nog geheel ononderzocht punt der Zuid-Amerikaanſche aardrijkskennis. Het is uitgemaakt dat

hier

hier geene vólkanen zijn. Gene tot de *Maranhão*-bedding behoorende, straks na hunnen oorsprong bevaarbare stroomen, bij voorbeeld, de *Popayos*, voegen zich hier bij groote, reeds bevaren rivieren, die in de *Rio de la Plata* vallen. Welk een uitzigt voor de toekomst van *Zuid-Amerika*! Daar namelijk vloeit niet zeer ver in het zuiden van *Matto grosso's* hoofdstad, *Villa bella*, de ontzaglijke *Paraguay*-zamen en stroomt tot het opgegeven doel naar het zuiden. Oostelijk van dezen *Paraguay* verheft zich omtrent onder 20° zuiderbreedte een ook aan diamanten ongemeen rijk ertsgebergte, omtrent als de *Karpathen*, strekt zich naar het oosten, en voegt zich boven de in een° boog naar het zuiden stroomende *Parana* aan het hoofdgebergte van *Brazilië*. Dit hoofdgebergte strekt zich, in vele hoogtepunten gedeeld, digt aan de zee-kust uit, met de Noorweegsche klippenbergen vergelijkbaar, gelijk deze in scheeren, bij voorbeeld, de *Redondos* bij *Rio de Janeiro*, de *Abrothos*, enz. uitloopende, en strekt zich vervolgens in eene aanmerkelijke breedte uit naar het noorden. De omstreeks de kust aan de grenzen van *S. Paulo* en *Minas geraes* bij *Ponte nova* ontspringende *Parana* moet wegens deze berghoogte naar het westen vloeijen. Tot dezen zelfden loop zijn de digt aan de kust ontspringende rivieren *Rio grande do Sul* en *Uruguay* genoodzaakt; de *Rio Francisco*, die westelijk van *Villa rica* in *Minas geraes* ontspringt, neemt eene noordelijke rigting in het westen van het kustgebergte, en moet dezen noordelijken loop zoo lang voortzetten, tot de hoogtestreek onder 10° zuiderbreedte ophoudt, waar vervol-

gens deze stroom aan de grenzen tusſchen *Sorgipe* en *Alagoas* in de zee valt. Van hier tot Kaap *Roque* verwijdert zich het gebergte verder van de kust, deze is dikwijls geheel vlak strand, gelijk de naam *Alagoas* (Marschland) bewijst, en er vertoonen zich aan hetzelfde slechts enkele heuvels.

Brazilië is gevolglijk in zijne aanmerkelijkste deelen een gebergteland, en wel een gebergteland, hetwelk ongemeen gespleten, door sterke als het ware tegen dank hunnen loop nemende stroomen gescheurd en in groote streken met bosſchen bedekt is; zelfs zuidelijk van *Rio de Janeiro* in *Rio grande do Sul* hetwelk een waarlijk paradijsachtig klimaat heeft, loopt het bosch nog op vele plaatsen dicht aan de kust. De geheele noordelijke streek aan de bijrivieren van den *Maranhão*, aan den *Maranhão* zelve en aan den *Rio negro*, een land, hetwelk eene treffende overeenkomst met *Polen* heeft, behalven dat het veel heeter is, kon gevoeglijk zoo overvloedig aan levensmiddelen worden als dit, wanneer het maar niet aan menschen ontbrak. Waar in *Para*, bij *Macape*, *Ceara*, *Maranhão* menschen zijn, daar vinden dezen bijna zonder moeite de heerlijkste levensmiddelen, vee in overvloed en alle tropische voortbrengſelen van het dieren- en plantenrijk. Van het aldaar zoo menigvuldig wild wasfende roode hout heeft immers *Brazilië* zijn' naam gekregen (*), en na *S. Paulo* is *Fernambuc* (*Olinda*, de ſchoone) de oudſte plaats in *Brazilië*. Van de zuidelijke streken bij *Rio de Janeiro*, *S. Paulo*, *Minas*

(*) Zie I. Deel, blz. 87, Aant.

geraes, enz. is in de eerste afdeeling melding gemaakt, en alle verklaringen komen daarin overeen dat *West-Brazilië*, namelijk *Goyaz* en *Matto grosso*, slechts eene voortzetting van *Minas geraes* en *S. Paulo*, even zoo paradijsachtig en gezond, nog rijker aan goud en diamanten, en alles wat de mensch tot zijn levensonderhoud en verkwikking noodig heeft, bevonden zijn geworden. *Matto grosso*, met deszelfs zuidelijke streek *Cujaba*, kan door de waterverbinding met den *Rio de la Plata* voorzeker eenmaal zeer gewigtig worden, en *Villa bella* mischien tot een *Braziliaansch Weenen* rijpen. Daarom is geene provincie gewigtiger voor *Brazilië* dan het aan den noordelijken oever der *Plata* liggende *Cisplatina (Montevideo)*. Op zich zelve hoogst gezond en vruchtbaar, ook van goede handelhavens voorzien, is deze bondgenootschappelijke provincie het aanknopingspunt om zich in het zuiden een' waterweg uit het rijk te banen, welks zuidelijk gedeelte, dewijl aldaar alle aanmerkelijke stroomen in de *Plata* vallen, den meester van dit vaarwater zoo dienstbaar is als *Polen* den bezitter van *Dantzig*. Om een vrij, onafhankelijk rijk te vormen, moet *Brazilië* zijne zuidelijke levensader, de *Plata*, openhouden; want het land, hetwelk aan den *Uruguay*, *Parana* en *Paraguay* ligt, heeft de natuur met *Brazilië* verbonden: het moet met hetzelfde in een staatkundig verbond treden of verworven worden. Het was derhalve staatkundige wijsheid, dat reeds vroegtijdig *Portugal* zich in het bezit handhaafde van *S. Sacramento* aan den noordelijken oever van de *Plata*, tegen over *Buenos Ayres*; want zonder dezen riviermond

mond heeft *Brazilië* slechts eene halve waarde. PEDRO I beschouwt denzelfen als een' kostbaren diamant aan zijne kroon, en zal hem zoo weten te handhaven als de Russische PETER I den mond van de *Newa*.

§. 4. *Brazilië vergeleken met andere rijken.* — Ware het mogelijk eene statistisch-geographische vergelijking tusschen *Brazilië* en Europeische rijken daar te stellen, dan zijn het wellicht slechts *Rusland* en *Oostenrijk*, die zich met hetzelfde mogten meten. Slechts groote samenhangende rijken zijn met *Brazilië* vergelijkbaar. Het Britannische rijk, mischien thans het magtigste op de aarde, hetwelk met *Oost-Indië* en zijne overige buitenlandsche bezittingen, 67,000 geographische vierkante mijlen en tachtig millioenen inwoners bevat, is nog grooter dan *Brazilië*; maar de Britsche bezittingen hangen niet zamen, liggen veeleer, gelijk, bij voorbeeld, *Oost-Indië*, van de Britsche eilanden ver af, en vinden slechts door eene reusachtige zee-magt, door de beheersching van den wereldhandel en den geldomloop een nooddruftig verbindmiddel; slechts voor zoo ver de hoogste veerkracht des volks aangewend blijft, is het bestaan van dit niet organisch versterkt rijk verzekerd, gelijk ieder verstandig staatkundig Engelschman dit zelfs zeer wél weet, al is het dat hij zulks niet duidelijk verklaart.

Frankrijk, 10,148 vierkante mijlen, derhalve zoo groot als de Braziliaansche provincie *Para*, met 30,465,291 inwoners, hangt zeker in alle deelen zamen, heeft eene dubbele reeks schoone kusten, is een handelstaat, doch een reeds vóór JULIUS CÆSAR bevolkt land, een zeer oud land, maar daarbij van
eene

eene onbeduidende grootte, hetwelk slechts bij overeenkomst een rijk heet, dewijl het uit gelijkaardige deelen bestaat met eene hoogst beschaafde bevolking — daarmede houdt het jonge, nog eenigzins woeste *Brazilië*, in zijn' overvloed stikkende, geene vergelijking uit. BONAPARTE wilde *Frankrijk* tot een rijk maken; bijna ware hem dit gelukt, maar aan de kracht van eigenlijke rijken verlamde en vernietigde zich zijne hypersthenie.

Meer overeenkomst met *Brazilië* had nog *Pruisfen*. Ook in *Pruisfen* is een volk, uit hetwelk nog zeer veel te scheppen is. Hier is eene honderd mijlen lange kust aan de *Oöst-zee* en heterogene deelen, zoo heterogeen als nauwelijks *Brazilië* die aantoonen kan: het *Rijn-land* en — *Pofen*; de rijke bodem van *Pommeren* en *Maagdenburg* en — het zand der *Keur-Mark*. Ook hier ontbraken menschen, en werden door wijze godsdienstige verdraagzaamheid aangevoerd; ook hier moest een groot man zich de staatsmagt en zelfstandigheid verschaffen, FREDRIK de onsterfelijke, wiens populairre regentendeugden eeuwig de beste vorstenspiegel blijven. Doch de zeer beperkte ruimte (4182 geographische vierkante mijlen, 10,689,616 inwoners), de bekrompen ligging tusschen zeer vele naburen, waaronder drie rijken zijn, als men *Hannoyer* als een bestanddeel des Britannischen rijks aanmerken mag, belemmeren deszelfs wasdom en laten daarom geene vergelijking toe.

In de middeleeuwen waren er ook noordsche rijken, en werkelijk schept KAREL JAN uit zijn *Scandinavie* (11,426 vierkante mijlen, 4,194,382 inwoners) een'

een' staat, wiens schepping hem onsterfelijke eer aandoen zal. Nog was er bijna geen Koning van *Zweden*, die in den vrede groot was. Wie ook in *Brazilië* als heerscher gelukkig maken wil, moet voor de welvaart der burgers zorgen, gelijk hij voor zijn *Zweden* en *Noorwegen* zorgt. Doch zijn land, dat weinig heeft en veel behoeft, is met een land, dat alles heeft en eigenlijk niets behoeft dan menschen, niet te vergelijken.

Er blijven derhalve slechts de eigenlijke Europeische vastelandsrijken *Oostenrijk* en *Rusland* overig, om eenige overeenkomst met *Brazilië* op te sporen.

Oostenrijk (11,134 vierkante mijlen, 30,413,282 inwoners) is, gelijk *Brazilië*, een ongemeen van God gezegend, uit de verscheidenaardigste bestanddeelen zamen gesteld zamenhangend rijk, zonder twijfel het heerlijkste in *Europa*. Het heeft, gelijk *Brazilië*, schatten des bodems in grooten overvloed, en deze schatten worden in vele streken met een overleg aangewend, hetwelk voor *Brazilië* voorbeeldig is. Wierd maar eerst de bergbouw in *Brazilië* geöfend als in *Stiermarken*, *Salzburg*, *Wieliczka*, *Kremnitz*, *Chemnitz*, *Kaschau*, *Neusohl* en in de rijke mijnen van *Zevenbergen!* waren in *Brazilië* zoodanige fabrieken als in den omtrek van *Weenen* en in *Bohemen*, zoodanige landbouw als in het aartshertogdom, in *Bohemen* en *Moravië!* Even als in *Brazilië*, concentreert zich de bevolking om de hoofdstad, daar om *Rio de Janeiro*, hier om *Weenen*. Even als daar, heeft ieder provincie hare geheel bijzondere eigendommelijkheden, die de heerscher ontzien moet, zal het hem

hem met den besten wil niet even zoo gaan als het Keizer JOSEPH II ging, die op deze eigendommelijkheden geen acht sloeg. Even als de Braziliaan bemint de Oostenrijker den aangestamden vorst, en verheugt zich in openbare feesten, die van den troon uitgaan. Beiden besteden gaarne iets voor hun vermaak en zijn hartstogtelijke liefhebbers van allerlei schouwspelen. Beiden zijn Roomsch-Catholijk, zonder daarom On-catholijken vijandig te zijn; een inquisitiegeregt heeft in *Brazilië* slechts in naam bestaan, en in *Oostenrijk* nooit willen gedijen, dewijl de volksgeest er tegen was. *Oostenrijk* heeft, even als *Brazilië*, een' overvloed van het heerlijkste rundvee en voortreffelijke paarden, in de beide rijken voegen ertsgebergten zich bij de hoofdstad, en de hoofdstad verzorgt hen van het noodige. *Weenen* en *Rio de Janeiro* zijn beiden prachtige steden, beiden haren Keizer geheel bijzonder genegen, en hebben bewijzen gegeven dat zij tot behoud der keizerlijke waardigheid bereid zijn iedere offering te doen. De provincie *Rio de Janeiro* verdient, gelijk *Tyrol*, den naam der getrouwste, daar beiden hare beheerfchers opnamen, wanneer zich nergens meer eene schuilplaats voor hen opdeed. De Braziliaan verwacht, even als de Oostenrijker, zijn heil slechts van zijn' vaderlijken vorst, als het ware van boven; zij laten zich gaarne regeren, daar het regeren hen een zware arbeid schijnt, gevoelen zij zich gelukkig geregeerd te worden, en kunnen zonder vormelijk aangeleide feesten zoo min leven als de visch zonder water. In *Oostenrijk* zal zoo min eene omwenteling doordringen als in *Brazilië*, waar de gemeene

ne

ne geest van vijf millioenen menschen gewis zoo krachtig is als de oligarchische partijvoede van eenige rijke familiën, die gaarne haren rijkdom heerschend willen doen gelden en in het oneindige vermeerderen. Zoodanige familiën waren er ook in *Hongarijen*, maar zij zijn, God dank! uitgestorven. In *Stiermarken*, *Carinthië*, *Kruin*, *Idria*, *Galizië* en *Salzburg* heeft *Oostenrijk* ware *Minas geraes* en in de *Karpathen* en *Zevenbergen* een *Goyaz*, welke provincie mitsgaders *Matto grosso*, een Braziliaansch *Hongarijen* uitmaakt, daar *Hongarijen* ook ongemeen veel meer zijn en opleveren kon, en het te hopen is dat eenmaal de hoogten van *Xiquitos* even zulke goede druiven zullen teelen als de kalkrotfen van *Tokay* en de *Bloksberg* bij *Ofen*. De zuidelijke weiden van *Hongarijen* en het bannaat *Temeswar* is met het noordelijke binnenland van *Brazilië* te vergelijken. Hier, even als daar, vangt men wilde paarden met strikken; hier, even als daar, benutigd men het vee om de huid en de talk; hier, even als daar, zijn wilden, want de Slavoniër, Wallachijer, de Clementiner, de Heiden, de Raize, de Croaat, de Illyriër, de Serviër, de Bulgaar, de Roodmantel, de grensbewoner aan de *Save*, de *Drave* en den *Donau* zijn waarlijk (de schrijver was van beiden ooggetuige) van de Puris, Botocuden, enz zoo weinig onderscheiden als de *Guaranis* aan de *Amazonen*-rivier van de wilde roofzuchtige Dalmatiërs aan de kust van den Adriatischen zeeboezem, gelijk de *Paraguay* met zijne groote bijrivieren en wegens zijne groote verwijdering van zijnen mond met den *Donau* in *Hongarijen* groote overeenkomst heeft. Gene Slavische volkeren be-

mln.

minnen, gelijk de Brazilianen, wilde en beschaafde, voornamelijk den krijgsveld te paard, en zijn over het algemeen slechts als ligte troepen te gebruiken. Trefsend is de overeenkomst van *Praag* en *S. Paulo*, beiden prachtige steden in berglanden, door weelderig vruchtbare streken omringd. De Bohemers konden door hunne nijverheid, door hunne dapperheid, door hunne levendigheid en vrijheidsliefde den naam van Oostenrijksche Paulianen verdienen. *Triest* is het Oostenrijksche *Bahia*, gelijk *Venetië* het Oostenrijksche *Fernambuc*, beiden zijn door hooge gebergten van de hoofdstad gescheiden en hebben geheel bijzondere belangen. Het niet onmiddellijk den Oostenrijkschen staat ingelijfde *Italië* gelijkt de *Plata*-landen. Dezen zijn voor het staatsbelang van *Brazilië* even zoo gewichtig als *Italië* voor *Oostenrijk*. De *Plata*-staten, slechts in naam Vereenigde Staten van *Zuid-Amerika*, staan tot heden onder elkander even zoo weinig in een statenverbond als de Italiaansche staten, en hebben daarom bescherming van buiten noodig. De *Rio de la Plata* is in dit opzicht een Adriatische zeeboezem voor *Brazilië*, en wie slechts een' behoorlijken *Bucentaurus* bezit, mag haar bevaren om met dezen zeeboezem te trouwen. Het ware wonderlijk, wanneer het linieschip *Pedro I* de rol van den *Bucentaurus* overnam.

Niet zonder grond heeft derhalve *Brazilië* het goudgeel, de kleur der pracht, in zijne nationale banier aangenomen. Dit heeft een' diepen grond, wiens ontwikkeling in den schoot des tijds sluimert.

Het grootste verschil, hetwelk zich tusschen *Oostenrijk* en *Brazilië* opdoet, bestaat daarin, dat *Oosten-*

II. DEEL.

B

rijk,

rijk, uit hoofde van deszelfs ligging, nooit eene zeemogendheid kan worden, dewijl het weinig kusten heeft, en deze kusten niet onmiddellijk met den oceaan in verband staan. Daarom zal *Oostenrijk* als landmogendheid misfehien de eerste blijven, maar *Brazilië* is in staat om eenmaal als eerste Amerikaansche landmogendheid te schitteren en als zeemogendheid tevens.

In de laatste betrekking heeft *Rusland* (345,230 vierkante mijlen, en 55,745,259 inwoners) meer overeenkomst met *Brazilië*. *Rusland* maakt, even als *Brazilië*, een samenhangend geheel uit, hetwelk hetzelfde ver in grootte overtreft. *Rusland* is op den trap der beschaving nog een jong land; *Brazilië* heeft zelfs nog, gelijk eenmaal dit reuzenrijk, een' groot man noodig, opdat het begrip van eenheid hetzelfde ingelijfd worde. De kolonisten in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* hadden, gelijk de Nederlanders, met hunnen naar het noorden kouden, naar het zuiden ongezonder bodem te kampen; zij hadden niets dan hunnen landbouw en koophandel, en deze teelde, en teelt nog immer republieken. *Brazilië*, als goud- en diamanantenland met eene wonderbare vruchtbaarheid, gelijk de hof *Eden*, hetwelk, gelijk vele oorden van *Rusland*, zijnen bewoners in overvloed datgeen oplevert wat zij tot hun onderhoud noodig hebben, laat hen zonder aandrift van buiten ligt in traagheid verzinken. Ook heeft de Braziliaan zijn welgevallen in pracht en uitwendige versierfelen der onderscheiding; zonder orden liet *Brazilië*, gelijk *Rusland*, zich bezwaarlijk regeren. Zulk een eerspoorslag is voor den beschavingstrap der Noord-Amerikanen, wier ver-

stan-

standig streven meer op onmiddellijk voordeel gerigt is, geenszins genoegzaam. Zij vinden, gelijk de Hollander, en over het algemeen de koopman, zoo iets bijna belagchelijk, dewijl het niets opbrengt. *Brazilië*, het keizerrijk, met keizerlijkgezinde inwoners, is derhalve slechts met keizerrijken vergelijkbaar. In de zoodanigen moet het volk vrij zijn, maar niet regeren. De visfcher aan den *Maranhão*, de koopman in *Para*, de houthakker in *Fernambuc* en *Alagoas* heeft een van dat van den herder in *Goyaz*, den goudwasfcher in *Minas geraes* en den in overvloed levenden rijken in *Rio de Janeiro* geheel verschillend belang. Even zoo staat het in *Rusland*. Hoe verschillend leven en streven de korenhandelaar aan de *Witte Zee*, de staatsman in *Petersburg*, de Rusfische groote in het onafhankelijk bezit van een' Lucullifchen rijkdom in *Moskow* met verscheiden honderd vrienden, en dikwijls bij de duizend bedienden, en de goedbezitter in het vruchtbare *Volhynië*, de koopman in *Odesfa*, de zabeljager in *Kamtschatka* en de bergwerker in *Nertschinsk*! In *Rusland*, even als in *Brazilië*, moet eene doortastende magt het geheel besturen, anders zou dit fchoone land een prooi der wilden worden, gelijk in vroeger tijden *Rusland* een prooi der Mongolen werd. *Brazilië* zou zich vijandelijk in zich zelve verfnippen, en de enkele aangebouwde punten, die God zoo heerlijk zamenvoegde, zou partijwoede tegen elkander ophitsen, en de kracht, die, tot gemeenschappelijk geluk aangewend, het heerlijkste fcheppen kan, misbruikt worden, om elkander ijverzuchtig te beschadigen. Wat ware uit *Rusland* geworden, hadden de Bojaren

in het binnenland enkele koninkrijken en de steden aan de kusten republieken gevormd! hoe vreesfelijk ware de wrijving van al deze wederstrevende deelen tegen elkander geweest! Doch men leze slechts *Ruslands*, men leze inzonderheid *Polens* ongeluksgeschiedenis. Het heerlijk gezegend *Brazilië* kan hetzelfde beleven, wanneer deszelfs bewoners niet de aanbeveling van hunnen landsvader: „Weest eendragtig!” tot rigtfoer kiezen.

Gelijk in *Rusland*, dringt in *Brazilië* de bevolking zich in de nabijheid der hoofdstad. *Rio de Janeiro* is, gelijk *Petersburg*, door de bevolktste provincie omringd; in beide hoofdsteden heerscht overvloed aan levensmiddelen, in beiden groote weelde, beiden zijn prachtig gebouwd, beiden zijn zeehandelfteden, in beiden is het havenkwartier op het prachtigst gebouwd, beiden pronken met groote schoone Godshuizen, in beiden voelen de bewoners dat hun geluk de schepping van hunnen Keizer is, in beiden heerscht de vrije uitoefening van iedere soort van Godsvereering, in beiden wordt men thans niet meer gevraagd welk geloof men toegedaan is. Eerst wanneer men deze beide hoofdsteden, die, als echte wereldsteden, wereldbefchaving hebben, verlaat, betreedt men het eigenlijke land, daar *Brazilië*, hier *Rusland*, dat is, dan openbaart zich eerst het eigendommelijke des bodems en des levens der bewoners. Gelijk *Moskow*, trotsch op zijn ouderdom, het eigenlijke middelpunt des Rusfischen levens is, zoo treft men in *S. Paulo* een evenredig middelpunt des Braziliaanschen levens aan. *Moskow* ligt, even als *S. Paulo*, in een weelderig vruchtbaar oord,
en

en nadert verzorgend de bergdistricten. Gelijk de Rus gelooft dat slechts in *Moskow* aan de gouden poort het Russische rijk is, even zoo gelooft ook de Pauliaan dat zijne Provincie het ware *Brazilië* is. *Rio de Janeiro* is bijna met *Petersburg* van denzelfden ouderdom; *S. Paulo*, daarentegen, dagteekent zijn bestaan uit de tijden van IWAN WASILIEWITZ, die zoo veel voor *Moskow* deed. Daarbij is de reis van *Petersburg* naar *Moskow* een kinderspel bij de landreis van *Rio de Janeiro* naar *S. Paulo*. De *Parana* is de Braziliaansche *Wolga*, met eene verwijderde monding, slechts gedeeltelijk aangebouwd en aan beiden strekken boschen zich uit, beiden doorstroomen bergstreken, rijk aan metalen, die een hoofdproduct van *Rusland*, even als van *Brazilië* zijn. Wat de haven *Santos* en het eiland *S. Catharina*, wedijverende met *Rio de Janeiro*, in betrekking tot deze hoofdstad zijn, dat zijn *Riga* en *Reval* voor *Petersburg*, en aldaar aan de zuidkust van *Brazilië* ziet het heden nog zoo uit als het strand van *Lijfland* en *Esthland*, toen aldaar voor zeshonderd jaren de Bremers en Kruisridders aanlandden. *Para* heeft in het uiterste noorden van *Brazilië* even zulk eene eenzame huishouding als *Astracan* aan de *Caspische Zee*; beide oorden, rijk van de kostelijkste voortbrengselen, zijn even ongezond. Gelijk *Archangel*, waarheen voormaals te land nauwelijks door te dringen was, lijdt *Maranhão*, ook eene lievelingshaven der Engelschen, door het klimaat: daar is de koude, in deze Braziliaansche stad de hitte nauwelijks te verduren. *Aracati* (in *Ceara*) is het *Ochotsk* van *Brazilië*. De oevers der zeshonderd mijlen ver stroomende,

de, aan hare monding zestig mijlen breede *Amazonen*-rivier zijn het Braziliaansche *Siberië*, hetwelk, gelijk het Perzische *Mazanderan*, welligt door ballingen aangebouwd zal worden. De bergstreek om *Orenburg* is even zoo afgelegen als de diamantgroeven in *Cujaba*, (*Matto grosso*), en *Odesa's* handel en verkeer kunnen van die in *Petersburg* niet verschillender zijn dan de bezigheden der Cariocanen van de bezigheden der kooplieden in *Recife*. De binnenlandsche hoogtevlakten van *Brazilië* laten met hare wilde paardenkudden ligt een ruitervolk ontstaan, gelijk de Kozakken, en wie dit en goede jagers met ligte artillerie heeft, is meester van *Zuid-Amerika*, zelfs de *Mineiros* hebben vermaak in het rijden, en schijnen, gelijk de Tartaren en Polen, centaursch met hunne rossen zamengewassen.

Met ware zielsgenegenheid hangt de Braziliaan aan zijn⁹ vorst en acht het een groot geluk hem te zien en zich voor hem op te offeren; maar er bestaat een merkwaardig onderscheid, dat wel in het oog te houden is, dat namelijk de Brazilianen niet van nature de diepe onderdanigheid en de lijdende gehoorzaamheid bezitten, die den Slavischen volkeren meer of min eigen is. Deze deugden bezit de Braziliaan niet; hij is een Amerikaan, die zich zelfs door een⁹ FRIEDRICH SCHLEGEL, al sprak hij Portugeesch als CAMOËNS, deze deugden niet zou laten inprediken. Met goedheid, door de bekoring des eereloons, door verstandige voorstellingen laat hij zich tot veel bewegen: de zweep zou slechts met gevaar te gebruiken zijn; want
hij

hij draagt gewoonlijk een mes, en in de verbittering denkt hij er geheel niet aan dat hij sterfelijk is.

Om deze schets te voltooijen, laten wij hier een overzicht volgen der grootte en bevolking van de magtigste rijken der aarde tot vergelijking met *Brazilië*.

<i>Rusland,</i>	345,230 vierk. mijl.	55,745,259 inw.
<i>Oostenrijk,</i>	11,134 —————	30,413,282 —
<i>Groot-Brittannië,</i>	167,000 —————	80,000,000 —
<i>Turkijen,</i>	42,282 —————	24,072,000 —
<i>China,</i>	202,109 —————	333,000,000 —
<i>Japan,</i>	8,625 —————	30,000,000 —
<i>Marokko,</i>	14,212 —————	14,886,000 —
<i>Vereen. Staten van</i> <i>Noord-Amerika.</i>	174,300 —————	10,220,000 —
<i>Mexico,</i>	75,830 —————	6,800,000 —
<i>Columbia,</i>	96,225 —————	4,159,400 —

ZEVENDE AFDEELING.

Handelbetrekking en mercantiële uitzigten van *Brazilië*.

§. 1. *Over geld en koophandel in het algemeen.* — Het is eene algemeen erkende grondstelling, dat in den tijd, waarin wij leven, het heil van den staat op staatscrediet, als op den zekersten steun, berust. Niets baat tot het regeren dan geld, klinkende munt en losbare fondsen. Bij gebrek aan dezen staat de republiek, gelijk de onbepaaldste monarchie, in weervil van een' nog zoo grooten vlakken inhoud, en eene nog zoo aanzienlijke bevolking, op den zwaksten voet. Wanorde in de geldmiddelen hebben de Fransche omwenteling te weeg gebragt, hebben het huis wasa van den Zweedschen troon gestort; door wanorde in de geldmiddelen zijn rijken, die eertijds den aardbol wetten gaven, als het ware tot den bedelstaf geraakt. Gelijk niemand een bekwaam scheikundige kan worden, die zich niet in een laboratorium met de practische handgrepen bekend gemaakt en uitgeleerd heeft, zoo moet ook ieder financier van jongs af koopman geweest zijn; want de zoogenaamde finantie-wetenschap is geene wetenschap, maar eene kunst, namelijk de kunst zich met geld te behelpen en het ge-
wis

wisfermate te kunnen scheppen; zij is eene foort van verftandelijke goudmakerskunst, en slechts in die landen, bij voorbeeld, in *Groot-Britannië*, in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*, waar zij tot deze hoogte practisch beoefend wordt, verſchaft zij nut. De geneeskunst uitgenomen, is er welligt geene menſchelijke wetenſchap, waarover meer onzin zamengeſchreven is dan over de finantiewetenſchap. Zij heeft zich een labyrinth van theoriën opgebouwd, die, bijna alle practiſch uitgeoefend, den Europeſchen ſtaten een verderf geworden zijn. Wie met een' gezonden blik dezen labyrinth overſchouwt, wie zich door ervaren kooplieden, die aan den wereldhandel deel hebben en dezelfs gang verſtaan, kinderlijk laat onderrigten, dien worden zekere eenvoudige grondſtellingen klaar, volgens welke de finantie- en handeltoeſtand van een' ſtaat of rijk niet alleen te kennen, maar ook doeltreffend en heilzaam te verbeteren is. Deze grondſtellingen zijn zoo eenvoudig, en de daaruit voortſpruitende handelwijze is zoo ligt, dat men zich daarbij het ei van COLUMBUS herinnert.

Wat heet thans geld? Dit is de eerſte noodwendige vraag, waartoe dit onderzoek aanleiding geeft. Geld heet niet gemunte of ongemunte voorraad van edele metalen, maar de mogelijkheid zich hetzelfde, dat enkel eene waar is, even als alle andere waren, oogenblikkelijk uit alle oorden te verſchaffen. Een ſchat in de kist is thans voor de finantiën niets dan een dood kapitaal. Staatscrediet is en blijft de hoofdzaak; maar dit ſtaatscrediet beſtaat niet slechts in het geloof aan het betalingsvermogen van een' ſtaat, maar in het

vertrouwen een' ander in geval van nood te kunnen helpen. Niet de staat (of particulier) heeft crediet, van wiens betalingsvermogen men overtuigd is, maar de staat, alwaar men, wanneer het geval plaats heeft, eene geldleening tot stand brengen of die tot eene geldleening bijdragen kan. Niet het land, hetwelk vele kostbare waren uit te voeren heeft, maar het land, hetwelk de grootste geldoperatie verstaat te doen, heeft den beduidendsten invloed op den wereldhandel, en bemagtigde denzelven dikwijls uitsluitend, gelijk voormaals *Venetië* en *Genua*, bijna slechts steden, en het kleine *Holland* bewezen heeft, hetwelk niet alleen den wereldhandel twee eeuwen lang geheel alleen dreef, maar ook tot zulk eene staatsmagt geraakte, dat bijna geheel *Europa* hetzelfde cijnsbaar was. De eigenlijke kapitalisten, dat is de hoogstachtbare mannen, die werkelijk crediet in den straks opgegeven zin des woords bezitten, zijn tegenwoordig de steunen des staatscrediets, en dezen zijn het, wier vertrouwen een staat, die zich staande houden wil, moet zoeken te behouden. Deze mannen zijn te schrander om zich te laten misleiden, te vrij om zich te laten dwingen. Willekeur en bedrog zijn evenzeer door hen gehaat, en daar zij in de geheele wereld vrienden hebben, en overal met open armen ontvangen worden (men denke slechts aan het onthaal van den ouden SCHIMMELMANN in *Denemarken*), ook overal een Vaderland hebben, omdat het hen overal welgaat, wijken zij ligt met al wat zij hebben uit, en wee den staat, met wien zij niets te doen willen hebben! Wanneer een koopman bij zulk een' kapitalist crediet zoekt, staat hij eerlijk zij-

ne boeken op, en zegt: „Zie, zoo staan mijne zaken. Bij voorkomende gelegenheid kan ik weder dienen; help mij slechts thans.” De staat, die zich hulpe achtting en vertrouwen, waaraan hem alles ligt, verwerven wil, moet eveneens doen. Zijne finantiën moeten onder strenge controle openlijk, gelijk zulks in *Amerika* algemeen gebruikelijk is, bloot liggen, en het geheele beheer der geldmiddelen buiten het bereik der staatsmagt staan, het moet de steun der staatsmagt, maar aan dezelve niet onderworpen zijn. Stelt nu, gelijk in *Engeland*, de kapitalist vertrouwen in een' staat, dan heeft de staat crediet, en zoo kan hij wonderen verrigten. Er is daarom geen verderfelijker vooroordeel dan het denkbeeld dat deze rijken onderdanen van een' staat zijn, die wel geven moeten, die men dwingen kan. Zij zijn vrije wereldburgers, die men voordeelige gelegenheid aanbieden moet, om hunne kapitalen in werking te brengen; dan toonen zij zelfs zich dankbaar. Zoo wordt het welzijn van den staat door vrijheid en regtschapenheid bevorderd, en ook hier, gelijk in vele andere gevallen, is niets wijzer dan zoo weinig mogelijk te regeren. Men late den geldomloop de mogelijkste vrijheid, bekomme er zich niet om of edele metalen uit het land gaan; want waar niets uitgaat, komt ook niets in. Heeft men het vertrouwen der kapitalisten bemagtigd, dan is, met het staatscrediet, het crediet der staatspapieren geborgen; zelfs staatschulden zijn dan, gelijk door een' groot' staatsman in de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* met goeden grond beweerd wordt, een staatszegen, hetgeen zeker menigen Duitschen financier

on-

nobegrijpelijk voorkomt zal. Daarom is een gesloten handelstaat een *Non plus ultra* van onzin, daar het geld op eene heilzame wijze de gansche aarde rondloopen moet; en de staat, die waar crediet heeft, hetzelfde op alle markten der beschaafde wereld moet weten geldend te maken. Gelijk goud en zilver volgens hoogere handelbegrippen verder niets dan waren zijn, staan alle waren in eene bepaalde betrekking tot den geldomloop van een land, naardien zij over het algemeen slechts in zoo ver iets zijn als zij tot geld gemaakt worden. Een pakhuis met waren opgevuld, die niemand koopen wil, is eigenlijk nog onvoordeeliger dan een ledig, dewijl de waren; aldaar pakhuishuur kosten, en mischien bederven. Gezochte waren ter markt te brengen is de ware kunst des koopmans. Dat land heeft dus slechts een' schat aan zijne producten, hetwelk gezochte waren bezit. Het is derhalve eene oude, dikwijls herhaalde, maar zeker ware regel, dat de handel- en geldzaken zoo vrij mogelijk gelaten moeten worden, naardien het anders niet mogelijk is gezochte waren af te zenden en te laten komen. De vrije handel is vermogend om den staat nuttig te zijn en hem datgene te verschaffen wat hij noodig heeft. Dan ontstaat de ongelukkige oppositie niet van de koopmanswereld tegen den staat, welke eene hoofdoorzaak was, die NAPOLEON gehaat maakte en zijn' ondergang bewerkte. Deze oppositie duurt, helaas! in vele landen van *Europa* nog voort, waar zware tollèn op den handel drukken, en waar deze tollèn, met knevelarijen verbonden, die den koopman dagelijks ergerenis veroorzaken, hem tot maatregelen nopen, die beneden

den zijne waardigheid zijn. Staatscrediet is de eenige ware staatschat. De regent late gerust de kapitalen in de handen van derzelve eigenaars; zij geven ze gaarne den staat, wanneer deze de op zich genomen verplichtingen stipt en naauwgezet vervult en het crediet van den staat werkt voordeelig op hun bijzonder crediet terug. De ware staatschatten bestaan niet in eene met doode kleinoodiën opgevlude schatkamer (in *Engelands Treasury* bevinden zich slechts papieren, maar goede), maar in gevulde arfenalen, in goed voorzien geschut, en bij eene zeemogendheid in eene slagvaardige marine, om, wanneer ook slechts een Algerijn baldadig wordt, tot nadrukkelijke tuchtiging bereid te zijn. Het staatscrediet verschaft het geld tot den oorlog, en zoo staat zulk eene mogendheid ieder oogenblik waarlijk toegerust en zelfstandig daar en behoeft eene wereld in de wapenen niet te vreczen. Bij deze krijgsbenoodigdheden heet het met regt: „Koop „ in den tijd, dan hebt gij in den nood,” en grootendeels zijn zij van zoodanig een' aard, dat zij door lang liggen niet bederven. Ook luiden dan uit zulk een land de geheime berigten, welke iedere mogendheid, die een' inval bedoelt, vooraf gewoonlijk inwint, geheel niet aanmoedigend, en kunnen mistchien in menige gevallen van de gedachten aan een' inval afbrengen. Zoo leven de finantiën en den koophandel van een land aanhoudend in naauwe wisselwerking; zonder levendigen koophandel staat het, ten minste in groote rijken, slecht met de finantiën, en waar de finantiën in wanorde zijn, kan de koophandel niet bloeijen.

§. 2. *Bevrijde koophandel van Brazilië.* — Na deze
uit-

uitweiding over koophandel en finantiën in het algemeen laat zich de bijzondere betrekking van *Brazilië* ligter ontwikkelen. Het is in de tweede afdeeling, „*Brazilië* gelijk het was,” uit elkander gezet geworden in welke enge banden het verkeer van dit rijke land met de overige wereld tot op de aankomst der koninklijke familië in 1808 geprangd, en hoe zelfs dan nog iedere producerende werkzaamheid hard verdrukt was. Sedert het vertrek des Konings, den 26 April 1821, en sedert de oprigting des onafhankelijken keizerrijks, in Augustus 1822, hebben al deze verdrukkingen opgehouden, doch zij werken nog in hare gevolgen voort, en het is onmogelijk, den voor de ontwikkeling van dit groote rijk nutteloos verloren tijd te rug te roepen. Ten aanzien der finantiën is zeer wel op te merken wat in de derde afdeeling wegens het medenemen der bank en gezamenlijke staatschatten door de vertrekkende slechts zonden- en geldschulden achterlatende Portugezen gezegd is geworden. PEDRO I, die met ledige handen en ledige kas te rug bleef, moest zich ook in dit opzigt alles zelf scheppen, en het gelukte hem zijn rijk crediet te verschaffen, namelijk door strenge bezuinigingen en strenge controle, zonder bezwaar der burgers, zelfs reeds toenmaals, toen zijn gebied zich slechts tot de omstreken van *Rio de Janeiro* bepaalde (*). Sedert deze laatste twee jaren is, in weerwil van menigvuldige storingen van binnen en van buiten, oneindig veel gedaan om *Brazilië* een groot doel nader te brengen. De geldmiddelen zijn op

een'

(*) Zie de V Afd. §. 4.

een' geregelden voet en de koophandel ontwikkelt zijne bloesems telkens meer. Doch een gebrek wordt in dit land diep gevoeld, een gebrek, hetwelk zich niet eensklaps wegnemen laat, al worden er ook doeltreffende maatregelen genomen om in hetzelfde allengs te voorzien; het is het groot gebrek, de ware armoede aan menschen. Over het algemeen wonen slechts 45 zielen op de vierkante mijl (*), waarlijk eene zeer geringe bevolking. In *Europa* is in vele landen, bij voorbeeld, in de *Rijn-Palts*, overbevolking een staatslast, en *Brazilië* lijdt daarentegen op het gevoeligste aan menschengebrek. Weelderig vruchtbare streken, ter grootte van Europeesche koningrijken, bij voorbeeld, in *Matto grosso* en *Goyaz*, liggen geheel woest, of worden door enkele horden wilde Indianen doorkruist, dien de milde moeder natuur het weinige, wat zij tot onderhoud van een half dierlijk leven noodig hebben, vrijwillig aanbiedt. Wegens het gebrek aan meer beschaafde menschen kunnen deze enkele stammen, die op de ontzaglijke ruimte als het ware verdwijnen, der veredeling, waarvoor zij in een' hoogen graad vatbaar zijn (†), niet nader gebragt worden. Enkel wegens het gebrek aan menschen beduidt de koophandel van *Brazilië* in lang niet wat hij beduiden kon. Ondertuschen is hij reeds thans voor den staat als bestaanbron, als aanknopingsmiddel der verbinding met andere staten en als voedsel der zeemagt, voor de eigendommelijke betrekking van *Brazilië* van het hoogste

(*) Zie de VI Afd. §. I.

(†). Men zie het voorbeeld van *MARLIÈRE* in de III Afd. deeling.

gewicht. Geheel onafhankelijk van de gewone staats-huishoudelijke grondstellingen, is het, gelijk het thans met *Brazilië* staat, ongemeen heilzaam dat vreemde natiën hem voornamelijk drijven, dat dezen hare koopvaardijfchepen naar *Brazilië* zenden en daar waren afhalen. Dit is tot heden heilzamer voor *Brazilië* dan wanneer de inwoners aldaar met eigen fchepen, waaraan naar evenredigheid geen gebrek is, zelfs Europefche markten zouden bezoeken, gelijk de Noord-Amerikanen doen. Voor hunnen actieven handel hebben de Brazilianen geheel andere markten, die straks opgeteld zullen worden, en die ook thans reeds geenszins veronachtzaamd worden. *Brazilië* moet fpaarzaam met zijne menfchen zijn, mag niet te veel voor de fcheepvaart en het handelbedrijf afgeven, want het eerst, het voornaamst en naast heeft het menfchen voor den landbouw noodig. Het is derhalve hooge wijsheid vreemde handeldrijvende natiën zeer uitgestrekte handelvrijheid in *Brazilië* toe te staan. De industrie kan daardoor niet lijden, dewijl zij bijna nog geheel niet bestaat, en de in vele fteden tot den handel zeer genegen Braziliaan kon bij de uitbreiding zijner mercantiele werkzaamheid slechts winnen. Voor iederen enkelen burger is het van groot nut, wanneer door beduidende mededinging alle buitenlandsche behoeften hem regt goedkoop aan de markt komen, en hij dan zijne voortbrengfelen daarvoor voordeeliger verruilen kan. In het flimfte geval kan hij meer afzetten, en reeds dit is voor een land, hetwelk zoo welig voortbrengt, een zegen. Wegens de goedkoopheid dezer uitlandsche, inzonderheid manufactuurwaren, verbrei-

den

den dezen zich des te meer, en wie anders con' in het land zelf gefabriceerden mantel (*Poncho*) voor lief nam, trekt thans een' rok aan. Met het getal der behoeften neemt de beschaving toe, vermeerdert de nijverheid, en deze is het juist, die in *Brazilië* opgewekt moet worden. Alle gewoonlijke grondstellingen der staatshuishouding passen in *Brazilië* niet. Het is voor *Brazilië* onverschillig of de stoffen ruw of bearbeid uitgevoerd worden, wanneer slechts overal veel, ongemeen veel uitgevoerd wordt. Het zegt niets dat daardoor de eigendommelijke producten in prijs dalen, dewijl, bij voorbeeld, door de velling van het verfhout tevens de bodem geruimd en voor den landman bebouwbaar gemaakt wordt. *Brazilië* kan nog eene eeuw lang verkwisten, zonder dat eene vermindering van schatten voelbaar wordt. Het moet zich gastvrij betoonen, opdat ieder het gezegende land roeme en aangevoerd worde om zich aldaar neder te zetten. *Brazilië* kan, gelijk *China*, driehonderd millioenen menschen voeden: het moet dus voornamelijk trachten dat er menschen ingevoerd worden. De burgers van *Groot-Britannië* handelen met de vruchten van hunne arbeid; zelfs de steenkolen zijn een industrieproduct; *Brazilië* handelt grootendeels met hetgeen de natuur vrijwillig schenkt. Wanneer in *Groot-Britannië* maatregelen noodwendig zijn om den grooten manufactuurhandel te bewaren en voor het rijk voordeelig te maken, dan zijn in *Brazilië* maatregelen noodig om vooreerst den bodem, thans nog een doed kapitaal, door bebouwing waarde te verschaffen. In *Groot-Britannië* kost menige morgen land 100 en 200 Ponden sterling; in *Brazilië*

zijn vierkante mijlen om niet te krijgen. Dit alles brengt aldaar verhoudingen en betrekkingen te weeg, die in geen Europefchen staat gevonden worden, doch die slechts voordeelen en gunstige uitzigten voor de toekomst ontwikkelen, dewijl de Voorzienigheid dit rijk in zulk een' bijzonder gunstigen toestand plaatste.

§. 3. *Uitvoer.* — Beschouwen wij hier eerst de handelstof, de uitvoerartikelen van *Brazilië*. Eene groote menigte schatten liggen, uit gebrek aan menschenhanden en werkzaamheid, nog dood. Manufactuur- en fabriekwaren van allerlei aard levert het land nog over na niet op voor de behoefte der bevolking: derhalve kan van geene uitvoer derzelve de vraag zijn. Des te menigvuldiger, kostbaarder en gewigtiger zijn de producten, die *Brazilië* grootendeels zonder verdere moeite dan die van het nemen uit den schoot der natuur ontvangt.

Brazilië levert tot uitvoer:

A. Uit het dierenrijk.

1) Rundvee, levend, huiden, talk, hoorns (*Xifres*) en hoornpunten, gedroogd en gezouten vleesch. In *Rio grande do Sul* worden vele huiden gedroogd, bereid en bij duizenden uitgevoerd; ook vele bilstukken (*Charques*, eigenlijk *Xaraques*, marktwaren). Nadat het rind de huid afgehaald is, wordt het vleesch van de beenderen in zoo groot mogelijke stukken afgesneden, die naar hammen gelijken, en dezen, naarmate dat zij dik zijn, twaalf of achtenveertig uren in heet zoutwater gelegd. Hierna worden zij er uitgenomen, in de zon gedroogd, in balen van honderdvijftig ponden gepakt en naar andere Braziliaanfche havens, *West-*
In-

Indië, *Afrika*, enz., verzonden. Dit vleesch (*Carne-seca de sertão*, *Pasfoca* of *Carne charquada*) is een wezenlijk voedselmiddel van' alle Brazilianen, en inzonderheid der negers; ook komt het dikwijls op voorname tafels, dewijl hetzelfde goed pekervleesch nabij komt. Hetzelfde is insgelijks eene voortreffelijke scheepsprovisie, en wordt in oorlogstijd door de Engelschen dikwijls tegen 9 Pence tot 1 Shilling het pond betaald. De gewone prijs is twee Piasters de arroba (*). Talk wordt ten deele gefmolten en in ruwe huiden verzonden, ook wel tot kaarsen bewerkt. Van *Rio grande* wordt veel koe- en osfenhaar uitgevoerd. Aldaar, even als in *Montevideo*, *S. Paulo*, op *S. Catharina* en in *Minas geraes*, worden veel huiden (ook in den handel als *Buenos-Ayres* bekend) bereid. De huid, in *Brazilië* het kostbaarste deel van het rundvee, wordt afgehaald, op den grond door middel van korte pen- nen uitgespannen, zacht gezouten en in de zon gedroogd. Looijerijen zijn slechts in *Rio de Janeiro*, enz., doch op ver na niet toereikend. In *S. Paulo* wordt voortreffelijke boter bereid, doch insgelijks slechts weinig, in *Minas geraes* kaas van goede hoedanigheid; doch men geeft de Engelsche de voorkeur.

In 1814 voerde de capitainerie *S. Paulo* 17,933 stuks kazen uit, waarde 35,866,000 Reis; van 1804 tot 1807 24,500 hoornpunten, waarde 931,000 Reis, *S. Catharina* in 1812 22,900 stuks osfenhuiden, waarde 29,212,000 Reis. De Braziliaansche osfenhoorns gelden thans in *Hamburg* van 34 tot 40 Mark banco de 100 stuks.

2) Scha-

(*) 25 Oude Hollandsche ponden.

2) Schapen; hunne wol wordt veel tot bedvulling gebruikt; schapenvleesch is niet geacht. *S. Paulo* voerde 1249 rammen en schapen uit; waarde 1,549,000 Reis. De schoone geiten worden wegens hare melk bijna hooger geschat dan de schapen.

3) Varkens worden veel geslacht; ook tot *Bernat* (hammen) even als het rundvleesch toegerigt. In 1814 voerde *S. Paulo* 16,345 stuks uit; waarde 33,090,000 Reis, 24,376 arrobes spek; waarde 31,201,000 Reis; de lagere klassen bedienen zich van hetzelfde in de plaats van boter; in 1807 1820 arrobes reuzel, waarde 2,912,000 Reis.

4) Paarden en muilezels. Uit *S. Paulo* en *Rio grande* gaan jaarlijks van 40,000 tot 50,000 paarden en muilezels naar het noorden. Deze paarden zijn van 12½ tot 14½ palmen hoog, bekomen, zorgvuldig opgepast, eene fraaije, aangename gestalte, en worden voortreffelijke dravers. De paarden uit *Rio grande* zijn zeer moedig en kunnen ongelooflijken arbeid verrigten. Hebben zij eene week gearbeid, dan worden zij weder maanden lang in de open weiden gedreven. Hun eenig voedsel is gras; zij worden niet beslagen. Maar inzonderheid geacht zijn de *Campos*-paarden uit de capitanië *Espiritu santo*, die uiterst faai, mak en duurzaam zijn. Ezels worden slechts tot lastdragen gebruikt. In 1814 werden uit *S. Paulo* 5,330 stuks ongetemde paarden uitgevoerd, waarde 21,320,000 Reis, muilieren, insgelijks ongetemd, 17,504 stuks, waarde 52,528,000 Reis. Ook ezels- en paardenharen worden uitgevoerd.

5) Hoenders gaan uit alle zeehavens en nit het binnen-

nenland' derwaarts heen. In 1814 voerde *S. Paulo* 12,300 stuks, waarde 1,476,000 Reis, naar *Rio de Janeiro*, enz. Merkwaardig is de Braziliaantche zanghaan (*Canto gallo*), inzonderheid in de naar denzelven genoemde streek, die ongemeen aanhoudend en met Iodisch kraait.

6) Traan. In 1807 leverde *S. Paulo* 76 pijpen, waarde 5,836,000 Reis, 2850 stuks baleinen; amber en walvot (*Sperma ceti*).

7.) Gezouten en gedroogde visch. In 1812 voerde *S. Catharina* voor 8,170,000 Reis uit. De *Rio S. Francisco* is inzonderheid zeer vischrijk. Visch is op de markt van *Bahia* eene gezochte waar.

8) Zeldzame en merkwaardige zoogdieren (apen, vampyren, tapiren), vogels (fraaije papepaaijen, cafuaris, contwis, colibris), amphibiën (twee en vijftig soorten van slangen, haagdisfen, de zeer welsmakende leguaan (*Lacerta iguana* BLUMENB.), de rausvorsch), vischen, insecten, oesters, enz.

9) Oncenvellen, fraai getijgerde, die in *Rusland* als slededekken duur betaald worden.

10) Cochenille. In de capitainerie *S. Paulo*, wast op sommige plaatsen de *Cactus coctinillifer*, die de kostbare cochenille levert, die bereids ingezameld en uitgevoerd wordt.

11) Zijde. De zijdeworm vermenigvuldigt zich ligt en levert een' uitstekenden draad. De moerbezieboom gedijt voortreffelijk. Ook vindt men in *Maranhão* eene *Laurus*soort, die een' zeer voortreffelijken zijdeworm voedt.

B. Uit het plantenrijk levert *Brazilië*:

C 3

1) Ta-

1) Tabak. De beste wast in *Caheira*, omstrecks *Bahia*, en is een zeer aanmerkelijk handelartikel. Onder de Portugesche heerschappij mogt geene andere provincie dezen tabak teelen, daarom heeft dit artikel vele plantaadjebezitters en kooplieden in *Bahia* verrijkt. In *Portugal* wordt hij alle andere soorten voorgetrokken, gelijk ook in het voormalig *Spaansch-Amerika*; groote hoeveelheden worden daarvan in *Barbarije* verbruikt, en in vele streken aan de kust van *Guinea in Congo, Angola*, enz. is de aanvraag zoo sterk, dat men bijna slechts tegen dezen tabak goud, ivoor, gom, slaven, enz. inruilen kan. De betere soort van den gewonen Braziliaanschen tabak heet *Marinha*, en wast aan de zeekust in de provincie *S. Paulo*, in de *Campos*, enz. waar deze specifieke zelfstandigheid op de bladen gunstig is, die voornamelijk derzelve deugd bepaalt; deze soort kost omtrent 2000 Reis de arrobe. De slechtere soort tabak, doch die als pruimtabak bij de matrozen sterk gezocht is, heet, dewijl hij op hoogten wast, bergtabak (*Tabacco da Serra acima*). In 1814 werden uit *S. Paulo* 9,596 arrobes, waarde 14,202,000 Reis, uit *S. Catharina* 747 quintalen, waarde 822,000 Reis, uitgevoerd.

2) Suiker, rum, melassie, bij uitnemendheid op het eiland *Redondo*, bij *Rio de Janeiro*. In de capitainerie *S. Paulo* zijn 458 suikermolens en 600 ketels tot het distilleren van rum; in 1814 werden 122,993 arrobes uitgevoerd, waarde 167,169,000 Reis, in 1812 uit *S. Catharina* 380 quintalen, waarde 2,189,000 Reis, in 1812 4126 pijpen melassie, waarde 1,435,000 Reis. Over het algemeen zijn in de nabijheid der aanmerkelijke

ke

ke zeehavens overal suikerplantaadjien; de *Campos*, *Fernambuc*, *Bahia*, enz. leveren buitengemeen veel. In *Hamburg* kost de Braziliaansche suiker, witte, na den *Havannah* de beste soort, 7 à 8 $\frac{1}{4}$ R , bruine 5 $\frac{1}{2}$ à 6 $\frac{1}{4}$ R het pond.

3) Koffie, voornamelijk uit *Bahia* en *Rio de Janeiro*; de laatste wordt het meest geacht. In 1814 leverde *S. Paulo* 4,867 arfobes, waarde 10,707,000 Reis, *S. Catharina* 3,756 quintalen, waarde 33,052,000 Reis. De Braziliaansche koffie kost in *Hamburg* 7 $\frac{1}{4}$ à 8 $\frac{1}{4}$ R bco het pond.

4) Cacao, inzonderheid *Fernambuc* en *Maranhão*, in *Hamburg* 5 à 5 $\frac{1}{2}$ R bco het pond.

5) Katoen wast in het binnenland, bij voorbeeld, in *Minas novas* aan de *Tocantine* wild, maar wordt veel aangebouwd; de beste, ongemeen geachte soort komt uit *Fernambuc*, ook *Bahia* en andere havens voeren veel uit. De tot verpakken bereide katoen wordt zoo vast in ruwe huiden geperst, dat zij zeer zware ballen vormt. Het verpakken geschiedt onder opzigt der overigheid. In 1814 leverde *S. Paulo* 54,222 arrobes met de kernen, waarde 86,755,000 Reis, in 1807 katoenen garens en lijwaten 240 arrobes, waarde 1,702,000 Reis; in 1812 *S. Catharina* 787 quintalen, waarde 4,717,000 Reis. *Fernambuc*-katoen, de beste soort geldt aan de Hamburger markt, 11 $\frac{1}{4}$ à 12 R bco, *Bahia* 10 $\frac{1}{2}$ R , *Georgia* 7 à 10 R .

6) Roodhout (*Ibirapitanga*). Ver het beste, over het algemeen het duurste, verfhout komt uit *Fernambuc*; hetzelfde kost in *Hamburg* 65 à 70 Mark bco de 100 ponden; in stukken gemalen 54 à 62 Mark; dat

uit *Bahia* geldt slechts 17 Mark; ook dat uit *Rio de Janeiro* is niet zoo goed als dat uit *Fernambuc*.

7) Geelhout, inzonderheid uit *Bahia*, waarheen hetzelfde uit het binnenland gebragt wordt, geldt in *Hamburg* 3 à 4½ Mark bco de 100 ponden.

8) Indigo, inzonderheid uit *Bahia*, doch zonder groote waarde, dewijl men de bereiding achteloos behandelt. Men heeft het vooroordeel dat deze arbeid nadeelig is voor de gezondheid der negers. Hij is in *Hamburg* de goedkoopste, 3½ à 4 Mark bco het pond; de duurste soort is de Bengaalsche, 9 à 9½ Mark bco. Op *Ilha grande* bij *Rio de Janeiro* werd voortreffelijke indigo bereid; doch dewijl men hem vervalschte, verloor hij weldra zijn' goeden naam.

9) Rijst (berg- en waterrijst) wordt voornamelijk in *Bahia*, *Para*, op *Ilha grande* en in *Rio grande da Sul* geteeld, en is van zulk eene goede hoedanigheid, dat hij in *Hamburg* bijna met de beste soort (*Carolina*) gelijk staat. De Braziliaansche kost omtrent 12 Mark bco de 100 ponden (de Bengaalsche slechts 7 à 10½ Mark.); in 1814 voerde *S. Paulo* 120,864 alquieres uit, waarde 116,025,500 Reis; in 1812 *S. Catharina* 13,191 quintalen, waarde 24,327,000 Reis.

10) Mais draagt tweehonderdvijftigvoudig, inzonderheid als zwijnenmesting, maar ook als broodgraan. In 1814 leverde *S. Paulo* 723,989 alquieres, waarde 173,757,000 Reis, *S. Catharina* 9,121 alquieres, waarde 2,189,000 Reis.

11) Boonen (spargie- groote- en voornamelijk zwarte boonen; de laatste inzonderheid eene lievelingspijze der negers). In 1814 leverde *S. Paulo* 59,166 alquieres,

res,

res, waarde 28,399,500 Reis, in 1812 *S. Catharina* 3,259 alquieres, waarde 1,359,000 Reis; Mundubi-boonen 501 alquieres, waarde 330,000 Reis.

12) Maniok, yams, patatten, bananen, aardappelen, eüpl, enz. Zie de volgende afdeeling.

13) Stijffel, in 1807 leverde *S. Paulo* 232 arrobes, waarde 185,000 Reis.

14) Hennepkoorden en touwwerk. In 1807 leverde *S. Paulo* voor 4,165,000 Reis, in 1812 *S. Catharina* 5 quintalen, waarde 39,000 Reis.

15) Imbékoorden, uit stengels van onderscheiden Pauliniën, voortreffelijk wegens hunne taaiheid tot anker-touwen. In 1812 leverde *S. Catharina* 351 dozijnen, waarde 478,000 Reis.

16) Gravata, vezels uit de bladen van verscheidene ananasfoorten (*Bromelia*), even zoo als in *Sicilië* uit de *Agave americana*. In 1812 gingen uit *S. Catharina* 21 arrobes, waarde 84,000 Reis.

17) Vlas wast in *S. Paulo*. In 1812 voerde *S. Catharina* 1,521 quintalen uit.

18) Piment en peper, inzonderheid uit *Para, Maranhão*, enz.

19) Boomwas van den Carnaubaboom.

20) *Paraguay*-thee, in het zuidelijk *S. Paulo, Rio grande do Sul* en aan de *Plata* dagelijksche behoeften des volks. Gedroogde gepulveriseerde bladen van eene struik (*Casfine gongonha* SPIX en MARTIUS) wier af-treksel men door sijne hoornen pijpjes, waaraan een klein filtrum vastgemaakt is, uitzuigt. In 1807 werde uit *S. Paulo* 1,056 arrobes, in lederen zakken van 7 arrobes uitgevoerd, waarde 7,392,000 Reis. Maar on-

gemeen veel werd uit *Montevideo* afgezonden. Naar *Peru* alleen gaan 100,000 arrobes. Om den prijs der Chinefche thee niet te doen dalen, trachten de Engelfchen derzelve invoer in *Europa* te verhinderen.

21) Oranjeappelen en andere geele vruchten, zelfs in *Rio de Janeiro* buitengemeen goedkoop en overvloedig.

22) Saffraan, bijzonder menigvuldig in *Minas geraes*.

23) Balfem en gommen, als *Balsamum Peruvianum*, van *Myroxylon peruiferum*, balfem copaiva van de *Copaifera officinalis*, Gom tragant (*Gummi tragacanthæ*) van *Astragalus creticus* of *gummi fer* LAMARCK, in groote menigte en van de beste hoedanigheid; elastieke gom, ongemeen overvloedig in geheel *Brazilië*; *Gummi anime*, inzonderheid van *Hymenæa courbaril* LINN. en andere foorten van *Hymenæa*, Braziliaanfche boomen *Jatoba* genaamd. Tuffchen de fchors en het hout van dezen boom, die een' olm gelijkt, vindt men naar evenredigheid slechts weinig gaten met dezen harst gevuld; het grootfte gedeelte van dezen harst komt voor onder de penwortelen van den boom, wanneer dezen van de aarde ontbloomt zijn, hetgeen meestal na het vellen van den boom gefchieden kan. Onder oude boomen vindt men bleekgeele ronde koeken van zes tot acht ponden gewigt. De reinheid der zelfftandigheid hangt van de aarde af, in welke deze koeken zich vormen; bruine veenaarde deelt haar eene zekere extractieve ftoffe mede, welke in een' droogen klei- of zandbodem niet voorhanden is. De fijnfte harst zweeft op het einde van het droo-

ge-

ge jaargetijde in September en October bij droppels uit de schors en wordt boven het vuur zamengesmolten.

24) Grijsze kinabast (*Cort. China cinereus*) van de *Cinchona nitida*. In 1807 leverde *S. Paulo* 706 arrobes, waarde 15,786,000 Reis.

25) Cascarille van *Croton eluteria*, voornamelijk in *Para* en *Ilha Grande*.

26) Ipecacuanha. De echte braakwortel komt van eene lage halfstruik, *Cephaëlis Ipecacuanha*, die zeer menigvuldig bij *S. Joao Baptista* en het grootste gedeelte van het kustgebergte van *Rio de Janeiro* naar het noorden tot in de provincie *Bahia* in de boschen op vochtige, beschaduwde plaatsen en wel altijd gezellig wast. De inzameling geschiedt door Indianen en negers het geheele jaar door, maar voornamelijk onmiddellijk na den regentijd, dewijl dan de zachtere bodem de wortelen ligter loslaat. De uitgerukte gewaschen wortelen worden aan bundels gebonden, in de zon gedroogd en door de landeigenaars aan wortelhandelaars, die uit *Rio de Janeiro* en *Campos* komen, verhandeld. In de boschen kost het pond slechts 200 Reis, in *Rio de Janeiro* 1300 Reis. De Indianen verruilen ze tegen tabak, brandewijn, ijzerwerk, katoenen lijwaten, enz. Bovendien vele andere krachtige geneesmiddelen, die ten deele in *Europa* nog geheel onbekend zijn.

27) Timmerhout. In 1807 voerde *S. Paulo* voor 9,011,000 Reis uit, in 1812 *S. Catharina* 2,321 dozijnen planken, waarde 5,086,000 Reis.

28) Fijn hout, bij voorbeeld rozenhout en Jacaranda

da in *Canto gallo*, aan den oever van den *Peruipé*, in *Serro do Frio*, in *Minas novas*, enz.

29) Tarwe, inzonderheid zuidelijk van *Rio grande*, waar zij schoon en rijkelijk gedijt, veel aangebouwd, verzonden en verbruikt wordt. Maar dewijl de landbouw hoogst achteloos beoefend wordt, zijn de op zich zelven schoone zware korlen raauw, slecht gescheld en ongemeen onrein. Zij worden in ruwe huiden gepakt, die als zakken zamen genaaid zijn. Het ingepakte graan zwelt en broeit op den weg van *Rio grande* naar de noordelijke streken, en dikwijls wordt hetzelfde, na het aankomen te *Rio de Janeiro*, dagen lang aan den oever aan stortregens blootgesteld. In 1814 werden uit *S. Paulo* uitgevoerd 5050 arrobes tarwe, waarde 4,848,000 Reis, in 1807 aan meel en tarwe voor 7,249,000 Reis; in 1812 uit *S. Catharina* 747 alquieres, waarde 822,000 Reis.

30) Rotting wast in *Minas geraes* met dertig voeten lange scheuten.

31) Brandewijn. In 1814 gingen uit *S. Paulo* 2541 pijpen, waarde 100,840,000 Reis, in 1812 uit *S. Catharina* 1326 pijpen, waarde 3,292,000 Reis.

32) Ricinusolie, van de struik *Ricinus communis*, algemeene brandstof voor lampen in *Minas geraes*, enz. In 1813 uit *S. Paulo* 179 canadas, waarde 930,000 Reis.

33) Look en ajuin. In 1812 voerde *S. Catharina* voor 3,049,000 Reis uit.

34) Ingelegde vruchten. De besten levert het nonnenklooster in *Rio de Janeiro*; in 1814 *S. Paulo* 42 arrobes.

35) De

- 35) De fraaiste sier- en prachtplanten.
- 36) Sago van den sagopalm, inzonderheid bij *Para*.
- 37) Ananasfen, papayas, meloenen, kokosnoten, enz.
- 38) Tien onderscheiden pepersoorten, muskaatnoten, die, bij voorbeeld, het goed van den Heer LANGSDORF *Mandioca* aan het Orgelgebergte levert.
- 39) Gember wast overal wild.
- 40) Vanille in het geheele noordelijke *Brazilië* tot *Fernambuc*, bij uitstek schoon in *Minas novas*.
- 41) Wijn. Reeds wast zeer goede roode en witte wijn, die den Madeira- en Portwijn gelijkt, bij *Sorocabá*, omstreeks *S. Paulo* en in *Ville rica* in *Minas geraes*.
- 42) Thee wast op het keizerlijk landgoed *S. Cruz* in den botanischen tuin, waar geboren Chinezen het rankweken der heester en de inzameling en toebereiding der bladen bezorgen. Men plukt de bladen driemaal in het jaar, brengt ze op zacht verwarmde droogovens van klei, op welken zij gedroogd en gerold worden. De smaak van deze thee is krachtig en de reuk even zoo aromatisch als in *China* zelf, waar de schrijver haar dronk.
- 43) De kaneelboom en de kruidnagelboom (*Laurus cassia* en *Eugenia caryophyllata*) komen insgelijks in *S. Cruz* buitengemeen goed voort.
- 44) In het diamantsdistrict *Tejuco* in het noordelijk *Minas geraes* wordt de kurkeik gevonden met zene goede bruikbare schors, geheel als in *Spanje* en zuid-*Frankrijk*.

C. Uit het mineralenrijk levert *Brazilië*:

1) Pla-

1) Platina, bij voorbeeld, bij *Largos*, omstreeks *Itambé*, in het diamantendistrict.

2) Goud, het hoofdmetaal van *Brazilië*, wordt op vele plaatsen in het rivierzand en in de gebergten, voornamelijk in *Minas geraes*, in *Goyaz*, in *Cujata* en *Matto grosso* gevonden, en, gelijk in de eerste afdeeling aangevoerd is, slechts op eene zeer flordige wijze door middel van wasfchen (*layras*) gewonnen. Daar deze handelwijze somtijds niet voordeelig genoeg is, hebben, tot groot voordeel van de ware welvaart van *Brazilië*, vele handen het goudwasfchen laten varen, en zich aan den landbouw begeben. Overigens wordt, inzonderheid bij *Villa rica*, in *Minas novas*, enz. nog altijd zooveel te voorschijn gebragt, dat dit voortbrengfel weldadig op den handel van *Brazilië* werkt.

3) Zilver wordt ook bij *Villa rica* gevonden, maar tot heden aldaar en aan den *Abaité*, eene bijrivier van den *S. Francisco*, die zeer rijk van diamanten is, bijna geheel niet benuttigd.

5) Kwikzilver, ongemeen gewigtig bij de afscheiding der edele metalen, wordt in menigte op de *Serra do Frio*, in het diamantendistrict, enz. gevonden.

5) Koper, in de capitainerie *Bahia*, waar een stuk van 2000 ponden gevonden werd, en waar in de nabijheid der hoofdstad eene koperfsmelterij, die goed werk levert, aan den gang is.

6) IJzer, in *S. Paulo*, waar de ijzerfsmelterij *S. João de Ypanema* aangelegd is; wijders ook in *Matto grosso* en *Goyaz*.

7) Lood aan den *S. Francisco*, aan den *Ambaité*,
waar

waar stukken lood van twintig ponden zwaarte gevonden worden; ook in *S. Paulo* en in het kustgebergte in *Rio grande do Sul*, waar ook tin en steenkolen voorkomen.

8) Spiesglans, zeer overvloedig bij *Saraba*, in *Minas geraes*.

9) Molybden, arsenicum, titan, enz. in menigte bij *Villa rica* en overal in *Minas geraes*, enz.

10) Diamanten. In de woeste, maar geenszins onvruchtbare *Cerro do Frio* is het zestien mijlen lange en acht uren breede diamantdistrict, met deszelfs hoofdplaats *Tejuco* aan de rivier *Jigitonhonha*, alwaar zich de groote groeve *Mandanga* bevindt.

11) Hyacinthen, voortreffelijke granaten, chrysoberylien, in *Brazilië* sterk gezocht als damesopschik, en volgens het getuigenis van den verdienstelijken *BLUMENBACH* nergens schooner, aquamarin, smaragden, saffiren, topazen, nergens schooner en prachtiger, amethysten, bergkristal, groene tourmalijn bijna alleen in *Brazilië*, enz.

12) Zeezout, bij kaap *Frio*, steen- en bronzout, reeds in *Minas geraes* gebruikt, en overal in *Matto grosso* en *Goyaz*, waar ook zouthoudende kleiaarde gevonden wordt, tot verkwikking van het rundvee, maar tot nog toe niet toereikend.

13) Zwavel, in *Rio grande do Sul*, alsmede aluin en natron.

14) Salpeter. In 1807 voerde *S. Paulo* 32 arrobes uit, waarde 640,000 Reis.

15) Zuur- en zwavelbronnen in *Minas geraes*, enz.

16) Kalk.

16) Kalk. In 1813 voerde *S. Paulo* 18 lasten uit.

17) Marmer, diamantspaath tot het diamantslijpen, enz.

Brazilië heeft door zijn² rijkdom aan goud en diamanten en andere kostbare voortbrengselen reeds thans zulk een' aanmerkelijken invloed op de beurs van *Europa*, dat te *Londen* bereids een koers op dezelve grootste handelsplaatsen *Rio de Janeiro* en *Bahia* goteerd wordt. Door jaarlijksche metaalzendingen kan *Brazilië* dezen invloed gedurig vermeerderen en zijne staatspapieren geldend maken. Inzonderheid wordt de nu weder gevestigde bank de geheiligde bewaarplaats der klinkende gelden, die door eene voorbestaande belasting ondersteund wordt, en thans, evenmin als de *Hamburger bank*, eene nieuwe berooving te vreezen heeft, de geldoperatiën aanmerkelijk bevorderen, zoodat *Brazilië* zich in dit opzigt weldra boven de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* verheffen en dezen in hunne geldoperatiën nuttig worden kan. Drie der aanzienlijkste *Londensche* handelshuizen zijn agenten der *Braziliaansche nationale bank*. Daarom moeten voor de bank en de staatsmantiën de inwendige schatten der aarde zeer spoedig ontsloten en voordeeliger gemaakt worden. In het bijzonder bezit wordt het goud zeer dikwijls verkwest; gaarne zal men hetzelfde tot een' goeden koers tegen zilver of zekere papieren uitwisselen. De vroegere dwanginrigtingen zijn hoogst nadeelig voor het mijnwezen bevonden. Overigens ontbreekt het in *Rio de Janeiro*, *Bahia*, *Fernambuc*, *Maranhão* enz. geenszins aan kooplieden met echten speculatiegeest, en wanneer slechts vrede en eendragt voortbloeijen, en het rijk onderling eensgezind blijft, gelijk met grond

te

te hoopen is, dan zullen zij, bij volkomen vrije hand, wel zelve voor den bloei des koophandels van *Brazilië* zorgen; alles ligt hen aan de onafhankelijkheid van *Brazilië*. Slechts die kapitalisten en kooplieden, welke in vroeger tijden uit een' door de Portugesche regering ingevoerde handeldwang en uit de overige in de tweede afdeeling opgetelde schandelijke verdrukkingen ontzaglijke winsten trokken, mogen mischien dien smadelijken toestand terug wenschen; doch naardien hun wensch geheel wispelturig is, zullen zij weldra een beter deel verkiezen, patriottische gevoelens zoeken te koesteren, en uit den tegenwoordigen toestand der dingen op eene billijke wijze voordeelen trekken. Hen moet gelegenheid aangeboden worden, dat zij in *Brazilië* hunne kapitalen zeker en voordeelig kunnen plaatsen; men moet voor hunne persoonlijke veiligheid zorgen, en hen met verschooning behandelen, opdat het leven in *Brazilië* hen regt aangenaam worde. Doch laten zij zich door deze langmoedigheid niet tot boete bewegen, mogten zij het wagen oproerige bewegingen aan te stoken, dan voort met hen naar *Portugal*, waar hunne kapitalen dadelijk in de Portugesche fondsen eene plaats vinden, en waar zij naar goedvinden klaagliederen over de hardnekkigheid der kolonie *Brazilië* mogen aanheffen.

§. 4. *Invoer*. — In betaling voor de zoo even opgetelde, ten deele zeer kostbare, op alle uitlandsche markten gezochte en bijna onontbeerlijke producten worden inzonderheid vreemde manufactuur- en fabriekwaren ter zee ingevoerd. Te land drijft *Brazilië* bijna alleen met *Paraguay* handel, die eigenlijk als een

inlandsche te beschouwen is, dewijl hij hoofdzakelijk voorwerpen voor het binnenlandfche gebruik levert, namelijk muilezels; *Paraguay*-thee, gedroogd vleesch, enz. Thans worden alle havens, zonder eenige hindernis, door uitlandsche schepen van alle natiën en alle staten van *Europa* en *Amerika*, en zelfs door schepen uit de koloniën in *Afrika*, *Azië* en *Australië* bezocht. Deze vreemde schepen brengen al het mogelijke ter markt, waarvan het zich eenigszins verwachten laat dat het tot geld te maken of geldswaarde daarvoor in te ruilen is. Bovendien is reeds sedert 1808 een werkelijk actieve handel aan den gang, die jaarlijks toeneemt, terwijl Braziliaansche schepen naar *Angola*, *Cabinda*, *Benguela*, enz. op de kust van *Congo* varen, aldaar tegen tabak, ijzerwerk, buskruid, enz. negerflaven inruilen en dezen naar *Brazilië* brengen. Wij zullen een oogenblik bij dit met de regten van den mensch strijdige invoerartikel stil staan.

De Brazilianen mogen namelijk in gene koloniën beneden den evenaar slaven inkoop en naar *Brazilië* voeren. Zekerlijk is het ontzettend voor een' beschaafd', verlicht' Europeaan, wanneer hij ziet dat zijne medemenschen als slagvee op de markt gebragt en openlijk verkocht worden. Maar men moet daarbij niet vergeten dat deze menschen, bij alle bezwaren en ongemakken, die zij te lijden hebben, toch een beter lot genieten dan men zich in *Europa* gewoonlijk voorstelt. Reeds in *Afrika*, waar men hen inkoop, waren zij slaven, hetzij krijgsgevangenen of kinderen van krijgsgevangenen, of onderdanen van despotieke op-

opperhoofden. Hebben hunne overwinnaars of meesters geene gelegenheid om hen te verkoopen, dan slaat men hen gemeenlijk dood, gelijk een dier dat het voeder niet waardig is. Aan dit lot en eene wreede behandeling worden zij daardoor ontrukkt, dat men hen uit hun vaderland, waarheen geen neger terug verlangt, maar waaraan hij veelmeer met schrik denkt, naar *Brazilië* voert. De negers, die in *Afrika* geboren zijn, hebben zulk eene vrees voor dit hun vaderland, dat geene bedreiging sterker op hen werkt dan die dat men hen weder naar hunne landslieden brengen zal; neen, liever willen zij bij *Masera* (hunnen Amerikaanschen heer) blijven. Zij worden in *Brazilië* menschelijk behandeld; men zoekt hen tot het Christendom te bekeren en zoo veel mogelijk te beschaven. In het binnenland van *Brazilië* eten zij meestal met hunne meesters aan dezelfde tafel en worden als huisgenooten beschouwd; men tracht hen vrolijk en gezond te houden, en wanneer zij krank worden, wendt men alles aan, om hen geneeskundige hulp en de beste oppassing te verschaffen. Werkzaamheden, waarvan men gelooft dat zij voor de gezondheid der negers nadeelig zijn, worden liever geheel nagelaten. Kortom, het lot dezer negers is veel benijdenswaardiger dan het lot der ongelukkige blanke slaven der zoogenaamde Zwitserfche emigranten (*Redemptioners*) in de Vereenigde Staten van *Amerika*, die om de vracht voor hunnen overtocht in te verdienen, jaren lang, ja mischien hun gansche leven door, onder de zweep eens dwingelands moeten zwoegen. De negers zijn in een' beteren toestand dan de ongelukkigen, die

zich door eenige zielverkoopers in 1822 heimelijk naar eene haven in de nabijheid van *Bahia* lieten sleepen, waar deze gewetenloozen hen als blanke slaven op eenige benaderde landerijen, die als het ware een' *status in statu* zouden uitmaken, bedoelden te gebruiken. Doch de Braziliaansche regering stelde, op voorstelling van den wakkeren Kapitein, die hen overgebracht had, aan deze handelwijze weldra een perk, zorgde zoo veel mogelijk voor het voortkomen der verleiden, en liet den verleiders hun onregt zoo nadrukkelijk onder vinden, dat een derzelveu zich door blaauwzuur uit de wereld hielp. Hunne medestanders in *Noord-Duitschland* zijn met deze tuschenkomst der Braziliaansche regering natuurlijk hoogst ontevreden, en zoeken iedere wettige kolonifatie, die op hoog gezag geschiedt, zwart te maken. Er zijn, bij voorbeeld, in het Mecklenburgsche lijfeigene boeren, die waarlijk gaarne met iederen neger zouden ruilen, wanneer zij zagen hoe dezen gevoed en verzorgd worden, en hoe men hen allerlei vrolijke feesten geeft, opdat hunne gemoederen opgeruimd blijven. De doffe verfstomping, die deze Duitsche landlieden zoo dikwijls karakteriseert, de volslagen onverschilligheid jegens hun lot, die slechts uit de brandewijnfles verkwikking zoekt, is bij de neger-slaven in *Brazilië* nooit, of ten minste hoogst zeldzaam aan te treffen. De openlijk geoorloofde slavenhandel, die uit *Brazilië* met *Afrika* gedreven wordt, en voor dat rijk in ieder opzigt van het hoogste gewigt is, heeft dat wreede niet, hetwelk onwetende menschen deswegens in *Europa* onder jong en oud verbreid hebben. De schepen zijn transport-

portschepen, waarin de ruimte voor de negers even zoo afgemeten is als in de transportschepen voor troepen; er wordt even zoo voor hen gezorgd, en reeds in *Brazilië* alles aan boord genomen wat tot hunne versterking en verkwikking kan dienen; op ieder slavenschip bevindt zich een arts. In *Angola*, *S. Felipe da Benguela*, enz. worden de slaven tegen tabak, geweren, uurwerken, enz. ingeruild, voorzigtig aan boord gebragt en met de mogelijkste zorgvuldigheid naar *Brazilië* gevoerd, welke reis zelden langer dan veertien dagen of drie weken duurt. Dit zijn de wilde negers (*negros brutos*), die nog niets weten en verstaan, en toch wordt zulk een slaaf bij zijne aankomst in *Rio de Janeiro* met honderd Hollandsche Dukaten betaald. De negers uit *Congo* zijn de besten en schoonsten, die uit *Mosambique* de slechtsten. Het is natuurlijk dat men zulk een' duur gekocht' mensch niet uit moedwil kwellen of zelfs dooden zal. Opgevoede slaven komen slechts bij sterfgevallen en dergelijken te koop. Het eigenlijke handelartikel zijn deze wilde negers, waarvan velen in domheid en eenvoudigheid huns gelijken niet hebben, anderen daarentegen ligt begrijpen, en dezen worden des te duurder betaald. Koopbare negers deugen gewoonlijk niet veel; in *Brazilië* worden aangeboren negers als een heiligdom bewaard, en onder dezen zijn menschen van groote regtschapenheid en aanmerkelijke bekwaamheden, die door hunne meesters even zoo bemind worden als zij dezen beminnen. Dikwijls staan zij met hunne meesters sedert drie of vier geslachten in dienstbetrekkingen, en heeren en erfknechten zijn

dermate aan elkander gehecht, dat zij bijkans niet zonder elkander kunnen leven.

Ook de zoogenaamde wikke, openlijk onder het opzigt der overigheid met bekende schepen aangebragte en door bekende kooplieden in *Rio de Janeiro*, *Pernambuc*, enz. ingekochte slaven zijn er veel beter aan toe dan die beklagenswaardigen, die thans nog immer, in weerwil van alle genomen maatregelen, door Amerikaanse, Fransche, Spaansche en Portugesche slavenhandelaars heimelijk en met gevaren van de kust van *Guinea* gehaald en naar de *West-Indiën*, inzonderheid naar de *Havannah* gebragt worden. Men weet echte gevallen dat deze slavenmokkelaars, om de hen vervolgende oorlogschepen te ontgaan, alle aan boord zijnde slaven vermoord hebben. In *Brazilië*, hebben ten minste driemaalhonderdduizend negers hunne vrijheid verdiend, die als geachte menschen leven, en niet zelden bemiddeld en zelfs rijk worden. Zij vinden over het algemeen in *Brazilië*, wegens de gelijkheid van klimaat, ligt een tweede vaderland.

Zoodra de slaven in *Rio de Janeiro* of *Pernambuc* aankomen, worden zij in bijzondere voor hen ingerigte huizen dicht aan de zee geinkwartierd. Zij liggen naast op de binnenplaats of voor de huizen in de zon, of zijn, volgens de geslachten gescheiden, in enkele vertrekken verdeeld. Straks na hunne aankomst krijgen zij roode wollen mutsen en katoenen mantels (*Ponchos*), waarover zij zich niet weinig verheugen. Een ervaren neger of mulat bezorgt als opziener de noodige opasting der aankomelingen; hunne gewone spijs is maniok of maismeel in water gekookt, met boonen, spek,

spek, gezouten of gedroogd rundvleesch en bananen. De toebereiding dezer spijzen, die zij uit kalabas- of kokosfhalen nuttigen, laat men aan hen zelveu over. Tot belooning voor goed gedrag wordt snuif- en rooktabak uitgedeeld. Mannen en vrouwen rooken uit kleine zwarte aarden pijpenkoppen met dunne bamboesfeelen. 's Nachts slapen zij op stroomatten onder hunne *Panchos*. Zeer velen dezer slaven behooren den Keizer, en worden als schatting uit de Afrikaansche koloniën naar *Rio de Janeiro* gezonden. Wie slaven koopen wil, gaat dadelijk aan boord der schepen, of koopt ze uit de quarantaine. Het uitschot blijft over, en wordt in het bovengemelde gebouw bewaard, waar de opziener de geheel ontkleede slaven in rijen stelt. De koper zoekt zich door bevoeling des ganschen ligchaams en door snelle bewegingen, die hij den neger laat maken, van zijne ligchaamssterkte en gezondheid te overtuigen. Even als bij den paardenhandel is ook hier het bedrog zeer menigvuldig; zeer dikwijls zijn de wilde negers met de zoogenaamde Afrikaansche schurft en doorgaans met ziekten van het lymphatische stelsel behebt, die wegens de veranderde leefwijze en het betere voedsel te voorschijn komen. Dezen zoeken de verkoopers door allerlei kunsten te verbergen. Is de keus gedaan, dan wordt de koopprijs voor een' gezonden mannelijken neger, gelijk boven gemeld is, op honderd Hollandsche Dukaten bepaald, waarbij de verkooper nog somwijlen voor de binnen de eerste veertien dagen te ontdekken ligchaamsgebreken instaat. De koper neemt hierop zijn' neger, dien hij naar goedvinden tot den landbouw, tot een handwerk, als

ambachtsman of knecht gebruiken kan, mede; doch wat de neger in vrije uren werkt en daarmee verdient is en blijft het zijne. Bij onmenselijke behandeling is de meester, gelijk bij ieder ander burgerlijk vergrijp, aan de politie onderworpen. De politie, die over het algemeen in *Brazilië* voortreffelijk is, zorgt door bijzondere inrigtingen er voor dat weggevoerden slaven den regtmatigen eigenaar weder toegevoerd worden. Bij herhaalde vlugt straft men den vlugteling, dien men na het eerste weggevoeren met vriendelijke woorden en goed eten ontvangt, door het aanleggen van een' ijzeren ring om den hals. Geen fatsoenlijk man in *Brazilië* tuchtigt zijn' slaaf zelf; verdient dezelve eene straf, dan zendt hij hem, gelijk men in *Rusland* met de lijfeigenen doet, naar de politie, en laat hem daar, tegen betaling van eene zekere som, kastijden.

Jaarlijks worden in *Brazilië* van 200,000 tot 250,000 negers ingevoerd; in *Rio de Janeiro* omtrent 60,000. Tot betere verordening en beheer van den slavenhandel is er een gemengd uit Brazilianen en Britten bestaand gerecht aangesteld.

§. 5. *Invoerartikelen uit de enkele landen.* — Uit *Engeland* en deszelfs koloniën, voornamelijk uit *Londen*, *Leverpool*, *Glasgow*, *Cork* en van de eilanden *Fersey* en *Guernsey* worden alle soorten van Engelsche manufactuur- en fabriekwaren ingevoerd, inzonderheid katoenen lijwaten, fijne lakens, vooral zwarte, kasmir en circassiën, porselein en aardewerk, ijzer, koper, tin en lood, ruw en bewerkt, ankers, anker-touwen, lederwerk, zadels, linten, naalden, hoeden,
al-

allerlei gemaakte kleederen en schoenmakerswerk, geweren, buskruid, schroot, porter en ale, kaas, boter, Engelsche boeken, papier, chirurgische, astronomische en andere instrumenten, geneesmiddelen, Engelsche ingelegde groenten (*pickles*), eetwaren en Fransche brandewijn, inzonderheid uit *Fersey* en *Guernsey*, jenever (*gin*), koloniale waren, dikwijls regtstreeks uit de *West-Indiën*, houtwaren uit *Canada*, meel, Liverpoolsch zout, stokvisch, Kaapsche wijn enz.

Van *Gibraltar* Oost-Indische en Levantische waren, Spaansche wijnen (zoete wijnen zijn in *Brazilië* zeer gezocht), olie, enz.

Portugal, hetwelk eertijds *Brazilië* als kolonie van alle benoodigdheden voorzag, vindt thans nog toegang voor zijne koopvaardijfchepen. Dezen brengen Porten Madeirawijn, olie, ajuin, zout (uit *S. Ubes*), azijn hammen, ingelegde en gedroogde vruchten, kastanjes, grove katoenen, grove lakens, Portugesche boeken, muzijkinstrumenten uit eene in *Porto* door geboren Bohemers aangelegde fabriek, aardewerk uit *Porto*, enz.

Frankrijk, inzonderheid *Havre de grace*, *Nantes* en *Bordeaux*, zendt weeldeartikelen, doch geene ouderwetsche, bijouteriëwaren, kanten, olie van beste hoedanigheid, wijn, brandewijn, azijn, was, waskaarsen geneesmiddelen, inzonderheid Parijsche universeele middelen, syropen, enz., fijne liqueuren en geestrijke wateren, parfumeriën, blanketfel, harde zeep, schilderiën, prenten, Fransche boeken, kanten, zijde stoffen, zijden en katoenen kousen, kleeder- en schoenmakerswerk, spiegels, hoeden, stroohoeden, die zeer

duur betaald worden, fijn glaswerk, gouden en zilveren pasfementen (dezen worden ook reeds in *Rio de Janeiro* vervaardigd) porselein, uurwerken, gedroogde en ingelegde vruchten, confituren, boter, enz.

Holland voert inzonderheid naar *Fernambuc* bier, glaswerk, kanten, linnen, jenever, papier, hoeden, boter, kaas, enz.

Met *Hamburger*, *Bremer* en *Deensche* schepen komen uurwerken, forte-piano's, geweren, pistolen, buskruid (er is reeds drie uren van *Rio de Janeiro* naar de *Legoa* tot bij den botanischen tuin een goed ingerigte kruidmolen), linnen, zijden en halfzijden stoffen, matrozenkleeding, manchester, flanel, mortieren, ijzeren hoepen, vischhoeken, pennemesen, roskammen, kwik, sublimaat, cinaber, geneesmiddelen, vitriool, salammoniak, koperwerk, ijzerdraad, lood, koper, tin, zink, spiesglans, arsenicum, wit en geel was, menie, Boheemsch glas, glaswerk, spiegels, vooral kleinen voor de wilden en den slavenhandel, glaskoralen, Neurenberger kramerijen, muziek, looden soldaten, enz.

Zweden en *Rusland* leveren Zweedsch ijzer en staal, koper in slaven en koperwerk, zeildoek, koord, touw, teer, pik, potasch, castoreum, rhabarber, enz.

De Vereenigde Staten van *Noord-Amerika* zenden granen, meel, hetzelfde blijft, gelijk het Europeesche, slechts zes of zeven maanden goed, (er is ondertuschen het model van een' nieuw uitgevonden molen naar *Rio de Janeiro* gezonden, die meel levert, hetwelk verscheiden jaren goed gehouden kan worden, daar het

het koren niet bevochtigd wordt), zeep, spermaceti-
kaarsen, biscuit, traan, teer, pik, terpentijn, leder,
planken, duigen, potasch, jenever, koloniale waren, en
middellijk uit andere landen bijna alle andere behoeften.

Van de *Kanarische Eilanden* wijn, ingelegde vruch-
ten, enz.

Van de *Kaap-Verdische Eilanden* zwavel, zout,
verscheiden verf houten, gommen, schellak en zeezout.

Behalve negerflaven komt er slechts weinig uit *Afri-
ka* naar *Brazilië*, namelijk uit *Angola*, *Cabinda* en
Benguela was, palmolie uit de vruchten der dentépal-
men (*Elæis guineensis*), mandubiolie uit het zaad der
Arachis hypogæa LINN., ivoor, Arabische gom, enz.

Van de Afrikaansche oostkust uit *Mosambique* komt
stofgoud, ivoor, peper, columbowortel, ebbenhout,
cocculikorlen, enz.

De onmiddellbare handel van *Brazilië* op *Oost-Indië*
en *China* heeft sedert 1808 jaarlijks toegenomen, naar-
dien verscheiden der grootste handelhuizen van *Lisabon*
zich hier hebben nedergezet, en hunne betrekkingen met
Oost-Indië en *China* door den verminderden afstand nog
meer nadruk zochten te geven. Deze schepen bezoeken
gewoonlijk verscheiden Engelsche havens in *Indië* en
gaan ook naar *Macao*, eene reis, die gewoonlijk in
acht en twaalf maanden volbragt wordt. *Goa*, *Diu*
en de andere Portugesche bezittingen in het oosten,
wier gewigt door den invloed der Engelschen gedurig
meer afneemt, worden hierbij slechts zelden aangedaan.
Uit de bezittingen aldaar voert men inzonderheid me-
nigerlei katoenen lijwaten in, die van *Brazilië* weder
naar *Europa* of naar verscheiden havens van *Zuid-
Amc-*

Amerika afgezet worden. Uit *Timor*, het rijke Moluksche eiland, komt goud, koper, specerij, enz. Uit *Macao* fijne mousfelines, gedrukte katoenen, zijden stoffen, porfelein, thee, Chineefche inkt, kaneel, nankings, naai- en stikzijde, camphor, muscus, salamoniak, aluin, verlakt werk, speelgoed, schildpad, confituren, rijst (de zak, die in *China* een' Piaster kost, wordt in *Rio de Janeiro* met zes Piasters betaald).

§. 6. *Kust- en landhandel.* — Van de ingevoerde, inzonderheid manufactuur- en weeldeartikelen wordt op ver na het meeste in de groote zeer sterk bevolkte kuststeden vertierd. De Engelschen hebben aldaar welvoorziene magazijnen aangelegd, waar alles, en dikwijls beterkoop dan in *Engeland* te bekomen is; zelfs het binnenland, inzonderheid de bergdistricten, *S. Paulo* en de *Campos*, doortrekken hunne agenten, omtrent even als de commissienarissen in *Quitschland*.

Naast den buitenlandschen handel is de kusthandel tusschen de enkele groote en kleine zeehavens van belang en bevordert eene tamelijke ruiling der landsproducten, mitsgaders der van buiten 's lands ingevoerde waren. Het verkeer tusschen de groote zeehavens *Rio de Janeiro*, *Bahia*, *Fernambuc* en *Maranhão*, die als het ware ieder voor zich een bijzonder handelgebied uitmaken, is naar evenredigheid niet zoo levendig als het verkeer dezer enkele hoofdhavens met de nabijgelegen kleinere havens, die datgene daarheen leveren wat zij hebben, en Europefche producten en andere behoeften vandaar afhalen. Dit verkeer zal bij de straks volgende optelling dezer zeehavens nader ontwikkeld worden.

De

De door gebergte en stroomen ongemeen verzwaarde landhandel wordt door middel van muilezelkaravannen gedreven. Slechts goederen, die de transportkosten goedmaken, zijn voor denzelfden geschikt. Hij zou nog veel beperkter zijn, wanneer de transportkosten niet naar evenredigheid onbeduidend en de levensbehoeften niet in het binnenland zoo ontzaglijk overvloedig en goedkoop waren, dat zij daarom in de zeehavens ligt afgezet worden. Zoo wordt zelfs gevogelte uit *S. Paulo* en *Minas Geraes* langs moeilijke bergpaden naar *Rio de Janeiro* gebragt. Als terugvracht nemen de muildieren Europeesche waren mede. De meest bezochte wegen zijn die van *Rio de Janeiro* over *S. Joao del Rey* naar *Villa rica*, en vandaar naar *Goyaz*, van *Rio de Janeiro* achter het kustgebergte heen naar *S. Paulo*. Er is nog een nader weg over *Barbacena* door het kustgebergte naar *S. Paulo*, die echter, dewijl hij al te bezwaarlijk is, zelden bezocht wordt. De beste landweg in *Brazilië* voert van *S. Paulo* naar de zeehaven *Santos*. Van *Villa rica* voert ook een weg naar *Tejuco*, en vandaar noord-oostelijk naar *Bahia*. Enkele *Tropeiros* trekken van *Minas novas* noordwaarts naar *Gran Para* en *Maranhão* en van *Goyaz* naar *Fernambuc*. Een zeer goed muilezelpad loopt van *S. Paulo* zuidwaarts aan de *Parana*, gaat omtrent den 20° zuiderbreedte over dezen daar reeds zeer breeden stroom. Op booten gaat nu de reis op en over deszels bijrivier door de wildernis, en op en over de bijrivieren van den *Paraguay* noordwaarts naar *Cujaba* en *Villa bella*. Dit ware eene ontdekkingsvaart voor een' reiz-

ziger gelijk HUMBOLDT. Volgens alle mondelijke berichten, welke men in *S. Paulo* bekomt, is op dezen weg voor persoonlijke veiligheid niets te vreezen. Men vaart ook wel de *Parana* af, en zoo naar *Paraguay*, waar de wakkere Doctor FRANCIA patriarchaal regeert. Dezelfde van *S. Paulo* afkomende weg loopt bij *Ponte nova* over de niet ver van daar ontspringende *Parana*, en, in menigerlei rigtingen, de dalen van het kustgebergte volgende, westelijk van dezelve over *Monte S. João*, *Papageiros*, *Camifas* bij *Viamon* over den *Rio S. Pedro* langs deszelfs kust heen en vervolgens door de wildernis van het oostelijke *Cisplatina* (*Banda oriental*) naar *Montevideo*. Van *Viamon* loopt de weg westelijk door de zendelingsdorpen *S. Lorenzo*, enz, in het noordelijk *Cisplatina* naar *Concepcion*, eene hoofdplaats van den staat *Corrientes* in de *Banda occidental*, van daar noord-westelijk aan de nabij gelegen *Parana* en over dezelve heen noordelijk naar *Asumpcion*, de hoofstad van *Paraguay*. Ook van *Goyaz* en *Villa bella* leidt een weg met eene groote noordelijke afwijking eindelijk zuidwestelijk over *Villa de oro* naar *Villa bella*, de hoofstad van *Matto grosso*, van daar langs den *Paraguay* en noordwestelijk in den *Plata*-staat *Moxos*. Langs dezen weg onderhoudt de Braziliaansche regering hare gemeenschap met *Matto grosso*.

§. 7. *Zeehandel*. — De zeehandel wordt door de talrijke havens en ankerplaatsen aan de kust ongemeen bevorderd. Wanneer men op de hoogte van *Fernambuc* het straks zuidelijk van deze haven gelegen voorbergte *S. Augustinho* voorbij is, kan men wegens den

den dagelijks periodiek waaijenden wind iedere haven aandoen. Deze periodieke wind waait tegen den middag altijd westelijk, en dient tot gemakkelijk uitloopen. De bestendige noorden- oosten- en zuid-oostenwinden houden op gelijken afstand van den evenaar niet op. Deze bestendige winden, die door de omwenteling der aarde om hare as en van de strooming der koudere lucht naar de verwarmde tusschen de keerkringen voortkomen, verwisfelen in hunne uitgestrektheid naar den telkensmaligen stand der zon. Wanneer deze in den keerkring van den Steenbok staat, waait de zuid-oostenwind nader naar denzelfven heen, ja zelfs boven denzelfven uit. Tusschen de streek der bestendige winden ligt de streek der windstilte: aldaar waaijen slechts zwakke koelten, voornamelijk uit het zuiden- en het zuid-zuid-westen. De naar het zuiden bestemde schepen moeten den evenaar omtrent onder den 23° wester lengte van *Greenwich* doorsnijden; geschiedt dit meer naar het westen, dan worden zij door stroomingen naar de kaap *S. Roque*, de noord-oostpunt van *Brazilië*, heen gedreven, en lijden, daar men slechts met moeite tegen de noordelijke strooming op dit voorgebergte omzeilt, een aanmerkelijk tijdverlies. Buiten den vloed om de kaap *S. Roque* bespeurt men langs de oostelijke kusten van *Brazilië* eene tamelijk regelmatige strooming, die van de rigting der winden afhangt. In de maanden September tot Maart heerfchen namelijk de winden uit het noorden naar het oosten tot uit het oost-noord-oosten, in de maanden Maart tot September daarentegen uit het oosten naar het zuiden tot uit het oost-zuid-oosten, en overeenkomstig met deze verwisfeling der

der winden gaat eene strooming naar het noorden in de maanden Maart tot September, en naar het zuiden in de maanden September tot Maart. Door deze stroomingen begunstigd, bezoeken vele schepen, die naar de zuidelijker havens van *Brazilië* of naar *Buenos-Ayres* stevenen, de havens *Fernambuc* en *Bahia* op de heenreis en in de zomermaanden op den terugtogt. Daar de landwind gewoonlijk sterk en op een' tamelijken afstand van de Braziliaansche kusten waait, begunstigt hij de vaart naar het zuiden ongemeen, en ieder schipper kan op eene spoedige reis rekenen, wanneer hij slechts tot op zes of zeven graden het land nabij gekomen is.

§. 8. *Zeehavens van Brazilië.* — De beduidendste zeehavens van *Brazilië* zijn

A. Aan de noordkust:

1) *Para (Belem)*, in het noord-oosten, aan den rechter oever van de *Gran Para*, den mond van de honderd zestig Duitsehe mijlen breede ver uit het zuiden affroomende, slechts voor kleine vaartuigen van *Goyaz* af bevaarbare *Tocantine*, twaalf mijlen van de zee. Deze havenstad, met 15000 tot 16000 inwoners, ligt diep en zeer ongezond. De bij stilte bijkans onverdraaglijke hitte wordt bijna iederen namiddag door donder, bliksem en regen afgekoeld. De kust is gevaarlijk te bevaren, en heeft wegens de sterke branding slechts op weinige plaatsen een' goeden ankergrond; zelfs de havenrivier der stad heeft ondiepten en sterke stroomingen. De handel wordt voornamelijk met de *West-Indiën*, de Republiek *Columbia* en *Engeland* gedreven. De hoofdartikelen van uitvoer zijn: koffie, rijst,

rijst, tabak, mais, maniok, indigo, suiker, vanille, verfhout, inzonderheid *arariou*, waaruit purper gehaald wordt, scheepstimmerhout, jalappe, balsam *copaiva*, *falsaparilla*, schildpad, rundvee, fraaije papegaaljen, zijde, enz.

2) *Maranhão* (*S. Luis do Maranhão*), zes en vijftig mijlen oostelijk van *Para*, op een eiland, in een zeeboezem aan de noordkust van *Brazilië*, waar hetzelfde de aanmerkelijkste handelplaats is. Zij heeft eene veilige haven, welke een sterk kasteel op eene hoogte beschermt. De stad, die tamelijk gezond ligt, telt 35,000 tot 40,000 inwoners, waaronder vele Engelsen en Amerikanen. Op het eiland, dat elf mijlen in den omtrek heeft, zijn vele plantaadjen, waar katoen, suiker, indigo, enz. gebouwd wordt. De voornaamste uitvoerartikelen zijn veel katoen, verfhout orlean, saffraan, gomlak, peper, rijst, indigo, enz.

3) *Parnaíba* (*Piauhi*), dertig mijlen oostelijk van *Maranhão*, eene haven aan den mond van den *Parnaíba*, met 2600 inwoners. Nergens is de Braziliaatsche noordkust zoo ver in het binnenland aangebouwd als hier. *Piauhis* hoofdstad, *Oeiras*, ligt zestig Duitsehe mijlen zuidelijk van *Parnaíba*.

4) *Ceara* (*Aracati*) vijfentachtig mijlen van *Maranhão*, aan den regteroever van eene gelijknamige rivier, eene havenstad met 15,000 tot 16,000 inwoners. De uiterst vruchtbare omliggende streek levert indigo, cacao, piment, gember, verfhout en rijst in den grootsten overvloed; behalve deze producten wordt veel katoen; die bereids in de Hamburger prijscourant

tegen 11½ à 11⅞ f bco genoteerd is, op Engelsche en Noord-Amerikaansche schepen uitgevoerd.

De handel dezer noordkust is sedert eenige jaren zeer toegenomen; doch hoofdzakelijk wordt er slechts uitgevoerd, naardien de gemeenschap met het binnenland nog zeer beperkt is. Wegens de nabijheid van den evenaar gedijt hier geen koren, maar van visch en vleesch, het laatste echter niet van zoo goede hoedanigheid als in het zuiden, zijn de markten welvoorzien. Gevogelte, de kostelijkste vruchten en groenten zijn bijna om niet te bekomen. *Ceara* ligt noord-westwaarts van Kaap *S. Roque*.

B. Aan de oostkust:

1) *Cidade do Natal*, zuidelijk van Kaap *S. Roque*, aan den regter oever van den noordelijken *Rio grande*, die bij Kaap *Negro* zich in de *Atlantische Zee* stort, is eene goede haven in eene tamelijk bevolkte vruchtbare streck, doch die, wegens de strooming om de noord-oostpunt van *Brazilië*, slechts zelden bezocht wordt.

2) *Paraiba*, drieëntwintig mijlen zuidelijk van *Cidade do Natal*, eene haven aan den mond der noordelijke *Paraiba*, drijft voornamelijk kusthandel met *Fernambuc*. De *Campos* in den omtrek leveren inzonderheid suiker, katoen en koffie.

3) *Fernambuc*, omtrent zeventien Duitsche mijlen zuidelijk van *Paraiba*, volgens haar gewigt de derde koopstad van *Brazilië*, heeft eene veilige, door het fort *S. George* beschermde reede (*Recife*), die door vreemde schepen drok bezocht wordt. Er zijn hier
zeer

zeer rijke Braziliaansche, oud-Hollandsche en Engelsche koopmanshuizen, die zeer voortreffelijke zaken met de Afrikaansche kusten en Oost-Indië doen. De weelderig vruchtbare omtrek levert de kostbaarste uitvoerartikelen, bij voorbeeld, het beste roodhout, veel zeer goede katoen, sulker, rijst en tabak. In 1822 liepen hier 796 schepen binnen; de tolontvangst bedroeg 386,000 Piasters. Gedurende de belegering van *Bahia* verplaatste zich een groot gedeelte van den handel aldaar naar *Fernambuc*.

4) *Porto Calvo*, zuidelijk van Kaap *Augustinho*, is eene veilige haven met sloopstimmerwerven, waar ook oorlogschepen gebouwd worden; zij drijft een sterken rood- en sloopstimmerhouthandel met *Fernambuc*, enz. en nog zuidelijker de houthavens *S. Amaro*, *Ajuda* en *Penedo* aan de noordzijde van den anderhalve mijl breeden mond der *S. Francisco*-rivier.

5) *Sergipe del Rey*, vijftien mijlen zuidelijk van den *S. Francisco*, drijft handel met de westelijk liggende bergwerkdistricten, heeft suikerkokerijen, tabaksfabrieken, looijerijen, en voert huiden, gezouten vleesch en verfhout uit; zij drijft een aanzienlijken kusthandel met *Fernambuc* en *Bahia*.

6) *Bahia*, na *Rio de Janeiro* de grootste en rijkste koopstad van *Brazilië*, vijfentachtig mijlen zuidelijk van *Fernambuc*, op de punt eener landtong in de vier mijlen breede vijftien tot achttien vademen diepe *Allerheiligen baai* (*Bahia de todos os Santos*), die hare voortreffelijke, door verscheiden forten verdedigde haven vormt. Na de belegering, waarbij de inwoners

van de wreedheid der Portugezen onuitsprekelijke et-
lende hadden uit te staan, heeft de stad zich spoedig
herhaald. Engelsche, Braziliaansche, Duitsche en
Fransche handelhuizen doen gewigtige goederen- en
geldzaken, en oefenen bovendien een' voordeeligen
walvischvangst. De zorgvuldig bearbeide plantaadjen
in den omtrek leveren den voortreffelijksten tabak, rijst,
suiker, koffie en katoen. Ook voert men veel maar ge-
meen roodhout uit, mitsgaders kostbare fijne houten, spe-
cerijen, vruchten, huiden en talk. In 1816 kwamen er
416 Portugesche en 515 vreemde schepen aan, en 343
Portugesche en 431 vreemden zeilden van daar af.
Ingevoerd werden er aan algemeene handelartikelen

uit <i>Europa</i> voor	5,025,547,000
— <i>Portugal</i>	690,959,000
van toenmaals nog bevoorregte fabrieken	403,717,000
uit <i>Azië</i>	407,236,000
van <i>Delmina</i>	873,884,000
— <i>Angola</i> en <i>Cobinda</i>	835,218,000
— <i>Rio grande do Sul</i>	929,460,000

Totaal..... 9,166,021,000 Reis.

In 1815 bedroeg de invoer 7,795,037 Reis, en in
1814 7,192,154 Reis. Enkel aan chits werden uit
Europa, hoofdzakelijk uit *Engeland*, 3,731,937 *Cova-*
dos (Portugesche ellen), waarde 597,111,500 Reis in-
gevoerd; vreemde wijnen 4184 pijpen, waarde 669,440,000
Reis, Portugesche wijnen 1394 pijpen, waarde
223,040,020 Reis.

In 1816 bedroeg de uitvoer van *Bahia* met portu-
ge-

gefche fchepen naar <i>Portugal</i> en Braziliaanfche havens	3,553,249,000
met vreemde fchepen	1,460,255,000
naar <i>Afrika</i>	298,805,000
naar <i>Goa</i> (6559 arrobes tabak)	12,510,000
naar <i>Rio grande do Sul</i>	851,480,000

Totaal..... 6,176,299,000 Reis.

In 1815 bedroeg de uitvoer 5,226,499,000, in 1814 3,794,197,000 Reis. De tolontvangft in 1810 bedroeg 418,795,000 Reis.

Zuidelijk van *Bahia* ligt *S. George*, eene haven van het vruchtbare, korenrijke district *Ilheos*, nog zuidelijker *Bellimonte* aan den mond van de gelijknamige rivier; *S. Antonio* aan den mond der rivier *S. Cruz* en *Porto seguro*; uit deze kleine havenplaatfen wordt veel hout en visch naar *Bahia* verzonden. Zuidelijk van *Porto seguro* zijn de monden van den *Caravelhos*, *Porto alegre*, de monding van den *Mucury*, *S. Mattheo* en de *Rio doce* merkwaardig, die in het vervolg zeker beduidend worden. De haven *Espiritu santo* en *Vittoria* drijven, als stapelplaatfen der vruchtbare *Campos*, inzonderheid kustvaart naar *Bahia* en *Rio de Janeiro*. Nog zuidelijker zijn van de bevaarbare monding van de zuidelijke *Paraiba* de haven *S. João*, met eene levendige drokte, de monding van den *Macahé*, *S. Salvador* met het fort *Campos novas* en de zouthaven bij Kaap *Frio*.

Rio de Janeiro is de gemeenschappelijke stapelplaats voor al de talrijke kleine havens langs de Braziliaanfche kusten, noordelijk tot *Bahia* en zuidelijk tot

Montevideo, die hare producten tot verzending naar *Europa* of tot vertier derwaarts zenden. Bijna uit al deze plaatfen wordt jaarlijks eene groote menigte levensmiddelen, als meel, boonen, spek, gedroogd en gezouten vleesch, enz. ingevoerd. De voortbrengfels der veefokkerij, als huiden, osfenhoorns, hoornpunten, gedroogd en gezouten vleesch, talk, spek, rijst en tarwemeel komen ter zee uit *Rio grande do Sul*; welks mondinghaven *S. Pedro* heet, en uit de provincie *S. Paulo*. De laatste levert ook kaas, looifchors van een mangleboom, was, gom, katoen, suiker en rum. Het eiland *S. Catharina* en de nabij gelegen kust zenden ook nog zoollleder, ajuin en knoflook, die aldaar zeer voortreffelijk tieren, gedroogden visch en aardewerk. De kleine havens, noordelijk van *Rio de Janeiro*, als *S. João* aan de zuidelijke *Paraiba*, *S. Salvador*, *Macahé*, *Porto seguro*, *Caravelhos* en *Vittoria* voorzien de markt der hoofdstad insgelijks van levensmiddelen uit het plantenrijk, visch, en boschproducten, als balken, planken, staken, hoepen, kolen, brandhout, roodhout, looifchors, kokosnoten, alsmede van tabak, suiker, rum en rijst. Kaap *Frio* zendt kuipen en vaten uit de stammen van groote vijgenboomen, de nabij gelegen vruchtbare *Ilho grande*, even als Kaap *Frio*, kalk, uit kalksteen en mosfelschelpen gebrand. Van *Bahia* komt tabak, slaven, molensteenen, gravatavezelen, kokosnoten, Europefche en Afrikaanfche goederen; van *Fernambuc*, behalve Europefche waren, zout, falpeter en roodhout. *Buenos Ayres* en *Montevideo* brengen inzonderheid vele huiden, leder, osfenhoorns, talk, gedroogd

en

en gezouten vleesch, tarwemeel. Deze kusthandel wordt grootendeels met kleine een- en tweemastfche-
pen (smakken of schooners) gedreven, waardoor een
zeer levendig verkeer der gansche Braziliaansche opst-
kust met de hoofdstad onderhouden wordt. De reis
van *Montevideo* of van den mond van den *Rio de
la Plata* wordt gewoonlijk in twintig of dertig dagen
afgelegd, van het eiland *S. Catharina* en *S. Pedro* in
vijftien tot vierentwintig dagen, van *Porto seguro* in
acht tot veertien dagen, van *Bahia* in twaalf tot twin-
tig dagen, al nadat de wind overeenkomstig met den
zonnestand uit het zuiden of noorden waait.

In 1822 waren de gewone levensmiddelen in *Rio
de Janeiro* tot de volgende prijzen te bekomen: de
arrobe tarwebrood 1200 Reis, witte suiker 2800 Reis,
versch rundvleesch 1289 Reis, beste koffië 5400 Reis,
een zak reist 7000 Reis, een pond fijn tarwemeel 80
Reis, een hoen 300 à 400 Reis, (in *S. Paulo* 40 à 60
Reis) eene eend 300 à 400 Reis, een kalkoen 1000 Reis,
een zwijn van 70 ponden 300 Reis, een pond gerookte
ham 300 à 360 Reis, eene arrobe spek 2209 Reis, eene
fles Engelsch bier 300 Reis, eene fles *Port-* of *Madei-
ra*-wijn 160 à 300 Reis, eene pijp Braziliaansche rum
30,000 à 40,000 Reis, 100 stuks oranjecappelen 200
Reis; vruchten zijn over het algemeen buitengemeen
goedkoop.

Rio de Janeiro drijft van alle Braziliaansche steden
den sterksten landhandel, inzonderheid met *S. Paulo*
en *Minas geraes*. Van den sterken vee- en muil-
dierhandel van daar en *Rio grande do Sul* is bereids hier
voor melding gemaakt. *Minas geraes* zendt zijne ka-

toen en tabak grootendeels naar *Rio de Janeiro*, waarheen de weg, offchoon verder, toch minder moeijelijk dan naar *Bahia* is; in 1820 werden uit het binnenland naar *Rio de Janeiro* gevoerd: 70,407 arrobes katoen, 20,000 arrobes koffie, 54,281 arrobes tabak. Behalve deze producten en edelgesteenten zendt *Minas geraes* kaas, marmelade, bruine suiker (*Rapadura*) en eene ontzaglijke menigte zeer grove katoenen lijwaten, die hier tot kleeding der slaven en herders in de zuidelijke provinciën gebruikt worden. De bewoners der provinciën *Goyaz* en *Matto grosso*, die in de hoofdstad komen, om zich van Europeesche fabriekgoederen te voorzien, en dezelve op den weg over *Villa rica* en *Cayetés* terug voeren, brengen bijna niets dan goud in slaven of stof, edelgesteenten en ook wel diamanten naar *Rio de Janeiro*. De bewoners der woestijnen (*Sertoes*) van *Cujaba* en *Matto grosso* komen met hunne muilezeltogten op eene landreis van meer dan driehonderd Duitsche mijlen naar *Rio de Janeiro*, beladen hunne dieren met de behoeften des binnenlands, en keeren derwaarts te rug. De Braziliaan laat zich door eene hoogstmoeijelijke reis, die hem dikwijls acht tot twaalf maanden van zijn gezin scheidt, niet wederhouden om van tijd tot tijd zijne handelzaken zelf te verrigten. Wie bijna wekelijks eene reis onderneemt om in eene acht of tien mijlen vergelegen kerk de mis bij te wonen, of een' buurman te bezoeken, schroomt ook niet een' weg van verscheiden honderden mijlen af te leggen, om de gezochte waren des uitlands in te handelen.

De gewigtigste uitvoerartikelen der haven van *Rio*

de

de *Janairo* zijn suiker, koffie en katoen. Suiker wordt inzonderheid in de districten *Ilha grande*, Kaap *Frio* en *Goyatacazes* der provincie *Rio de Janeiro*, die in het zuiden en oosten van het kustgebergte en digter aan de zee liggen, gebouwd. De meeste suikerplantaadjen en kokerijen (die echter geene rafinaderijen zijn) bevinden zich, gelijk in *Bahia* en *Fernambuc*, om de hoofdstad zelve en om Kaap *Frio*. In 1817 werden 17,000 kisten, omtrent 680,000 arrobes, waarde 1,360,000,000 Reis uit *Rio de Janeiro* gevoerd. *Rio de Janeiro* levert van alle Braziliaansche havens de meeste en ook de gezochtste koffie; in 1817 9,567,960 ponden, waarde 687,597,500 Reis; in 1818 11,140,350 ponden. in 1819, wegens de droogte, slechts 8,087,220 ponden; in 1820 14,733,540 ponden. De katoen, die *Rio de Janeiro* naar *Europa* en inzonderheid naar *Leverpool* en *Londen* zendt, is niet slechts een voortbrengfel uit den omtrek; er komt zeer veel uit *Minas*, voornamelijk uit de grensdistricten *Minas novas*, (deze soort kost in *Hamburg* 9 $\frac{1}{4}$ tot 10 $\frac{1}{4}$ § bco het pond) op muilezels herwaarts, inzonderheid in zakken uit ruwe osenhuiden, zes tot acht arrobes zwaar, waarvan twee altijd eene muilezellading uitmaken. De bij *Rio de Janeiro* gebouwde katoen tiert zeer goed, doch zij zou niet zoo duurzaam zijn, dan die uit het hogere drooge district *Minas novas*. *Rio de Janeiro* voerde in 1817 uit 320,000 arrobes (40,000 balen), waarde 2,560,000,000 Reis. Tabak wordt inzonderheid op de eilanden in de havenbogt, aan de baai *Angra dos Reys* en op het laagste oeverland, bij voorbeeld, bij *Paraty*, gebouwd, en uit de capitainerie

Espiritu santo naar de hoofdstad gebragt. Deze voerde in 1817 uit 30,000 quintalen, waarde 180,000,000 Reis. De gedroogde ten deele gezouten osenhuiden, die *Rio de Janeiro* in den handel, inzonderheid naar *Engeland* en *Frankrijk* zendt, zijn grootendeels uit *Rio grande do Sul*, *S. Paulo* en *Minas gerães*; in 1817 werden er 512,000 stuks uitgevoerd, waarde 640,000,000 Reis.

Behalve deze hoofdproducten verzendt *Rio de Janeiro* naar *Europa* talk, paardenhaar en paardenhuiden, osenhoorns, hoornpunten en platen, rum, fyroop, traan, baleinen, ipecacuanha, rijst, cacao, indigo, geelhout van eene zeer goede soort en blaauwhout. Naar de kleine havens van *Brazilië* exporteert *Rio de Janeiro* de verscheidenste Europeesche producten, naar *Fernambuc* en *Ceara* somwijlen vele ladingen levensmiddelen uit het plantenrijk, wanneer zij aldaar bij aanhoudende droogte mislukken. Ook slaven werden in de laatste jaren menigvuldig van hier naar de noordelijke provinciën verzonden. De west- en oostkust van *Afrika* bekomen voornamelijk Engelsche Fransche en Duitsche waren door middel van deze plaats. Eindelijk zijn ook baren goud en Piasters als een uitvoerartikel van *Rio de Janeiro* aan te merken. Zoo wel *Braziliaansche*, Engelsche als Noord-Amerikaansche *Oost-Indië*-vaarders plegen zeer dikwerf in plaats van goederen groote sommen aan edele metalen naar *Indië* te brengen. In menige jaren gaan op deze wijze van 500,000 tot 800,000 Ponden sterlings buiten 's lands.

In 1817 bedroeg de gezamenlijke waarde der gewigtigste

ste uitvoerartikelen van *Rio de Janeiro* 5,401,597,500 Reis, de daarvoor betaalde uitgaande regten beliepen 149,279,872 Reis; in 1810 bedroegen de inkomende regten 927,150 Piasters.

De gewichtigste havens in het zuiden van *Rio de Janeiro* zijn *Santos*, de zeehaven van *S. Paulo*, wier zaken jaarlijks toenemen, en die bereids in 1807 met 94 schepen voor 381,687,500 Reis aan goederen uitvoerde (te land gingen uit *S. Paulo* voor 114,422,000 Reis aan goederen), het eiland *S. Catharina*, eene sterk bezochte aanlegplaats der Zuid-zeevaarders, exporteerde in 1812 voor 248,416,000 Reis waren. Er liepen aldaar 152 schepen binnen en 150 schepen weder uit; *S. Pedro*, de hoofdhaven van het zuidelijk *Rio grande*, van waar in 1816 279,621 alquieres tarwe, in 1817 133,359 alquieres, en in 1818 76,395 alquieres à 70 ponden uitgevoerd werden. De uitvoer aan huiden van daar was in 1816 368,969, in 1817 238,979, in 1818 290,950 stuks. *Maldonado*, eene versterkte haven in het noordelijk ingangspunt, kaap *S. Maria* in de *Rio de la Plata*, drijft handel in koper en huiden; *Montevideo*, eene goede haven voor kleipe schepen, handelt in zilver, hetwelk in de nabijheid gewonnen wordt, osenhuiden, granen, vee, talk, *Paraguay*-thee, alle ooftfoorten, als in *Europa*, enz.

§. 9. *Uitzigten voor den koophandel van Brazilië*. — Wanneer de landbouw door aanmerkelijken aanwas der bevolking toeneemt, zoodat de handen voor de scheepvaart niet ontbreken, kunnen de gewigtige betrekkingen, die de kooplieden van *Brazilië* bereids
aan

aan de Afrikaanſche west- en oostkust, in *Goa*, in het Engelfche en Hollandſche *Oost-Indië*, op het uiterſte gewigtige eiland *Timor*, mitſgaders in *China*, hebben aangeknoopt, nog nadrukkelijker benuttigd worden. De handelzaken met *Europa* zullen zoolang be- duidend blijven als nog *Brazilië* manufactuur- en fabriekwaren gebruikt, en het zal nog lang duren, eer dit rijk handen tot dit oogmerk aanwenden kan, daar voornamelijk den bergbouw iedere hand behoort, die de landbouw ontberen kan. Ook met de *Zuid-zee-Eilan- den*, de Amerikaanſche noord-westkust, met *Mexico*, *Peru* en *Chili* laten zich zeer gewigtige handelzaken denken, en uit *Cujaba* en *Villa bella* èene zeer voor- deelige landgemeenſchap op den weg, dien reeds *Bue- nos-Ayres* naar de zilverbergwerkdistricten in *Opper- Peru* benuttigt.

Er is geen punt op den aardbol, hetwelk de Brazi- liaanſche havens, zuidelijk en noordelijk van den eve- naar niet naar evenredigheid nabij liggen. De *Kana- riſche Eilanden*, het heerlijke *Madeira*, de *Kaap-Ver- diſche Eilanden*, de gewigtige eilanden onder de linie, waar *S. Thomé*, *Fernando del Po* en *Annabon* den Portugezen behooren, de kusten *Congo*, *Loango*, *Ca- binda*, *Cacongo*, *Angola*, *Matomba* en *Benguela*, verder de kaap *De Goede Hoop*, de oostkust van *Afrika*, met hare Portugeſche koloniën *Mofambique*, *Monomotapa*, *Sofala*, enz., de Arabiſche en Perzi- ſche kusten, het geheele *Oost-Indië*, *Sumatra*, *Java*, *China* (met *Macao*) *Van Diemenſland*, *Nieuw Zuid- Wales* (*Sidney*), het zich ſnel beſchavende *Nieuw- Zeeland* (*Tapunha*), de *Marquizen* en *Sandwichs-*

Et.

Eilanden, de *Likeo* (*Liukeré*) *Eilanden*, *Japan*, enz., zijn de punten, waarheen van uit *Brazilië* een aanzienlijke vrachthandel gedreven kan worden. De Europefche havens in *Portugal*, *Spanje*, *Frankrijk*, *Ierland*, *Engeland*, de *Nederlanden*, *Emden*, *Hamburg*, *Kopenhagen*, *Christiania*, *Gothenburg*, *Bergen*, *Riga* en *Petersburg* kunnen *Braziliaanfche* fchepen in twintig tot zestig dagen bereiken. Er zijn fchepen uit *Hamburg* in zesenvceertig dagen in *Bahia*, (in zeven en dertig dagen Kapitein KNAACK met het fchip *Anna Louifa*) in vierenvijftig dagen in *Rio de Janeiro* aangekomen. In eene latere afdeeling zal nader ontwikkeld worden dat de Portugefche koloniën in *Afrika*, mitsgaders *Macao*, *Goa* en *Timor*, federt *Brazilië* voor *Portugal* verloren is, hare waarde voor het laafte land insgelyks verloren hebben. Waar wil *Portugal* met de flaven blijven, die *Angola's* hoofdartikel van uitvoer zijn en ten deele als fchatting levert? Ook deze koloniën zal *Don PEDRO* voor het huis *BRAGANZA* bewaren. Daarbij zijn deze koloniën federt 1808 gewoon onmiddellyk met *Brazilië* in betrekking te ftaan. Zij zijn van hetzelfde afhankelyk geworden, en denken er niet meer aan dat er een *Portugal* in de wereld is. Haar beftaan hangt van *Brazilië* af, daar zij nog niet, gelyk dit magtige rijk tot zelfftandigheid gerijpt zijn, *Brazilië* kan haar alle behoeften veel beterkoop leveren dan *Portugal*. Daardoor, dat het dezen koloniën toegeftaan is met de Britfche koloniën en Britfche fchepen te verkeeren, heeft *Brazilië* het grootte voordeel bekomen op de Britfche koloniën te mogen han-

handelen , gelijk ook over het algemeen de Amerikaan-
sche vlaggen in de Oost-Indische en Chinesche wateren
groote vrijheden genieten. Maar zoo lang *Brazilië*
naar menschen smacht, moet het zich met een' pas-
sieven handel vergenoegen, en zich' verblijden dat zeer
vele vreemde schepen zijne havens bezoeken.

ACHT-

ACHTSTE AFDEELING.

Landbouw van *Brazilië* en uitzigten voor denzelfven.

§. 1. *De landbouw van Brazilië bestaat slechts in de hoop.* — De koophandel van *Brazilië* bestaat, bloeit en neemt toe; ja, men kan dit rijk reeds met regt een' wereldhandelstaat noemen, wiens koopsteden met de eerste koopsteden der wereld wedijveren, en slechts door weinigen overtroffen worden. *Rio de Janeiro* ruilt ten aanzien des rijkdoms en des gewigts der handelzaken nauwelijks met *Petersburg*, *Lisabon* en *New-York*; *Bahia* en *Fernambuc* drijven een' levendiger handel dan *Cadix*, *Bordeaux*, *Nantes*, *Marseille* en *Hamburg*, en zijn bevolkter, dan deze plaatsen. Men mag derhalve van den koophandel van *Brazilië* als van iets werkelijk voorhanden spreken. Maar de landbouw van *Brazilië* bestaat eigenlijk en hoofdzakelijk in de hoop; hij ligt nog in den kiem, en de handelbloei is eene oorzaak, die deszelfs snellere ontwikkeling stuit. Dezelve onttrekt den landbouw eene groote menigte handen, en daarom is de betrekking

king van *Brazilië* zoo eigendommelijk , ja zoo zonderling , dat slechts een scherpsziend oog , dat het geheel kan overzien , zich eene juiste voorstelling van dit rijk kan maken. De gewone reiziger , die niet *Brazilië* , maar slechts deszelfs koopsteden gezien heeft , vindt aldaar niet alleen overvloed aan alle noodwendigheden , handeldrokte en het gewoel der scheepvaart , maar ook den omtrek zoo sterk aangebouwd , dat hij in *Engeland* , *Frankrijk* , en zelfs in *China* gelooft te zijn. Wie van de brug *Boavista* in *Fernambuc* , wie van den heuvel , waarop het schoone gedeelte van *Bahia* ligt , en van den heuvel *Maria da gloria* , of uit het trotsche klooster *S. Bento* of van het eiland *Das Cobras Rio de Janeiro* en den omtrek dezer steden overzien heeft , haalt misfchien medelijdend de schouders op , wanneer ik beweer dat in *Brazilië* eigenlijk nog geen landbouw bestaat. De akkerbouw en ooftteelt in *Rio grande do Sul* , in den omtrek van *S. Paulo* en *Rio de Janeiro* , de zorgvuldig behandelde plantaadjebouw , mitsgaders de ooft- en groenteteelt bij *Bahia* , inzonderheid op *Taporica* , en de beplantingen bij *Fernambuc* verdwijnen als een droppel in den oceaen , wanneer men een blik slaat op den omtrek van *Brazilië* , en bedenkt dat van 113,115 vierkante mijlen naauwelijks 1500 vierkante mijlen , dus nog geen $\frac{1}{75}$ gedeelte aangebouwd is. Wanneer men noordwaarts van de havenbogt van *Rio de Janeiro* het Orgelgebergte op den weg naar *Villa rica* bestijgt , vindt men aldaar slechts enkele *Fazendas* , hoe verder van de hoofdstad , hoe dunner gezaaid ; bijna overal weelderige vruchtbaarheid , maar hoogst zeldzaam landbouw. De landbouw bepaalt zich

tot

tot planten en oogsten; de kostelijkste vruchten, het heerlijkste verf-, timmer- en schrijnwerkershout, artsenijplanten, enz. brengt de bodem van zelve voort, en waar zij niet van zelve voortkomen, daar worden zij ook niet aangeplant. Men steekt de van dragende koffieboomen afgesneden rijzen, even als bij ons de afgesneden wilgenrijjes, in de van struiken bevrijde aarde; zij wasfen op, en zijn in drie jaren vruchtdragend. Men plukt, en daarmee is alles afgedaan. Ieder bouwt eigenlijk slechts voor zijn huis; doch naardien de natuur zoo rijkelijk fchenkt, heeft hij niet zelden voor de naaste plaatfen en de gebruikers aldaar iets overig. De groote volkrijke fteden worden uit den fterk aangebouwden omtrek en door middel van den handel verzorgd. Maar wie verder en dieper ziet, dien blijkt het dat zulk eene handelwijze op de befchaving eens volks in het algemeen nadeelig werken moet. Het gansche ontzaglijke binnenland leidt door middel der enkele *Fazendas* en *Sertãos* een zonderling geifoleerd leven, hetwelk ten tijde der Portugefche onderdrukking voor de inwoners voordeelig was, maar thans voor de vrije conftitutie. monarchie hoogst onpafend is. Deze *Fazendas* liggen als *Oafes* of eilanden daar, en derzelver bewoners kunnen slechts een gering belang in het welzijn van den ftaat fteflen. Maar het grootfte nadcel is dat op ver na datgeen niet voortgebracht wordt wat voortgebracht kon worden. Zonder landbouw, zonder eigenlijke zorgvuldige bearbeiding des bodems, is er geene hoop voorhanden immer het bergwezen, mitsgaders manufacturen en fabrieken in opgang te brengen en een groot aantal nuttige individus te voeden. Zoo in het

vruchtbare land een ieder slechts voor zich bouwt, bekomt de grond en bodem geene waarde, en het heerlijke land heeft in zich zelve geen belang voor den bewoner. Een onmetelijk kapitaal, dat in den bodem steekt, en dat deze bodem zelf vormen kon, ligt dood. Ieder Braziliaansche patriot moet dan met de regering hand in hand ernstig trachten dit kwaad te verbeteren, en de hinderpalen, die der invoering van een' zorgvuldigen landbouw in den weg staan, te beneven te komen.

In de lijst der voortbrengfelen, welke de zevende afdeeling levert, is de rijkdom blijkbaar, dien *Brazilië* kan opleveren. Het komt er slechts op aan hem doelmatig te gebruiken en te vermeerderen. Bij de schrale bevolking, waarvan een groot gedeelte aan den handel dienstbaar gemaakt wordt, is tot heden geene zoodanige werkzaamheid te verwachten; bijna alle akkerwerk is aan de negers overgelaten; en offchoon het dezen niet aan bekwaamheid ontbreekt om goede boeren te worden, ontbreekt het hen toch overal aan de noodige aanwijzing. Overigens is het eene bewezen grondstelling dat alleen de vrije man de beste landbouwer is, gelijk zoo vele gewesten van *Duitschland*, in vergelijking met *Hongarijen* en *Rusland*, dit zoo oogschijnlijk bevestigen. De ingeboren Braziliaan behoeft, even als de neger, het voorbeeld en de aanwijzing om een goed landman te worden. Dat zij voor zulk eene aanwijzing vatbaar zijn, daarvan ziet men op vele *Fazendas* verheugende bewijzen. Er is derhalve slechts van vrije kolonisten, die den landbouw en tevens de noodige handwerken verstaan, een heil-

za-

zame landbouw te hoopen. Duitschers zijn zonder twiifel voor dit oogmerk de geschikteste voorwespèn. Deze in niet te ver van gróóte steden gelegen, voór den korenbouw het meest geschikte oorden, namelijk in *Rio grande do Sul*, *S. Paulo*, *Mimas gèrães* en in de *Câmpos verdeeld*, zullen weldra groote streken dermate omscheppen, dat zij niet alleen zich zelven voeden, maar ook beduidend veel kunnen afzetten. Zij kunnen niet slechts tarwe, maïs en allerlei groenté, maar zelfs rijst, koffie, katoen, tabak en suiker teelen. Vee is ligt te bekomem, en inzonderheid zijn de paarden tot den arbeid zeer geschikt. Met groot voordéel siet zich de melkerij met den akkerbouw verbinden, alsmede het bierbrouwen met het brandewijnstoken. In *S. Paulo* benuttigt bijna iedere *Fazenda* hare suiker tevens tot het rumstoken. Daar het nergens aan ruimte en vette weiden ontbreekt, kon men zeer veel rundvee houden, en in boerenbruikers boter en kaas, die zeer gezocht is, bereiden; ook de zwijnenfokkerij is bij uitstek voordéelig. De regering zal er zich aan gelegen laten zijn, de hoofdkoopsteden door berijdbare wegen met elkander te verbinden, en de gemeenschap gemakkelijck te maken. Maar zelfs de nabijgelegen steden en plaatsen in de boven aangevoerde provinciën geven reeds hoop op een rijkelijck vertier, daar zoo welnsig Brazilianen voor het vreemd verbruik arbeiden. Menig landbedrijf is nog geheel onbekend, bij voorbeeld, de schapenfokkerij, die in het zuiden zeer aanwendbaar ware, wanneer men de schapen door merinosrammen zócht te veredelen. In de tusschenuren konden de kinderen, in een nieuw

land een groote huisfchat, zich met het inzameled der medicinale wortelen, cochenille, vanille, enz. bezig houden. Vruchtinzameling en ooftteelt ware in de nabijheid der groote plaatsen zeer aan te bevelen. Pater CORREIA heeft op zijne *Fazenda* aan het Orgelgebergte, daarmede ontzaglijk veel verworven. Een wakkere Duitfcher, de Heer FRANS SCHEINER, heeft bij *Rio de Janeiro* een' wonderfchoonen ooftboomgaard aangelegd, en aldaar hebben zich ook verfcheiden Engelfchen in deze kweekerij onderscheiden. Er is geen Europeefch product, hetwelk in het zuidelijk *Brazilië*, bij eenige oppaffing, niet voortwoekert; maar de landbouwer moet, gelijk de Zweed en de Rus, tevens zijn veld- en akkergereedschap weten te maken; hij moet zelf timmerman, wagenmaker, fmit, enz. zijn, of er moeten zich menfchen vereenigen, die afzonderlijk deze handwerken kundig en daarbij gezamenlijk in den akker- en tuinbouw niet onervaren zijn. Aan zoodanige gewone handwerkslieden lijdt *Brazilië* in het binnenland nog overal groot gebrek.

Het gevogelte vermenigvuldigt zich ongemeen fpoedig, bijna zonder eenige zorg en oppaffing, bij voorbeeld, de kalkoenen, die hier inheemfch zijn, en aan wild en eene menigte kostbare dieren is overvloed. Het behoeft wel niet gezegd te worden dat de jacht overal vrij is, ja zelfs de voormalige koninklijke jacht bij *Rio de Janeiro*. Kortom, er laat zich geene voordeliger bezigheid denken dan landbouw in *Brazilië*, met vlijt, opmerkzaamheid, zorgvuldigheid en omzigtigheid gedreven. Deze landbouw zal dan, terwijl hij voortbrengers levert, tevens de verteeders vermeerde-

ten, het eerst in den naderen omtrek der hoofdstad naar het noorden, zuiden en westen, dan ook in de groote streken naar *Gayaz* en *Cujaba*, om daar de boschen te rooijen, den grond bebouwbaar te maken en de gemeenschap der verwijderde hoofdplaatsen des rijks te vermakkelijken. Wanneer het reeds voor eeuwen den Inca's van *Peru* mogelijk was den grooten beroemden landweg van *Quito* naar *Lima* over en door dertienduizend voeten verheven bergen aan te leggen, waarom zou men niet over de zes- tot zeventuizend voeten oploopende hoogten van *Brazilië* rijwegen kunnen aanleggen? Wanneer bij *Carthago*, in het noordelijk gedeelte van den staat *New-York*, aan het meer *Ontario*, eene zeventhonderd dertien voeten lange en dertig voeten breede Romeinsche brug ligt, waarom zouden zich geene bruggen laten aanleggen over de zuidelijke *Paraiba*, waar *JACINTHO NUGUEIRA DA GAMA* iets dergelijks begon, maar niet voltooide; over de *Parana*, waar bereids de *Ponte nova* over een ver heen donderenden waterval geslagen is, en over den voor *Minas geraes* zoo gewigtigen *S. Francisco*? Vooreerst moest de bezwaarlijke weg van *S. Paulo* naar *Rio de Janeiro* en de weg van *Villa rica* naar *Porto de Estrelho* geheel bruikbaar gemaakt worden; gelijk reeds aangeraden is geworden, liet deze onderneming zich door actiën tot stand brengen, waaraan de in *Rio de Janeiro* gevestigde Britsche kooplieden gewis met groote bereidwilligheid zouden deel nemen. Zeker zou deze onderneming, inzonderheid ten aanzien der gemeenschap met het bedrijvig *S. Paula*, reeds lang op het tapijt gebragt zijn, wanneer niet de

kustvaart van *S. Paulo (Santos)* zoo levendig, ligt en goedkoop ware. Gelijk alles in wisselwerking staat, zoo zouden zich ook de *Fazendas* aan de gemakkelijke wegen, ten minste in de streken waardoor zij heen loopen, vermeerderen, en de grond en bodem eene geldswaarde bekomen. Maar heeft een kolonist geene genegenheid en lust om zelf met zijne kinderen te arbeiden, wil hij, hetgeen menigen onkundigen zoo voordeelig toeschijnt, door gekochte negers den arbeid laten verrigten, dan gaat daardoor een groot hoofdvoordeel verloren, en eene wijze van huishouding duurt voort, gelijk zij reeds in *Brazilië* gevonden en waarbij geene algemeene welvaart voor het *Braziliaansche* vaderland bedoeld wordt. *Brazilië* heeft Noord-Amerikaansche bedrijvigheid noodig; plantaadjehuishouding kan alleen in de nabijheid van groote hoofdplaatsen, die genoegzamen aftrek beloven, winst opleveren. Aldaar wordt ook bereids, als het ware bij uitzondering, de grond en bodem duur betaald. Ja het ware mischien niet ondoelmatig deze plantaadjehuishouding allengs geheel af te schaffen, dewijl zij zelden rijk, dikwijls arm maakt, en de koloniale producten, zelfs de suiker, zoo te bouwen, gelijk men ze in de zuidelijke Vereenigde Staten en op *Haiti* bouwt, dat is op enkele kleine akkers, van waar men ze ter markt brengt als andere landproducten. Plantaadjen herinneren te zeer koloniale afhankelijkheid, en zij zouden mischien reeds thans in *Brazilië* verminderd zijn, wanneer de slaven niet zoo ligt uit *Afrika* te bekomen waren. Dikwijls worden zij onmiddellijk voor rekening van zoodanige kooplieden ingevoerd, die,
ge-

gelijk dit in *Bahia* en *Fernambuc* het geval is, tevens plantaadjebezitters zijn, en dezen komen zij, uit de eerste hand gekocht, dus naar evenredigheid goedkoop te staan; maar zelfs kunnen zij slechts bestaan zoo lang de prijzen der koloniale producten op eene zekere hoogte blijven; mogten zij nog beterkoop worden, gelijk dit zich wegens de tegenwoordige algemeene bevrijding van *Amerika* laat verwachten, dan moeten, gelijk op *Martinique*, de plantaadjen allengs in broodvruchtvelden veranderen, en slechts de enkele landbezitter zal, nevens de overige producten, ook koffie, suiker, enz. bouwen, en dezen veel beterkoop leveren. De negers kosten niet alleen geld, maar zijn ook duur te onderhouden; zij verrigten, in vergelijking met hetgeen de Duitfche boer, bij voorbeeld, aan den *Main*, in het Maagdenburgfche en in *Holftein* werkt, slechts weinig. Tien vlijtige boeren werken in twaalf uren meer dan vijftig negers in denzelfden tijd. De kórtheid der dagen verzacht de tropifche hitte, terwijl in heete zomers, ten tijde van den oogst, den boer in *Europa* de zon van 's morgens vijf tot des avonds acht uren op het lijf brandt. Daarom moet, wanneer van landhuishouding de vraag is, de plantaadjehuishouding als geheel onwezenlijk voor *Brazilië* aangemerkt worden, daar de voortteeling der koloniale producten niet van deze handelwijze afhankelijk en het klimaat in een groot gedeelte des rijks zoo zacht is, dat de blanke aldaar arbeiden kan. Hij is niet gelijk in *Jamaica*, *Cayenne*, enz. tot traag voortfukkel en dertel ledigloopen veroordeeld. De plantaadjehuishouding past over het algemeen het best

voor het noordelijke heete *Brazilië*; maar het zuidelijke levert ook producten van de beste hoedanigheid, bij voorbeeld, de Redondafuiker, maar aldaar kan de blanke haar even goed teelen als de neger. Maar dewijl dezen goed met dertzelve weten om te gaan, en niet met den korenbouw, ware het ondoelmatig, wanneer blanken zich thans reeds uitsluitend daarmede wilden bezig houden. Ook is het wel te merken dat geen blanke met den neger gemeenschappelijk zwaren arbeid verrigten moet, dewijl dezen daardoor, gelijk de lijfelgenen in *Rusland*, alle achting voor den blanken verliezen: daarom is het noodwendig in de akkerbouwnederzettingen weinig of geheel geene negerflaven te dulden. De Europeaan, die zich schaamt zelf de hand aan den arbeid te slaan, is niet geschikt voor *Brazilië*. Als helpers zijn aldaar geenen zoo aanbevelenswaardig als de wakkere Indianen, de Capaculos, de Machacaris, de Puris, de Patachos en zelfs de Batocuden; weet men dezen met vriendelijkheid aan te lokken, dan heeft men voor de geringst mogelijke onkosten eene zeer krachtadige hulp bij den arbeid, welke hulp voor het welzijn des lands veel voordeliger is dan de noodhulp der zwarte flaven. Ook vrije zwarten en mulatten zullen zich nederzetten, en degenen die met hen weten om te gaan, bereidwillige medearbeiders in hen vinden. Leeren zij dat men door Europeesche handgrepen en werktuigen meer uirigten en verdienen kan, dan steken zij voorzeker de handen uit de mouw, dewijl zij voor zich zelven arbeiden. Maar de slaaf blijft bij zijnen slender, daar immers over het algemeen de slavernij zelve slechts een slender is.

§. 2. *Bebouwbare bodem van Brazilië.* — *Brazilië*, ruim 113,000 Duitſche vierkante mijlen groot, bevat, volgens de Braziliaanſche maat, omtrent duizend millioenen vierkante *tarefas*; eene vierkante *tarefa* bevat dertig vierkante *prazos* (vademen); honderd zestig millioenen *tarefas* zijn rivieren, moerasfen, meeren en land, hetwelk voor den landbouw ongefchikt is; slechts twintig millioenen *tarefas* zijn bebouwd of weiland; honderd twintig millioenen zijn aan bijzondere perſonen afgegeven, maar die nog geene bebouwing ingevoerd hebben; zevenhonderd millioenen *tarefas* zijn vrij land of boſſchen, den ſtaat toebehoorende, welke de regering nog te verleenen heeft. De Braziliaanſche regering bezit dienvolgens nog over de 79,000 Duitſche vierkante mijlen, dat is een half *Europa*, dit tot 155,000 vierkante mijlen gerekend, goeden, ja voortreffelijken bodem, waar ten minſten vijftig millioenen menſchen landerijen in overvloed bekommen en bovendien goud en diamanten zoeken kunnen. Enkele bijzondere perſonen, bij voorbeeld, eene mij bekende weduwe in *Minas geraes* bezit een gebied, hetwelk aan grootte een klein Duitsch koningrijk gelijk, en dit in een oord, waar, behalve het goudzand in de ſtroomen en beeken, alles in overvloed waſt, en waar zulk eene ontzaglijke menigte paarden en rundvee rondzwerft, dat zij geheel onbezwaard een Duitschen baron, die zijn intrek bij haar nam, een waarlijk koninklijk geſchenk van tweeduizend ſtuks rundvee en duizend paarden aanbieden kon. Wie deze daadzaak in twiſfel trekken mogt, bewijſt daardoor slechts zijne onbekendſchap met den inwendigen rijkdom van *Bra-*

zilië. In *Duitschland* moet het vee een half jaar lang in den stal verzorgd en gevoederd worden; in *Brazilië* geniet hetzelfde voortdurend de volkomenste vrijheid en is geheel aan zijne natuurdrijf overgelaten. Rundvee, paarden, muilezels, geiten en schapen zwerven in de vetste weiden rond, zonder dat zich iemand daarom behoeft te bekommeren. Wil men het benutten, dan rijdt een vlotte Braziliaan met een' *Lazo* (strop) heen, en vangt zoo veel stuks op als men noodig heeft. In de handigheid van den strop te werpen heeft de Braziliaan het ver gebragt. Uit eene kudde van duizenden weet hij dat dier, om het even paard of rund, hetwelk men hem aanwijst, met riddelijke behendigheid door den eersten worp op te vangen.

De weiden in *Rio grande do Sul*, *S. Paulo* en *Minas geraes* zijn met de Hongaarsche *Pustas* (zoo-genaamde heiden) van *Ketschkemet*, *Segedin* en *Debreczin*, in het westen en oosten van den *Donau*, te vergelijken, behalve dat in den winter aldaar voor het vee gezorgd moet worden. De zwijnenfokkerij is reeds een zeer gewigtige tak van bestaan voor den landman in *S. Paulo* en *Minas geraes*, naardien hij de geheele kust, alle havens en zeeplaatsen en de uitgaande en aankomerde schepen van levende varkens en spek verzorgd, waarvan ook veel in de provinciën zelve verbruikt wordt. Over het algemeen worden alle groenten met spek gekookt en toebereid; slechts uitlanders zoeken boter te bekomen. Men voedert de varkens met rauwe maïs; wanneer zij acht of tien maanden oud zijn, worden zij gemest. Ieder zwijn bekomt

om-

omtrent acht tot tien schepels koren. Wanneer zij geslacht zijn, wordt het magere zoo zuiver mogelijk van de zijden afgesneden, het vette wordt met zout ingewreven, en na weinig dagen is het goed voor de markt. De ribben, de ruggraat en de magere stukken worden tot huisfelijk gebruik gedroogd.

§. 3. *Ontginning van den grond en aanplantingswijze der voornaamste producten.* — De zuurste arbeid voor den aanbouwer is de uitroeijing der door slingerkruid (*lianas*) dichtgewassen boschen, waar, stam aan stam gedrongen, van binnen eeuwige nacht heerscht. Wet den landman, die bij dezen arbeid door Indianen ondersteund wordt! Dezen weren, wanneer men hen van werktuigen voorziet, zeer goed daarmede om te gaan. Men velt de boomen in rijen, sleept de grootsten in de open lucht, om ruimte te winnen, tot het hout op de plaats, die men tot den aanbouw bestemd heeft, gezamenlijk geveld is. Nu wordt, gelijk eertijds in *Zweden* en *Noorwegen* geschiedde, al het omvergehakte en op den grond liggende in den brand gestoken. Van het gelukken van dit verbranden hangt de hoop der tot stand gebragte ontginning af. Wordt alles tot asch verteerd, dan laat zich eene spoedige vruchtbaarheid verwachten; doch is er nat weder ingevallen, zoodat de geveldde stammen slechts half verbranden, of is de verbranding niet met de behoorlijke zorgvuldigheid geschied, dan is er zoo spoedig geen voordeelige oogst te verwachten. Daarom moet men voornamelijk in het drooge jaargetijde de ontginning beginnen.

Op het landgoed van den Heer Staatsraad LANGSDORF
werd

werd de eerste proef met een' Europeſchen ploeg genomen om de afgebrande en gereinigde oppervlakte op te ſcheuren. In het eerst miſlukte deze arbeid, dewijl de ſtieren, die men tot trekken gebruikte, zich daartoe niet wilden verſtaan. Waar men geen koren bouwt is de aanwending van den ploeg niet noodig. De gewone veldvruchten, maïs en maniok, worden niet gezaaid, maar gepoot. De bodem laat zich met de ſpade beter omarbeiten dan met den ploeg, die door de menigvuldige en de niet verbrande in den bodem teruggebleven ſtammen geſtuit wordt. Aardappelen gedijen voortreffelijk en vinden in de havenſteden een' aanmerkelyken aftrek, daar de Engeliſchen dezelve als hoofdzakelyke middagspijze gebruiken. De maniokwortel komt, waar de bodem zandig, droog en warm is, ligt voort, en de aanbouw vereiſcht geene groote zorgvuldigheid. De poters (*manibas*) worden het beſt bij gematigd, niet te nat en niet te heet weder in den grond gelegd, en beginnen reeds na veertien dagen uit te loopen; na achttien of twee en twintig maanden, gedurende welke men door het uitbreken der oogten, die een onſchadelyk voeder voor het vee zijn, den wasdom naar boven zoekt te beteugelen, hebben de wortelen hunne grootſte ſterkte bereikt. Iedere aanplanting geeft gewoonlijk drie oogſten, en wordt dan weder verlaten. De wortelen, die van zes tot twaalf ponden wegen, vereiſchen ſlechts weinig toeberedding om ze als broodſurrogaat te gebruiken. Raauw gegeten zijn zij der gezondheid nadeelig, naardien het ſap veel blaauwzuur bevat. Wanneer zij uit den grond gehaald zijn, worden zij gewaſchen, ſchoon af-

afgeschild, op eene ijzeren rasp, in de gedaante van een rad, geraspt, het sap uitgeperst en op eene vlakke, bij voorbeeld, in eene koperen, of ook wel in eene aarden pan gelegd, en onder dezelve een goed vuur gestookt; onder het droogen wordt de masfa bestendig omgeroerd, en zoodra de vochtigheid verdampt is, bekomt men bruikbaar maniokmeel. Bewaart men dit sagoachtige meel voor vochtigheid, dan blijft het langen tijd goed. In brei en soep wordt het geleiachtig, en is veer voedzaam. Kaas smaakt zeer goed daarbij. De wilde of onechte maniok, de kostelijke eupivruucht gelijkt, geroost, de beste kastanje; men eet haar ook gekookt; zij is niet vergiftig en bijna boven den aardappel te stellen. De yamswortel, die op de *Sandwichs-Eilanden* honderd ponden zwaar wordt, komt ook hie algemeen voort; doch men bouwt denzelven inzonderheid op de *Ilha grande da fora* en zendt ze naar *Rio de Janeiro*. De schrijver heeft aldaar wortelen van veertig ponden zwaar gezien.

De maïs, die in *Brazilië* gewoonlijk vierhonderdvoudig draagt, wordt in het begin van den regentijd geplant en op het einde der vierde maand geoogst; nog spoediger rijpen sommige boonensoorten. Moeskruiden, patatten en meloenen heeft men het gansche jaar door, maar inzonderheid gedurende het natte jaargetijde. De pisang, gujaben, ananas en oranjeappelen bloeijen in den regentijd van October tot Maart en leveren in het drooge jaargetijde vruchten.

De rijpe koffieboonen, die toevallig uit de schillen vallen, komen van zelve op; deze zaailingen worden, zoodra zij eene hoogte van tien tot twaalf duimen

men bereikt hebben met de aarde uitgenomen en in de schaduw van andere koffieboomen of moesplanten ingestoken. Het afschudden der aarde van de teedete wortelen stremt den wasdom voor een geheel jaar. Van de op deze wijze behandelde boomtjes bekomt men na twee en dertig maanden de eerste vruchten, terwijl de zorgvuldiger opgepasten dezelve reeds na twintig maanden leveren. Dan worden de jonge boomtjes in een vijfhoek gezet; eenigen zetten ze acht, anderen zes voeten van elkander. Men laat de boomen door het nitfijnen der weelderigste looten, die weder als stekken dienen, naarwelijks tien voeten hoog wasfen, opdat de vruchten ligter te plukken zijn en de takken zich meer in de breedte nitbreiden. In de streek van *Rio de Janeiro* leveren zij, na vier of vijf jaren, van den 10° der zuiderbreedte (omtrent de monding van den *S. Francisco*) tot den evenaar reeds in het derde jaar een' vollen oogst. Voor duizend boomen is één arbeider of neger toereikend. Vroeger is een man genoegzaam om tweeduizend stammen in orde te houden. Er zijn drie inzamelingen, die drie maanden werk verschaffen. In *S. Paulo*, *Rio de Janeiro* en derzelver omtrek begint de koffieoogst in de maand April. Men plukt slechts de geheel rijpe roode beziën, die ligt van den steel losgaan, en wier zaden zich zonder moeite van het vleesch afscheiden. Thans worden deze kernvruchten niet meer op hoopen gestort en aan de verrotting overgelaten; maar de gansche vrucht wordt met het vleesch gedroogd en eene foort van pelmolen gebruikt om het vleesch af te schillen, en de zaden in de schillen worden tot volkomen drooging

van

van acht tot veertien dagen in de zon gezet. Tot dit oogmerk legt men ook wel vloeren, van vijftwintig tot dertig voeten in het vierkant, van baksteen of leem, die tot het afloopen van den regen afhankelijk gemaakt zijn, waarop men de boonen voor plotslingen regen door biezendaken zoekt te beveiligen. Op iederen vloer worden omtrent dertig arrobes uitgestort. Het getal der arbeiders, van welke ieder dagelijks eene arrobe kan plukken, bepaalt het getal der noodige vloeren. Het klimaat van *Brazilië*, inzonderheid van *Rio de Janeiro*, heeft het voordeel boven de West-Indische eilanden, dat het rijpen der meeste beziën in het drooge jaargetijde valt, hetwelk voor de inzameling het gunstigst is.

De katoenstruik wordt op een' ligten steenachtigen grond gebouwd; men maakt met de spade gaten in de kleine steenen, derrien of veertien duimen van elkander, en legt in ieder drie of vijf korlen. De aarde mest men met de asch der struiken van den vorigen oogst en der overige van zelven opgeschoten planten, die men op dezelfde plek verbrandt, waardoor tevens het onkruid verdelgd wordt. Zoodra de katoenstruiken de eerste takken krijgen, wiedt men het land. Men plant ze eene maand na het natte jaargetijde, om de aarde te laten droogen. Schoone dagen, aanhoudende hitte, zonneschijn, overvloedige dauw, matige bewatering geven, bij voorbeeld, in *Minas novas*, eene zijdeachtige, zachte, fijne wol. Ook voor dit gewas doet de natuur het meeste. De struik bloeit de derde maand na de planting voor de eerste maal, en na drie maanden ten tweedenmaal voor den tweeden oogst.

Eene

Eene maand na den bloei worden de doppen geel en openen zich. Hierop begint de oogst, die van vijf tot zes dagen de eerste maal, en tweemaal vierentwintig uren de volgende maal duurt. Is de katoen ingezameld, dan zet men de doppen een' dag lang in de zon, opdat zij uitdroogen, dan wordt zij uit de doppen met de vingers losgemaakt; dezen ligtten arbeid kunnen vrouwen in ledige oogenblikken verrigten. Dan zet men de katoen op nieuw in de zon.

Gelijk over het algemeen de tropische landen, heeft ook *Brazilië* slechts twee jaargetijden, het natte en het drooge; het eerste van Maart tot September, en het andere van September tot Maart; echter houden zij slechts in de nabijheid des evenaars een' vasteren regel. Het natte jaargetijde noemt men winter, ofschoon het eigenlijk de aangenaamste tijd is. In *Rio de Janeiro* daalt de thermometer in den winter zelden onder 16 of 17° Réaum., maar in den zomer (December, Januarij en Februarij) wordt de hitte zeer groot, inzonderheid drukkend in de havenstreek der stad; zij rijst menigmaal tot 30° en hooger. Het bezwaarlijkst wordt de hitte bij vollagen windstilte; maar verwijdert men zich slechts weinig uren bergop van *Rio de Janeiro*, dan ondervindt men in ieder jaargetijde welgevallen en ademt paradijslucht in. Overigens kan iedereen zich zijn klimaat in *Brazilië* verkiezen. Den Europeaan, bij voorbeeld, uit *Zuid-Duitschland* zijn de provinciën *S. Paulo* en *Minas gerâes* aan te bevelen, wier klimaat voortreffelijker is dan dat van *Sicilië* en *Napels*. De noordelijke Europeaan ziet zijne wenschen in de zuidelijker gelegen

ge-

gedeelten van *S. Paulo*, in *Curativa*, in *Rio grande do Sul*, in *Cisplatina*, enz. voldaan. In deze zachte streken vinden jaarlijks dubbele korenoogsten plaats; de veldvruchten leveren, wat den Duitschen oeconomist, dien de weelderigheid der tropische natuur onbekend is, ongelooflijk schijnt, eene honderdvoudige opbrengst, en men vindt aldaar in eene eeuwige lente alle Europeesche boom- en tuinvruchten.

NEGENSE AFDEELING.

Nijverheid van *Brazilië* en uitzigten voor dezelve.

§. 1. *W*aardering der nijverheid met betrekking tot *Brazilië*. — Er is geen meer waar spreekwoord dan het oude: *Duo cum faciunt idem, non est idem* (wanneer twee hetzelfde doen, is het toch niet hetzelfde). Had toch het slaaffche volk der navolgers in het financetievak dit spreekwoord, hetwelk waarlijk geen zot bedacht heeft, in het oog gehouden, dan zou menig land niet van millioenen ontbloot zijn, om prachtnaalden te bouwen, die van zelve weder instorten. Wanneer *Groot-Britannië*, het eilandenrijk, hetwelk door zijne vloten de aarde beheerscht, maatregelen neemt, opdat de Britsche burgers, die voor de overige op de gansche aarde verdeelde en verstrooide bezittingen arbeiden, *comfortable* leven en vrolijk hun *Rule Britannia* aanheffen kunnen; wanneer dit rijk zijne burgers in hun met het diepste doorzigt befteed nijver leven aanmoedigt, dan is dit voorzeker welgedaan.
Maar

Maar hoe kan menig uit erbarmelijke brokken zamengelapt land hetzelfde doen? en daar, waar de boer nauwelijks in staat is een gezond brood te bakken en bier te brouwen, deze domkoppen aansporen om katoen en zijde te spinnen, gelijk de Engelschen, en wel zelfs door middel van machines, die voor grove handen niet gemaakt zijn! Hoe kan men elders met geweld suiker willen rafineren, waar het nog aan handen ontbreekt om al het koren, dat God geeft, in te oogsten, en aan molens, om hetzelfde te malen? Deze manufactuur- en fabriekzernij heeft niet weinige hoofden verdraaid, zoodat niet zelden een onbeduidend miniatuurvorstendóm alles zelf maken moest. Zeker is het treurig, wanneer in menig sterk bevolkt land, waar duizenden om brood zuchten, het verste linnen naar *Engeland* en *Holland* gelleept wordt, van waar men hetzelfde als papier terughaalt; wanneer men de schapenwol verzendt, en buitenlandsch laken duur betaalt; wanneer hier en daar in het Duitsche vaderland slechts het buitenlandsche als fraai, smaakvol en bruikbaar geldt. Maar eerst brood, en dan, althans in warme landen, kleeding; eerst gerooide boschen en molens, en dan gerafeneerde suiker, katoenweverijen, enz. *Rusland* en *Brazilië* hebben eene onmiskenbare gelijkvormigheid. Wie het met beide landen goed meent, volgt de wijze grondstellingen van den diep ervaren CANCRIN, en laat deze landen, volgens hun eigendommelijk wezen, begaan. *Brazilië* heeft, bij een' ontzaglijk vruchtbaren bodem, nog immer gebrek aan mondvoorraad, dat is er wordt nog immer vleesch en meel ingevoerd en met voordeel

vertierd. Er liggen de rijkste goud-, ijzer- en diamantmijnen ongeopend daar; men vergenoegt zich met *cascalho* (slijk) te wasfchen en datgene te nemen, wat de beeken en stroomen uit den schoot der bergen toeval- lig afgespoeld hebben. Waar men diamanten zoekt, laat men arrobés goud liggen, dewijl het te moeilijk is met dezen last de bosfchen te doorkruipen. Gan- fche gebergten bestaan uit 90 Pct. houdende magneti- fchen ijzersteen, en toch kan *Brazilië*, het rijkste ijzer- land van de wereld, de invoer van het Zweedsche ijzer nog niet ontberen. Zoo lang deze verborgen fchatten nog ongebruikt liggen, moeten de manufactu- ren rusten, daar er immers niet eens landbouw ge- noeg is, om berglieden te voeden, ten minsten zoo te voeden, dat zij goed arbeiden. Er is eene ontzaglijke menigte onderscheiden bezigheden, die het eigenlijk manufactuurberoep vooraf moeten gaan; als daar zijn boerderijen, opdat de melk der koeijen benuttigd en genoegzaam boter en kaas bereid wordé; looijerijen, waartoe de mangleboom de stof levert, olijfbouw en olijflagerij, wijnbouw en wijnbereiding, bierbrouwerij, zoutziederij, zijde- en bijenteelt, het inzamelen der cochenille, der vanille, der gommen, der kostbare medicinale wortelen en kruiden, enz. Al deze bedrij- ven zijn, benevens den bergbouw, voor heden voor- deeliger dan eigenlijk zoogenoemde fabrieken en manu- facturen, namelijk zoodanigen, die zich met stoffen tot kleeding en dergelijken bezig houden. Reeds zijn er enkele geweerfabrieken gefchutgieterijen en kruid- molens, een paar ijzerfabrieken, die echter nog weinig leveren, tabaksfabrieken, ledertouwerijen, hoedenfa-
brij-

brijken, galonfabrijken, goud- en zilversmeden, diamantlijperijen, eene enkele glasfabriek in *Bahia*, in *Minas geraes* weverijen van grove katoenen lijwaten; daar weven alle vrouwen tafelgoed, handdoeken, servetten, hangmatten, enz.; maar in het binnenland ontbreekt het bijna nog overal aan de noodwendigste handwerkers, aan grof- en kleinsmeden, wagenmakers, draaijers, schrijnwerkers, timmerlieden, wevers, en zelfs aan schoenmakers. De Braziliaan is, ondanks zijne groote lichaamsvlugheid, wanneer men de Paulianen uitzondert, niet in staat, om, gelijk de Zweed en de Rus, zijn huis zelf te bouwen, en zijn akkergeredeefchap, zijne karren, zijne kleeding en zijne schoenen zelf te vervaaadigen; liever ontbeert hij. Hij moet dagelijks na den maaltijd zijne *fieste* (middagflaapje) houden, is uithoofde van zijn karakter niet bedrijvig maar meer tot den handel geneigd; hij ruilt liever in, hij koopt liever dan dat hij zelf werkt, en heeft daarbij, bijna mogt ik zeggen, een regt Duitsch genoegen in uitlandsche, inzonderheid Engelsche, waren. Daarom moet van den nood eene deugd gemaakt, bedrijvige vreemdelingen moeten aangelokt en de koophandel als vervangmiddel (*surrogatum*) der nijverheid aangemoedigd worden.

Gelijk bereids in de vorige afdeeling is aangevoerd geworden, moeten, wanneer er van gebrek aan handwerkers in *Brazilië* gesproken wordt, de groote steden afgetrokken worden. Hier hebben vreemdelingen, bij voorbeeld, Franschen in *Rio de Janeiro*, eene menigte ambachten begonnen te beoefenen. Er zijn aldaar verscheiden keizerlijke fabrieken, die onder de oogen

van den ongemeen werkzamen monarch voortreffelijken arbeid leveren. Aldaar, even als in *Bahia* en *Fernambuc*, zijn vele handwerkers, en aldaar betoonen zich ook de zwarte slaven, mulatten en vrije negers in dit opzigt zeer werkzaam, zelfs op enkele *Fazendas* in het binnenland, bij voorbeeld, op het goed van Pater CORREIA. In eene lange reeks van huizen aan de haven der hoofdstad ziet men ongemeen druk voor de oorlogs- en koopvaardijmarine arbeiden. Aldaar wordt touwwerk uit Rusfische hennep gedraaid, gereedschap uit Zweedsch ijzer gesmeed, noordsch zeildoek tot zeilen vervaardigd. *Brazilië* levert het voortreffelijkste sloopstimmerhout, maar nog geen pik en teer; ook deze scheepsbehoefden worden uit *Rusland*, *Zweden* en *Noord-Amerika* aangevoerd.

§. 2. *Het goudwaschen*. — Hoe ver in het binnenland van *Brazilië* de handwerken nog ten achteren zijn, moge eene beschrijving bewijzen van de wijze, waarop men aldaar het goud en de diamanten wint.

Het goud wordt in den omtrek van *Villa rica* als poeder en fijne stof, in groote en kleinere blaadjes, in kristalvormen, inzonderheid als octaëders en tetraëders, dendritisch gegroeid, zelden in gansche klompen gevonden; echter heeft de schrijver een' klomp van eene once op ijzermoer naar *Europa* gebragt, die zich in de Braziliaansche verzameling te *Munchen* bevindt. Meer dan eenmaal werd een matig stuk van zestien ponden en meer in *Villa rica*, bij *Villa del Principe* en in den omtrek gevonden. Van kleur is het goud geel, zwart of witachtig, volgens de onderscheiden verhoudingen der bijmenging van titan (onmog

ge

gelijk platina), ijzer, lood en andere metalen. Tot heden wordt hetzelfde uit beeken of stroomen of uit de kleiachtige aardoppervlakte of slechts geklopte goudhoudende quartzaderen en het ijzersteen-gruis uitgewaschen. Zelfs bij het uitrukken van waterplanten vindt men goud aan de wortelen opgehoopt, waaraan het toevallig door den regen gevoerd is geworden. Van vrije menschen ondernemen in *Brazilië* slechts zwarten den zuren arbeid, en ook dan slechts wanneer zij juist geld tot bevrediging van hunne behoeften, vooral brandewijn, noodig hebben, terwijl in *Europa*, bij voorbeeld, in *Hamburg*, vele armen ijverig doodsbeenderen opzoeken, die in de beenbranderijen gebruikt of naar *Engeland* gezonden worden.

De goudwasfchers zijn in een' lederen wambuis gekleed; men voorziet hen van een' houten schotel (*plattella*) van omtrent twee voeten in de doorsnede, en van eene lederen voor het lijf vastgemaakte beurs. Zij kiezen gewoonlijk zoodanige plaatfen uit, waar de stroom niet sterk is, krommingen maakt en diepe bogten heeft. Den grooten kiezel en de bovenste zandlagen schoffelen zij eerst met den voet of den schotel, en nemen dan van den dieperen, ouderen kiezel een' schotel vol op. Met schudden, affpoelen en afwerpen der bovenste steentjes en zandlagen wordt zoo lang aangehouden tot het zware stofgoud onder in het middelpunt van den schotel zich in zijn' metaalglans vertoont, waarop met de hand wat water gegoten en het goud eindelijk in het lederen beursje gestort wordt. Deze wijze van goudwaschen heet *mergulhar* (onder-

duiken). Ieder schotel vol *cascalho*, tot wier uitwasching omtrent een kwartieruurs vereischt wordt, levert gewoonlijk van een *vintem* tot een half, ja geheel aas goud, en een man kan op deze wijze dagelijks verscheiden daalders verdienen; ja men heeft voorbeelden in *Minas gerães* dat een man in een' dag tien ponden goud gewasfchen heeft. Vindt hij in een' dag niet meer dan de waarde van een' Crusade, dan laat zijn meester hem geheel niet meer wasfchen. Honderd twintig *leguas* (mijlen) verder zoekt men slechts diamanten, en laat het goud liggen.

In de oudste, voordeeligste mijnen bij *Villa rica*, dien den Veldmaarschalk A*** en den Kolonel M*** behooren, zijn, gelijk eertijds in de mijnen van *Lydië*, die den Koning CRÆSUS rijk maakten, zeven en ruwe osfenhuiden aangebragt. De eersten dienen om het grovere gruis af te houden, de laatsten om in de opwaarts gerigte haren het stofgoud op te vangen. Hier en daar ziet men enkele kuilen, waarin het goudhoudende slijk of zand zich aanzamelt. Zoodra de regentijd begint worden deze eenvoudige toestellen in werking gebragt, het afgeleide, in kuilen verzamelde water spoelt het goud uit de steenen, en brengt hetzelfde of in de kuilen of tusfchen de haren der osfenhuiden. Het metaal wordt hierop in bakken door negerflaven, die tot aan den gordel naakt op houten banken daarin zitten, met de *platella* of op eene horde uit de slijk gespoeld, en het in de huiden opgevangen goud in bijzondere kuipen uitgewasfchen en uitgeklopt. Ook deze wijze van het goud uit open mijnen te winnen (*minerar a tal-*

a talha aberta) is tegenwoordig bijna alleen geheel aan de vrije negers tegen eene dagelijksche pacht van omtrent 300 of 400 Reis overgelaten.

De *Mineiro* (mijnwerker) gelooft reeds genoeg gedaan te hebben, wanneer hij met dezen planloozen schoffelarbeid de mijn opent, ondiepe kuilen in het verloop der goudrijke quartzgangen en nesten inslaat, hetgeen men bergwerk (*trabalhar por minas*) noemt, en de overige bearbeiding van het gewonnen erts, deels aan de kracht des waters, deels aan de bekwaamheid des negers overlaat, die, in plaats van met klopwerken, meest met den hamer, en in plaats van stampen, zinktrog of amalgamatie, met een' houten schotel werkt. Slechts in eene enkele mijn, in die van Pater FREITAS te *Cogonhas da Sabara* zijn klopwerken en stampers; maar de amalgamatie wordt nog nergens aangewend. Duitfche bergman! hoe kon uw handwerk in *Brazilië* bloeijen! aldaar kon men u van harte toe-roepen: *Glück auf!*

§. 3. *Het diamantwasfchen.* — Even zoo onvoor-deelig wordt het diamantwasfchen in het beroemde diftrict *Tejuco* aan den *S. Francisco* en deszelfs bijrivieren verrigt. De *S. Francisco* is daar, waar de rijkfte diamantgroeven liggen, omtrent zoo breed als de *Main* bij *Wurzburg*, en van drie tot negen voeten diep. Het bearbeid gedeelte is eene kromming, van waar de froom in een kanaal geleid is, hetwelk dwars door de landtong, om welke zij heen loopt, is gegraven. De froom wordt onder de punt des kanaals door een' dam van verfcheiden duizenden zakken zand gefluit. Daar de froom breed en vrij diep is, moest de

dan zoo sterk gemaakt worden, dat hij de drukking des waters wederstaan kon, wanneer dit ook vier of vijf voeten hooger rijst. De diepere plaatfen des kanaals van deze rivier worden door middel van groote kasten en kettingpompen, die een waterrad drijft, droog gemaakt, de slijk vervolgens weggeschapt en het *cascalho* naar eene tot het waschen geschikt plaats gebragt. Er zijn namelijk twee hellende vlakken, omtrent honderd ellen lang, gebouwd, op welken karren door een groot waterrad getrokken worden. Dit waterrad heeft twee deelen; de schoffels en schepvaten zijn zoodanig ingerigt, dat de omdraaijende beweging door den afwisselenden loop des waters van de eene zijde naar de andere veranderd kan worden; dit rad drijft door middel van een snoer uit ongelooide huiden twee karren, van welken de eene ledig op het eene hellend vlak afglijdt, terwijl de tweede met *cascalho* beladen, tot den top van het andere opgetrokken wordt, waar zij op een rooster komt, zich ledigt en aan den anderen kant weder afglijdt, gelijk op de watermachine in de katoenfabriek van WEBER, in *Schlüsselfurg*, bij *Petersburg*. De slijk bestaat uit dezelfde zelftandigheden als in de gouddistricten. Er worden groote rónde kiezelmasfa's gevonden, door ijzeroxyde met elkander verbonden, die niet zelden goud en diamanten bevatten. Men zoekt in het drooge jaargetijde zoo veel *cascalho* te schoffelen, dat hetzelve alle handen in den regentijd bezig houden kan. Wanneer hetzelve uit de rivierbedding, waar het gegraven werd, weggebragt is, verzamelt men hetzelve in hoopen van vijf tot vijftien quintalen. Door geschikt aangelegde leidingen wordt wa-

water in de onderscheiden deelen des werks gevoerd. Het wasfchen der diamanten gefchiedt op de volgende wijze: er wordt eene loots in de gedaante van een langwerpig vierkant opgerigt, die van 75 tot 90 voete diep en omtrent 45 ellen lang is, uit in den grond geflagen palen bestaande, die een met biezen gedekt dak heeft. Beneden wordt midden door de grondvlakte der loots een waterftroom in eene goot geleid, die met sterke planken gedekt is. Op de andere zijde der grondvlakte is een vloer van planken, die 12 tot 15 voeten lang en in de klei gedrukt zijn, door de geheele lengte der loots gaan en van de goot af eene helling van vier duimen tot twee voeten hebben. Deze vloer is in van twintig tot dertig voeten breede troggen, door aan den rand geplaatfte planken, gedeeld. De uiterfte einden van al deze troggen ftaan niet de goot in verbinding, en zijn zoo gevormd dat in dezelve tusfchen twee omtrent een' duim breed van elkander gefcheiden planken water gelaten wordt. Door deze opening loopt het water wel zes duimen diep in den trog, en kan overal in denzelven heen geleid, of naar goedvinden door een' kleinen hoop leem opgehouden worden. Aan het lagere einde des trogs is eene kleine goot gegraven, om het water weder af te leiden. Op den hoop *cascalho* ftaan op gelijken afstand drie hooge ftoelen voor de opziensers, zonder ruggen, om het in ftlaap vallen te beletten. Nadat dezen zich gezet hebben, gaan de negers in hunne bakken, en ieder heeft eene hark met eene korte greep, waarmede hij van vijftien tot achttien ponden *cascalho* in den trog harkt. Dan wordt er water

Deze schilderingen moesten voorafgaan, om in te leiden, hetgeen nog in dit werk, wegens de staatkundige betrekkingen van *Brazilië*, te ontwikkelen is. Groot, magtig, sterk en in en door zich zelve geconsolideerd, vordert het in zijne mondigheid de hoogachting der geheele wereld; het is in geene betrekking cijnsbaar; geen staat kan hetzelfde door zijne nabuurschap gevaarlijk of lastig worden. Wat *Brazilië* nog behoeft, brengt ieder vreemde staat gaarne, dewijl aldaar zeer veel te halen is. Eene reusachtige ontwikkeling te gemoet gaande, helpt het de veredeling der wereld, gelijk mede de veredeling van een heerlijk nieuw werelddeel, dat voor deszelfs onafhankelijkheid als één man staat, krachtadig bevorderen, en echt symbolisch versieren de kleur der hoop en der pracht de banier van *Brazilië*.

TIEN.

TIENDE AFDEELING.

Onafhankelijkheid van *Brazilië*, in betrekking tot *Portugal* en de overige staten des vastelands van *Europa*.

§. 1. *H*et vastelandsstelsel in tegenstelling van een zeestelsel. — Wie tegenwoordig de staatkundige wereldsche zaken met onbenevelen blik overziet, dien blijkt door de aan het Britsche parlement voorgelegde actenstukken, en door de merkwaardige uitdrukkingen der Britsche ministers bij deze gelegenheid, de daadzaak dat zich tegenover het Europefche vastelandsstelsel, hetwelk door de besluiten der Congressen te *Weenen*, *Aaken*, *Laybach* en *Verona* gegrond is, als het ware een zeestelsel begint te vormen, hetwelk in *Engelands* magt bescherming en grondslag schijnt te vinden. Hoogst roemwaardig streefde dit vastelandsstelsel naar het verheven doel, rust en orde in het inwendige der Europefche staten in stand te houden; en wanneer deze schoone poging niet dadelijk het geluk en de bevrediging der bedreigde staten aanbragt, dan lag

ter opgegoten, het *cascalho* omgeroerd, aanhoudend naar het bovenste gedeelte des trogs geschoffeld, en zoo in voortdurende beweging gehouden. Deze arbeid duurt omtrent een kwartieruurs; dan begint het water helder te worden, dewijl de aarddeelen weggespoeld zijn; de kiesachtige stof wordt naar het einde des trogs heengeharkt; wanneer het water geheel helder wegloopt, worden de grootste steenen er uitgeworpen, naderhand die van mindere grootte, en nu onderzoekt men het geheel wegens de diamanten; dikwijls worden er reeds vóór het eindigen van dezen arbeid diamanten gevonden. Zoodra een neger er een' ontdekt, slaat hij eensklaps op, slaat de handen zamen en breidt ze vervolgens uit, terwijl hij den diamant tuschen den duim en wijsvinger houdt. Een opziener neemt hem aan en legt hem in eene schaal, die in het midden der loots hangt en half vol water is. In deze schaal worden alle gedurende den dag gevonden diamanten verzameld, maar bij het eindigen van den arbeid er uitgenomen en aan den eersten ambtenaar overgegeven, die, nadat zij gewogen zijn, de bijzondere forteeringen in een tot dit oogmerk aangelegd boek opschrijft. De negers arbeiden in een eng buisje en pantalon, van kort vóór zonnenopgang tot zonnenondergang; van deze twaalf uren zijn hen een halfuur tot het ontbijt en twee uren tot het middagmaal vergund. Gedurende het waschen veranderen zij hunne houding, zoo dikwijls zij goedvinden, hetgeen zeer hoodig is, daar de arbeid vereischt, dat zij hunne voeten op den rand der bak zetten en zij zich zeer moeten bukken. Vier of vijf malen rusten zij gedurende

de den dag, en men geeft hen snuif, waarvan zij groote liefhebbers zijn.

§. 4. *Nijverheid der inboorlingen.* — Wanneer van de nijverheid van *Brazilië* gesproken wordt, verdient ook nog aangevoerd te worden, dat de zoogenaamde wilde inboorlingen ongemeen veel bekwaamheid en zelfs smaak bij de vervaardiging hunner gereedschappen doen blijken. Zij vervaardigen uit velerlei plantenvzels zeer sterke touwen en koorden, fraaije wapens, schilden, spietzen, pijlen en boogen, prachtige vederkleeders, hechte ligte kano's, inzonderheid uit de boomen, die de *Gummi anime* leveren, schoone manden, schotels en schalen (*); zelfs de graven hunner dooden versieren zij met gepaste sieraden. Deze aanleg belooft, verstandig gewijzigd, gunstige uitzigten voor de nijverheid van *Brazilië*.

Uit hetgeen wat hier aangaande den koophandel, den landbouw en de nijverheid van *Brazilië* is aangevoerd, blijkt oogschijnlijk dat voor dit keizerrijk ook in deze opzigten de baan gebroken is om zich zelfstandig te handhaven. Zoodra de landbouw zich slechts verbreid heeft, die voorzeker onder het vaderlijk bestuur van een' wijzen regent in weinig jaren groote vorderingen kan maken, staat het wedijverend met alle groote staten daar, en behoeft voor geenen aan inwendige sterkte te wijken.

De-

(*) Al deze voorwerpen vindt men afgebeeld in de oorspronkelijke Hoogduitsche prachtuitgave der Reis in *Brazilië* van den Prins van *Nieuwied*.

VERT.

lag dit mislukken in de bijomftandigheid, dat de gewigtigfte ftaten, wier rust door revolutionnaire woe-lingen geftoord was, zich vroeger in het bezit van ontzaglijke koloniën bevonden; dat deze koloniën zich onafhankelijk hadden gemaakt, en deze ftaten (*Portugal* en *Spanje*) nu daardoor, inzonderheid oogeblikkelijk, in een finantiëel opzigt lijden. De groote monarchen, van wier vredelievendheid het fchoone lot van een' langen vrede voor *Europa* te hoopen is, die zelf geene, of, gelijk *Frankrijk*, slechts onbeduidende koloniën bezitten, vinden zich met hunne diplomatiek op een vreemd veld verplaatst, waar zij misfchien slechts lijdelijk kunnen werken. *Groot-Britannië* daarentegen heeft onbewimpeld en ronduit verklaard, dat de benadeelde ftaten vrijelijk konden beproeven hunne afgevallen koloniën weder te veroveren, welke poging ondertusfchen het Britsch kabinet geenszins uitvoerbaar of raadzaam voorkomt; doch heeft er bijgevoegd dat iedere vreemde inmenging van de zijde der niet benadeelde mogendheden deze neutraliteit opheffen zou. Nog krachtiger heeft de Prefident der Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*, wier marine zelfs door *Engeland* voor eene zeemagt der wereld verklaard is geworden, in zijne boodfchap aan het Congres tegen eene Europefche bemoeijing met de Amerikaanfche onafhankelijkheidszaak zich verklaard. God verhoede dat er een oorlog uitbarfte! doch dezen hebben de elementen gelukkigerwijze hinderpalen in den weg gelegd.

Frankrijk, hetwelk bij de handelingen over dit onderwerp het woord fcheen te voeren, heeft zeker

49 linieschepen, 31 fregatten en 178 kleinere oorlogsvaartuigen, maar op twee van elkander gescheiden zeeën, zal het bezwaarlijk wagen met *Groot-Britannië*, aan welks grootmoedigheid het deze schepen te danken heeft, en nog daarbij met de Vereenigde Staten, met *Brazilië* en eene menigte Columbische, Haytische, Argentiniſche, Chilische en andere kapers in het ſtrijperk te treden. Maar als ſtaatkundig denkbeeld laat zich beweren dat de Europeſche mogendheden, die hare bondgenooten, *Spanje* en *Portugal*, gaarne weder in het bezit hunner Amerikaanſche koloniën wilden ſtellen, zich als het ware tegenover de Amerikaanſche rijken en ſtaten en het Britſche rijk, hetwelk derzelve onafhankelijkheid oogſchijnlijk wenscht en te verdedigen tracht, geſteld hebben.

Dit denkbeeld, hetwelk, zoo wij hoopen, weldra door eene vreedzame verëffening, gelijk de natuur en de gerechtigheid haar vorderen, vervallen zal, verklaart den oogenblikkelijken ſtaatkundigen toestand van *Brazilië*, en geeft aanleiding tot eene tweevoudige beſchouwing. Wij zullen dus hier eerst over de onafhankelijkheid van *Brazilië* in betrekking tot *Portugal* en de overige ſtaten des vastenlands, en dan (in de volgende Afdeeling) over de onafhankelijkheid van *Brazilië* in betrekking tot de overige Amerikaanſche ſtaten en *Groot-Britannië* eenige ophelderingen trachten te geven. De betrekking van het onafhankelijk *Brazilië* tot de overige werelddeelen *Afrika*, *Azië* en *Australië* is voor heden hoofdzakelijk ſlechts in een mercantiel opzigt gewigtig, gelijk bereids in de Zevende Afdeeling is aangeduid geworden.

§ 2. *Portugals vaardeel uit de onafhankelijkheid van Brazilië.* — Het schijnt in de vroegere Afdeelingen handtastelijk bewezen te zijn dat *Brazilië*, gelijk alle andere zoogenaamde koloniën, oorspronkelijk als onafhankelijke staat gesticht geworden is. Werd het door de magt der omstandigheden gedwongen zich als het ware van *Portugal* afhankelijk te maken, dan kunnen omstandigheden van een' anderen aard het gevolg te weeg brengen van de aange Stamde regten te hernemen. Zeker zijn het onvervreemdbare regten; doch die regten hezit, kan van dezelve ongetwijfeld beroofd worden, en het is niets verwonderlijks dat men dezelve weder bemagtigt, zoodra men zich sterker gevoelt dan de genen die geweld voor regt doen gelden. Onbetwistbaar zijn de Grieken eene natie, waardien zij hunne individualiteit, ondanks hunne onderdrukking, handhaven. Onafhankelijkheid is een onvervreemdbaar volksregt; desniettegenstaande waren de Turken de tirannen der Grieken; maar even zoo grondig hebben de Grieken het regt om de Turken te verjagen, zoodra zij zich de sterksten gevoelen, hetgeen de wezenlijke grondeigenschap van iedere regering is.

Daar *Brazilië* geregtigd was zich onafhankelijk te verklaren, lag ook dit heerlijke rijk, gelijk in de derde, vierde en vijfde Afdeeling historisch bewezen is, onder de heilige verplichting de eerste gelegenheid tot deze verklaring waar te nemen. Al te scherp wordt schaar dig; is een waar spreekwoord. Openbare beroovingen verbitteren; en gelijk *DAVOUST* de *Hamburgeois* behandelde, even zoo, bij voorbeeld, met betrekking tot de bank en hare geheiligde fondsen, behandelde de

Por-

Portugezen *Brazilië*. Er blijft derhalve slechts nog overig te bewijzen dat deze onafhankelijkverklaring voor *Portugal*, mitsgaders voor de overige met hetzelfde verbonden mogendheden des vastenlands, even zoo voordeelig als voor *Brazilië* zelf is.

Met betrekking tot *Portugal* schijnt deze stelling volstrekt paradox; doch de wegen der Voorzienigheid, of, zoo men liever wil, hare beproevingen, zijn zoo wijs geregeld, dat de gerechtigheid altijd blijvend gewin verschafft, en ieder, die zijn eigen welzijn redelijk betracht, daardoor het algemeen welzijn werkdadig helpt bevorderen.

Het is uitgemaakt dat de koloniën der rijken *Castilië* en *Portugal*, gedurende de zestiende, en zelfs in de eerste helft der zeventiende eeuw, eene ontzaglijke magt verleend hebben; doch even zoo uitgemaakt is het dat alle natiën des schiereilands allengs in verval geraakten, en wijze opmerkers, bij voorbeeld, RAYNAL, hebben haar verderf aan den uit *Amerika* gesleepten buit, dikwijls bloedgeld, toegeschreven. De oogenschijn, geen logisch besluit, bragt hen op de waarheid; zij zagen dat twee daadzaken op elkander volgden, en beschouwden de eene als oorzaak en de andere als uitwerking. Wie *Brazilië* onder het Portugeesch geweld zag, dien werd het bewijs voor oogen gelegd. Maar het is belangrijk de wisselwerking van deze beide onloogchenbare daadzaken naar te vorschen; want naarmate de monarchiën des schiereilands in verval geraakten, kwamen de koloniën op; zij beschermden zich zelve, enz. Hoe kan eene bezitting, die op zich zelve zwak en kostbaar is, een' staat verzwakken,

terwijl de eerste sterk wordt? Deze merkwaardige vraag moet opgelost worden.

Hoezeer ook de staatshuishoudkunde nog niet als eene wetenschap aan te merken is, geldt zij toch als eene kennis van den nationalen rijkdom, want het woord rijkdom, hetwelk wij dagelijks aanwenden, wanneer wij van individus spreken, heeft, van natiën gebruikt, een' veel omvattender' zin, die niet zoo ligt te begrijpen is. Overigens heeft deze staatshuishoudkunde reeds eenige grondstellingen gevestigd, die inderdaad onbetwistbaar zijn, bij voorbeeld: iedere aanwending van kapitalen vordert eene door geestkracht geleide inspanning van den mensch, om daardoor datgene wat de natuur oplevert te benuttigen. Even zoo bewezen is het dat kapitalen zekerlijk tot eene zeer hooge waarde kunnen aanwasfen, maar dat zij tot eene oogenblikkelijke besteeding bepaald zijn, en niet tot twee onderscheiden oogmerken te gelijk besteed kunnen worden.

De eerste veroveringsondernemingen, welke de beide natiën des schiereilands in *Amerika* uitvoerden, vorderden aanmerkelijke voorschotten; doch het grootste gedeelten der onkosten, de soldij der dappere krijgslieden, die haar volbragten, werd met vooruitzichten betaald. Wat zij buit maakten was eene foort van belooning voor de deelnemers in de ondernemingen. Ontzaglijke schatten aan edele metalen, geneesmiddelen en andere voorwerpen werden uit *Amerika* aangebragt, die men met sabelhouwen en geweerfchoten of met glaswerk, mesfen en andere Europefche kleinigheden betaalde, die geene beduidende toevoer van buiten 's lands vereischten. Zoo werden *Castilië*
en

en *Portugal*, de regeringen zoowel als de bijzondere personen, rijk en bloeiend. Dit duurde nog voort, toen men de bergwerken begon te bearbeiten en verfhout te vellen, en andere dergelijke bedrijven oefende, waartoe men flaven gebruikte, die men niet betaalde. De niet talrijke meesters verteedden weinig; hunne leefwijze was niet zonder genietingen, maar wederstreefde de weelde. Wapens en paarden waren al hunne pracht, en ligt voorzagen de moederlanden hen van hetgeen zij verder noodig hadden.

Maar het ligt in den aard der dingen, dat de weelde voortdurend toeneemt, of de geriefelijkheden verbreiden zich onophoudelijk, en roepen nieuwen te voorschijn. De eigenlijk zoogenaamde nijverheid moet dus in gelijke verhouding toenemen, en met het vermeerderd getal arbeiders, die gezamenlijk verbruikers zijn, moet ook het akkerbedrijf vermeerderen; men moet de gereedschappen, den aard des beroeps verbeteren en volmaken, hetwelk alle dingen zijn, die eene vermeerdering van kapitalen vereischen. Wanneer dus de binnenlandfche geldomloop niet belemmerd zal worden, dan moeten de kapitalen in iederen staat, die niet in zich zelve afgesloten en streng tot zijne grenzen bepaald is, voortdurend vermeerderen.

Maar wanneer men aanneemt dat bovendien door de veredeling des burgerlijken levens allengs te weeg gebragte aanwas de staat, van welken wij hier spreken, zich dagelijks vergroot, dat de toenemende bevolking bijna geheel uit verbruikers bestaat en hij slechts schatten voor den uitvoer oplevert, dan moeten deze kapitalen

des te spoediger vermeerderen, of men moet enige takken van bedrĳf verwaarloozen, om de overigen te kunnen beoefenen.

Het Spaansche en Portugesche *Amerika* bestond uit staten, die zich dagelijks vergrootten en wier consumptie dagelijks vermeerderde; eerstelijk wegens de verdeling der kunsten des gezelligen levens, ten tweede wegens den vrede en de orde, die aldaar heerschte, dewĳl men in den vrede meer verbruikt dan in den oorlog, ten derde wegens de toeneming der bevolking, ten minste een viermalen zoo sterke aanwas als ooit in *Europa* plaats vond, een aanwas, die bijna geheel uit verbruikers van manufacturen bestond, dewĳl de kolonisten noch tijd noch lust noch verlot hadden om ze zelf te vervaardigen.

De moederlanden waren zoo tirannisch, en gevolglĳk zoo ongemeen dwaas, van zich de uitsluitende verzorging van al hunne koloniën voor te behouden. Dewĳl nu deze koloniën ontzaglijke behoeften hadden, deden zich drie mogelijke gevallen op: of de moederlanden waren in het bezit van zulke groote kapitalen, zoo bevolkt en zoo arbeidzaam, dat zij al deze behoeften uit eigen middelen verschaffen konden, of de inwoners moesten zich, met achteraanstelling van den landbouw, gezamenlĳk in handwerkers herscheppen en van honger sterven, of zij moesten in andere landen hulp zoeken.

Portugal moest niet alleen zijne Europeasche bevolking, maar ook eene even zoo sterke Amerikaanse be-

bevolking van kleederen, hoeden, schoenen, olie, wijn, zout, enz. en bovendien, zijn *Oost-Indië* en *Afrika* voorzien, op *Spanje* lag dezelfde zorg. In vijftien jaren verdubbelde zich, in *Amerika* de bevolking en met haar de verzorgingslast. Bij den snellen aanwas was het niet moeilijk het tijdsip te berekenen, dat alle menschen, die het schiereiland kan voeden, schoenmakers hadden moeten worden, om de Amerikanen niet barvoets te laten gaan.

Men zoekt dus hulp bij vreenden, en iedere natie droeg bij, naar evenredigheid van haren toestand, tot het benoedigde onder bemiddeling des moederlands. Ofschoon deze handel niet zulke beduidente kapitalen vereischte als de eigen fabriecering dezer benoedigdhet den, was het vereischte toch altijd aanmerkelijk genoeg. De koopman in *Cadix* of *Lisfabon* moest voorschotten op zijne consignatiën doen, vrachten en oorkosten betalen, enz. Zeker trok hij groote winst van zijne kapitalen, en der regering vloeide eene rijke toevangst toe; maar het is even zoo bewezen dat deze kapitalen de nijverheid in *Engeland*, in *Holland*, in *Lyon*, in *Silesië* en *Bohemien* opbeutden; in plaats van de *Serra de Estrelha*, door middel van gemetselde terrassen vruchtbaar te maken en *Andalusië* door middel van verstandig zangelegde kanalen te bewateren. De aanwas der bevolking en der consumptie der Amerikaansche staten oversteeg de ophooping der kapitalen in de moederlanden; daardoor zonk derzelver landbouw- en manufactuurnijverheid van dag tot dag immermeer, en moest alzoo van jaar tot jaar haren ondergang naderbij komen.

Blijft *Brazilië* onafhankelijk, dan verliest voorzeker geen Portugeesch koopman een' penning door gemaakte voorschotten, en zijne kapitalen blijven onbesnoeid. Zeker zal hij, wanneer hij ze thans in denzelfden handel aanlegt, in het toekomende daaruit geringere winst trekken: dit is zeker eene schade voor hem, dien hij door bekwaamheid en vlijt vergoeden moet; maar *Portugal* zal zonder twijfel daarbij winnen. Het behoeft thans geene Britsche schepen te bevrachten, geene Iersche, Silefische en Hollandsche linnens, geene Fransche bijouteriën te koopen, daar Engelsche, Hollandsche en Fransche schepen ze zelf naar *Rio de Janeiro* brengen. De Portugees moet nu zijne fondsen in elken mogelijken tak van nijverheid beleggen; hij moet den landbouw en de veefokkerij bij de hand nemen, nog meer olijfboomen aanplanten, zijn' wijn veredelen; kortom, hij moet arbeiden, om te kunnen leven.

Men werpt mischien de vraag op, waarom deze uitwerking des koloniebezits zich nergens zoo verderfelijik getoond heeft dan op het schiereiland. Wat *Frankrijk* betreft, stond de gezamenlijke blanke bevolking der koloniën tot de bevolking des moederlands in geheel geene evenredigheid; de gezamenlijke koloniën verbruiken niet meer dan een enkel departement van middelbare grootte. *Holland* heeft in *Indië* slechts factorijen (*), en in zijne Amerikaanse koloniën

(*) *Batavia* zal echter tot nog toe wel iets meer zijn. Wat voormaals de bezittingen op het eiland *Java*, aan de Kaap *De Goede Hoop*, op *Ceylon* enz., zelfs omstreeks het midden der zeventiende eeuw *Brazilië*, voor de voormalige

Re-

niën, bij voorbeeld, *Suriname*, zeer liberale wetten ingevoerd. *Engeland*, in het bezit der grootste zee-magt, des wereldhandels en van ontzaglijke kapitalen, die eene ontzaglijke nijverheid opbeuren, kon voortdurend zijnen koloniën alles verschaffen, en toch bevond het zich bij de vrijvechting der Vereenigde Staten zeer wel, en heeft, zonder daartoe genoodzaakt te zijn, den overigen koloniën zeer grootmoedige bewilligingen toegestaan. Jaarlijks voert hetzelfde eene ontzaglijke menigte manufactuur-goederen uit, en zou gewis minder staalwerk en ka-toenen lijwaten kunnen verzenden, wanneer de daaraan besteede gelden tot den aankoop van Fransche wijnen bestemd waren, die de Amerikaan nu zelf uit *Bordeaux* haalt.

Het is merkwaardig, door welke verbindingen van oorzaken en gevolgen de tirannij, die het eene volk tegen het ander uitoefent, door zich zelve gestraft wordt; hoe de slechte daden den dader vernietigen, hoe monopolien even zoowel een zelf bedrog als eene wreedheid zijn, en dat ook in dit, gelijk in alle dergelijke gevallen, de stelling geldt: *Iniquitas mensura est sibi* (de onbillijkheid beliegt zich zelve). In de organisatie der maatschappijen, zoowel als der individus, heeft de Voorzienigheid alles zoo geordend, dat ieder op het behoud des collectieven of geïsoléerden bestaans werkt, en dat zelfs dwalingen heilzame crisen te weeg brengen. De Portugezen plegen te beweren dat
 Republiek der *Vereenigde Nederlanden* geweest zijn, daaraan willen wij niet meer denken.

VERT.

dat zij, zonder den uitsluitenden handel met *Brazilië*, zonder redding verloren waren. Deze stelling, die in den eersten opslag gegrond schijnt, is hoogst overdreven. De uitvoer van *Brazilië* in vijf jaren, van 1803 tot 1807, bedroeg in de doorsnede 32,274,000 Crusaden, en de uitvoer van *Portugal* 22,097,000 Crusaden; in de vijf jaren, van 1815 tot 1819, was de uitvoer van *Brazilië* in de doorsnede 22,097,000 Crusaden en de uitvoer van *Portugal* aan eigen en vreemde waren 22,496,000 Crusaden, hetgeen een aanwas van eigen goederen bewijst, en werkelijk ziet men uit andere registers dat de waarde der uit *Portugal* naar *Brazilië* uitgevoerde voortbrengselen van den landbouw, die in 1806 5,552,500 Crusaden bedroeg, in 1819 tot 7,925,000 Crusaden gestegen is. Deze vermeerdering van bijna 50 pCt., ten aanzien der voortbrengselen des bodems bewijst genoegzaam de werking, welke de bovengemelde reactie bereids op den landbouw geoeffend heeft. Zij bewijst dat het kwaad des vrijen handels slechts provisioneel is, en dat de welvaart van *Brazilië* de welvaart van *Portugal* vermeerdert. Toen de consumptie der provincie *Ceara* aan de noordkust van *Brazilië* in verhouding tot hare vermeerderde bevolking in de jaren van 1806 tot 1809 van 67,500 tot 257,500 Crusaden steeg, was deze aanwas een genoegzaam bewijs dat de vorderingen der welvaart van *Brazilië* de welvaart van *Lusitanië* zullen bevorderen.

Het verlies van dezen handeltak is over het algemeen op ver na zoo beduidend niet als het in den eersten opslag voorkomt. Met koloniale waren werden de vreemde industrieproducten gefoldeerd. De Portu-

gees

gees won enkel de vracht en commissie, die weden door inscheepkosten, asurantiën en voorschotten, die men doen moest, beïnoeid werden. Overigens zal het sterke verkeer van *Portugal* met *Brazilië*, hetwelk hoofdzakelijk op omslagtige waren, bij voorbeeld, olie, wijn en zout, berust, altijd een aanmerkelijk aantal schepen noodwendig maken; en zelfs in geval dat de Portugezen *Brazilië* van vreemde waren willen voorzien, zullen zij dikwijls gelegenheid hebben om hen dezelve goedkoop toe te voeren, daar hunne oude betrekkingen aldaar het verkeer gemakkelijk maken. Ondanks de mededingende inspanningen van *Frankrijk* en het verheven patriotismus der Vereenigde Staten blijft *Engelands* handelverkeer met hetzelfde het aanmerkelijkst.

Wanneer eindelijk, gelijk waarschijnlijk is, de bevolking van *Brazilië*, gelijk die der Vereenigde Staten, in eene eeuw, onder Gods zegen en eene vaderlijke regering, vier- of vijfvoudig vermeerderd, dan kan de tijd niet ver meer af zijn, dat *Portugal* door het verbruik der voortbrengselen van deszelfs eigen bodem verweg voor datgeen schadeloos gesteld wordt, wat het aan de vreemde consumptiewaren verliest. Hetzelfde voordeel zal voor de kooplieden ontstaan, en de weldaad voor het land oneindig gewigtiger zijn, dewijl het aan waren rijkdom wint.

§. 3. *Staatkundige betrekking van Portugal tot Brazilië.* — Het zou thans hier nog de vraag zijn, of *Brazilië Portugals* militaire, finantiëele en diplomatische sterkte vermeerderd heeft. Beschouwt men de toekomst van *Brazilië* in den staat der onafhanke-
lijk-

rijkheid, dan kon het zeker veel tot versterking des moederlands bijdragen, in zoo ver dit ook nog over deszelfs hulpbronnen beschikken kon; maar de snelle ontwikkeling der welvaart van *Brazilië* tot dezen graad hangt van de onafhankelijkheid af; en kon het op andere wijzen daartoe geraken, dan zou deze welvaart zelve de vrijverklaring te weeg brengen. De Turksche regering onder den wijzen, regtvaardigen SELIM was menschelijker dan onder zijne voorzaten, en gedurende dezen tijd maakten de nijverheid en de beschaving der Grieken bewonderenswaardige vorderingen. Had deze vorst langer geregeerd, dan zou hij uit deze nieuwe middelen nut gehaald hebben; doch onder de tirannij zijner opvolgers bespoedigden de vorderingen der Grieken in beschaving het uur hunner bevtijding. Toen zij nog aan de sabels der Janit'aren onderworpen waren, hoedde men zich hen rijk, onderrigt en arbeidzaam te laten worden; men poogde hunne natuurlijke en zedelijke kracht te verftikken, en geloofde voorzigtig te handelen. Hetzelve zou met *Brazilië* het geval zijn. Kon *Brazilië* ooit weder tot eene kolonie zinken, dan had *Portugal* steeds iederen aanwas te vreezen, die de magt en rijkdom van *Brazilië* vermeederen kon. Bewogen door eene zeer wettige liefde tot hun vaderland, door de zorg voor het behoud der rust, zouden de Portugesche ministers, nog meer dan de oude regering, iedere vordering van dit volk hinderpalen in den weg leggen, en nog zorgvuldiger datgene, wat de natuur verleend had, zoeken te besnoeijen. Wij moeten ons dus, om gene vraag te beantwoorden, een *Brazilië* in bestendigheid denken,

ken, of hetzelfde veeleer op het punt te rug voeren, waar het zich vóór deszelfs vrijverklaring in 1808 bevond.

Zoo veel is zeker, dat, wanneer *Portugal Brazilië* weder onder het juk kon brengen, hetzelfde aldaar, thans niet, gelijk voormaals, met eenige officieren en eenige garnizoensbataillons toekomen zou. Het weder te ondergebrachte rijk zou de voortdurende aanwending van eene talrijke, voor *Portugal* onopbrengbare krijgsmagt van ten minste 80,000 man, vereischen, en gevolglijk de eerste oorzaak der geheele ontzenuwing van *Portugal* in een militair opzigt worden.

Over het algemeen heeft *Brazilië* nooit de getalsterkte des Portugeschen legers vermeerderd; men vond het niet doelmatig de kleurlingentroepen, die eerst na de aankomst des Portugeschen hofs in *Rio de Janeiro* door talrijke welgeorganiseerde militiën versterkt werden, naar *Portugal* te zenden, hetwelk over het algemeen met zijn' eenigen nabuur *Spanje* slechts zoogenaamde krakeeloorlogen voerde. Het onafhankelijke opkomende *Brazilië* kan eenmaal, als *Portugals* bondgenoot, het oude oorsprongland, vooral door middel van zijne zeemagt, aanmerkelijke hulp verleenen, en bijdragen, om hetzelfde een gedeelte van den verloren invloed weder te bezorgen.

Portugals finantiewezen lijdt zeker oogenblikkelijk middelbaar en onmiddelbaar door de loscheuring van *Brazilië* van het moederland. Het Europeesche koningschap moet, gelijk *Spanje*, eene geheel andere huishouding beginnen, en, tot zich zelve bepaald, van zich zelve teeren, daar het vroeger, gelijk eene pa-

raffietplant, van buiten zijn voedsel trok. Schikt het zich verstandiglijk naar de nieuwe betrekking, dan zal de door deze loscheuring ontstane wonde, waarvoor de met troostrijke woorden opgevulde hofcouranten eene zeer slechte pleister zijn, zich weldra sluiten en eindelijk heelen. Het grootste gedeelte der staatsinkomsten van *Brazilië* ging in het land met administratiekosten heen en vloeide in de beurzen van trouwlooze ambtenaars. De verre afstand veroorzaakte onnutte uitgaven, en wat in de koninklijke schatkist vloeide als zuivere opbrengst werd verspild. *Portugal* verzonk, offchoon het *Brazilië* bezat, immer dieper in drukkende schulden en onder de voogdijfchap van vreemde mogendheden. *Spanje* bezat zeer bloeiende koloniën, *Nieuw-Granada*, *Peru* en *Chili* konden voor zich met de staatsinkomsten toekomen; *Mexico* was genoodzaakt een gedeelte der administratiekosten van *Buenos-Ayres*, de *Antilles* en de *Philippines* te dragen, en het overschot, dat voornamelijk tot onderhoud der marine bestemd was, kon naauwelijks de kosten van dezelve in vredestijden dekken.

Alle Europese vastelandsstaten, die koloniën bezitten, zijn door een zonderling vooroordeel bevangen. Ofschoon deze afgelegen bezittingen lastig voor het finantiezen zijn, behoudt men ze toch om de marine, en onderhoudt eene zeer kostbare marine om de koloniën. Er schijnt een zeer zonderling, geheimzinnig verband tusschen deze beide punten van het budget te bestaan. Doch het is eene daadzaak dat de beide mogendheden des Pyreensehen schiereilands, welke de grootste, bloeiendste koloniën bezaten, de sterkste zeemagt niet hadden,

ter-

terwijl de Denen, die slechts zeer onbeduidende bezittingen buiten *Europa* hebben, en de Vereenigde Staten, die geheel niet van koloniën weten, veel sterkere oorlogs- en koopvaardijmarines hebben dan *Portugal* en *Spanje*. Zekerlijk bieden koloniën eener marine menigte toevlugt aan; doch meermalen hinderen zij dezelve, wegens de benoodigde bescherming, om den handel-die-diensten te bewijzen, waartoe eene marine gesticht is. De fregatten der Vereenigde Staten zouden, bij voorbeeld, niet zoo ongehinderd de onmetelijke koopvaart hunner burgers kunnen beschermen, wanneer zij onophoudelijk een geïsoleerd punt op de aarde moesten bewaken, dat een paarduzend mijlen van hun vaderland verwijderd ligt.

De diplomatische invloed van de eene Europeesche natie op de andere bestaat slechts in het aanwenden van militaire en finantiëele magt, in ware onafhankelijkheid en zelfstandigheid. Het is onloogchenbaar, dat de invloed en magt der Portugezen door de verplaatsing van het hof naar *Brazilië* aanmerkelijk gewonnen, dat deszelfs staatkundige betrekking eene andere gedaante aangenomen had, en iedere Europeesche mogendheid het verwijderde, groote, grootendeels trans-Atlantische rijk, hetwelk men volstrekt niet deren kon, met eerbied begon te behandelen. *Portugal*, van uit *Brazilië* geregeerd, kreeg eene hoogere beteekenis; men verschoonde het zwakke om het verwijderde sterke niet te krenken. Maar zoodra de residentie weder naar *Portugal* verlegd was, verdween deze betoovering, en ook *Brazilië* zou weder in vergetelheid en verachting geraakt zijn, had niet *Don PEDRO* het gewig-

wigtigste bestanddeel der bezittingen van het huis BRAGANZA voor een onafhankelijk keizerrijk verklaard. Het opperhoofd, of de opperhoofden van het huis BRAGANZA, gelijk hunne volkeren, door een' familieband vereenigd, zullen op de aangelegenheden der wereld en op de diplomatische betrekkingen van *Europa* even zoo veel, ja nog meer invloed hebben, als de Koning des vereenigden koninkrijks *Portugal*, *Brazilië* en *Algarbië*. In treurige afhankelijheid als kolonie kan *Brazilië* den Lusitaanschen staat van geen nut zijn; en deze zal, zelfs wanneer *Brazilië* zich weder in het ijzeren juk smeden liet, toch slechts als een staat van lagen rang in *Europa* voortbestaan, die bij de Europeische onderhandelingen ten hoogste door middel van een vreemd organe (*Engeland*) medespreken mag, gelijk ook tegenwoordig over het algemeen, zelfs de mogendheden van den tweeden rang, in eene zekere passiviteit verplaatst zijn, welke bekommring, aangaande de voortdoring van hunne zelfstandigheid, inboezemen kon.

Overigens is het op zich zelve hoogst onverschillig of *Portugal* door de onafhankelijkheid van *Brazilië* wint of verliest; doch in den toestand, waarin beide staten zich tegen elkander bevinden, is het zonder twijfel voor *Portugal* voordeelig, dat *Don PEDRO*, de wenschen zijner volkeren toegevend, hun streven naar onafhankelijkheid zoo wijs en krachtig geleid heeft. Een spruit van het hoofd van het huis BRAGANZA, bestemd om het zelf eenmaal te worden, kan hij de banden der vriendschap tuschen beide regeringen gemakkelijk maken, en de handelverbindtenissen, waartoe de gelijkheid der talen en de bloedverwantschapsbetrek

trekkingen zullen bijdragen, aanmoedigen. Had hij de regering niet aanvaard, of mogt hij dezelve nederleggen, dan waren er allerlei mogelijke gevallen der onafhankelijkheid te vreezen, en eene aannadering werd daardoor zeer verzwaaard. Kortom, de betrekkingen zijn zoo verknocht, dat er voor *Portugal* volstrekt geene andere verbinding met *Brazilië* denkbaar is dan de zwakke verknochting, door middel van een familieverbond: wordt deze teedere aanraking, die het punt van eer des Keizers gelijk der Braziliaansche natie betreft, niet zorgvuldig in acht genomen, hoopt men de zaak door halve maatregelen op te houden, doet men alsof men geweld kunne gebruiken, spiegelt men het volk voor dat de Keizer binnen kort of lang het Portugesche magtgebod zal gehoorzamen, dat hij ten minste in zijn hart daartoe genegen is, de stoutste leugen, waarmede immer de hofcourant bezoedeld werd, dan — wee, wee, *Portugal!*

Maar het is te hopen dat de Portugesche ministers, als ministers van een' voortaan weder onbeperkten monarch, die de vooroordeelen der menigte geen gehoor behoeven te geven, genegen zullen zijn de gebiedende wet der noodwendigheid te volgen, hetgeen tevens het gemakkelijkste is. Volgens de grondstellingen, die thans de regering in *Lisfabon* leiden, wordt de zoon des Konings een gewigtiger persoon dan onder de constitutie der Cortes; hij is de eerste aan den troon, en niet meer de eerste burger der monarchie. De Cortes konden hem door een decreet van het regt der erfopvolging berooven; thans, daar in *Portugal* de constitutie van 1822 afgeschafte en nog geene nieuwe weder

ingevoerd is, kon men dezen monarch slechts door eene handelwijze, gelijk die, welke *Don CARLOS* in *Spanje*, de *Czarewits ALEXIS* in *Rusland* ondervond, en de groote *FREDRIK II.* als Kroonprins — bijna ondervonden had, van de kroon beroven. Men moet hem als bondgenoot en Keizer erkennen; of voor een' rebel verklaren, welke verklaring niet voor *Brazilië*, maar voor *Portugal* de gevaarlijkste gevolgen hebben kon. *Brazilië* vertrouwt zijnen Keizer, gelijk de Keizer zijn volk vertrouwt, beiden omwindt een onverbreekbare band, dien geweld noch list verscheuren kan. Met zulk een' vorst en zulk een volk is niet anders dan voor de vuist te handelen; en *Don PEDRO* en zijn volk kennen geene andere zinspreuk dan: *Aut Caesar, aut nihil.*

§. 4. *Bewijzen, hoe gemigtig Brazilië in zijne onafhankelijkheid voor Europa, inzonderheid voor deszelfs handelstaten is.* — Of *Brazilië* in betrekking tot *Europa* als onafhankelijk te beschouwen zij, is eene bereids diplomatisch bestelde vraag. Ten tijde van het Weener congres had *Brazilië* reeds eene monarchale organisatie; het had hoogste regeringscollegiën, eene hoofdstad, enz. Alle Europefche mogendheden hielden aldaan erkende afgezanten, en *JOAO VI.* verklaarde den 16 December 1815: „Erkennende hoe voordeelig „eene volkomen gelijkstelling tusfchen mijne koningrijken *Portugal, Algarbië* en mijne bezittingen in „*Brazilië* is, en terwijl ik deze laatsten tot den rang „verhef, die haar wegens haren omvang en rijkdom „toekomt, een' rang, in welken zij door de gevol- „magtigden der rijken, die het congres te *Weenen* „uit-

„ uitmaken, beschouwd worden, wil ik; en het be-
 „ haagt mij hiermede te bevelen, dat dadelijk na de
 „ bekendmaking der tegenwoordige wet de staat *Bra-*
 „ *zilië* tot de waardigheid, den rang en den titel van
 „ een koninkrijk verheven worde.”

Men ziet daaruit dat de mogendheden van het Weener
 congres van de verheffing van *Brazilië* tot de waardig-
 heid van een rijk bij voorraad onderrigt geworden wa-
 ren en de beweeggronden daartoe gebillijkt hadden, dat
 zij dienvolgens de volkómen gelijkstelling tusfchen dit
 nieuwe en het oude koninkrijk *Portugal* erkend had-
 den; dat zij de sedert 1808 in deszelfs rijksbestuur
 plaats gehad hebbende veranderingen, de oprigting
 der onderscheiden staatscollegiën, de opening van den
 koophandel en de bevrijding van *Brazilië* voor zich
 als betaande en wettig beschouwden. Er kan derhalve
 geen twijfel zijn of de vraag in dit opzigt beflist is,
 dat *Brazilië* zijn rang onder de mogendheden der
 aarde bekomen heeft, en dat deze rang dit rijk door
 een op het staatsregt gegrond gezag verleend is. Slechts
 ten aanzien van den naam des nieuwen souvereins
 kunnen ophelderingen gevraagd worden, doch boven
 is reeds aangewezen dat deze verandering enkel eene
 familieaangelegenheid is.

Daar het bewezen fchijnt dat de onafhankelijkheid
 van *Brazilië* in den wáren zin des woords en deszelfs
 affcheiding van *Portugal* door de mogendheden des
 vastenlands van *Europa* daadzakelijk erkend is, moet
 slechts nog bewezen worden, dat deze in de rigting,
 welke zij genomen heeft, voor *Europa* voordeelig is.

Europa's handel met *Oost-Indië* is voor deszelfs

scheepvaart het gewichtigste. PARRYS nieuwste reis in 1821—1823 heeft bewezen dat het onmogelijk is eene vaart om het noorden heen naar den *Stillen Oceaan* en *Oost-Indië*, die voor de koopvaardijscheepvaart jaar in jaar uit bruikbaar ware, op te sporen, en tot mischien eenmaal de landengte van *Darië* doorgegraven is, blijven er slechts twee wegen overig, om de kaap *Horn*, de langste en moeilijkste, en om de kaap *De Goede Hoop*. Beide wegen voeren de schepen naar de kust van *Brazilië*. Eertijds was de kaap *De Goede Hoop* eene voor alle schepen geopende ankerplaats, en zoo veel te voordeeliger, daar *Holland* het zoo veel mogelijk verreed zich in zeeoorlogen te mengen. Thans behoort de kaap, mitsgaders het eiland *Mauritius* (*Isle de France*), hetwelk den Franschen zoo zuur ontvallen is, aan de Engelschen, die dus iedere schuilplaats in deze zeeën sluiten en vooral in oorlogstijd de vaart naar *Oost-Indië* ongemeen verzwaren kunnen. *Brazilië* opende zijne havens juist in het oogenblik dat de kaap niet meer voor alle *Oost-Indië*-vaarders van den aardbol openstond, om deze voor den *Oost-Indischen* handel onvergoedbaar schijnende aanlegplaats te vergoeden, en men ziet wel in hoe voordeelig het is dat eene bij Europefche onlusten volstrekt neutrale mogendheid zich in het bezit van deze havens bevinde. Hoedanig ook immer de invloed van *Groot-Britannië* op *Brazilië* zich uitbreide, hij kan niet zoo uitgestrekt zijn als de invloed, dien *Groot-Britannië* op *Portugal* uitoefende, en welligt zal *Brazilië* nimmer genoodzaakt zijn zich in deszelfs zeeoorlogen te mengen. De welvaart van *Brazilië* is wijders

voor

voor alle Europeſche mogendheden gewigtig, wegens het ontzaglijk verbruik van menigerlei waren, hetwelk zich in dit door de natuur zoo rijk begaafd land bij de toenemende bevolking met ieder jaar vermeerderen zal. Deze welvaart berust wezenlijk op dezelfs onafhankelijkheid. Ook bij het monopolie en de koloniale regering zou de bevolking van *Brazilië* toegenomen zijn; doch zij zal des te ſnellere vorderingen maken, het verbruik zal uitgestrekter en menigvuldiger zijn, wanneer hetzelve een regeringspunt in zijn' ſchoot heeft en wanneer de ſtaatszaken en de eerezucht niet een gedeelte der rijkſte verbruikers naar de andere zijde der zee trekken.

Doch niet alle mogendheden hebben een gelijk belang bij de bevrijding van *Brazilië*. *Portugal* kon daarbij door de nog niet volkomen opgeheven verbindingen het meeste winnen. *Spanje*, hetwelk uit dezelfde oorzaak in ſtaat ware om uit de onafhankelijkheid der voormalige Spaanſche bezittingen nut te trekken, zal bij den herſtelden vrede aldaar overvloedig bezigheid voor den handel vinden, en daarom moet *Brazilië* voor hetzelve onverſchillig zijn. Der Franſche nijverheid zijn daardoor aanmerkelyke aftrekkanalen geopend, die zich dagelijks uitbreiden. Zelfs de Franſche wijnen, inzonderheid de zuidelyke zoeten, kunnen een gewigtig handelartikel worden; maar het is te vreezen dat de Franſche tolwetgeving, door de ontzaglyke premiën, welke de ſuikers der Franſche koloniën genieten, premiën, die tot niets anders dienen dan om den ſlavenhandel, welken men elders met den grootſten ijver verbiedt, aan te moedigen, een hinderpaal der verbinding van

Frankrijk worde met een rijk, welks hoofdvoortbrengsel suiker is. Doch eindelijk zal immers de tijd wellikomen, dat men inziet dat, om koopers te vinden, deze koopers zich het geld tot aankoop door middel van den verkoop hunner eigen waren moeten verschaffen. Het is belagchelijk dat men den Franschen verbruikers eene drukkende belasting op de koloniale producten van 15 tot 20 pCt. en meer oplegt, om het genoeg te hebben van de slavernij te kunnen onderhouden en gevolglijk een' verboden handel te drijven met twee West-Indische koloniën, die, buiten dezen last, den staat nog vijf millioenen Franken kosten, en *Frankrijk*, zelfs in vredestijden, tot eene ontzaglijke kosten voor de oorlogsmarine noodzaken. De suiker op *Martinique* en *Guadeloupe* wast enkel uit Fransche kapitalen; milliarden zijn op *S. Domingo* ingefchoten, die beter besteed hadden kunnen worden, om de heiden van *Zuid-Frankrijk* te bewateren, en de voor de nijverheid zoo gewigtige kanalen verder te leiden, in plaats van uitgeweken Franschen met horden zwarte dolzinnigen te omringen, die de eersten eindelijk nog allen vermoorden. Maar mischien is de dag niet meer ver af dat het Fransche tolbestuur aan juistere grondstellingen gehoor geven zal. Dan zal *Frankrijks* koophandel met *Brazilië* ongemeen toenemen, niet slechts in zoogenoemde artikelen van weelde, waarvan een zuidelijk rijk volk, gelijk het Braziliaansche, eene veel grootere hoeveelheid verbruikt dan de Noord-Amerikaan, maar ook in zijn glaswerk, horologiën, honden voor beide geslachten en fijne lakens, in welke artikelen *Frankrijk* bijna geene mededingers heeft.

Over

Over het algemeen hebben de Europeſche handeldrijvende natien belang bij de bevrijding van *Brazilië*, daar zij nu dezelfs voortbrengſelen ſpoediger en onmiddelaar inkoop en hunne artikelen aldaar ongehinderd kunnen afzeten. Deze handeldrijvende natien zijn vaſtelandsmogendheden van den tweeden rang, welken het niet onverſchillig is dat zich in *Amerika*, vooral door de organiſatie van een magtig rijk in het zuiden, een zeeftefel vormt, hetwelk derzelve onafhankelijkheid helpt verzekeren. Inzonderheid kan de handel van *Duitschland* en *Denemarken* op *Brazilië* hoogſt aanmerkelyk en wederzijds hoogſt voordeelig worden. *Duitschlands* nijverheid heeft omvang, is volhardend en menigvuldig, en daar de vorſten, die aldaar regeren, geene koloniën bezitten, zal geene belagchelyke monopoliewet het verkeer met de ſuiker- en koffielanden beperken.

De handelindustrie der Nederlanders vindt in *Brazilië* een lang gewaardeerd ruim veld, ook vermeerderd het verkeer met dit land de waarde hunner Ooſt-Indiſche koloniën en verſchaft den handel op *Japan* nieuwe hulpbronnen.

Zweden heeft aan zijn ijzer en velerlei boſchproducten een voortreffelyk uitvoerartikel, om het benoedigde in *Brazilië* in te ruilen.

Italië en de *Levant* hebben slechts weinig artikelen, die in *Brazilië* afſtrek vinden, naardien deze drie landen eene groote gelijkvormigheid van klimaat hebben, en de Engelfchen dezelve van koloniale producten voorzien.

Onder de groote vaſtelandsmogendheden heeft geene

meer belang bij de bevrijding van *Brazilië* dan *Pruisfen*; deze staat bezit eene aanzienlijke koopvaardijmarine en producten, die voor *Brazilië* van groot gewigt zijn, als linnen, lakens, glaswerk, snulsterijen, enz. Het kan nu dezelve voor eigen rekening derwaarts voeren, en ongemeen veel meer daarbij winnen dan voormaals, toen zij door de handen der Portugezen gingen. *Pruisfen* heeft aan *Brazilië* als het ware eene kolonie gewonnen, het kan ten minste hetzelfde voordeel daaruit trekken en heeft geene kosten van onderhoud te bestrijden. Zeker zal de Pruisfische regering, die zoo oplettend is op alles wat den inwendigen rijkdom der natie kan vermeerderen, niets uit het oog verliezen, wat een levendig verkeer met *Brazilië* kan bevorderen, en gewis iedere gelegenheid waarnemen, om zich der Braziliaansche keizerlijke regering, wier vlag reeds in *Engeland* en *Frankrijk* het vriendelijkst onthaal vindt, genegen te toonen.

Ook *Rusland* levert vele producten, die *Brazilië* nog niet ontberen en waarvoor het de producten der heete luchtstreken inruilen kan, daar dit uitgestrekte rijk veel suiker, koffie, katoen, medicinale waren, enz. verbruikt. Daarbij heeft *Rusland*, wegens deszelfs gedurig meer toenemende pelterijhandeletablisfementen aan de Amerikaansche noordwestkust, de aanlegbavens van *Brazilië* noodig. Ook hebben tot heden sedert KRUSENSTERN alle Rusfische oorlogs- en ontdekkingschepen, die naar het zuiden zeilden, het eiland *S. Catharina* en *Rio de Janeiro* als ververschingsplaatfen aangedaan. Het is dus voor *Rusland* hoogst gewigtig dat *Brazilië*, hetwelk vroeger geenen vrcemden

den schepen zoodanig eene toevlugt aanbieden mogt, onafhankelijk blijve, en eene breuk met dit afgelegen rijk kon deze groote mogendheid slechts schaden, dewijl daardoor derzelve Amerikaansche noord-westkust zoo goed als verloren ware, alzo men over *Jakutzk* en *Ochotzk* wel brieven, maar geene vrachtgoederen en oorlogschepen naar *Sitka* en *Slavinska Rosz* expedieren kan.

De derde groote vastelandsmogendheid, die wij hier nog aan te voeren hebben, is *Oostenrijk*, waar het volk zoo getrouw aan deszelfs keizershuis hangt. Met verrukking ziet het eene spruit van hetzelfde op den troon van *Brazilië*, en daardoor het spreekwoord op nieuw bevestigd, dat *Oostenrijk* door huwen gelukkig wordt (*Felix Austria nube*). Steeds was, gelijk de verdeling van *Noord-Italië* bewijst, het keizershuis voor zijne Prinzen en Prinsessen vaderlijk bezorgd, en nu verfiert een nieuwe schitterende diadeem het voorhoofd eener door deugd en begaafdheden verheven Keizersdochter aan de zijde van een' gemaal, die, gelijk *RUDOLPH* van *Habsburg*, zich zelve eene kroon opzette, en roemrijk de baan betreedt, langs welke deze zijn huis groot maakte. Het is aan geen twijfel onderworpen dat *Oostenrijk*, welks kusten te beperkt zijn, om een onmiddellijk verkeer met *Brazilië* te bevorderen, uit familiebetrekkingen de zelfstandigheid van *Brazilië* met welgevallen beschouwt, daar dit keizershuis het geluk heeft eene Aartshertogin ook aan gene zijde der zee aangeboden en vereerd te zien, dewijl haar hooghartige gemaal een goed volk rust en inwendigen vrede schonk, die zonder dezen stap in groot ge-

vaar geweest waren, en die, terwijl hij *Brazilië* bevrijdde, daardoor tevens zijn' stam en het door het bezit van *Brazilië* hoogst ongelukkige *Portugal* den grootsten dienst bewees, dien slechts kortzigtigheid kan miskennen.

§. 5. *Bewijs hoe gewichtig Brazilië, als onafhankelijk keizerrijk, voor de ontwikkeling van monarchale regeringsvormen in Amerika kan worden.* — Er is eene andere betrekking, waarin de onafhankelijkheid van *Brazilië* op *Europa* werkt, of ten minste op het grootste gedeelte der staten, waaruit dit werelddeel bestaat. Bestendigheid der regeringsvormen ligt niet in het plan der Voorzienigheid: er is geen land, waar de regeringsvorm niet somtijds veranderd is. Ieder staat in *Europa* heeft na verloop van elke eeuw eene aanmerkelijke verandering in zijn' regeringsvorm ondergaan. Twee leeren verdeelen de publicisten: de leer van de souvereiniteit des volks en de leer van het goddelijke regt. Beide leeren zijn voor eene tegenovergestelde uitlegging vatbaar. De slavernij van een volk belet niet dat hetzelfde soverein zij, dewijl het eene daad van souvereiniteit is, zich van de slavernij te ontslaan. Zoo schendt ook de aan een' overweldiger bewezen gehoorzaamheid geenszins het goddelijk regt; want alle magt komt van God, zelfs die van een' TIBERIUS, en PILATUS zegt: „ik had geene magt, ware zij mij niet van boven verleend.”

De regeringsvorm van *Brazilië* leed geene verandering, maar slechts een' overgang. De monarchale magt werd in een' wettigen vorm aan den Prins-regent overgedragen, die toen eerst den titel van altijd-

du-

durenden Verdediger en Keizer van *Brazilië* aannam. Volgens POPS bekende uitspraak is die regeringsvorm de beste, die het best bestuurd wordt (*).

De natuurlijke en zedelijke gesteldheid des lands vordert overigens eenheid des bestuurs en zelfs erfelijkheid der troonopvolging. Van negentien provinciën liggen vijftien aan de zee; doch wanneer, gelijk in de Vereenigde Staten, de bevolking progressief vermeerdert, dan zullen de binnenlandsche grootere provinciën des te gewigtiger worden, en de landbouw, die thans reeds, naast den koophandel, de hoofdbezigheid des lands is, en zijn moet, zich opbeuren en door de verbinding en bevaarbaarmaking der rivieren zal ieder oord in staat gesteld worden om te geven en te ontvangen. Daar grondeigendom minder beweeglijk dan ieder ander is, voegt dit het best voor erfelijk bestand.

De Brazilianen zijn nakomelingen der Portugezen; zij houden, gelijk dezen, van adel, en deze onderscheiding, reeds in eene vrije monarchie van gering gewigt, valt geheel weg in eene democratie. Eindelijk maakt *Rio de Janeiro's* rijkdom deze stad tot het middelpunt der verbinding voor een zeer uitgestrekt rijk en dezelve tot eene ware hoofdstad.

Eene democratische regering kan, in groote staten, slechts bij een bondgenootschappelijk stelsel bestaan. Heeft zij te weinig centralisatie, dan wordt zij het

(*) For forms of government let fools contest,
What e'er is best administer'd is best.

Essay on Man, Ep. III. 303.

ergste despotismus; een grondslag van alle bondgenootschappen is gelijkheid der beftanddeelen, bij wiet ontstentenis zij niet van duur kunnen zijn. Het overwigt des cantons *Bern* en der provincie *Holland* op hunne medefstaten heeft veel bijgedragen, om de bondgenootschappelijke constitutiën van *Zwitserland* en der *Verenigde Nederlanden* om ver te werpen. Deze gelijkheid in *Brazilië* te herstellen is, wegens den voortdurenden aanwas der bevolking onmogelijk. Daarom heeft dit rijk eene doortastende centrale regering noodig.

Kortom, de staten moesten overeenkomstig met de zeden, de gewoonten, de neigingen en zelfs met de vooroordeelen der volken georganiseerd zijn. Het volk van *Brazilië* was altijd met de bestaande regering te vreden; in weerwil van de gisting in geheel *Amerika* bedoelde het geen opstand, en, wat nog meer den goeden geest van dit volk kenmerkt, de pogingen tot dit oogmerk zijn gezamenlijk mislukt, en juist de partij, welke eene republiek tegen *Portugal* wilde doorzetten, heeft het eerst met geestdrift de vrijheid onder eene monarchie omhelsd, die de Keizer haar aanbod.

De staatkunde is, gelijk de godsdienstgezindheid, een verschil van gevoelen, hetwelk der verbinding tusschen staatsgenootschappen geene hinderpalen in den weg legt. De democratie van het canton *Schwytz*, waar alle huisvaders hunne stem geven, wanneer er een doodvonnis geveld wordt, verdroeg zich met de aristocratie van *Bern*, en in *Duitschland* waren en zijn vrijstaten, waar geen burger willekeurig gevangen genomen mag worden, en zulk een onderstaan den magthebbers in

Zwa-

zwart geldboete brengt; maar eene schrede over de grenzen zijn vorstendommen, waar ieder landeigenaar zijn' lijfeigen' boer bijna zonder berisping kan laten doodprugelen. Onder de regering van denzelfden Koning werden in *Spanje* de Baskische provinciën democratisch geregeerd, terwijl in *Navarre* eene constitutioneele aristocratie bestond, in *Castilië* de koninklijke magt door ridderlijk aanzien gematigd was, welke in *Arragon* aan de hardnekkigheid der inwoners, die BONAPARTE honderdduizend man kostte, een' onoverkomelijken hinderpaal vond. De Keizer van *Oostenrijk* is erfelijk voorstander van eene soort van democratie in *Tyrol*, welks landzaten hem vader en gij (*du*) noemen, in *Hongarijen* constitutioneele Koning; die bijna iedere landschattig als een geschenk (*donum gratuitum*) ontvangt, terwijl hij in zijne overige staten meer of min onbepaald regeert. Even zoo is het met de godsdienstige begrippen, en in weerwil van alle banvonnissen, waarmede de verdraagzaamheid tegen het uitdrukkelijk bevel van CHRISTUS: „Hebt elkander lief, als broeders!” door dweepzuchtige geestelijken belegd wordt, leven de onderdanen van denzelfden staat, Catholijken en Protestanten, vreedzaam met elkander, ja, in eene stad (*Altona*) zeventien verschillende secten, en er bestaat een naauw verbond tusschen drie monarchen, waarvan een Catholijk, een Protestant en een der Grieksche kerk toegedaan is.

En men zou *Brazilië* zijne onafhankelijkheid niet willen gunnen?

Maar het is geenszins onverschillig voor *Europa* of soevereinen, die in *Amerika* regeren, uit het bloed der
ge-

genen afstammen, die *Europa* beheerschen, of niet. Dit blijft nog een bindmiddel, en wel een gewichtig. Voor enghartigen, die niets van *Amerika* weten, en zich met leugens en bedrog doorholpen willen, zijn deze regels niet geschreven. Dengenen, die oog en heeft om te zien, komt het als een hoogst gewichtig voordeel voor alle Europeesche monarchiën, ja als een hemelsch wonder voor, dat PEDRO I zich een keizerrijk in *Amerika* verworven heeft. Slechts een mystiek, gelijk LEMAISTRE, kan beweren, dat koninklijke spruiten een bijzonder uitverkoren menschenras uitmaken. De kooplieden DE MEBICIS hebben dynastiën gesticht, die de tand des tijds niet doorknaagt. Was RUDOLPH van *Habsburg* niet een gelukkige Zwitsersehe Graaf en GUSTAVUS WASA geen gewoon edelman? Doch het blijft waar, dat het grootste voordeel van erfelijke monarchiën boven andere regeringsvormen daarin bestaat, dat zij voor koningen, die tot een' ouden stam behooren, het meest verzekerd zijn, en daardoor de rust der staten nadrukkelijk bevorderen, dewijl anders de heerschappij het voorwerp van het eerezuchtig streven aller mannen van grooten invloed wordt. Maar scheidt zich een staat van den anderen af, dan kan de erfopvolging onmogelijk daadzakelijk voortbestaan: het is dus een groot, ongehoord gelukkig toeval, wanneer zij door het denkbeeld des regts voortbestaat.

Had, toen de bevrijding van *Amerika* zich voor de oogen des tegenwoordigen geslachts begon te ontwikkelen, de Spaansche regering, zoo wijs als JOÃO VI, had ten minste FERDINAND VII, zoodra hij de vrijheid bekomen had, zijne overzeesche staten, te magtig

tig geworden om met het schiereiland vereenigd te blijven, vrijwillig van *Spanje* afgeheiden, dan zou het huis *BOURBON* zich op twee der schoonste troonen van *Amerika* (*Mexico* en *Peru*) voor eeuwen gevestigd hebben, en *Spanje* had misschien door de herstelling der inwendige rust even zoo veel gewonnen als door de vermeerdering van zijnen koophandel en den bloei van zijnen landbouw. Thans is het tijdstip, de gunstige gelegenheid, die waargenomen wil zijn, voorbij; hetgeen toenmaals een ligt spel was, is thans een Herculische heldenarbeid voor een' tweeden *CORTEZ*, die nog heldhaftiger ware dan deze groote held, en die bezwaarlijk in het koninklijk geslacht te vinden zou zijn. Men moet afbidden, affmeeken, afbedelen of met hoogst gewaagd bloetvergieten verwerken, wat in 1813 als eene gunst met dank aangenomen ware. O Europeſche ſtaatkunde! hoe blind zijt gij!

Voor de ontwikkeling des monarchalen ſtelfels in *Amerika*, een ſtelfel, hetwelk met ware vrijheid zeer beſtaanbaar is, kan het voorbeeld van *Brazilië* van het hoogſte gewigt zijn. De nabuurfchap werkt. Onbetwiftbaar heeft het voorbeeld der Vereenigde Staten op *Columbia* en *Mexico* grooten invloed gehad. Het verſchijnsel, dat *Brazilië* onder het vaderlijk beſtuur van een' menſchlievenden, werkzamen Keizer zijne blijvende welvaart bereikt, kan miſſchien den bewoners van het weſtelijk *Zuid-Amerika* den luſt inboezemen Koningen uit den ſtam te vorderen, die de meeste Zuid-Europeſche troonen met heerſchers beſchonk. Immers werd een door zijne verdienſte

ge-

geadelde Franschman tot den Zweedschen troon geroepen, en gevoelt *Zweden* onder zijne regering zich voor de eerstemaal, sedert eeuwen, weder gelukkig. Terzelfder tijd dat *Europa* bijna al zijne republieken verloor, scheen deze regeringsvorm uitsluitend in *Amerika* wortel te schieten, en daaruit had na verloop van jaren eene voor beide werldeelen even nadeelige vervreemding kunnen ontstaan. De menschen hebben over het algemeen moed genoeg om zich wegens werkelijk geleden verliezen te troosten; maar het vereischt een' buitengemeen moed, dreigende onheilen te ontmoet te gaan, en van datgene vrijwillig afstand te doen, wat men niet behouden kan. Had *Engeland* in 1776 dezen moed gehad, dan zou het de ontzaglijke kosten voor den Amerikaanschen oorlog bespaard hebben, en had zes jaren langer uit de vorderingen der Vereenigde Staten voordeel getrokken. Wanneer *Spanje* met veel minder hulpbronnen het voorbeeld van *Engeland* niet gevolgd ware, wanneer het niet zoo hardnekkig de kusten van *Columbia* den Kreolen betwist had, dan zouden *Spanje* en *Columbia* reeds sedert jaren in een' veel gelukkiger' toestand zijn. Het verlot des vrijen handels, welks vergunning thans algemeen gelach verwekt, had vroeger groot nut te weeg gebragt. Het kan voor een' man roemwaardig zijn, het gevaar te trotseren, en eene eer, een' ongelijken strijd aan te gaan, doch bij degenen, die voor anderen verantwoordelijk zijn, bestaan deze beweeggronden niet; daar ligt de roem in den uitslag. Een veldheer moet een' slag vermijden, wanneer hij geen zeker uitzigt op de overwinning heeft; een minister moet, wanneer hij de

din-

dingen, die komen, vooruitziet, derzelve gezamenlijke gevolgen overwegen, om de rampen te verzachten, die zij aanbrengen.

Doch vruchteloos vertrouwt men den menschen zulk eene kracht toe. Valsch eergevoel, dikwijls niets dan slecht vermomde hoogmoed verleidt hen, en hun dwaaze wederstand verzwaart het kwaad, dat zij willen vermijden, en haalt een' onoverkomelijken scheidsmuur op tusschen degenen die een heilzaam verbond, slechts onder andere dan de vroegere voorwaarden, kon verbinden. De Europefche vastelandsmogendheden hebben er belang bij om bij dezen treurigen tweespalt tusschenbeiden te komen, niet met geweld van wapenen, hetwelk moeilijk aan te wenden ware, maar met goeden raad; door denzelven kunnen zij op de regeringen, wier koloniën afgevallen zijn, werken, om de erkenning der nieuwe staten zoodra mogelijk te weeg te brengen; zij zijn in het wezenlijke niet bij deze geschilzaak benadeeld; zij moesten het eerste voorbeeld geven, en daardoor hunne ware vriendschap jegens de oude moederlanden bewijzen, dat zij deze den moed benamen om zich door vruchteloze ondernemingen nog meer te verzwakken, gelijk dit werkelijk de aanspraak des Konings van *Frankrijk* van den troon bij de opening der kamers den 23 Maart 1824 aanduidt.

Doch de Voorzienigheid scheen den Amerikanen een' dubbelen triomf te beloven. Om dezen volledig te bereiden, moest de magt der genen, die zoo lang smadelijk onderdrukt werden, zich luisterrijk ontwikkelen en de verblindung hunne beheerschers straffen. Wat zegt de Heilige Schrift? Men leze het II Boek der *Chroni-*

II. DEEL.

K

ken,

ken, XVIII, 20—22. „ Toen kwam een geest voort,
 „ en stond voor het aangezicht des Heeren, en zeide:
 „ Ik zal hem (*) overreden. En de Heere zeide te-
 „ gen hem: Waarmede? En hij zeide: Ik zal uirgaan,
 „ en een leugengeest zijn in den mond aller zijner Pro-
 „ feten. En hij zeide: Gij zult overreden, en zult
 „ ook vermogen; ga uit en doe alzoo. Nu dan, zie
 „ de Heere heeft eenen leugengeest in den mond dezer
 „ uwer Profeten gegeven en de Heere heeft kwaad
 „ over u gesproken.”

Brazilië bestaat als een enkel ligchaam, als een ge-
 heel, ongestoord van binnen en van buiten; het is ge-
 lukkig te achten, dewijl hetzelfde vereenigd en in rust
 is. Maar dat het ook reeds van buiten af, waar geen
 denkbaar gevaar dreigt, dat het niet zou kunnen afwe-
 ren, zich met eene magtige bescherming verheugt, en
 dat deszelfs geographische ligging de gelukkigste en
 veiligste van de wereld is, zal de volgende Afdeeling
 trachten te ontwikkelen.

(*) ACHAS, Koning van *Israël*.

ELFDE AFDEELING.

De onafhankelijkheid van *Brazilië* in betrekking tot de overige Amerikaansche Staten en tot *Groot-Britannië*.

§. 1. **E**ngeland als beschermer der *Amerikaansche onafhankelijkheid*. — „Al waren ook, hetgeen „dagelijks grootere waarschijnlijkheid bekommt, de zaken der Amerikaansche staten, die voormaals den Portugezen en Spanjaarden behoorden, dermate in orde gebragt, dat alle daarbij geïnteresseerde staten en volkeren het grootste voordeel daarvan genieten en de handelbetrekkingen de grootste uitbreiding bekomen (*),” dan blijft niettemin het denkbeeld van een staatkundig zeestelsel tegenover het vastelandsstelsel, als bezig te ontstaan, in het oog te houden. De Amerikaansche staten zijn voor *Englands* handelleven en nijverheid zoo gewichtig als deszelfs eigen koloniën, *Canada*, enz. Deze Britsche koloniën maken thans zelf-

(*) Aanspraak des Konings van *Frankrijk*, bij de opening der kamers, den 23 Maart 1824.

zelfstandige staten uit onder Britsche bescherming, ja velen derzelven, bij voorbeeld, de West-Indische eilanden, de *Bermudes*, *New-Foundland*, de *Prins Eduards-Eilanden* in de *S. Laurens-baai* en anderen bestaan slechts, omdat zij Engelsch zijn, en de brokken genieten, die van de groote tafel vallen, omtrent gelijk *Groenland* en het eertijds zoo gewigtige *IJsland* van *Denemarkens* milde gaven bestaan. Maar de van de Britten geheel onafhankelijke Amerikaansche staten zijn de gewigtigste markten voor Britsche goederen, kosten der Britsche regering niets, ja zijn derzelve cijnsbaar door middel der uitgaande regten, die van de derwaarts gaande goederen betaald worden, eene grootere som dan men hen aan regtstreeksche belastingen zou kunnen afnemen, wanneer zij onderdanen des rijks waren. Er is dus het Britsche rijk voor alle staten in de wereld het meest aan gelegen, dat het grootste werelddeel, met zijne toenemende, gedurig meer verbruikende bevolking, louter zelfstandige staten uitmake, en wel ver van dezer algemeene bevrijding revolutionaire woelingen in het eigen Amerikaansche gebied te bezorgen, behandelt het tegenwoordige ministerie, bij voorbeeld, de provincie *Canada* zoo ontziende en staatkundig, en verligt aldaar de staatslasten zoozeer, dat een niet gering aantal inwoners der vereenigde staten derwaarts uitwijkt. Toen de Keizerin CATHARINA II een' aan de Poolse grenzen commandierenden Generaal vroeg hoe de sterke uitwijking der Rusfische onderdanen naar *Polen* te beletten ware, antwoordde hij: „Als de Rusfen het beter hebben „dan de Polen, dan zullen dezen tot ons komen.”

Om

Om in ieder toekomend geval van nood nog landen voor het vertier der manufactuurgoederen in reserve te hebben, en om het gewigtige *Oost-Indië* van de Europefche en Amerikaanfche korenlanden onafhankelijk te maken, bevolkt deze regering, wier uitgestrekte ontwerpen tevens menschlievend zijn, met groote kosten het *Austraal-Aziatifche* vasteland *Nieuw-Holland* en *Van Diemens-land*.

Bovendien heeft *Groot-Britannië* een nog hooger belang om als befchermer der bevrijde Amerikaanfche ftaten op te treden. De Britfche regering is zonder de grootmoedige hulp des volks onmagtiger dan ieder andere, en dit volk heeft eene zucht voor conftitutieele ftatsinrigting en vrijheid. In *Groot-Britannië* heerscht het vooroordeel dat men deze zegeningen der Voorzienigheid niet alleen op het vasteland, maar zelfs in *Groot-Britannië* planmatig poogt uit te roeijen; en waarlijk menige uitdrukking in de redevoering van den door zijne eigen hand omgekomen Marquis van *Londonderry* moest zelfs bij helderdenkenden dit vooroordeel voeden. Maar de Marquis kon deze grondftellingen niet doorzetten; de verftandige Koning GEORGE IV kende het lot zijner voorgangers, en was geheel niet gezind zijn goddelijk regt op den troon despotifch te handhaven, en het lot der STUARTS te deelen. Hij fchikte zich naar den wil van zijn goed volk, gelijk *Don PEDRO* in *Brazilië* zich naar de wenfchen zijner Paulianen en Cariocanen fchikte, en federt ftaat het in *Groot-Britannië* zeer goed; men ontdekt geene zamenzweringen meer tegen den ftaat, dewijl de aanbrengrs niet meer beloond worden; den

Koning worden geene steenen in de koets geworpen; een Minister, gelijk CANNING, behoeft niet te vreezen, gelijk CASTLEREAGH, bij het door BURDETTS gevangenneming ontstane oproer in den modder rondgelleept te worden, en de schatkist heeft inkomen in rijken overvloed. Men weet hoe krachtig de Minister CANNING zich in de conferentiën met den Prins van *Polignac*, Ambassadeur van *Frankrijk*, voor de onafhankelijkheid der Amerikaansche staten verklaard heeft. „De Britsche regering,” zeide hij, „is van gevoelen „dat iedere poging om het Spaansche *Amerika* in de „vorige afhankelijkheid terug te brengen, volstrekt „vruchteloos zijn zou, dat de tot dit oogmerk aangevan- „gen onderhandelingen zonder gevolg blijven zullen, „en de vernieuwing van den oorlog tot dat einde „slechts een onnut bloedvergieten en eene doellooze „verdelging van beide zijden te weeg brengen kan. „Maar de vereeniging van eenige mogendheid bij eene „onderneming van *Spanje* tegen de koloniën, zal de „Britsche regering als eene geheel nieuwe zaak be- „schouwen, en wel als zoodanig eene, waaromtrent „zij een besluit nemen moet, gelijk het belang van „*Groot-Britannië* vordert. — Uit gronden,” zegt de Minister eindelijk in eene misfive aan *Sir WILLIAM A' COURT*, Britsch' Gezant in *Madrid*, van den 30 Januarij 1824, „en uit zelfzuchtige, staatkundige oog- „merken is de Britsche regering uitgemaakt van ge- „voelen dat de erkenning van diegenen onder de nieu- „we staten, die daadzakelijk (*de facto*) hun zelfstan- „dig staatsbestaan gegrond hebben, niet langer ver- „schoven kan worden.”

Men

Men kon deze verklaring eene politieke magtspreuk noemen, daar *Groot-Britannië* reeds alleen de wereld het hoofd bieden kan. De nieuwere geschiedenis heeft bewezen dat de Britten, gelijk de Romeinen, nooit vrede maken voor zij hun oogmerk bereikt hebben. En welke zeemagt zou zich, door *Engeland* ondersteund, in *Amerika* ontwikkelen! Bij zeeoorlogen van dezen aard had *Groot-Britannië* alles te winnen en niets te verliezen.

§. 2. *Bewijs, hoe gewichtig de onafhankelijkheid van Brazilië voor Groot-Britannië is.* — *Groot-Britannië* is dus ook als een natuurlijke bondgenoot van *Brazilië* te beschouwen, die tot de ontwikkeling der zelfstandigheid van dit rijk niet weinig bijdragen zal. Thans, zonder *Brazilië*, heeft *Portugal* een gedeelte zijner waarde voor *Groot-Britannië* verloren. De Britsche regering kan onmogelijk, om *Portugal* te begunstigen, hare staatsmaximen verloochenen. Zij heeft ook de diplomatische verbinding met het hof van *Rio de Janeiro* onafgebroken voortgezet, den Brazilianen, die naar *Engeland* kwamen, zoowel als der Braziliaansche vlag, alle achting bewezen, gelijk wederkeerig de Britten in *Brazilië*, en vooral in de hoofdstad, groote begunstigingen genieten.

Gelijk bereids boven is aangemerkt, drijft *Groot-Britannië* den sterksten handel met *Brazilië*; de Britsche zaken in en naar dit land zijn ver weg beduidender dan de voormalige zaken van *Portugal* met dit land, en er wordt, volgens de tolregisters, zesmalen meer uitgevoerd dan naar de Vereenigde Staten van *Noord-Amerika*. Naarmate de welvaart en de volks-

menigte toenemen, zullen deze zaken vermeederen. Maar het is waarschijnlijk dat *Brazilië*, met eene zelfstandige regering, niet zoo afhankelijk als *Portugal* van het kabinet van *S. James* zijn, maar hetzelfde even zoo toegedaan blijven zal. Gemeene rugzigten, gelijk het voordeel der provincie *Minho* wegens het vertier van den Portwijn, kunnen geen invloed hebben op de verrigtingen van het Braziliaansche hof; elke verbindtenis, die hetzelfde met buitenlandsche mogendheden aanknoopt, zal op wederzijdsche achting berusten.

Zoo ook de alliantie met *Groot-Britannië*; en met zulk een' bondgenoot is *Brazilië* waarlijk in staat eene wereld in de wapenen te trotseren, en gevolgljik bij de vestiging zijner onafhankelijkheid er veel beter aan toe dan de Vereenigde Staten bij hunne vrijvechting, die juist met het ontzaglijke rijk, hetwelk zich jegens *Brazilië* zoo gunstig toont, te kampen hadden; zij waren bijna geheel zonder hulpbronnen en zonder inwendige eendragt, daar een geheel corps Loyalisten onder Lord HOWE diende.

§. 3. *Natuurlijke alliantie van Brazilië met de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.* — Maar ook in het overige *Amerika* heeft *Brazilië* alles te hoopen en niets te vreezen. De Vereenigde Staten, wier staatkundige grondregel is zich niet met de inwendige aangelegenheden van andere Staten te bemoeijen, doch wien, gelijk *Groot-Britannië*, er alles aan gelegen is, hunnen handel met de geheele wereld ongestoord te drijven, en voor hunne ongemeen sterke *Zuid-zee*-scheepvaart, hunnen cachelottenvangst, enz. de havens

vens van *Brazilië* te benuttigen. Er was hen aan gelegen, dat dit rijk zich zoo spoedig mogelijk als onafhankelijk en zelfstandig vestigde, en zoo lang dit niet het geval was, namelijk vóór de verklaring van den Prins-regent tot Keizer, schenen de Vereenigde Staten de uitdrijving der Portugezen en republikeinsche inrigtingen te willen bevorderen. Doch thans beschouwen zij den Keizer PEDRO I als President van *Brazilië*, die ook hunne schepen in zijne havens bereidwillig ontvangt en alle vriendschap bewijst. Mogt het echter mogelijk zijn dat de onafhankelijkheid van *Brazilië* op eenige wijze bedreigd worde, dan zouden zij zeker al hunne magt aanwenden om de Europeanen van den Amerikaanschen bodem te helpen verarijven, dewijl zij vast besloten hebben dezelve in geen bevrijd land langer te dulden. Bereidwillig hebben zij den Keizer geoorloofd oorlogschepen in hunne havens te laten bouwen of aldaar te koopen, en zij zullen met geld, schepen, en zelfs met troepen toefchieten, zoodra het rijk gevaar dreigt.

Reeds heeft de Keizer van *Brazilië*, gelijk *Ruslands* PETER I, den grond tot eene marine gelegd, en het eerst een' Amerikaanschen Admiraal, Lord COCHRANE, Marquis van *Maranhão*, benoemd. De beste havens der wereld, talrijke, diepe, veilige ankerplaatsen, eene zeer levendige kustvaart en sterke walvischvangst, die uit *Rio de Janeiro*, *S. Catharina* en *Bahia* geoefend wordt, verschaffen en vorderen eene marine; bij eene geographische ligging, die eene reis rondom de wereld in dertien maanden toelaat, en daar het land het duurzaamste scheepstimmerhout levert, zoo-

dat de daaruit gebouwde fchepen over de honderd jaren zee houden, moet *Brazilië* volstrekt eene zeemogendheid worden, en bloot de monopolie heeft verhinderd, dat deszelfs marine niet reeds, gelijk die der Vereenigde Staten, alle zeeën bedekt. De zee, gelijk de zon, is der gansche aarde gemeen, en de tijd zal komen, dat de staatkunde niets anders zijn zal dan de toepassing der zedelijkheid op de wederzijdsche betrekkingen der staatsmaatschappijen. Dan zal men met verbazing inzien hoe wijsfelijk de Eeuwige Voorzienigheid de hulpbronnen en middelen der onderscheiden volkeren verdeeld heeft, en hoe alles zoo geordend is, dat in het geluk des enkelen het geluk van allen ligt, dat ons voordeel immer het voordeel onzer naburen is, en dat wij uit eigenliefde derzelve welvaart moeten bevorderen.

§. 4. *Betrekkingen van Brazilië tot het voormalige Spaansche Amerika.* — Met de uit het voormalige Spaansche *Amerika* ontstane republieken staat *Brazilië* in onmiddellbare grensaanraking of niet; tot de eersten behooren de vrijstaten *Columbia* en de oorden omstreeks de *Plata*; tot de laatste de overigen, *Mexico*, *Peru* en *Chili*. Van dezen hier het eerst.

Gelijk zelfs de jongste onlusten, die in Februarij 1824 in *Mexico* uitbarstten, bewijzen, heeft dit rijk een mannelijk vast bestuur noodig. Vast voornemens de zelfstandigheid en onafhankelijkheid te handhaven, schijnen de inwoners, gelijk de nationale troepen, eene bovenheerschende zucht voor monarchale regeringsvormen te hebben. De voormalige Onderkoningen, die geenszins onbepaald regeerden, hielden een hof

hof vol pracht, luister en feestelijkheden, die aan het karakter der bewoners van het zilverland beantwoordden; eene ongemeen bevolkte, gewigtige hoofdstad in het binnenland verzamelde alle groote goedbezitters en veroorzaakte eene bijna Oosterfche dartelheid. Werkelijk werd den Generaal ITURBIDE de Keizerskroon opgedragen, maar dewijl hij, een gewone usurpator, slechts voor zich zelve zocht te zorgen, en geene echte heerschersdeugden bewees, moest hij weldra het land ruimen (*), en de keizerlijke waardigheid kwam aldaar in verachting. Geheel hetzelfde zou *Brazilië* gezien hebben, bijaldien *Don PEDRO* aldaar niet met wijsheid en geregtheid het roer van staat had aangegrepen.

In gelijke betrekking staat *Peru*, waar het hoopje Spanjaarden zeker reeds lang verdreven ware, wanneer eene krachtige hand onder de inwoners eendragt en gemeenschappelijk belang voor het vaderland wist te doen ontstaan. De bevrijding van dit land hebben de naburen *Columbia* en *Chili* op zich genomen, hetgeen den jongen staat in menigerlei neteligheden kan wikkelen.

Chili toont wegens de hoofdstad *Santiago*, die een' krachtiger invloed schijnt te hebben dan *Lima* op

Pe-

(*) Hij begaf zich naar *Engeland*, en vervolgens naar *Italië*; in Mei 1824 vertrok hij weder naar *Mexica*, met oogmerk om zich op den troon te herstellen; doch hij werd bij zijne aankomst gevat, en ingevolge van het decreet van het congres, waarbij hij buiten de wet gesteld was, den 19 Jullij 1824 te *Padilla* doodgeschoten.

VERT.

Peru, reeds grootere eenheid. De regering is wegens de plaatselijke betrekkingen meer monarchaal. ROMANO FREIRE kwam in de plaats van den Directeur o'HIGGINS, maar niettemin bleef de magtvolkomenheid in de handen van een' enkelen.

Tot heden staat *Brazilië* met *Mexico*, *Peru* en *Chili* bijna in geheel geene verbinding; doch uit hoofde der gelijkvormigheid van staatkundige stemming zullen dezen zekerlijk naderhand zich als getrouwe bondgenooten bij het keizerrijk voegen. Zij hebben, gelijk *Columbia* en de *Plata*-staten, een gelijk belang met *Brazilië*; ook hen is de bescherming der Britsche regering in geval van een' vreemden vijandelijken aanval toegezegd, en allen zijn nog drok bezig met de organisatie van hunne inwendige staatshuishouding.

De Vereenigde Staten, door landbouwers uit verschillende punten van het noordelijk *Europa* gesticht, vestigden bijna gezamenlijk hunne provinciale staatsinrigting in een' tijd dat vrijheidsliefde hen leidde. Zij hadden geene gemeenschappelijke hoofdstad, en waren natuurlijk tot eene republiek bepaald, toen zij zich onafhankelijk maakten. Hun voorbeeld had veel invloed op *Columbia*, waar ondertuschen de bevrijder (*Liberador*) SIMON BOLIVAR zulk eene uitgestrekte magt bezit als ergens een Koning; ook was *Columbia* in verscheiden opzichten in gelijken toestand met de Vereenigde Staten. De nieuwe republiek bestaat grotendeels uit bestanddeelen des voormaligen vice-koninkrijks *S. Fe da Bogota*. Provinciën, die, gescheiden van elkander, een' opstand verwekken, en zich dan vereenigen, openbaren noodwendig de grondstoffen van
het

het bondgenootschappelijke stelsel; in het eerste oogenblik is er niemand voorhanden, die zooveel invloed bezit, om de stemmen der verenkelde, mededingende brokstukken gezamenlijk voor zich te winnen.

Door deze thans snel opbloeiende republiek *Columbia* is *Brazilië* in het noorden en noord-westen omringd. Deze bondgenootschappelijke republiek bestaat uit tien staten: *Guatimala*, *Panama*, *Cauca*, *Quito*, *Cundinamarca*, *Royacca*, *Magdalena*, *Sulia*, *Venezuela* en *Orinoco*. *Quito* grenst met zijne oostelijke wildernissen aan de Braziliaansche provincie *Rio negro*, en van het aangebouwde gedeelte des zwak bevolkten staats *Orinoco* is de insgelijks woeste noordgrens van *Brazilië* door eene 70 of 80 Duitse mijlen breede woestijn gescheiden. Het zal lang duren eer zich inzonderheid naar het noorden toe ook slechts een vreedzaam verkeer tusschen beide nabuurlanden opent. Zulk eene tropische woestijn is bijna zoo akelig als eene Afrikaansche steppe, en met troepen, pakkaadje en zwaar geschut is er geheel niet door te komen. De grenzen van *Brazilië* zijn dus tegen *Columbia* volkomen gedekt.

Nog beroert *Brazilië* in het noorden omtrent onder den 4° noorderbreedte, het Fransch *Guyana* (3927 vierkante Duitse mijlen, met 32,000 inwoners), ook *France équinociale* genaamd. Wegens deze merkwaardige grensaanraking zal in de Veertiende Afdeeling nogmaals gesproken worden.

In het westen en zuiden is *Brazilië* door de zogenoemde Vereenigde Staten van *Zuid-Amerika* begrensd. Van dezen, die men ook wel de *Plata*-staten

noemt,

noemt, bestaat bereids in *Duitschland* eene landkaart, doch zij zelf bestaan als statenbondgenootschap nog geenszins. De aanmerkelijke koopstad *Buenos-Ayres*, aan den zuidelijken oever van den *Rio de la Plata*, tegenover *S. Sacramento* in het Braziliaansche *Cisplatina*, heeft getracht de voormalige Spaansche landen *Entre Rios*, *Corrientes*, *S. Fe*, *Tucuman*, *Paraguay* en *Opper-Peru* tot een' statenverbond te vereenigen, welks gebied in het westen aan *Chili* en *Peru* en in het noorden aan *Columbia* grenzen zou; zelfs *Cisplatina*, voormaals *Banda oriental*, zocht men in dit bondgenootschap te lokken. Werkelijk is het gelukt met de staten *Entre Rios*, *Corrientes* en *S. Fe* (*Cordova*) een beschermend en aanvallend verbond met *Buenos-Ayres* tot stand te brengen. Maar *Paraguay*, waar de wakere Dr. FRANCIA regeert, weigert hardnekkig zich bij hetzelfde te voegen. Van deze *Plata*-staten beroert de Braziliaansche provincie *Matto grosso* de tot *Opper-Peru* gerekende staten *Moxos* en *Xiquitos*, die zich tot *Brazilië* verhouden als omtrent de vorstendommen *Hohenzollern* en *Lichtenstein* tot *Oostenrijk*. De *Gua-pore*, eene bijrivier van de ontzaglijke *Madera*, die zich in den *Maranhão* uitstort, maakt hier de grens der wildernis uit. *Villa bella*, *Matto grosso's* hoofdstad, ligt aan de grenzen van *Xiquitos*; de grenzen verder zuidelijk vormt de in deze rigting stroomende *Paraguay* tegen den zoo even gemelden welingerigten staat van denzelfden naam. Dr. FRANCIA, die de troepen der Argentijnen (*Buenos-Ayres*) reeds meermalen met bebloede koppen weggezonden had, ware misschien meer genegen om zich onder eervolle voorwaarden

den

den bij het Braziliaanfche rijk te voegen, ten minste begunstigt hij de handelverbinding met hetzelfde, en heeft den Keizer en der Keizerin van *Brazilië* bij verscheiden gelegenheden bewijzen van persoonlijke achting gegeven. De provinciën *Rio grande do sul* en *Cisplatina* zijn door den breeden *Parana* en verder zuidelijk door den *Uruguay* van de ontvolkte staten *Corrientes* en *Entre Rios* (voormaals *Banda occidental*) gescheiden.

De grenzen van *Brazilië* zijn dus ongemeen verze-kerd; zij beroeren in het westen en zuiden slechts kleine staten, van welken het, gelijk ook de onderhandelingen wegens *Cisplatina* bewijzen, niets te vreezen heeft; zelfs met *Buenos-Ayres* bestaat een wederzijdsch en wel zeer levendig handelverkeer; alle overige grenzen zijn ondoordringbare woestijnen of de oceaan. De kust is op vele punten door het kustgebergte als het ware versterkt, en, gelijk in dit werk op verscheiden plaatfen is aangeduid geworden, het indringen naar het binnenland, zelfs voor enkele reizigers, met ongeloofelijke zwarigheden verknocht. Geen rijk ligt dienvolgens veiliger, geen rijk belooft zijnen bewoners zulk eene gegronde hoop op een' algemeenen, duurzamen vrede, wanneer zij onderling eensgezind blijven. Dat zich dit ook met grond laat verwachten, zal de volgende Afdeeling, welke een tafereel van de leefwijze en zeden der Brazilianen behelst, trachten te bewijzen.

TWAALF-

TWAALFDE AFDEELING.

Tafereel van de leefwijze en zeden der Brazilianen.

§. 1. *Inwoners van Brazilië.* — Ver het grootste gedeelte van de inwoners der hoofdstad, mitsgaders van *Brazilië* in het algemeen, zijn afstammelingen der Portugezen, zoowel van blanke als gemengde kleur. Ook de bewoners der *Azorische Eilanden* hebben *Brazilië* helpen bevolken. In de groote havensteden laten zich zelden inboorlingen zien; naar *Rio de Janeiro* komen zij enkel uit de zending *S. Lourenzo* aan genen oever der havenbaai en veilen aldaar zelf gefabriceerd aardewerk te koop. Bovendien ziet men Portugezen, Engelschen, Franschen, Duitschers, Noord-Amerikanen en enkele Italianen en Spanjaarden. In eenige steden, bij voorbeeld, in *Bahia* en *Fernambuc*, ziet men nog gedurig meer zwarten en mulatten dan blanken; vóór 1808 was dit ook in *Rio de Janeiro* het geval, maar thans heeft de blanke bevolking de overhand gekregen; gelijk over het algemeen in het binnenland, bij voorbeeld, in *S. Paulo*. Niet alleen in de groote steden, maar zelfs in het binnenland, zijn de zeden zeer ver-

an-

anderd; zoowel ten aanzien der uiterlijke beschaving, als der verdraagzaamheid jegens de vreemdelingen, van welke thans ten minste de Duitschers met onderscheiding behandeld worden (*). De behoeften zijn over het algemeen vermeerderd.

De Brazilianen van beiderlei geslacht zijn, gelijk hunne stamouders, grootendeels donkerbruin van haar, oogen en gelaatskleur; hun voorkomen heeft dikwijls iets ernstigs en diepdenkends, hetgeen bij de Paulianen door zekere goedhartige trekken onderscheiden is; gelijk omtrent bij de Zweden. De Mineiros, daarentegen, zijn schooner, levendiger en vlugger. In alle hunne bewegingen, inzonderheid te paard, toonen zij iets ridderlijks; ook zijn zij blanker van kleur. Over het geheel zijn de Brazilianen meer klein dan groot, meer mager dan vet, en het cholersch-melancholische en sanguinisch-cholische temperament komt menigvuldiger voor dan het phlegmatische; zwaarlijvig zijn

voor-

(*) Sedert eenige jaren trekt *Brazilië* bijzonder de aandacht der Duitschers tot zich. Verscheiden beroemde geleerden van dezen landaard hebben dit merkwaardig land wetenschappelijk onderzocht, en de resultaten hunner belangrijke ontdekkingen aan het publiek medegedeeld. Men kent de schriften van HOFFMANNSEGG, ESCHWEGE, SIEBERS, SELLOW, FRÉIREIS, MIKAN, PÖHL, SPIX, MARTIUS, KOSTER, en vooral de onlangs verschenen prachtige en kostbare Reis van MAXIMILIAAN, Prins van *Neuwied*, van welke de armoedige Nederduitsehe uitgave slechts een flauw denkbeeld geeft. De Engelschen zijn met hunne berigten aangaande dit *Eldorado* lang zoo mededeelzaam niet.

II. DEEL.

L

VERT.

voornamelijk slechts bejaarde dames. Beide geslachten onderscheiden zich door kleine voeten. Bij de Braziliaansche vrouwen, vooral in *S. Paulo* en *Minas geraes*, bespeurt men niet zelden de schoonste blanke gelaatskleur, en rijzige gestalten met volle boezems worden menigvuldig gevonden; in dit opzigt onderscheiden zich ook de kleurige meisjes.

In *Rio de Janeiro* heerscht overal, inzonderheid aan de haven, groote drukte en werkzaamheid. De kaaien, de beurs, de markten, de nabij de haven gelegen, meestendeels met Europeesche winkels bebouwde straten zijn steeds met een gewoel van kooplieden, matrozen, mulatten en negers opgevuld. De verschillende talen en bezigheden der menschen van allerlei kleuren en kleederdragten, het gillend op de maat roepen, waarmede de negers, die over het algemeen allen arbeid zingende verrigten, de lasten op stangen, op het hoofd, of op karren heen- en wedersleepen, het kraken der zwaarmoedige, ongefineerde osfenkarren, op welke lasten door de stad gereden worden, het herhaald gebulder des geschuts der kasteelen en der uit alle oorden der wereld binnenlopende schepen, het geklapper der Chineesche vuurwerken, bij dag afgestoken om gerucht te maken, waarmede de inwoners bijna dagelijks godsdienstige en huisfelijke feesten vieren, het aanhoudend klokgelui, vereenigen zich tot een verward gedruis, hetwelk inzonderheid den aankomeling uit stiller steden vreemd voorkomt.

§. 2. *Huisfelijk leven des Keizers en der Keizerin.* — De Keizer en de Keizerin residieren gewoonlijk op het slechts eene *Legua* van de hoofdstad gelegen flot

slot *S. Cristovão*, ook de *Quinta* genaamd. Slechts bij plegtigheden begeven zij zich naar het paleis op de acclamatieplaats omstreeks de haven. De Keizer staat 's morgens ten vijf ure op; de tijd tot zeven ure is tot bijzondere bezigheden en het ontbijt bestemd; die van zeven tot een ure is uitsluitend aan de rijksaangelegenheden gewijd. Om een ure wordt het middagmaal gehouden; de Keizer en de Keizerin eten alleen aan eene tafel; wat van dezelve afgenomen wordt, bekomen de dienstdoende hoflakeijen in eene aangelegen zaal. De Keizer drinkt niet meer dan een glas Portwijn en eenige glazen water; het middagmaal duurt zelden langer dan twintig minuten. Een kamerheer dient bij de tafel. De gezamenlijke uitgaven voor de keizerlijke keuken bedragen dagelijks slechts 38,000 Reis. Na den maaltijd verleent de Keizer bijzondere audientiën, woont op de zitdagen de conferentiën der ministers bij, of bezoekt de kanselarijen, de kasernen, de arsenalen, enz. Na vier ure doet het keizerlijk paar eene wandeling of een tourtje, dikwijls in gezelschap der beide jonge Prinsessen, en bezoekt om zes ure den schouwburg, of noodigt eenige uitgelezen vrienden tot een ongedwongen gezellig onderhoud. 's Avonds wordt er weinig gegeten, ook iederen avond muziek gemaakt, waarbij de Keizer zijne gemalin, die de piano speelt, met de fluit accompaneert. Om elf ure begeven hunne Majesteiten zich te bed en slapen in dezelfde kamer. Menigmaal werkt de Keizer ook wel een half uur op de draaibank, somwijlen verlustigt hij zich een' halven dag lang met de jacht, waar niet ver van *Rio de Janeiro* zich wilde zwijnen in troepen van

verscheiden honderden bij elkander bevinden en zeer bekwame jagers vorderen, gejaagd worden. Eenige malen in het jaar betreft het hof het zuidelijk van *Rio de Janeiro* gelegen keizerlijke landgoed *S. Cruz*. Bij wijlen houdt de Keizer wapenschouw of verschijnt op de parade; maar altijd zonder voorafgaande aankondiging; op gelijke wijze verrast hij de bureaux, alle openbare instellingen, de keizerlijke fabrieken, enz. 's Nachts visiteert hij niet zelden onderscheiden posten, zelfs de van de stad verwijderden. Dikwijls rijdt hij (*Don PEDRO*, in den schoonsten bloei der jeugdige kracht, is een zeer vlug, stout ruiter) geheel alleen, of in gezelschap van een' kamerheer, of met een' ordonnans, zelden door zes tot tien man van de eere-wacht verzeld, met groot gevolg slechts bij plegtige gelegenheden. Een eigenlijke staf omringt hem niet. Wanneer hij te paard of meest in een open rijtuig rijdt, toont hij zich zeer minzaam jegens ieder een'; ziet hij bekenden, dan houdt hij niet zelden stil en roept hen tot zich. De Keizer heeft tot zijne persoonlijke bediening niet meer dan zes bedienden. Alle Vrijdagen om negen ure is er openlijke audientie in het residentiepaleis. De gehoor begerenden vergaderen zonder onderscheid van rang en staat, en zonder aan eene hofkleeding gebonden te zijn, zoodat zelfs armen, die barvoets gaan, zich mogen vertoonen, in de voorzaal, en blijven in de orde staan gelijk zij ingekomen zijn. De Keizer staat onder een' troonhemel voor een tafeltje in de audientiezaal, waar de gehoorvragers door de eene deur in en voor den Keizer treden, hunne verzoekschriften overhandigen; of hunne begeerte mon-

de

delijk voordragen, en gewoonlijk dadelijk een voorloopig antwoord bekomen. Zij gaan de andere deur weder uit. Zondags middags om twaalf ure is het cour, wanneer er vreemdelingen, enz. worden voorgesteld. Op hooge feesten rijdt de Keizer met de Keizerin in prachtige equipaadjn naar de stad, neemt zijn verblijf in het residentiepaleis en begeeft zich in de daaraan grenzende hofkerk, die den rang van cathedrale heeft, waar een Bisfchop den dienst verrigt en hunne Majesteiten eene bijzondere loge hebben. Na den Godsdienst is er groot cour, maar nooit groote tafel. De Keizer verschijnt bij zoodanige gelegenheden in blaauwe maarfchalksuniform met al zijne ordes, namelijk de Christusorde, de orde van Avis, de Toren- en Zwaardorde, de Hongaarfche orde van den H. STEPHANUS, de Leopoldsorde, de Braziliaanfche orde der trouw, die hij als huisorde bijna altijd draagt, enz. Maar gewoonlijk draagt de Keizer een' blaauwen jas bij koel weder, zonder eenige onderscheidingsteekens; in het heete jaargetijde en te huis ook wel een wit of Nangkingsch buisje, dergelijke pantalon en een' stroohoed.

De Keizerin staat 's morgens om zes ure op, wandelt of doet een tourtje, om een morgenkoeltje te gepieten, in den omtrek der *Quinta*; niet zelden stapt zij uit, schiet een' vogel of eenig ander dier, hengt ook wel een half uur in de nabijgelegen beeken of in de havenbaai. Om negen ure ontbijt zij in het groen, of, wanneer de hitte te sterk is, in hare kamer, gewoonlijk met coteletten, gebraden gevogelte, eenige vruchten, enz. en drinkt een weinig wijn. Tot het mid-

dagmaal houdt zij zich bezig met lezen, schrijven, schilderen, enz. Hare dochters, de Prinsessen *Donna MARIA DA GLORIA*, geboren den 4 April 1819, *JANEIRA*, geboren in Maart 1822, en *PAULINE MARIANNE*, geboren den 17 Februarij 1823 (zoo genaamd naar de hoofdsteden der drie provinciën *Minas geraes*, *Rio de Janeiro* en *S. Paulo*), zijn altijd bij de moeder, en zij heeft derzelver verzorging onder haar onmiddellijk opzigt. Dikwijls verzellen de kinderen, inzonderheid de oudste, hare vorstelijke ouders op de tourtjes in hetzelfde rijtuig. 's Namiddags houdt de Keizerin een middagslaapje (*fieste*), en begeeft zich dan in hare fraaije bibliotheek. GÖTBE is haat lievelingsdichter, dien zij boven SCHILLER stelt. Over het algemeen is de Hoogduitsche taal, die zij zeer zuiver schrijft, hare lievelingstaal, en zij bemint de Duitsche letterkunde meer dan iedere andere, offchoon zij Portugeesch en Fransch als hare moedertaal, en bovendien Latijn, Spaansch, Engelsch, Italiaansch, Boheemsch en Hongaarsch spreekt en schrijft, en derhalve wel de taalkundigste dame in het gansche rijk zijn mag. Zij schrijft eene zeer fraaije hand. Omstreeks vier ure verzelt zij den Keizer, meest te paard, en wel in volkomen amazonenkleeding, die zij bij voorkeur bemint; slechts op galadagen verschijnt zij *en robe*. De Keizer en de Keizerin leggen bij alle burgers, zonder onderscheid van rang, bezoeken af; beiden houden inzonderheid de weldadige instellingen aanhoudend onder hun onmiddelbaar opzigt. Dat zij zoeken te helpen zoo veel zij slechts vermogen, behoeft wel niet gezegd te worden; ten minste zorgt de Keizer

zer streng daarvoor dat de arme, en zelfs de misdadige, niet met hetgeen voor hem bestemd is bedrogen worde. Vrijdags is de Keizerin gewoon de volgens Roomsch-Catholijk gebruik door haar verkozen Capucijner kloosterkerk *S. Maria da gloria* te bezoeken en aldaar de mis te hooren. Ook tot de Keizerin is de toegang ligt. Men laat zich of door iemand uit hare bedienden aanmelden, of men verwacht haar aan den ingang der *Quinta*, en spreekt haar aan, wanneer zij in- of uitgaat. ó! Hoe gaarne staat de menschlievende vorstin, die in al haar doen en handelen hare groote stamvrouw MARIA THERESIA VOOR OOGEN heeft, de bede van iederen ongelukkigen toe! Ook zij heeft slechts een klein gevolg van hofdames en niet meer dan drie mannelijke bedienden. De heeren en dienaars, die haar uit *Europa* verzekden, zijn gezamenlijk derwaarts teruggekeerd.

Deze eenvoudige schildering des huisfelijken levens van een vorstenpaar, hetwelk als een voorbeeld van deugd het gansche volk voorgaat, het algemeen mede te deelen, schein den schrijver, die zich met hoogmoed een' Braziliaan noemt, heilige pligt.

§. 3. *Beschaving en wetenschappelijke instellingen.* — Vreemdelingen worden in *Brazilië* gastvrij, ja met onderscheiding ontvangen, hetgeen des te aangename is, daar er in het binnenland nergens logementen zijn. De hôtels in de groote steden zijn geheel op den Engelschen of Franschen voet ingerigt. De wellevende, beschaafde vreemdeling kan ligt toegang tot de dames bekomen, ten minste in groote steden, en het Engelsch gebruik van uitsluitende heeregezelschappen en

de verwijdering der dames, eer nog de tafel afgenomen is, vindt in *Brazilië* geene goedkeuring. De vrouwen uit den middelstand leven ingetogen; de jonge lieden uit dezen stand knoopen hunne bekendschappen meestal bij het in- en uitgaan der kerken aan. Van woedende ijverzucht zijn er onder de Brazilianen slechts weinig voorbeelden, offchoon onvoorzigtigheden in dit opzigt zeer gevaarlijk zijn, vooral wanneer een jonge losbol zich beroemen wilde op gunstbewijzen, die hij nimmer genoten heeft.

Bijna alle standen kleeden zich op de Engelsche of Fransche wijze; het vrouwelijke geslacht verfiert zich gaarne met paarlen, diamanten en zware gouden halsketens, waaraan gouden kruisen hangen.

Onder de beschaafde standen is de Fransche letterkunde zoodanig in trek, dat zij der Portugesche niet weinig benadeelt. De verbreiding der Fransche taal en de menigte der ingevoerde geschriften dezer natie is verbazend; inzonderheid worden de werken van VOLTAIRE, ROUSSEAU en MABLY met ijver gelezen. Engelsche boeken vindt men veel zeldzamer, en Duitsche bijna in het geheel niet; ten hoogste kent men GESSNERS en KLOPSTOCKS schriften uit Fransche vertalingen. Er zijn eenige boekwinkels, maar de boeken zijn zeer duur, en wat men zoekt is zelden te bekomen; echter is de moedertaal niet verdrongen; Fransch en Engelsch wordt bijna slechts door mannen gesproken, het schoon geslacht spreekt alleen, maar bevalig, Portugeesch.

Eene tweehonderdjarige koloniale afhankelijkheid heeft te magtig op het karakter des Braziliaans gewerkt,

werkt, om zich niet reeds met denzelfden nadruk, die inzonderheid de Duitschers onderscheidt, op de ernstige beoefening der wetenschappen toe te leggen. Tot heden openbaart hij meer zucht voor gemak, weelde en levensgenot, dan neiging voor de wetenschappen in den eigenlijken zin. Terwijl de vordering derzelven in het noorden later de veredeling der behagelijke vormen des uitwendigen levens ten gevolge heeft, komt men omgekeerd van de fijnere ontwikkeling van het levensgenot op de volmaking der wetenschappen.

De keizerlijke bibliotheek, rijk aan historische, natuurlijke historische en regtsgeleerde werken, zeventigduizend boekdeelen sterk, die de Koning in 1808 medegebragt heeft, en voor wier vermeerdering de Keizer zorgt, is in het gebouw van het Carmelitenklooster geplaatst. Zij staat het grootste gedeelte van den dag open voor het algemeen.

In *Rio de Janeiro* verschijnen eenige letterkundige tijdschriften en verscheiden dagbladen, waarvan eenige loffelijk nuttige kundigheden en vaderlandsliefde trachten te bevorderen.

De wetenschappelijke instellingen der hoofdstad zijn :

Het Seminarium *S. Joaquimo*, waarin slechts Latijn en het kerkgezag onderwezen wordt.

Het Lyceum *S. Jose*, waarin Latijn, Grieksch, Fransch, Engelsch, redekunst, aardrijksbeschrijving, wiskunde, wijsbegeerte en godgeleerdheid door zeer wakkere verlichte geestelijken voorgedragen worden. Maar de geestelijken hebben over het algemeen sedert de verdrijving der Jezuiten veel van haren voormaals zeer grooten invloed verloren.

De chirurgische school, in het voormalig Jezuiten-collegie, waar jonge lieden door een' vijfjarigen cursus tot heelmeesters opgeleid worden. In het eerste jaar studeert men anatomie en chemie, in het tweede dezelfde wetenschappen en physiologie, in het derde pathologie en therapie, in het vierde chirurgie en vroedkunde en in het vijfde bezoekt men de kliniek in het naburige keizerlijke militaire hospitaal en in het stads gasthuis (*Caza da misericordia*). De aangestelde leer-aars zijn tevens practische artsen, en volgen bij hunne voorlezingen Fransche en Engelsche leerboeken, waarvan men Portugesche vertalingen heeft. Natuurlijke historie, voornamelijk kruidkunde, wordt den leerlingen door Pater LEANDRO DO SAGRAMENTO, een' geleerd' Carmeliet uit *Fernambuc* en kweekeling van den eerwaarden BROTERO, voorgedragen. Hij gebruikt bij zijne voorlezingen eene aanplanting van merkwaardige gewassen in den *Pasfco publico*, dewijl de eigenlijke plantentuin drie *Leguas* zuidelijk van de stad aan de *Lagoa* voor het *Gavea*-gebergte ligt. Ook de voortreffelijke mineralenverzameling, die eene heerlijke reeks van diamanten bevat, wordt bij deze voorlezingen gebruikt:

De sedert 1818 opgerigte militaire akademie, die op bevel des Keizers nieuw georganiseerd is, heeft de wetenschappelijke vorming van jonge lieden ten doel, die zich aan den kriegsstand willen wijden. Het ontbrekt derzelve thans noch aan goede leeraars noch aan geschikte kweekelingen.

Er is een plan tot de oprigting van eene universiteit in *S. Paulo* ontworpen. Door goedkoopheid der le-

vens-

vensmiddelen, gezonde, schoone ligging en in ieder ander opzigt eigent deze stad zich voor zulk eene hoogeschool, die, inzonderheid op een' Duitschen voet ingerigt, eene groote behoefte voor *Brazilië* is.

§. 4. *Schoone kunsten.* — Smaak in de schilder-kunst vindt men inzonderheid onder dames; maar plastische kunstwerken zoekt men overal vergeefs, en ziet in derzelve plaats, zelfs in de kerken, sieraden met goud en edelsteenen overladen.

In de muziek heeft daarentegen de Braziliaan veel smaak, en een aangeboren gevoel voor aangename modulatie en muzikale maat, waarin hij door het eenvoudig accompagnement des gezangs met de guitarre versterkt wordt. De volksliederen, die gezongen worden, zijn deels uit *Portugal* afkomstig, deels in het land zelf gedicht, bij voorbeeld, door een' zekeren GONZALO, doch die ten tijde der Fransche omwenteling zijne vrijheidszucht te luid uitdrukte, daarom naar *Angola* verbannen werd en aldaar versmachtte. Door het gezang en de klanken des instruments wordt de Braziliaan ligt tot dansen opgewekt, en drukt zijne vrolijkheid in beschaafde gezelschappen door teedere contredansen, in lageren door zinlijk-mimische bewegingen en houdingen, gelijk die der negers uit. Dikwijls ziet men op de open straat zoodanig een kleurig paartje elkander tegenhuppelen, en dan in eene nabijgelegen kroeg, (*Vendeiro*) gaan, om daar bij een slok rum uit te rusten.

Deze lagere volksklasse, de zwarte slaven, vermaken zich met hunne Afrikaansche muziek; hunne woeste hartstogten drukken zich in sterke, akelige toonen uit.

Blijd-

Blijdschap, smart, ieder, ook het wellustigste verlangen wordt sprekend in het gebaardenspel en in vertrekkingen van alle ledematen en spieren uitgedrukt. Somwijlen werken de pantomimische dansen grappig en grotesk, maar dikwijls verwekken zij in het weldenkend gemoed een' affchuw. Bijna altijd zijn zij door muziek verzeld, wanneer men namelijk het door de dansers en omstaanders uitgestoten brommen en zacht trommelen op eene darmfnaar, die op een' gespannen boog getrokken is, en slechts twee, of door het opdrukken der vingers somtijds drie toonen geeft, muziek genaamd kan worden. Dit hoogst walglijke getrommel accompaneert de neger op feestdagen en in de vrije uren met een naar de drie toonen geschikt gezang, hetwelk hij onophoudelijk herhaalt. Een eenigzins volkomener instrument dezer natuurmenschen is eene soort van staal- of ijzerharmonica; zij maken namelijk vijf of zes platte ijzeren slaafjes op eene halve boven met eene dunne plank digtgelijmde kokoschaal vast; de op dezen klankbodem liggende, aan hunne einden een' halven duim langen, van de halfronde kokoschaal afstaande ijzeren plaatjes worden met de vingers beroerd, en brengen somwijlen een' niet onaangenamen toon te weeg. Bij hunne feesten hebben de negers ook eene oude houten kast met steenen gevuld, die men schudt, en eene soort van tambourin, dat is eene drooge osenhuid op een raam gespannen, die men met een' stok slaat. In plaats der bekkens slaat men steenen tegen elkander. Kortom, gelijk menige modische instrumentaalcomponist, zoekt de neger gerucht, in plaats van muziek, om zijn ceentoonig gillend gezang te accompaneren.

Maar

Maar des te verhevener is het genot voor den muzikliefhebber in beschaafde gezelschappen van *Brazilië*. De leek zoowel als de volleerde discipel van TERPSICHORE vindt zich aldaar niet zelden verrast; ja tot bewondering weggeliept. Men vergeet dat men duizend mijlen van *Europa* verwijderd is, en gevoelt zich in de aan APOLLO gewijde velden van *Italië* of naar *Weenen* en *Munchen* verplaatst. De burger en handwerker heeft zijn muzikaal talent en zijne muziekzucht uit het zuidelijk *Europa* hierheen verplaatst; even als in *Italië*, ziet men huisgezinnen, door den bekoorlijken manschijn verlicht, voor de huisdeuren; de huisvader, de zoon, de dochter zingt zeer poëtische nationale liederen (*modinhas*) bij de guitarre met een onnoembaar diep gevoel. Deze zacht wegsmeltende romancen, die bijna alleen den Portugezen en Spanjaarden eigen zijn, werden niet alleen naar *Brazilië* verplant, maar aldaar veel meer nog veredeld, en vormen eene heerlijke grondstof van opkiemende nationale poëzij. Vele liefhebbers der muziek en dichtkunst trachten deze liefelijke andantinos te vermeerderen, en de Braziliaansche schoone, niet tot een huisdier verlaagd, en door het romanlezen niet bedorven, dewijl zij in alle geval liever romans speelt dan leest, beoefent nevens het schilderen en borduren, hoofdzakelijk de muziek en het gezang. De aantrekkelijkheid des schoonen gellachts wint daardoor in den hoogsten graad. Uiterst zelden betreedt de vreemdeling het huis van een' beschaafden Braziliaan, zonder zijne vrouw of dochter op de piano, de guitarre of de harp geoeffend te vinden. Over het algemeen heeft de Braziliaan-

liaansche vrouw eene bekoorlijke stem en eene zeer aangename muzikale voordragt. Het vriendelijk onthaal, hetwelk een vreemdeling, wanneer hij een liefhebber der toonkunst is, in de meeste gezelschappen vindt; is opmerkelijk.

Bij de uitwijking van het Portugesche hof is ook de kapel naar *Rio de Janeiro* gekomen; met den Koning zijn wel eenige leden van dezelve naar *Lisfabon* teruggekeerd, doch het waren voorwerpen, die juist niet gemist werden; echter vertrok ook wegens zijne gezondheid de koninklijke Kapelmeester, de Ridder SIGISMUND VON NEUKOMM, uit *Salzburg*, die tegenwoordig in *Frankrijk* woont, een groot toonkunstenaar, voortreffelijk directeur en wakker componist, maar tevens een man, die als mensch tot de uitverkorenen behoort, die, rein van hart en opgeklaard van geest, deze aarde in een Eden veranderen. Heil hem, dien hij onder zijne vrienden telt!

De bij den Roomsch-Catholijken godsdienst gebruikelijke muziekstukken, misfen, enz. hoort men in de keizerlijke hofkerk te *Rio de Janeiro* op het volkomenste uitvoeren. Het orchest bestaat uit omtrent honderd personen, grootendeels Portugezen, Brazilianen en Italianen; de zangers, waaronder zich ook eenige castraten bevinden, worden door de Riepenisten meesterlijk ondersteund.

De bijzondere kapel des Keizers bestaat uit ingeboren mesticen en zwarten, die ongemeen veel aanleg hebben voor vocaal- en instrumentaalmuzijk. *Don PEDRO*, zelf virtuoos op de fluit en componist, die van zijn' voorzaat JOÃO IV een uitstekend talent in de muzijk

zijk geërfd heeft, dirigeert somwijlen zelf het orkest, hetwelk, daardoor bemoedigd, de partijen met groote juistheid uitvoert.

Allen lof verdient het sedert elf jaren voltooide en geopende nationale tooneel *S. João*, hetwelk de tooneelen *S. Carlo* in *Lisabon* en *Napels* evenaart. De zaal is wit, prachtig verguld, en heeft vijf rangen met zeer gemakkelijke zittingen, een zeer ruim parterre en schoone foyers. Hier worden Italiaansche opera's en groote balletten ongemeen kunstrijk uitgevoerd, en bovendien tooneelstukken, meest vertalingen uit het Fransch, vertoond. Zelfs in de binnenlandsche Braziliaansche steden zijn schouwburgen en over het algemeen vermakelijkheden, waarin de Braziliaan buitengemeen veel smaak heeft.

§. 5. *Levensmiddelen en krankheden.* — Het maniok- (casave-), maïsmeel en de zwarte boonen, gewoonlijk met spek of gedroogd rundvleesch gekookt, zijn de hoofdzakelijkste bestanddeelen van den schoon groven en zwaar te verteeren, doch bij sterke beweging en een glas Portugesch wijn of rum gezonden kost van den Braziliaan. Visch wordt in *Rio de Janeiro* niet zoo menigvuldig gegeten als aan de noordelijke kusten. In heete landen, waar de spijsen aan een spoediger bederf zijn blootgesteld, schijnt het nuttigen van visch altijd in gelijke verhouding met de traagheid, armoede en ziekelijkheid des volks af en toe te nemen. In *Brazilië* vindt men altijd daar de diepste ellende, waar de bewoners bijna enkel tot het eten van visch bepaald zijn. De middelstand in het zuidelijk *Brazilië* eet ook naar evenredigheid weinig veesch, en

ver-

vergenoegt zich met de voortreffelijke vruchten, de Minas- of vreemde kaas, benevens de sappige bananen, die nooit op zijne tafel ontbreken; zelfs tarwebrood eet de Braziliaan slechts spaarzaam en verkiest liever zijn *farinha* (maïsmee). Het komt grof gemalen in mandjes, gelijk het brood in *Europa*, op de tafel, en wordt met een' lepel of uit de hand gegeten; verder noordelijk eet men op gelijke wijze het maniokmeel (*farinha de pãõ*). Europefche groenten ontbreken nooit. Men heeft china'sappelen, cujaben, watermeloenen, ananassen, pataten en in suiker ingeleide vruchten; bovendien eet men de canjica, eene foort van suikerkoeken, uit maïs en suiker of suikersap bereid, een nationaal eten der Paulianen, bij het dessert. Over het algemeen houden de Brazilianen veel van het zoete.

Naast de eenvoudigheid der Braziliaansche keuken is het ook de prijsfelijke matigheid aan tafel die de bewoners van zulk een heet land te stade komt. De Braziliaan eet slechts weinig van weinig schotels, drinkt grootendeels water en gebruikt bovendien alles met groote regelmatigheid, waarbij hij de strenge orde opvolgt, die tusfchen de keerkringen in alle natuurverschijnselen zigbaar is. Des avonds nuttigt hij wijsfelijk bijna niets; ten hoogften drinkt hij een' kop thee of koffie, en mijdt bijzonder het nuttigen van verkoelende vruchten. Slechts zulk een leefregel en overeenstemming met de gesteldheid des klimaats bewaart hem voor vele krankheden, waaraan de aankomeling, wien ondertusfchen de ganschlijke onthouding van alle geestrijken drank geenszins aan te raden is, zich uit ligt

zin-

zinnigheid of onwetendheid blootstelt. Deze moet een even strengen diëet als de Braziliaan in acht nemen, zich noch door beweging in de open lucht gedurende de hitte van den dag, wanneer alle straten van menschen ledig zijn, aan het doodelijk steken der zon, noch bij den nachtdauw aan de gevaarlijke gevolgen der verkouding blootstellen, en hoofdzakelijk overlading van den maag vermijden.

Te *Rio de Janeiro* is een welingerigt openbaar ziekenhuis, het burgerhospitaal (*Caza da misericordia*), waarin omtrent drieduizend zieken verzorgd worden, waaronder zich ook eenige krankzinnigen bevinden, die in *Brazilië* zeer zeldzaam zijn. In dit hospitaal worden de aankomende vreemde artsen gebragt, om naar hun goedvinden drie kranken uit te zoeken, die zij behandelen, en vervolgens bij het gezondheidscollegie een opstel in de Portugesche, of, wanneer zij deze niet magtig zijn, in de Latijnsche of Fransche taal wegens de gesteldheid dezer krankheden inleveren, over welke zij dan nog mondelijk onderhouden worden. Alle recepten moeten in de Portugesche taal geschreven worden. Hierdoor onderrigt zich het collegie of de arts waarlijk zoodanig een en geen kwakzalver is (*), en verleent hem de *Licentia practi-*

(*) Het wagen van drie kranken aan zulk een practisch examen komt mij voor weinig te stroken met de verlichte en liberale instellingen van PEDRO I, en schijnt eer te behooren tot den tijd van de heerschappij der Mooren in Spanje.

VERT

II. DEEL.

M

ticandj. Aan goede artsen is juist wel niet te *Rio de Janeiro*, maar in het binnenland groot gebrek.

Het keizerlijke militaire hospitaal bij *S. Christovão*, waar groote orde en zindelijkheid heerscht, bevat nagenoeg tweehonderd mannelijke zieken. De bedekking met ligte schaliën is voor zulk een heet klimaat zeer geschikt, dewijl daardoor de doortogt der lucht, alsmede door ventilators, gemakkelijk wordt gemaakt. De Lisabonsche, Londensche en Edinburger Pharmacopoen worden voornamelijk gebruikt. Het voorgeschreven gebruik, de oorzaak en den loop der ziekte, de geneesmiddelen en den diët op de tafel voor het bed der zieken te schrijven, vond ik stipt opgevolgd. Dit, zoowel als het burgerhospitaal, heeft eene bijzondere kapel en apotheek. De Britten hebben op een eiland aan de oostelijke zijde der baai, tegenover de stad, waar hunne scheepsmagazijnen zijn, een zeehospitaal voor matrozen, onder opzigt van het Engelsch consulaat en een' Engelschen arts, waarin men ook wel Duitsche matrozen opneemt, waaromtrent men zich aan den zeer geachten Engelschen koopman GEORGE BRITAIN, mededirecteur van dit hospitaal, te wenden heeft.

In *Rio de Janeiro*, gelijk over het algemeen in *Brazilië*, heerschen nooit vele ziekten, het minste epidemische, die eene landplag der Vereenigde Staten zijn; ja in sommige streken weet men geheel van gene ziekte.

De gewoonlijksten zijn verkoudingen (*Constipações*), bijna nooit in de gedaante van *catarrhe*, maar als diarrhoeën, die in colliquatie, loop en lienterie en zelfs in

in waterzucht overgaan. De croup maakt even snelle en hevige voortgangen als in *Europa*, inzonderheid bij blanke kinderen. Belladonna, en ook wel verzoete kwik, spoedig aangewend, werkt voortreffelijk, ook als voorbehoedmiddel. Verders vindt men gewoonlijke tusschenpozende koortsen. Alle ziekten nemen ligt een' periodischen loop, en de koortsachtige toestand heeft reeds bij de geringste ongesteldheid, plaats als gevolg der levendigheid, met welke alle organische werkzaamheden geschieden; zelfs zonder toedoen van bijzondere prikkeling toont de pols grootere weekheid en zwelling dan in *Europa*. Worden niet dadelijk bij de uitbarsting de krachtadigste middelen aangewend, dan brengen kolijk, diarrhoe, koorts, zelfs bij sterke gestellen, op den rand des grafs; er vertoont zich een Hippocraticisch gezigt, doodsangst en de laatste termijn eener verrottende ontsteking des onderbuiks met ontbindende rotkoorts. Leverontstekingen komen menigvuldig voor, waartegen de het zenuw-, spier- en lymphatisch gestel tevens prikkelende zeebaden voortreffelijke diensten doen. De venusziekte vertoont zich in alle, ook in de hevigste vormen onder de gezamenlijke bevolking, en als gevolgen van deze kwaal rheumatismus, jicht, beenuitwas, enz. De kinderpokken, die, inzonderheid onder de Indianen, ontzettende verwoestingen aanrigten, worden door de koepokinenting voorgekomen, die overal, en in eene tweemaalige zitting wekelijks te *Rio de Janeiro* bevorderd wordt.

Endemische ziekten zijn: 1) de waterbreuk (*Hydrocele*), bij inboorlingen, die tot eene buitengewone

M 2

groot-

grootte toeneemt en dan ongeneesfelijk is. Het aanleggen van bloedzuigers zou in het eerst zeer dienstig zijn, maar zij kosten ten minste een' gulden het stuk, en zijn ook daarvoor zelden te bekomen. De oorzaken van deze kwaal zijn: dunne kleeding, sterke verhitting en daarop volgende verkoeling, in het algemeen alles wat verslapping der spierkracht en verlamming der zenuwen bewerkt. Bij vreemdelingen, zelfs bij Noord-Amerikanen, bespeurt men deze ziekte nooit. In het begin is het gebruik van calomel, koude omslagen en inwrijving met æther aan te raden; naderhand verlichten de trochaar en suspenforiën de kwaal. Onwetenden schrijven dezelve toe aan het schoone water der *Carrioca*, hetwelk echter daaraan geheel onschuldig is, daar deze kwaal zich ook in het binnenland van *Brazilië* vertoont. 2) De roos (*Sarna*) aan de voeten, die van nog slijmer gevolgen is dan de waterbreuk, wanneer zij bij het ontstaan verwaarloosd of verkeerd behandeld wordt; dan zwellen de voeten buitengemeen op en eene ongeneesfelijke elephantiasis is het gevolg. Een zeer bekwaam arts, die in *Rio de Janeiro* practiceert, heeft eene goede verhandeling over deze in *Europa* bijna geheel onbekende ziekte geschreven. Zij verscheen als disfertatie in het licht bij gelegenheid dat hij te *Montpellier* de doctorale waardigheid ontving, en voert den titel: *Essai sur l'Erysipèle chronique, qui regne d'une manière endémique à Rio de Janeiro, présenté et publiquement soutenu à la faculté de médecine de Montpellier le 1 Décembre 1809, par AMARE BAPTISTE PAREIRA, Brésilien.* Men gebruikt te-

tegen dezelve inwendig limonade en kleine giften calomel, en uitwendig compresfen van sterk verdunde rum en voetbaden (*).

In de gebergtestreek tusfchen *Rio de Janeiro* en *S. Paulo* zijn kroppen van ontzaglijke grootte, inzonderheid bij het vrouwelijk geflacht, endemifch, doch niet flimmer dan zij in *Stiermarken* en zelfs in *Thuringen* voorkomen. Men fchijnt ondertusfchen deze wanfchapeñheid voor eene bijzondere fchoonheid te houden; niet zelden ziet men eene vrouw het monsterachtig halsgezwel met gouden of zilveren fteraden ten toon dragen, wanneer zij met eene tabakspijp, gelijk de Wilfter boerinnen in de nabijheid van *Hamburg*, of met eene fpil om katoen te draaijen voor de huisdeur zit.

Het vlugge loogzout fchijnt een der zekerfte middelen tegen de uitwerking van den beet der flangen en andere vergiftige dieren te zijn; daar nu de fnuiftabak veel vlug loogzout bevat, wordt deze, als het gemakkelijkt te bekomen, aangewend. VON NATTERER heeft

(*) Het gebruik der voetbaden is zeer gemeen in *Brazilië*, en zelfs bij de geringfte lieden in gebruik, zoodat velen niet flapen kunnen voor zij een voetbad genomen hebben. Ieder reiziger wordt dit telkens gebragt vóór hij te bed gaat. Dit moge in sommige gevallen heilzaam zijn, doch het dagelijksch gebruik is ongetwijfeld nadeelig; want nergens vindt men meer ongemakken aan de beenen dan in *Brazilië*, hetgeen niet zonder grond aan het overmatig gebruik der warme voetbaden toegefchreven wordt.

VERT.

heeft in de nabijheid der ijzerfabriek bij *S. Paulo* tweenvijftig foorten van slangen verzameld, bij voorbeeld de ratelslang, de hevig vergiftige schabaracca, de urupu (*), enz.

§. 6. *Landplagen.* — De termiten, witte mier, houtluis, *Termes fatalis* BLUMENB. *Bellicosus* SOLAND. *utriusque Indiae calamitas*, Fransch *Pou de bois*, Engelsch *White ant*, *wood-ant*, *wood-louse*, zijn eene algemeene landplag van *Brazilië*; men heeft bereids vijf foorten van dit afschuwelijk ongedierte onderscheiden. Men vindt ze in de heete gewesten, vooral in de beide *Indiën*, in het zuid-westelijke en zuid-oostelijke *Afrika*, in *China* en op *Nieuw-Holland*. Zij halen uit klei, leem, enz. kegelvormige, meest met verscheiden punten bezette, inwendig uitgeholde gebouwen op, die van tien tot twaalf voeten hoog zijn, ja de schrijver heeft er eenigen gemeten, die zeventien voeten hoog waren, en in zulk eene menigte bij elkander staan, dat zij van verre een dorp gelijken. Met de jaren begroeit zulk een hol mierenest van buiten ge-

(*) De slangen in *Brazilië* zijn uiterst vergiftig; het is dus niet raadzaam op of dicht aan den grond te slapen; want daar zij zeer van de warmte houden, kruipen zij ligt bij den slapenden, dien zij evenwel geen leed doen zoo lang hij stil ligt, en weder wegkruipen wanneer zij zich gewarmd hebben, maar dadelijk toebijten wanneer hij zich verroert, waarvan verscheiden voorbeelden zijn. Een mijner bekenden vond 's morgens tusſchen twee koffers, waar hij geslapen had, eene groote ratelslang, die zonder zijn weten zijn slaapkameraad geweest was.

VERT.

geheel met gras, en is daarbij zoo vast, dat het verscheiden menschen kan dragen, niettegenstaande de wanden zelf met groote wijde gangen doortrokken zijn, die deels eene el breed zijn. Onophoudelijk wordt in deze nesten gearbeid, oude cellen afgebroken, nieuwen opgebouwd, anderen groter gemaakt. De cellen des konings en der koningin (van welken er slechts een paar in iedere stok zijn) zijn in het binnenste des gebouws verborgen. Digt om dezelve heen wonen de arbeiders, hierop volgen de eijercellen, voor het jong gebroed, en digt bij dezen zijn de magazijnen. Het achterlijf der koningin wordt tweedulzendmaal dikker en sterker dan het te voren was. Men vernielt deze mierenwoningen met buskruid. Zij trekken in bepaalde richtingen. De verwoestingen, die zij op deze togten aanrigten, gaan alle geloof te boven. Het landhuis van den koopman FREES, op den berg *Gloria* bij *Rio de Janeiro*, werd bijna geheel door hen verwoest; de zolderingen en vloeren, uit het hardste en dikste hout, waren geheel doorknaagd. Geheele boomen en woningen veranderen zij in stof. Zij vervolgen hunnen verwoestingsarbeid van onderen af naar boven toe; wanneer honderd kisten met waren op elkander staan, dan boren zij zich in de onderste, en houtten niet op voor zij ook de bovenste honderdste kist doorgevreten en verwoest hebben. Zij veroorzaken ontzettende schade in de pakhuizen der kooplieden; men emballeert kisten en vaten twee- en drievoudig, bestrijkt ze bovendien nog met teer, en dikwijls verzekert deze voorzorg nog niet voor hunne verwoesting. Een dood paard is door hen in weinige seconden in een geraamte veranderd.

De groote vliegende aardmier is voor dé plantsoenen zeer nadeelig. Zij graaft zich twee of drie vademen diep in den grond, waar zij hare eijeren legt. Men verdelgt ze met kokend water; maar men moet haarnagraven, anders verwoesten zij alle plantaadjen in den nabuurschap; zij beschadigen voornamelijk de maniokplantingen, en men vermijdt daarom ze aan te leggen, waar veel mieren zijn.

Een ander uiterst lastig infect is de mug (*Culex pipiens*, Fransch *le Cousin*, Engelsch *the Gnat*, Portug. *Mosquito*). Ook in Europa vond de schrijver een dergelijk, zeer boosaardig infect, de steekvlieg (*Culex reptans*) in het Bannaat, aan de oevers van den Donau, in Bulgarije, in Besarabië, en zelfs in het zuidelijke Rusland, gelijk hem nog na vijfentwintig jaren versch in geheugen ligt. Deze steekvliegen verschijnen in de lente en in den zomer in onmetelijke scharen, en kruipen den paarden en het rundvee in alle openingen des ligchaans, zoodat zij in weinig minuten moeten sterven. De Braziliaansche *mosquitos* onthouden zich als dezen aan het water in moerasige wouden; men heeft ze het geheele jaar door, en men voelt hunne smartelijk brandende steek nog na tien of twaalf dagen. Het slimste zijn zij bij maanveranderingen, inzonderheid bij volle maan. Door het bestrijken der bloote deelen met boomolie, kan men ze afweren. 's Nachts is een vliegennet om het bed noodwendig. Vreemdelingen, die eerst kortelings aangekomen zijn, worden meer door hen vervolgd dan de inlanders en zoodanigen, die hier langen tijd geweest zijn.

Een

Eene derde huis- en landplaag van *Brazilië*, waarvan eigenlijk geen mensch bevrijd blijft, al is hij nog zoo voorzigtig, is de zandvloo (*Pulex penetrans* BLUMENB.). Zij heeft nauwelijks een vierde gedeelte der grootte van de gemeene vloo, en gelijkt deze ook ten aanzien van het springen. Zij onthoudt zich voornamelijk in het stof, en legt hare eijeren onder de huid, waardoor hevige, somwijlen in koudvuur overgaande ontstekingen ontstaan. Soms verkiest zij de teenen, soms de voetzoolen of andere bedekte deelen des lichaams; de schrijver had ze aan de hand en aan alle vingers. Zij boort zich, zonder dat men het geringste daarvan voelt, onder de huid en legt aldaar hare eijeren, die allengs grooter worden, en eindelijk hunne tegenwoordigheid door eene jeukte te kennen geven. Thans is het de tijd dat men met eene naald de huid openen en de witte eijeren, somwijlen in een verbazend groot aantal, uitdrukken moet. Gewoonlijk vindt men de moeder niet meer in het leven, maar zij ligt dood in den huidigen zak, die hare kinderen bevat, en welke waarschijnlijk door dit insect vervaardigd wordt. Heeft men de eijeren uitgedrukt, dan vult men de tusschen de huid en het vleesch ontstane holte met talk of snuif, om de misschien nog achtergebleven eijeren te vernielen. Het uithalen en uitdrukken der eijeren veroorzaakt niet de geringste pijn, en het is onwaar dat de zandvloo diep in het vleesch dringt; maar wrijven en krabben is hoogstnadeelig. Na weinig dagen is de aldus behandelde wond genezen, wanneer zij maar zindelijk gehouden wordt. De schrijver werd honderdmalen van dit insect gestoken,

maar zoodra hij deszelfs tegenwoordigheid vernam, werd hetzelfde dadelijk uitgehaald, zelfs eer zich een zak gevormd had en de eijeren nog gelegd waren. Daarom is hij er goed afgekomen, en kan dus deze zorgvuldigheid ieder aanraden. Daarentegen heeft hij zeer vele negerflaven gezien, die door verzuim of verkeerde behandeling al hunne teenen verloren hadden.

§. 7. *Woningen.* — In het binnenland van *Brazilië* zijn de huizen zelden hooger dan eene verdieping, de wanden zijn van dunne rigchels of latten, door vlechtwerk verbonden, met leem bestreken en met witte klei bepleisterd; het dak is met houten spaan of schaliën, zelden met maïstroof, achteloos gedekt, en de wand door een of twee houten tralievensters (glasvensters zijn zeldzaam) naar buiten geopend. De groote gewoonlijk half of geheel getraliede deur leidt onmiddellijk in het grootste vertrek van het huis, hetwelk zonder vloer, en dikwijls zonder gewitte wanden, eene schuur gelijkt. Dit vertrek is woon- en gezelschapskamer. Proviefekamers, ook wel eene zijkamer voor vreemden, beslaan het overige voorste gedeelte van het huis. Het achtergedeelte bevat de vertrekken voor de vrouw en het overige gezin, die zich dadelijk daarheen begeven moeten, wanneer een vreemde komt, dien de heer van het huis ontvangt en gezelschap houdt. Maar is de bezoeker een aanzienlijk man, dan wordt het gezin, ook de dochters, geroepen, en allen toonen zich zeer vriendelijk en gedienschtig.

Uit de achterste vertrekken treedt men in het achterhuis (*varanda*), hetwelk gewoonlijk in de geheele leng-

lengte loopt en aan de binnenplaats open is; somwijlen is er ook eene kleine *varanda* aan de voorzijde van het huis. De keuken, die ook in de meeste stadswoningen van het woonhuis afgescheiden ligt, weshalve men ook geene schoorsteenen noodig, en geen gevaar van brand te vreezen heeft, en de dienstbodenvertrekken liggen tegenover het achtergedeelte van het huis aan het einde van de binnenplaats. Zekere kleine vertrekken, die men in *Europa* niet gaarne ontbeert, acht de Braziliaan onnoodig, en is over het algemeer niet zoo schaamachtig als wij.

Het huisraad is tot het noodwendigste bepaald; eene voetmat op den grond, eenige houten banken en stoelen, eene tafel, eene groote kist, een leger van eene stroomat of eene osenhuid over de op vier blokken gelegde planken. In plaats van bedden dienen bijna algemeen geweven of gevlochten hangmatten, die in de provinciën *S. Paulo* en *Minas geraes* op het schoonste en duurzaamste van witte en blaauwe katootenen draden vervaardigd worden.

De meeste landkerken in het binnenland zijn klein, enkel van leem en met houten wanden opgehaald, zonder toren, orgel of inwendige versiering. De eerdienst bekomt door dit gemis eene eenvoudigheid, die, gelijk de tegenwoordigheid van alle, ook de jongste leden der familiën, den godsdienst der oudste Christengemeenten herinnert. Op de *Fazendas* (*) der voorna-

me-

(*) In den loop van dit werk is meermalen van *Fazendas* gesproken. In *Europa* hecht men daaraan het denkbeeld van een landgoed; doch de aard van zoodanig eene bezitting in

Bra.

mere klasfe vindt men vormlijk gewijde met alle heilige gereedfchappen voorziene huiskapellen met rijk verfierte altaren, waar ieder priester, die dezelve bezoekt, de mis leest en den dienst verrigt, waaraan de ganfche omtrek deel neemt.

Brazilië verfchilt te veel met dergelijk eene in *Europa*, om hier van de eerste niet eenig nader berigt mede te deelen. Om eene *Fazenda* aan te leggen verzoekt men een stuk gronds van het gouvernement, hetwelk altoos toegestaan wordt. De uitgestrektheid van zoodanig stuk gronds is in verfcheiden oorden en kapitaniën verfchillend; ook is er onderscheid in *Fazendas* voor de veefokkerij en voor den landbouw. Tot het laafte oogmerk ftaat men eene *Legua* breedte en drie *Leguas* lengte toe, op fomnige plaatfen zelfs minder; voor de veefokkerij gemeenlijk negen vierkante *Leguas*. Zuik eene *Fazenda*, die men door een' leenbrief bekomt, noemt men *Sismaria*; in *Rio grande do Sul* noemt men haar *Distancia*; de leenbrief, waarvoor men eene zekere fom betaalt, heet *Carta fismaria*. De Sismariën worden door *Guardas mores dos districto*, of landmeters, opgemeten; daar deze lieden nogtans niets van kaartering verftaan, zoo min als van de theoretifche gronden der meerkunde, zijn ook de grenzen eener *Sismaria* zelden juist bepaald, ten ware zij natuurlijke grenzen hebben, bij voorbeeld, eene rivier, een' berg, enz. In het midden der *Sismaria* wordt een paal in den grond geflagen, die *pião* heet, van welken de landmeter af meet, en opgeeft, bij voorbeeld, ten noorden tot aan eene beek, ten zuiden tot aan een' berg, enz. hetgeen naderhand natuurlijk aanleiding geeft tot twist en procesfen.

VERT.

DER-

DE TIENDE AFDEELING.

De uitwijking naar *Brazilië* en wenen voor de zoodanigen die zich derwaarts willen begeven.

§. 1. *W*aarschuwing voor zielyverkoopers. — Het is eene moeilijke onderneming, zijn vaderland te verlaten en in een vreemd verafgelegen land eene nieuwe woonplaats te zoeken. Slechts na overleg, na rijp overleg, moesten voornamelijk huisvaders zoodanig een besluit nemen, en alle hinderpalen, die op de heenreis en in het vreemde land zich konden opdoen, moesten daarbij wel overwogen worden. Zeker verklaart zich de zucht tot landontwijking ligt, wanneer men bedenkt hoe overbevolkt menige Europefche gewesten zijn, en dat de standen, die de ware kern van een' staat zijn, namelijk de landbouwers, het zwaarste en drukkendste belast worden: waarom dezen, voornamelijk in het zuidelijke *Duitschland*, eene verandering van hunnen toestand wenschen, en, als door wanhoop gedreven, naar het oosten en westen wiken; zij gaan naar *Sarepta* aan de *Wolga* en tot in den Illineschen staat in *Noord-Amerika*, naar den pest-

ade.

ademenden mond van den *Misfifippi*, naar *Canada*, naar de Afrikaansche zuidpunt *De Goede Hoop*; ja, zij gingen gaarne naar *Van Diemens-land*, wanneer de vaart derwaarts niet door de Britten verzwaaard werd, die het antipodenland als het ware voor de landskinderen bewaren.

Voornamelijk en wooreerst heeft ieder Duitscher te zorgen dat hij geen zielverkooper in handen valt. In *Brazilië* is gemakkelijk land te bekomen. Nu hebben eenige winzuchtige menschen zich aldaar land laten aanwijzen, enkel in de hoop dat Duitschers zoo ligtzinnig en onwetend zouden zijn van zich door hunne bemiddeling derwaarts te laten transporteren. Zij bragten werkelijk onder bedriegelijke beloften eenige honderden lieden bij elkander, wierpen dezelve op een schip, hetwelk gelukkig een braaf man voerde, Kapitein KNAAK, en zoo landden zij in *Brazilië*, waar deze ondernemers hen als blanke slaven wilden mishandelen. Doch de landing geschiedde juist ten tijde dat *Bahia* door de Brazilianen belegerd werd. Onder het belegeringscorps bevond zich het bataillon KAISER, waaronder zich verscheiden Duitschers — *ubi bene, ibi patria* — bevinden; dezen, maar voornamelijk de wakkere kapitein KNAAK, verijdelden dit affchuwelijk plan; men moest de menschen vrijlaten, voor wie nu in de distrieten *Ilhos* en *Almada* naar mogelijkheid gezorgd werd. De rampzalige, die het bestuur over deze expeditie had, bragt zich met blaauwzuur om het leven, om de wettige straf te ontgaan, die in *Brazilië* voor degenen bepaald is, die vrije menschen tot slaven zoekt te maken. Zijne vrienden in de stad, van waar
de

de expeditie vertrok, zoeken iedere andere expeditie, die niet de afschuwelijkste eigenbaat, maar vaderlands-liefde bestuurt, tegen te werken, en elk, ook het sloopmiddel te bewerkstelligen, om dezelve zwart te maken. Ieder wachte zich toch in elk land voor bijzondere ondernemingen van dezen aard. Elk, die niet bewijzen kan dat hij van zijne regering gemagtigd is, dat hij fondsen en instructiën heeft om uitwijkingen te beheeren, is reeds op zich zelve een halve zielverkooper, alzoo hij de vereischten niet bezit om in vreemde werelddeelen voor de emigranten te zorgen. Maar op goed geluk over te schepen is geenszins aan te raden.

§. 2. *Wijze, waarop emigranten naar Brazilië kunnen komen.* — Wilt gij, wakkere Duitfche man! weten wat u in *Brazilië* toeft, hoor dan. Eerst een ander, zelfs in het noorden, warmer land, waar andere zeden, andere planten, andere dieren, andere levensmanieren zijn dan achter den Europefchen kagchel; doch waar, wanneer gij aankomt, voor u en de uwen gezorgd wordt. Begeeft gij u in *Europa* onder de befcherming van een' man, van wien gij overtuigd zijt dat hij op bevel zijns Keizers en zijner regering handelt, dan zal deze, in geval gij niet in staat zijt de kosten van den overtocht geheel en ook niet eens ten deele te betalen, voor de vrije infcheping van u en de uwen zorg dragen. Op een fchip is zeker zoo veel plaats niet als in uwe ruime woning; echter verkrijgt elk zijn voegzaam plaatsje voor zich, mitsgaders voor vrouw en kinderen, en op het fchip heerscht ftrengte orde, zoodat gij niets te vreezen hebt, wan-
neer

neer gij een vriend van orde en zindelijkheid zijt. 's Nachts kunt gij bij uw vrouwtje in het scheepsruim slapen, en behoeft geene wacht te doen, waarvan de getrouwde mannen op zulk een schip verschoond zijn. Geloof niet dat, al bevinden zich ook verscheiden honderden kolonisten op zulk een schip, er onzedelijkheid kunne plaats hebben; daar wordt alles gehoord, en wie iets onbetamelijks zegt of doet, wordt onverbiddelijk gestraft. Is men maar eerst uit de haven, en in de open zee, hetwelk zeker van velen, maar niet van allen, de schatting der zeeziekte vordert, dan is eene reis naar *Rio de Janeiro* bij een' togt op de *Oost-zee*, waar, wegens het bekrompen vaarwater, veel grootere gevaren dreigen, een kinderspel. De ruime, open oceaen kan het schip, hetwelk een ervaren, eerlievende kapitein, en zoodanig een wordt voor kolonisten uitgekozen, voert, in geen gevaar brengen. Is men de linie gepasseerd, dan komt men in de *Braziliaansche* wateren, die ligt te bevaren zijn. De reis, die ten hoogsten twee maanden duurt, gaat naar de hoofdstad van *Brazilië* en naar den Keizer zelve, die al zijne burgers bemint, maar inzonderheid ook zijne nieuwe burgers, die hun hart en hun alles vrijwillig aanbrengeu, met vaderlijke zorgvuldigheid opneemt. Wij staan allen in Gods hand, ook op de zee zijn wij der levende natuur aanvertrouwd, wier grondkracht hij is, den Alomtegenwoordigen, wien wij in het leven en in den dood toebehooren. Heeft ons uur geslagen, dan trefte de dood ons zoowel in het warme bed als op de golvende zee, en vereenigt ons met den Oneindigen, die de zijnen zaligen wil, wanneer hij roept.

§. 3. *Inrigting der kolonistenschepen en ontvangst der emigranten in Brazilië.* — De Braziliaansche kolonistenschepen zijn rijkelijk van levensmiddelen en water voorzien. Zoodanig een schip is slechts met menschen en hunne nooddrift geladen. Er is een geneesheer, benevens eenige wondhealers en eene scheeps-apotheek aan boord, om in ieder geval van nood hulp toe te brengen. Op hetzelfde kunnen ook kolonisten voor eigen rekening, en wel onder billijke voorwaarden, overvaren, en doen beter daaraan dan wanneer zij met gewone koopvaardij-schepen reizen, dewijl op kolonistenschepen zich mannen bevinden, om voor allen, die zich aan hen toevertrouwen, zorg te dragen, daar men integendeel op andere schepen, der regering niet aanbevolen, om zoo te spreken als ongenoodigde gast aldaar aankomt.

Zoodra de kroonkolonisten te *Rio de Janeiro* aankomen, worden zij dadelijk op kosten der regering verzorgd, en degenen die zich tot den landbouw bepalen, met de eerste gelegenheid naar de plaatsen gebracht, die hen ter nederzetting bestemd zijn. Dezen zijn in de heerlijke provinciën *S. Paulo*, *Minas geraes*, enz. Wij hebben hiervoor (*) gezegd hoe ondoelmatig het zelfs voor kolonisten is, die met een aanzienlijk vermogen overgaan, zich op de gekochte hulp der neger-slaven te verlaten. Een aantal vrienden, die elkander als broeders beschouwen, moeten zich tot het aanleggen van eene nederzetting verbinden, waar ieder dan wakker de handen uit de mouw steekt. Vele han-

(*) VIII Afdeling, §. 1.

handen maken ligt werk. Eene hand kan alleer niets doen.

De kroonkolonisten genieten in *Brazilië* dezelfde begunstigingen welke de Britsche regering den vrijen kolonisten in *Nieuw-Zuid-Wales*, *Van Diemens-land* en aan de Kaap *De Goede Hoop* heeft toegestaan.

1) Zij worden anderhalf jaar lang op kosten der regering onderhouden.

2) Zij bekomen rundvee, muil dieren, paarden, melk-koeijen, schapen, geiten en varkens, die zij na vier jaren in dezelfde hoeveelheid terug leveren.

3) Men geeft hen de bepoting en beplanting naar de gelegenheid der nederzetting, koffiestekken, katoen-struiken, rijst of tarwe, (tabak is overal te vinden) boonen, aardappelen, maïs, ricinusplanten tot olij, lijn- en hennepzaad, enz.

4) Hen behoort het land, hetwelk zij ontginnen en beplanten moeten, erfelijk en in eigendom.

5) Degenen die op kosten der regering overgevoerd worden zijn acht jaren lang van alle en iedere belasting bevrijd; die, welke op hunne eigen kosten overkomen, voor tien jaren, en dezen kunnen zich land kiezen; ook bekomen zij meer land, en wie bewijzen kan dat hij, bij voorbeeld, 2000 Rijksdalers medebrengt, kan in sommige oorden op onderscheiden vierkante mijlen aanspraak maken.

6) De gezamenlijke kolonisten zijn vrije Braziliaansche burgers, hebben alle regten, maar ook alle verplichtingen van Braziliaansche burgers, gelijk uit Tit. II. art. 6. der Constitutie te zien is. Hunne zonen zijn aan de conscriptie onderworpen, en zij zelf in geval
van

van nood tot verdediging des vaderlands verbonden. Iedere kolonie bekomt een' geneesheer en een' geestelijken, de Protestanten een' van hun geloof, die door de regering bezoldigd worden.

Aangaande hetgeen de kolonisten in *Brazilië* te verrigten hebben is de achtste Afdeeling na te lezen. Arbeid met eigen hand is voor *Brazilië* noodwendig. Wie echter als vermogend man schitteren of als ledig-ganger zijne dagen in luiheid slijten wil, ga niet als kolonist naar *Brazilië*. In de vorige Afdeeling zijn voorzigtigheidsmaatregelen aangaande de gezondheid aangevoerd en ook de landplagen niet verzwegen geworden.

Mogten mannen, die bewijzen kunnen dat zij kapitalen bezitten, om fabrieken, enz. aan te leggen, naar *Brazilië* willen trekken, dan worden zij met open armen ontvangen; en vinden iedere billijk te verwachten ondersteuning. Maar dat hen kroonnegers tot gebruik vergund zouden worden, is bezwaarlijk te verwachten. Ook mag zoodanig iemand de Afdeeling over den koop-handel nalezen; hij heeft eener sterke mededinging het hoofd te bieden, moet bedenken dat de Braziliaan het uitlandsche bemint, en dat de regering om zijnentwil haar stelsel niet kan veranderen. Geweer-, glas-, leder- en katoenfabrieken, papiermolens, lettergieterijen, enz. zouden misfchien het beste voortkomen; sommigen dezzer ondernemingen mogten beter in de groote steden, anderen in het binnenland gelukken.

§. 4. *Voor wie het raadzaam is naar Brazilië te trekken.* — Het getal der kolonisten, die naar *Brazilië* overgevoerd zullen worden, is bepaald, en de

gesteldheid dezer kolonisten is opgegeven. Het moeten mannen zijn, die vertrouwen stellen in de Braziliaansche regering, en gewillig zijn om zich in geval van nood voor dezelve op te offeren; deels lieden, die in den landbouw niet onervaren zijn, en tevens een handwerk verstaan, deels handwerkers, als grof- en kleinmeden, scheeps- en huistimmerlieden, schrijnwerkers, metselaars, draaijers, zadelmakers, mijnwerkers, enz. Velen dezer handwerkers kunnen tegen goede betaling aanstelling vinden in de keizerlijke fabrieken en zeker op een goed voortkomen rekenen, wanneer zij vlijtig, geschikt en oppassend zijn. Heeft zulk een kolonist vrouw en kinderen, mischien een geheel hoopje, des te beter; hij emigreert welligt, gelijk, bij voorbeeld, de wakkere Kapitein VON BIBRA, naar *Van Diemensland*, enkel om hunnentwil, erkennende dat zij voor een nieuw land een ware schat zijn, en zoodanige vaders, met de vereischte eigenschappen voorzien, zijn in *Brazilië* zeer welkom; gelukzoekers, daarentegen, die in *Brazilië* goudstaven op de straat zouden willen vinden, in het geheel niet. Officieren, die van loffelijk verrigten dienst en wetenschappelijke kundigheden bewijzen kunnen afleggen, vinden, wanneer zij op hunne eigen kosten overgaan, in *Brazilië* aanstellingen; in *Europa* kan niemand hen deswegens vaste verzekeringen geven. De geneesheeren en wondhealers, die met kolonistenschepen naar *Brazilië* overgaan, blijven in dienst der regering verzorgd. Andere artsen, die bewijzen van hunne bekwaamheid kunnen afleggen, Portugeesch verstaan en vernuftig genoeg zijn om de natuur zelve als apotheek te gebruiken,

kon-

konden in het binnenland van *Brazilië*, in *Cujaba*, *Goyaz*, *Matto grosso*, *Rio grande do Sul*, enz. misfchien een ongemeen schitterend fortuin maken, en tevens gelegenheid vinden om de natuurkennis te verrijken; echter moeten de zoodanigen zich op hunne eigen kosten derwaarts begeven. Zelfs in de groote steden kan een bekwaam geneesheer nog zijn bestaan vinden.

Landbouwkolonisten behoeven de vreemde taal niet te verstaan, daar zij, gelijk in *Noord-Amerika*, onder hunne landslieden blijven; wie andere oogmerken heeft, voor dien is, behalve de Portugeesche, ook de Fransche en Engelsche taal meer of min noodzakelijk.

De Braziliaansche regering doet der kolonisatie groote opofferingen, dit moet erkend worden, Zij is voor de daarmede belasten een zware arbeid; hij moet zich aan de liefdelooze oordeelvellingen der afgunstigen en boosaardigen blootstellen, inzonderheid der zoodanigen, die gaarne mede eene hand in het spel hadden, en voordeelen daaruit zouden trekken, en kan met den besten wil het allen onmogelijk van pas maken. De bewustheid, zijn' pligt belangloos vervuld en zijn vaderland en der menschheid gediend te hebben, moet hem sterken.

VEERTIENDE AFDEELING.

Bewijs dat het onmogelijk is *Brazilië*
weder tot eene afhankelijke kolonie
te maken.

Daar in de vorige Afdeeling gesproken is van de uitwijking, en sommige lieden zich opgewekt konden gevoelen om *Brazilië* als een nieuw vaderland te kiezen, ontstaat natuurlijk de vraag: Hoe! wanneer dit rijk weder onder het juk van *Portugal* verviel? Hoe! wanneer de Maarfchalk BERESFORD fchepen vond, om met de twaalfduizend man, waarvan in de openbare papieren gesproken is, bij het fort *Macapa*, noordwaarts van den *Maranhao*, te landen, en van daar met dit schrikverwekkend leger zijn heldenarm de gansche kust langs strekte, en het geheele binnenland tot *Villa bella* en *Montevideo* overmante? Welke ongemakken zouden dan de nieuwe kolonisten niet te lijdén hebben? Zeker is in andere openbare papieren deze tijding in zoo ver gewijzigd, dat het zwakke *Portugal* nooit op den inval geraken kon om *Brazilië* met geweld te willen onderwerpen. Echter is het tot het oogmerk dienstig, te bewijzen dat het onmogelijk is *Brazilië* weder tot eene afhankelijke kolonie te verla-

lagen, dewijl daardoor deszelfs staatsmagt tevens aanschouwelijk wordt.

§. I. *Vergelijking van den toestand van Brazilië met den toestand der Vereenigde Staten van Amerika, toen dezen om hunne onafhankelijkheid streeden.* —

Wanneer het waar is dat de onafhankelijkheid van *Brazilië* zich als een door vroegere gebeurtenissen voorbereid voorval vertoont; wanneer zij zich als een gevolg uit den algemeenen gang der dingen ontwikkeld heeft; en enkel de voltooiing der tweede omwenteling is, die tegenwoordig geheel *Amerika* van kaap *Farewell* tot kaap *Horn* omvat; gelijk de eerste omwenteling, die in het begin der zestiende eeuw dit werelddeel den Europeanen onderwierp; wanneer deze bevrijding van een jong en reeds magtig rijk ons als een gebod der Voorzienigheid en als een Goddelijk raadsbesluit voorkomt, dan ware het dwaas, middelen op te zoeken, om dezelve te stuiten. Doch naardien er lieden zijn, die ontkennen dat de onveranderlijke volgreeks der gebeurtenissen door eene hoogere Wijsheid bestuurd wordt, en meenen dat 's menschen magt en wil invloed op dezelve heeft, en zich dus twee grondkrachten in de geestenwereld openbaren, en naardien men twijfelen kon of deze grondstelling, offchoon op zich zelve waar, onmiddellijk op *Brazilië* toepasselijk is, blijft het niet ongepast de boven aangevoerde vraag te behandelen en de toevallen nauwkeurig te overwegen, welke aanleidingen konden worden om de keizerlijke regering in *Brazilië* omver te werpen en de onafhankelijkheid en zelfstandigheid van dit rijk te vernietigen.

Er zijn slechts twee middelen om een land te onderwerpen: wapenen en overreding. Overreding is een veel beter middel dan de wapenen, daar dezen slechts in den tijd en op de plaats waar zij werken, hunne magt oefenen; die, uit hoofde van haren plaatselijken, oogenblikkelijken invloed, slechts dan blijvend en algemeen worden kan, wanneer eene ontzaglijke krijgsmagt wordt aangewend. Daar de Keizer en de Brazilianen klaarblijkelijk het oor sluiten voor de overredingskunst der Portugezen, en zij, alvorens eene onbewimpelde erkenning van hunne onafhankelijkheid gevolgd is, zich volstrekt met geene onderhandeling willen inlaten, is er geene andere keus dan oorlog, die ten nadeele van *Portugal* kon uitbarsten, dewijl de hartstogten der volken altijd, luider spreken dan hun wezenlijk voordeel.

Brazilië is reeds eenmaal door de Portugezen veroverd geworden. Deze verovering begon in het jaar 1525, toen de eerste nederzettingen aan de kust ontstonden, en duurde tot omstreeks het midden der achttiende eeuw, toen de provinciën *Goyaz* en *Matto grosso* bevolkt werden. De vijanden, die men te bestrijden had, waren geheel naakte slecht gewapende wilden, in enkele niet talrijke horden, en toch boden zij zulk een' wederstand, dat men slechts het zeer gering aantal der genen die men tot het Christendom bekeerde, maar niet overwon, onderwerpen kon, en dat de Portugezen slechts daar meesters van het grondgebied werden, waar zij zich nederzetterden en de inboorlingen verdreven.

Is *Portugals* bevolking, die toereikend was om de
tot

tot het onderwerpen en verdrijven der Topinambos, Guarinos, Tappes, enz. noodige aantal krijgslieden te leveren, thans in zulk een' voordeeligen toestand om een leger in het veld te brengen, genoegzaam om op denzelfden ontzaglijken bodem eene bevolking van vijf millioenen menschen te onderwerpen, die het getal van gene inboorlingen ten minste vijfmalen overtreft?

Zeker heeft de taktiek sedert dien tijd ongemeen gewonnen; maar men weet uit zekere berigten dat wanneer vloten naar de voornaamste havenplaatsen tevens van zeventhonderd tot duizend man naar één punt overfchepen, van dezelve dadelijk na de landing tien, twintig tot dertig man deserteren. *Portugal* was, ten tijde van de stichting der kolonie *Brazilië*, in eene sterke gisting, die een groot aantal emigranten opleverde; sedert heeft het Portugesche leger onbetwistbaar, inzonderheid door den oorlog onder WELLINGTON gewonnen; doch naardien thans de landbouw en de nijverheid in het koninkrijk toeneemt, mogt het bezwaarlijker dan toenmaals zijn vele troepen tot deze haghelijke onderneming op de been te brengen, en de versterkingen, die in de laatste tijden uit *Lisfabon* naar *Brazilië* vertrokken, waren naauwelijks zoo talrijk als de transporten, die negen of tien der eerste bevolkers afzonden.

Doch wij willen aannemen dat de edele, dappere Portugesche natie, genoopt door eene slecht beraden eigenliefde, en een nog veel slechter beraden staatsbelang, alle hulpmiddelen zamenbrengt, en alle krachten tot dit beklagenswaardig waagstuk, hetwelk niet

gelukken kan zonder haren ondergang te weeg te brengen, en hetwelk haren ondergang te weeg brengen kan zonder te gelukken, genegen zij aan te wenden. Hooggeplaatste harten zijn voor geestdrift vatbaar, zelfs voor het flechte, en geestdrift baart wonderen. Men neme aan dat zij het grootste wonder baart, hetwelk zich slechts denken laat, namelijk dat *Portugal* zoo sterk ten aanzien der zeemagt, der bevolking en des rijkdoms worde als *Groot-Britannië* in het jaar 1776 was, en dat *Brazilië* niet magtiger verschijne dan de Vereenigde Staten in dien tijd waren; laat ons eindelijk aannemen dat, in plaats van op eene oppervlakte van 113000 vierkante mijlen verstrooid te zijn, alle Brazilianen op eene kuststreek van twintig tot dertig mijlen breed zamengedrongen waren, en dat het klimaat van *Brazilië* met het klimaat van *Portugal* zoo gelijk sta als het klimaat van *Groot-Britannië* met dat van *Masfachusets* en *Pensylvanië*, opdat kleeding en leefwijze der krijgslieden even zoo weinig veranderd behoeven te worden; en wanneer al deze wonderen gebeurden, wat zou volgen? De oorlog zou in *Brazilië* eindigen, gelijk hij in *Noord-Amerika* eindigde. Een land van vierendertig breedte- en twintig lengtegraden heeft rivieren, bergen en boschen genoeg, om een *Saratoga* en *Yorktown* te leveren; waar de Portugesche krijgsknechten zich zouden moeten overgeven als *BOURGOYNE* den 16 October 1777 en de heldhaftige *CORNWALLIS* den 19 October 1781.

De Britten waren en bleven in het bezit der sterke plaatsen, bij voorbeeld, van het gewigtige *New-York*. De Portugezen hebben in het laatste jaar *Bahia, Para,*
Ma-

Maranhão en den 1 December ook de allerlaatste plaats, die zij inhadden, *Montevideo*, verloren. Zij moesten hunne verovering dus geheel op nieuw beginnen.

Bovendien hadden de Britten aan *Canada* eene wapenplaats, eene sterke stelling, die den vijand flankeerde, en hen, bij de gunstige stemming der inwoners groote hulpbronnen aanbood. Hier kon nuzeker de groote vraag ontstaan, of niet het in het noorden van *Brazilië* liggende *Cayenne* of Fransch *Guyana* het jonge rijk even zoo gevaarlijk kon worden als *Canada* den Vereenigen Staten werd. Aangenomen, *Frankrijk* liet zich, in weerwil der afradende waarschuwing van *Engeland*, bewegen om eene sterke gecombineerde expeditie, uit Portugesche en Fransche troepen bestaande, naar *Cayenne* te zenden; het klimaat is op dit moerasciland buitengemeen ongezond: van twintigduizend man, die men derwaarts zond; zou ten minste de helft in weinig maanden een slagtoffer van aanstekende koortsen worden; en nu begon de marsch door de woestijnen; men moest over de breede rivieren *Approuaque*, *Oyapok* en *Arouary* zoeken te komen, ontzaglijke bagaadje medesleepen om niet te verhongeren, en om eindelijk aan de gevaarlijk te bevaren, zeebreede *Amazonen*-rivier te komen, waar de vloot moest binnenloopen, om de troepen over te halen, die dan hoogstwaarschijnlijk door de ten minste halfjarige marsch zoo vermoeid en ingesmolten waren, dat zelfs de landweer der provinciën *Rio negro* en *Gran Para*, ondersteund door de wilden, hen wederhouden en zelfs wel overwinnen kon. Overigens ligt de *Maranhão* zoo ver
van

van *Rio de Janeiro* als de *Guadalquivir* van de *Wolga*, en de Fransche helden hadden derhalve tot daartoe nog eene marsch als naar *Moskow* af te leggen, van welke zij, daar er ook in *Brazilië* Kozakken zijn, bezwaarlijk zouden terugkeeren.

De inwoners des nieuwen rijks zouden onderling oneens zijn; er zijn nog enkele aanhangers der Portugezen, voor wier spoedige wegzending de Keizer zorg draagt, maar de burgers der Vereenigde Staten waren onder elkander nog veel oneeniger; daarbij heerschte het onderscheid, dat de tweespalt onder de laatsten een verschil van gevoelen was, die zelfs leden van dezelfde familie tegen elkander opwond, en derhalve diep in het hart der natie wortelde, terwijl bij de Brazilianen de twist over de onafhankelijkheid slechts bij de *Chapetons* en *Kreolen* bestaat; die reeds door hun geboorteoord onderscheiden zijn, en deze inwendige oneenigheden de verdediging verzwaren, maar niet de sterkte des vijands vermeerderen.

Men kan zeggen dat *Brazilië* geen *WASHINGTON* heeft. Niemand kan de reine vlekkelooze verdienste van dezen belangloozen, menschlievenden held, die groot in het ongeluk was gelijk in het geluk, opregter huldigen dan de schrijver van dit werk, maar daarom de verdienste van anderen te willen miskennen ware onbillijk. Gröote mannen schitteren in moeilijke omstandigheden, en moeilijke omstandigheden zijn noodwendig, opdat zij zich vormen en vertoonen. Wordt een volk vervuld met krijgshaftigen moed, dan ontbreekt hetzelve nooit de held, maar ontbreekt deze moed, dan wordt zelfs een *MINA* — een partijganger.

De

De partijzuchtigen vinden ligt een' stouten redenaar, wanneer partijwoede een volk bezoekt. Gelijk er slechts ééne koningin in iedere bijenkorf is, verschijnt ook in ieder groot historisch tijdvak één groot man, die hetzelfde beheerscht; echter zijn er verscheiden cellen in de bijenkorf bereid, waar koninginnen, bestemd om de heerschappij te voeren, wanneer de eerste omkomt, in verborgenheid leven, of onerkend sterven. Dank zij der Voorzienigheid, die ons groote mannen zendt, wanneer zij het goede moeten bevorderen; zij laat ons daaraan geen gebrek lijden; zij zorgt voor staten, gelijk zij voor het kleinste insect zorgt; zij verleent hen alle noodwendige krachten tot hun behoud, en gevolgljk ook groote veldheeren. Hadden staatsbelangen WASHINGTONS grooten geest niet ontwikkeld, dan zou hij onbekend op zijn landgoed *Mount Vernon* gestorven zijn; hadden de omstandigheden het verdrijven der Hollanders uit *Brazilië* niet bevorderd, dan zou VIBIRA, de verdediger van *Brazilië*, niet onder de helden schitteren. Had de Voorzienigheid niet met hare almachtige stem de bevrijding van *Brazilië* geboden, dan zou *Portugals* Kroonprins slechts huisfelijke deugden aan den dag gelegd en niet den naam van bevrijder van een groot rijk verworven hebben. Nieuwe, nog onvoorzigtiger aanvallen zouden hem slechts met de glorie van een' nieuwen roem omstralen.

Welligt gewaagt men nog van de Fransche hulptroepen, die onder ROCHAMBEAU en den vrijheidlievenden LAFAYETTE den Amerikanen te hulp snelden. Zij bespoedigden werkelijk het gelukken van de zaak der vrijheid; maar dit gelukken was niet aan de tegen-

WOOF-

woordigheid van eenige duizenden dappere soldaten, aan geene enkele overwinningen en gelukkige gevechten, maar aan de vernedering van den Britschen hoogmoed door de sterke zonen van de *Delaware* toe te schrijven. Deze oorlog was van zoodanig een' aard, dat de verdedigingsmiddelen der Amerikanen zich dagelijks vermeerderden, terwijl de aanvalsmiddelen der Engelsen, wegens de ontzaglijke kosten, die de oorlog vorderde, zich niet vermeerderen konden.

§. 2. *Veroveringsoorlogen willen over het algemeen in Amerika niet gelukken.* — Hier liet zich nog de ongelukkige onderneming tegen *S. Domingo (Haiti)* aanvoeren, toen de Fransche troepen van BONAPARTE, door het klimaat genoodzaakt, voor een' woedenden, in aantal gelijken vijand wijken moest, die ten aanzien der krijgstuicht en taktiek bij de Franschen ver ten achteren was. Deze zwarten biëden der Fransche regering, zelfs onder een' BOURBON, vermetel trots, en men waagt het niet hen aan te tasten. En *Brazilië* zou voor *Portugal* vreezen? Ook liet zich de oorlog aanvoeren, dien *Spanje* zoo lang, niet met alle wederspannige koloniën, maar enkel met *Columbia*, den zwaksten van alle onafhankelijke staten, wiens bevolking bij die des Braziliaanschen rijks ver achterstaat, zoo vruchteloos en ongelukkig voortzette. Zelfs *Portugals* voorbeeld behoort hier, hetwelk, met het vierde gedeelte der bevolking van *Spanje*, zich bijna tweehonderd jaren in vele oorlogen tegen dezen eenigen veel overmagtiger grensnaabur met goed gevolg verdedigde. Voorzeker komt het voorwerp van den strijd den Brazilianen gewigtig genoeg voor, om hem ook met ge-

gewapende hand door te zetten. Veel lichter kon *Portugal* denzelven voor te ongewichtig houden, om daarbij het geheele welzijn van den staat op het spel te zetten. Overigens kent men het karakter der volken weinig; wanneer men gelooft, dat zij natuurlijke voordeelen bedoelen, wanneer zij hun zedelijk belang benadeeld gevoelen. In het tweede jaar van den Amerikaanschen oorlog werden de harde wetten, die den opstand verwekten, herroepen; het Britsche Parlement stond voortdurend nieuwe bewilligingen toe; het vorderde enkel de erkenning der Britsche opperheerschappij, en tegen deze erkenning alleen rigtten zich de krachtingspanningen van een berekenend, bedachtzaam volk, dat zeker het geld boven alles schat, maar hetwelk toch de eer meer geldt dan het leven.

§. 3. *Portugals krijgsmagt.* — Doch stappen wij af van deze ongepaste vergelijkingen, waardoor de voordeelen van *Brazilië* slechts befnoeid en niet in een helder licht gesteld worden; onderzoeken wij veeleer *Portugals* wezenlijke middelen van aanval en de middelen van wederstand, die *Brazilië* bezit.

Men weet dat *Portugals* krijgsmagt met de bevolking van dit kleine koninkrijk voltrekt in geene evenredigheid staat. Drie millioenen menschen leveren 33600 man landtroepen, en bovendien heeft de zee-magt (negen linieschepen en negen fregatten) 12000 matrozen noodig, dus over de anderhalf Pct., terwijl de bondsstaten van *Duitschland* slechts een Pct. leveren. *Portugal* houdt naar evenredigheid viermalen meer troepen dan *Frankrijk* en *Groot-Britannië*. Wierd *Portugal* derhalve genoodzaakt al zijne hulpbronnen uit

te

te putten, en 40,000 man over de zee te zenden, dan zou het overfchot niet toereiken om de rust van binnen en de veiligheid van buiten te bewaren.

De ondervinding heeft geleerd dat in *Brazilië*, zonder de algemeene uitgaven voor het leger, ammunitie, gefchut, wagens, enz. te rekenen, een foldaat 600 of 700 Crufaden kost: dus 1000 man 600,000 of 700,000 Crufaden en 40,000 man 24,000,000 of 28,000,000 Crufaden. De algemeene kosten voor een leger van 40,000 man in *Brazilië*, deze uitgaven afgerekend, bedragen dus vierendertig millioenen Crufaden. Maar nu bedraagt de gemiddelde fom der geheele gewone en buitengewone staatsinkomsten van *Portugal* in de jaren 1815 tot 1819 niet meer dan vierentwintig millioenen Crufaden: dienvolgens moest geheel *Portugal* en nog een half deze oorlogskosten helpen bestrijden, en zoo lang de oorlog duurde bleef er nog geen penning voor de regerings-, verdedigings- en administratiekosten en voor de regterlijke collegiën overig.

Toen *Portugal* de laatste expeditie van twaalfhonderd man naar *Bahia* zond, moest men om dezelve te bewerkftelligen, alle staatskassen ledigen; een afgevaardigde der toenmalige Cortes beklaagde zich over dezen maatregel, en verklaarde dat, wanneer men voortdurend deze voor de in dienst gestelden bestemde fondsen aanspraak, de regering te gronde gaan moest. De afgevaardigde was een profeet. En hoe zou een ministerie in staat zijn eene uitgave te dekken, die de gansehe staatsinkomsten twee- of driemaal te boven gaat?

Doch 40,000 man zijn nog altijd weinig om een land te veroveren, dat bijna zoo groot als *Europa* is.

Ze-

Zeker is hetzelfde op alle punten slechts zwak bevolkt. Met uitzondering van tien of twaalf steden van 20,000 tot 200,000 inwoners, is de bevolking verftrooid, doch overal verbreid; derzelve verftrooiing zelve maakt de verovering moeilijk, dewijl geen gedeelte genoegzamen mondvoorraad oplevert om troepenkorpsen te voeden.

Overigens moet, gelijk de eerste verovering van *Brazilië* bewijst, en de ondervinding wegens alle invallen aantoon, om de verovering duurzaam te behouden, het veroverend leger in het land blijven. Maar wat zou volgen, wanneer zich nog veertig- of vijftigduizend Portugezen in *Brazilië* moesten nederzetten? Na twintig jaren zouden over de veertigduizend kreoolsche familiën meer bestaan, en de zaak der onafhankelijkheid helpen bevorderen.

Bij de snelle ontwikkeling der Braziliaansche zeemagt laat zich volstrekt niet verwachten dat de in het diepste verval liggende Portugesche marine dezelve eenigzins deren of ook slechts eene enkele haven met gevolg blokeren kon. Deze toestand der Portugesche marine zou over het algemeen eene beduidende expeditie naar *Brazilië* onmogelijk maken. Lord COCHRANE heeft immers den uit *Bahia* aftrekkenden Portugezen een goed aantal transportschepen afgejaagd, en naauwelijks waagt het een Portugeesch oorlogschip zich in de Braziliaansche wateren te vertoonen.

Het laat zich niet verwachten dat *Brazilië* de handen gerust in den schoot leggen en een' aanval geduldig afwachten zou. Reeds thans heeft de Keizer de krachtigste maatregelen tegen de vijanden des vader-

lands (de Portugezen) genomen. *Brazilië* heeft eene krijgsmagt, die zeker niet van dezelfde gesteldheid als de Portugefche is, maar tegen dezelve het evenwigt houden kan.

De Braziliaan koestert krijgshaftige gevoelens; de vroegere oorlogen met de Mooren, de voortdurende waakzaamheid tegen *Spanje* boezemde den Lufitaniërs moed en neiging in voor den oorlog; zij namen dezen over de zee mede, en in hunnen nieuwen toestand tusfchen wilden geplaatst, die zij moesten beftrijden, naderhand blootgesteld aan de dagelijfche aanvallen der Spanjaarden, Franfchen en Hollanders, nog later door binnenlandfche twisten onder elkander opgehitst, en zich aan gewaagde ondernemingen in de wildernissen overgevende, verftikte de kamplust in hen niet, dien zij van hunne voorouders geërfd hadden.

Zeker zijn er tot heden slechts eenige linie- en jagerregimenten in *Brazilië* en het beroemde regiment ENRIQUEZ, dat uit enkel vrije zwarten beftaat, enz. maar zeer talrijke ligte troepen, inzonderheid ruitery. *Minas gerães* alleen kan over de twintigduizend man voortreffelijk gemonteerde cavallerie in het veld brengen. Een vijandelijk leger, dat het wagen mogt in het binnenland voort te rukken, zouden deze pijlsnelle centauren, die met hunne strikken den wilden fier weten te vangen en de once met hunne lans bij den eersten stoot te treffen, en daarbij geöefende fcherpschutters zijn, weldra omfingelingen en als de beste Kozakken in de grootfte verlegenheid brengen; bovendien is er in *Brazilië* een menfchenras, hetwelk als fcherpschutters in zulk een klimaat onvergelykelijke diensten doet; het zijn

zijn de kleurlingen uit de drie rasfen vermengd, die de leerzaamheid van den blanken en de vlugheid van den inboorling met de woede van den Afrikaan vereenigen.

De zwarte en kleurige bevolking van *Brazilië* is geenszins voor de blanken zoo gevaarlijk als in de Franfche, Engelfche en Nederlandfche koloniën. Niet alleen dat de slaaf bij de Portugezen en Spanjaarden door zijn' meester beter behandeld wordt, de kleurige mensch wordt ook hooger geacht. Een officier kan zijn' slaaf vrijlaten, en deze, door zijne verdienften tot een' militairen rang geraakt, zijn' meester op de parade commanderen, zonder dat iemand zich daarover verwondert, terwijl in *New-York*, waar de republikeinen, gelijk alle burgers van een gemeenebest, ijverzuchtig op de onder hen bestaande gelijkheid zijn, een zwarte barbier, wanneer in zijn' scheerwinkel slechts blanken komen, een' quarteron afwijst met de woorden: „Hier scheert men geene mulatten,” en de Penfylvanifche Methodisten niet met hunne zwarte geloofsgenooten willen bidden, maar dezen genoodzaakt zijn zich bijzondere kapellen te bouwen.

Het is merkwaardig dat de op hunnen oorsprong zoo trotsche volken des Pyreneschen fchiereilands juist degenen zijn bij wie het belagchelijke vooroordeel ten aanzien der kleur door de natuurlijke begrippen van geregtigheid en menschelijkheid verdrongen zijn geworden.

Uit hoofde van deze menschlievende denkwijze hebben de blanken niet alleen niets van de zwarten

te vreezen, maar zij zijn veeleer een wezenlijke aanwas der krijgsmagt, door echte vaderlandsliefde beziel.

Op vreemde hulp kan *Portugal*, gelijk in de tiende en elfde Afdeeling is aangewezen, bij een veroveringsplan tegen *Brazilië* niet rekenen, het minst op Engelsche hulp. *Groot-Britannië* voerde in het jaar 1821 voor 1,824,000 Ponden ft. naar *Portugal*, en voor 2,278,000 Ponden ft. naar *Brazilië*, en deze handel neemt snel toe, want de uitvoer naar *Brazilië* bedroeg in 1820 slechts 1,864,000 Ponden ft., in 1820 werden voor 952,000 Ponden ft. uit *Brazilië* naar *Engeland* gevoerd, doch in 1821 voor 1,294,000 Ponden ft.

Naardien derhalve volgens alle gronden der waarschijnlijkheid de onmogelijkheid bewezen is geworden dat *Portugal* in staat zij *Brazilië* door geweld van wapenen te dwingen, blijft alleen het tweede middel, de overreding, overig.

§. 4. *Besluit.* — In de vijfde Afdeeling is verhaald dat de Keizer den als Gezant uit *Portugal* afgezonden Graaf RIO MAYOR, zonder hem aan te hooren, weder weggezonden, ja de door denzelfven medegebragte brieven niet aangenomen heeft, dewijl deze diplomaat niet gemagtigd was om de onafhankelijkheid van *Brazilië* als eerste praeliminair en grondslag van iedere onderhandeling te erkennen. Daar ook, volgens de ronde woorden van het door den Keizer het volk vrijwillig gegeven en aan hethoofd van dit werk medegedeelde ontwerp van staatswet, *Brazilië* nooit eene bondgenootschappelijke betrekking met *Portugal* aangaan mag, blijft

blijft voor dit koningrijk niets overig dan bij een te sluiten vredetractaat eenige handelbegunstigingen te be-
dingen.

Uit hetzelfde ontwerp van staatswet (Hoofdst. IV, art. 106 volg.) blijkt duidelijk dat de Keizer zich als stichter eener nieuwe dynastie beschouwt; dat hij voor nu en voor altoos niets meer met *Portugal* te doen wil hebben, en in *Brazilië* en deszelfs welvaart zijn één en alles erkent. Werkelijk verdient ook een groot, moedig volk, hetwelk zich aan hem zoo vol vertrouwen overgaf, en op hem als op een' beschermenden engel ziet, die de onafhankelijkheid des vaderlands kan en wil handhaven, deze huldiging van een' vorst, dien de edele roemzucht bezielt, burgergeluk in een nieuw land te verbreiden, hetgeen hem, de ondervinding zijner jeugd zweeft hem voor oogen, in het afgeleefde *Portugal* gewis veel moeilijker gevallen ware. Het is dus ook geheel ondenkbaar dat de Portugesche regering door middel van de persoonlijkheid des Keizers *Brazilië* weder in de vroegere afhankelijkheid van het moederland kon verplaatsen; want door eene toenadering tot de natie, die hij zelf als vijanden des rijks (*inimigos do imperio*) heeft aangeduid, zou hij het algemeene vertrouwen en daarmede ook den invloed verliezen, waarop deze gewigtige hoop berust.

Derhalve is het uitgemaakt dat *Brazilië* voor alle tijden vrij, zelfstandig en onafhankelijk is en blijft, en naar een heerlijk doel streeft. Het kan niet alleen een der gelukkigste rijken des aardbodems worden; God schijnt het daartoe geschapen te hebben. Moge, hetgeen thans niet waarschijnlijk is, *Portugal*, nevens

andere vastelandsmogendheden, de vormlijke erkenning nog jaren lang terug houden, en zich met den troost verblijden dat zwakke Europefche genealogen den Braziliaanfchen vorftenftam niet, gelijk verwacht wordt, in de genealogifche almanakken plaatfen; *Brazilië* bloeit niettemin voort, en de ftaat, die het nieuwe keizerrijk niet erkent, kan flechts daarbij verliezen. Nog is in geene Europefche haven de Braziliaanfche vlag afgewezen. Braziliaanfche oorlogfchepen en kapers doorkruifen reeds de geheele *Atlantifche Zee* en omwikkelen de Kaap Verdifche en Kanarifche eilanden, zoodat het den Portugezen moeilijk valt den Madeirawijn af te halen. De ftaten, die wel eene koopvaardij-, maar geene oorlogsmarine hebben, mogen zich dus wel in acht nemen. De Britfche koophandel ziet zulke kleine onlusten niet ongaarne; kortom, *Brazilië* is door geweld en list niet aan te randen, zoo lang een Keizer het befchermt, die met den nadruk en de rusteloosheid van den Ruffifchen PETER, de befchaafdheid en menschlievendheid van den Franfchen HENRIK IV en de zuivere zeden en huisfelijke deugden van den Engelfchen GEORGE III verbindt.

Hiermede is dit werk voltooid, hetwelk geen ander oogmerk heeft dan gezonde en ware begrippen aangaande het herboren *Brazilië* in *Europa* te verfpreden, terwijl andere nieuw uitgekomen werken, die groote wetenfchappelijke verdienften hebben (*), gansche

(*) Van de voornaamften heb ik mij bediend om het *Aanhangfel* zamen te ftellen, waarmede ik de vertaling van dit

1848

De afzender aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de afzender en aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de afzender.

A A N H A N G S E L.

Eenige berigten wegens de wilde volkstammen van *Brazilië*.

Hoezeer het niet in het plan van den schrijver viel de oorspronkelijke inwoners van *Brazilië*, de Indianen, of zoogenaamde wilde volkeren, nader te doen kennen, maar zich enkel tot de Portugeesch-Braziliaansche ingezetenen, of zoogenaamde Kreolen, bepaalde, wier belangen, als ingedrongen bezitters en heerschappijvoerders des lands, hem natuurlijk hoofdzakelijk, zoo niet alleen, ter harte gingen, oordeelde ik het echter, als vertaler, niet onvoegzaam ten aanzien der eersten eenige bijzonderheden door mij uit de nieuwste en beste werken over *Brazilië* opgezameld, hier bij wijze van aanhangsel mede te deelen, die ik vertrouw dat zoo min vreemdaardig aan zijn werk, als onbelangrijk voor den politieken en mercantielen lezer zijn zullen; immers in geene der veelvuldige geschriften over de Noord-Amerikaansche Staten, voor zoo ver mij die bekend zijn, heeft men de Indianen stilzwijgend voorbijgegaan, zoodat geen Noord-Amerikaansch volksstammetje, hoe

ge-

gering in aantal, dat slechts een' eigendommelijken naam en een' cazique aan het hoofd heeft, tegenwoordig in *Europa* onbekend is: waarom zouden dan de Zuid-Amerikaansche wilden, die toch zoowel voorwerpen van den bekeeringsijver der Europeesche zendingen en bijbelgenootschappen zijn, of ten minste, in den geest van derzelver voorstanders, behoorden te zijn, als de eersten, niet dezelfde oplettendheid verdienen? Al is het ook dat het bekeeringswerk bij de eersten aan Protestantische Methodisten en bij de laatsten aan Catholijke Jezuïten opgedragen wordt, het belang van de voortplanting des Christendoms vordert deze kennis zoowel als de nieuwsgierigheid van den wijsgeerigen onderzoeker naar den toestand der verlichting en beschaving des menschedoms, ook bij de minst bekende volkeren der aarde. Het spreekt van zelve dat ik hier niet van alle, maar slechts van de voornaamste en talrijkste Braziliaansche volksstammen eenige bijzonderheden kan mededeelen.

§. I. *Oorspronkelijke inwoners van Brazilië.* —

Toen CABRAL in 1500 de Braziliaansche kust ontdekte en veroverde, duurde het nog eene reeks van jaren eer de Portugezen in het binnenland doordrongen, naardien zij door de inboorlingen telkens krachtdadig terug gedreven werden, aan wier nadere kennismaking het ook minder gelegen was dan aan het goud en de diamanten, die hunne hebzucht meer aanprikkelden dan verzadigden.

Naderhand, toen de Portugezen *Brazilië* eerst aan de Spanjaards, en vervolgens deze kolonie aan de Hollanders verloren hadden, doch dezen door het beleid

van den dapperen JOÃO FERNANDEZ VIEIRA weder van daar verdreven werden, en *Portugal* op nieuw in het bezit van *Brazilië* kwam, werden de wilde volkstammen allengs nader bekend, en der geleerde wereld van tijd tot tijd berigten en bijzonderheden, hen betreffende, medegedeeld.

Aangaande de afstamming der oorspronkelijke inwoners van *Amerika* of zoogenaamde roode menschen, is alles met een ondoordringbaar duister bedekt; alle nasporingen en waarnemingen daaromtrent zijn vruchteloos of hebben onvoldoende resultaten opgeleverd. Men weet niet of men een' bijzonderen ADAM als stamvader voor de Amerikanen aannemen moet, dan of hunne voorouders uit andere werelddeelen hier verplaatst werden; kwamen deze uit *Egypte*, gelijk eenigen beweren, of stamden zij, volgens anderen, af van de Israëlieten, of van de Phœniciërs, als de eerste zeebouwers, of van de Carthagers? kwamen zij uit *China* of *Japan*? of waren het Mongolen, enz. die dit land bevolkten? De voldoende beslissing dezer vragen zal welligt, zoo niet voor altoos, ten minste nog langen tijd duren en met ieder geslacht moeilijker worden.

Wij zullen ons ook derhalve in deze nasporingen niet verdiepen, maar ons vergenoegen met hetgeen wij uit de schriften van opmerkzame waarnemers aangaande de Braziliaansche zoogenaamde wilden hebben opgeteekend, hier mede te deelen.

In alle provinciën van *Brazilië* worden wilde natiën aangetroffen, die de dichtste bosschen bewonen. Men telt in het binnenland over de honderd onderscheiden
 flam-

stammen, die grootendeels nog op den laagsten trap der menschheid staan. De beschaving dezer wilden is wel reeds sedert vele jaren het oogmerk der Portugesche Koningen geweest, en er zijn deswegens zeer wijze wetten uitgevaardigd geworden, maar de uitkomst heeft geenszins aan de verwachting beantwoord.

Volgens deze wetten zijn alle Indianen vrij, en mogen niet tot slaven gemaakt worden; men kan hen slechts tegen betaling in dienst nemen. Zij genieten het ongestoord bezit van hunnen eigendom en dezelfde regten als alle andere onderdanen; zij mogen zelfs met Portugezen trouwen, en de kinderen uit zoodanige gemengde huwelijken treden in gelijke regten met de overige onderdanen. Eene bijzondere wet van den 17 Augustus 1755 behelst instructiën ten aanzien van het burgerlijk bestuur der Indiaansche volkstammen; die zeer menschelijk, verlicht en nutbedoelend zijn. Maar in weerwil van deze heilzame verordeningen veroorloofden de Portugesche gezaghebbers en onderhoorigen zich de snoodste onmenschelijkheden en geweldensdaden jegens de arme Braziliaansche wilden, wien het volstrekt onmogelijk was zich regt te verschaffen (*); zij gebruikten hen als hunne slaven, mishandelden hen en beroofden hen van hunne bezittingen.

(1) Degenen die zich in de nabijheid der wilden nederzetterden, en die men dan Directeuren maakte, waren gewoonlijk misdadigen, die men uit *Portugal* verbannen had; want lieden, die uit zuivere oogmerken handelden, waren voor dezen post niet ligt te vinden; en wat kon men van genen verwachten?

tingen. Dikwijls werd een Indiaan, die een stuk grond sedert jaren aangebouwd had, door de Portugezen met geweld uit zijn eigendom verdreven, met zijn geheel gezin vergiftigd of doodgeslagen. Men bediende zich van den brandewijn om hen dronken te maken, en dan alles af te nemen, wat zij te koop bragten.

Zoo werden de Indianen van alle kanten verongelijkt en mishandeld; zelfs bragten de geestelijken het hunne bij om den wilden de beschaving hatelijk te maken. In plaats van hen den Christelijken godsdienst op de zachtmoedigste wijze te verkondigen, en voornamelijk hen de Portugefche taal verstaanbaar te maken, begonnen zij met vasten en penitentiën, het maken van het kruisteeken, enz. Zij doopten niet en wilden niet begraven zonder dat zij daarvoor betaald werden; daar de Indianen niets anders te geven hadden dan hunne levensmiddelen, beroofden zij hen daardoor van hun onderhoud: geen wonder dus dat zij zich niet willen laten doopen, en het hen onverschillig is of hunne dooden in gewijde aarde liggen of niet.

Zeker bleven al deze gruwelen der regering niet onbekend, maar het lag buiten haar bereik dezélfen te beteugelen en te straffen, daar zij enkel hunnen oorsprong hadden in de onzedelijkheid en de slechte grondbeginselen dergenen die met de Indianen in aanraking kwamen. Ondertusfchen werd toch onmiddellijk na de aankomst der koninklijke familie in *Brazilië* te *Villaria* in het jaar 1808 een collegie opgericht ter bevordering van de onderwerping en beschaving der Indianen en van koophandel en fcheepvaart van den *Rio Do-*

Doce (*Junta da conquista e civilização dos Índios, do Comercio e navegação do Rio doce*). De *Carta regia*, deswegens uitgevaardigd, beveelt in het algemeen de beſchaving der Indianen, en magtigt het collegie daartoe de krachtdadigſte middelen te bewerkſtellen; maar daaronder behoorde ook de oprigting van zes diviſiën ſoldaten, nagenoeg zeshonderd man ſterk, en de oorlogsverklaring tegen de Botocudos, welke natie, als zijnde menſcheneters, men geheel uitroeijen en derzelve land veroveren wilden. De jaarlijkſche onkosten dezer diviſiën bedroegen bij de 100,000 Cruſaden, en nog is het land der Botocudos (*) zoomin veroverd als deze natie uitgeroeid, niettegenſtaande men daartoe de ſnooſte en afſchuwelijkſte middelen heeft aangewend; men heeft voorbeelden van gruwelen, aan deze arme wilden door de Portugezen gepleegd, die de tijden van CORTEZ en PIZARRO bij de verovering van het Spaanſche *Amerika* waardig zijn (†).

Wij

(*) Het land der Botocudos beſtaat een district van 1200 vierkante mijlen tuſſchen de *Rio doce* en den *Rio Jequetinhonha*.

(†) Men lokte onder anderen de wilden tot zich met hen eten voor te zetten, en terwijl zij hunnen honger ſilden ſchoot men onder hen. De ſoldaten drongen bij nacht in de boſſchen om de Botocudengezinnen te overvallen, waar zij alles, vrouwen en kinderen niet uitgezonderd, onbarmhartig ombragten. Sommigen vereenigden een' uitzinnigen godsdienstijver met hunne bloeddorſtigheid; zij doopten de ſlapende of zich dood veinzende wilden eerst en ſloegen hen dan het hoofd af. ESCHWEGE verhaalt de

vol-

Wij zullen eenigen dezer Braziliaansche volksstammen een weinig van naderbij beschouwen.

§. 2. *Van de kleur en ligchaamsgestalte der wilde natiën in het algemeen.* — De natuurlijke kleur der Indianen, vooral in *Minas geraës*, is geenszins de koperkleur, en men heeft ongelijk hen tot het roode menschenras te rekenen. Aan hunne leefwijze alleen moet men de koperkleurige of bruine huid toeschrijven, want naakt, afwisselend aan de zon, den regen, den wind, de hitte en de koude blootgesteld, is het geen wonder dat de huid zoodanige kleur aanneemt. Wie in *Portugal*, *Spanje* of op de *Kanarische Eilanden* geweest is, zal den gemeenen man, inzonderheid den vischer, die het meest aan de ongestadigheid des weders blootgesteld is, en met vele ligchaamsdeelen ontbloot gaat, even zoowel koperkleurig moeten heeten, offchoon hij van blanken oorsprong

volgende roerende anecdote, hem door een' ooggetuige medegedeeld: Men ontmoette op zekeren dag eene Botocudenfamilie, waarvan de meesten, die zich niet door de vlugt konden redden, werden omgebragt. Eene vrouw, met twee zuigelingen, die met haren last niet vlugten kon, zat bij het vuur en kookte. Daar men niets verschoonde, gaf men ook dezer vrouw een schot in den rug, waardoor een der kinderen insgelijks gekwetst werd. Stervende wenkte zij het hoofd der bende, gaf hem de beide kinderen over, bad door woorden en gebaren om hun leven, wees op den pot, waarin een gekookte aap was en gaf daarmede te kennen dat men den kinderen te eten zou geven; daarop tierf zij.

spring is. Er is volstrekt geen onderscheid tusschen de kleur der Indianen en die der voornoemde klasse van menschen aan de ligchaamsdeelen, waarmede zij onbedekt gaan. De kleur der Indianen is wel zoo blank niet als die der Noordsche natiën, maar ook onder dezen, en nog meer in het zuidelijke *Europa* vindt men een aanmerkelijk onderscheid in de kleur, die natuurlijk in deze nog meer zuidelijk liggende gewesten donkerder wordt.

De kleur der pasgeboren kinderen der Indianen is geelachtig wit, en zoo ook de kleur der wolwassenen aan de deelen des ligchaams, die zij bedekken; alle onbedekte deelen nemen eene bruinere kleur aan, en hoe gezonder en sterker de Indiaan is, des te bruinrooder is hij. Is hij ziek, dan is hij bruingeel, en heeft de kleur van een' lichten mulat, die van een' blanken vader en eene mulattin geteeld is. Hunne onzindelijke leefwijze brengt insgelijks veel toe tot de verandering der huidkleur; zij baden zich wel alle dagen, voornamelijk op den middag, maar wrijven zich nooit de huid zuiver, wentelen zich weder op de aarde, en besmeeren zich ook wel met verwende klei-aarde, en velen leggen zich, om 's nachts warm te liggen, in de warme asch der uitgebrande vuren; inzonderheid doen dit de natiën, die wegens de jagt dagelijks van verblijf veranderen.

Wat men wegens de baardeloosheid der Indianen gezegd heeft, maakt eene uitzondering bij de wilden in *Minas geraes*, want allen hebben een' baard, zeker niet zoo dicht als volkeren, die zich den baard scheeren, welke gewoonte zeer tot versterking van den
baard

baard bijdraagt. De baard is bij de meeste wilden dun, maar sommige hebben toch knevels trots den besten grenadier.

Zij zijn, wat de mannen betreft, eer klein dan middelmatig van gestalte; maar de vrouwen allen klein, sommigen zeer klein, zoodat zij acht- of tienjarige kinderen gelijken. Hare gelaatstrekken zijn zacht, en zij hebben aan den mond een' uiterst bevalligen trek. Het gezicht is rond, en heeft zijdewaarts uitstaande kakebeenen, echter zoo niet, dat het gezicht daardoor een plat voorkomen bekomt. De oogen zijn regt gespleten, niet zeer groot, maar levendig. Het hoofd is naar gelang des overigen ligchaams wat dik en met regtstaande borstelige haren bezet. De mannen hebben sterkgespiede schouders en armen; de beenen zijn naar evenredigheid dun, voornamelijk onder de knie, maar veel fijner bij de vrouwen. Doch bijzonder karakteristiek is bij beide geslachten het achterste; de billen loopen eenigzins smal toe en hebben iets aapachtigs.

§. 3. *De Botocudos.* — De Botocudos bewonen het groote district tuschen *Rio Doce* en *Rio Jequetinhonha* en maken eene der grootste Braziliaansche wilde natiën uit. Rekent men slechts tien personen op iedere vierkante mijl, dan maakt dit reeds eene bevolking van twaalfduizend zielen, en waarschijnlijk is deze berekening nog te weinig. Hun oorspronkelijke naam zou Grens, volgens anderen Arari zijn, en de naam Botocudos is hen door de Portugezen gegeven, wegens het breede hout, dat zij in de onderlip dragen, en hetwelk men *Botoque* noemt. Door dit stuk
hout,

hout, en een ander, hetwelk zij door de oorlel, staken, onderscheiden zij zich van alle andere, wilde natien. Bij bejaarden heeft de zwaarte van dit hout de onderlip tot over de kin en de ooren bijna tot op de schouders getrokken, en er is op de geheele wereld geen lelijker menschelijk wezen dan een naakt Botocuden oud wijf, hetwelk de zever aanhoudend over de nederhangende onderlip vloeit. De mannen zijn gespierder en van sterkeren ligchaamsbouw dan de andere Indiaansche natien.

De Botocudos zijn menscheneters; zij braden en eten het vleesch hunner gedoode vijanden. Zij zuigen de lijken eerst het bloed uit. Men heeft opgemerkt dat, wanneer zij negervleesch kunnen bekomen, zij het vleesch der blanken niet achten; bij grooten overvloed snijden zij den negers ook slechts de kuit en dijen af, hetwelk ware lekkernijen voor hen moeten zijn.

Behalve de vleeschspijzen, die zij slechts half gebraden op de Engelsche wijze nuttigen, eten zij ook wortelen, inzonderheid de wortelen der uitgelopen jonge boomtjes van de Caja en Jaracatia, twee hooge boomen, waarvan de laatste ook welmakende vruchten draagt. De wortel van den eersten gelijkt eene raap, is zoet en welmakend; die van den laatste is eenigzins bitter en niet zoo aangenaam. Deze wortelen eten zij rauw; om te koken nemen zij een sappig rankgewas, door de Portugezen *Banana cabacola* genaamd, dewijl hetzelfde in reuk en smaak de pisangvrucht nabij komt.

Wanneer zij op een' strooptogt uitgaan zijn er ge-

woonlijk van dertig tot vijftig bij elkander; hunne vrouwen en kinderen laten zij alsdan eenige dagreizen onder eene bedekking terug, en de vrouwen sleepen alles na wat tot hare zwervende huishouding behoort. De man draagt zijn boog en eene mehigte pijlen, zoo veel hij slechts in eene hand vatten kan en gaat daarmee door het dichtste bosch met de grootste behendigheid voortwaarts. Wanneer hij schiet, legt hij het grootste gedeelte der pijlen naast zich, doch behoudt er eenigen met den boog in de eene hand, en zoo schiet hij in een oogenblik drie of vier pijlen achter elkander af. Verder dan vijftig schreden doen de pijlen weinig schade, en wie op zijne hoede is, kan ze ontwijken, ja zelfs met een stok afweren, wanneer men ze ziet aankomen.

De Botocudos zijn zeer vreesachtig; wanneer zij wederstand vinden, nemen zij digt de vlugt, en loopen dan verscheiden dagen, tot zij zich in veiligheid gelooven. Hunne gekwetsten en dooden sleepen zij mede, wanneer het mogelijk is, en stoppen groote wonden met bladen en kleine houtjes digt om het bloed te stempen. Wanneer zij zich overwonnen zien, bidden zij in eene knielende houding en met ten hemel geheven handen om het leven; hieruit kan men opmaken dat zij aan een Hooger Wezen gelooven; maar dikwijls nemen zij ook dit middel te baat om hunnen overwinnaar zongeloos te maken, en nemen dan of de vlugt, of bemesteren zich van denzelfen, wanneer hij alleen is.

De wijze van oorlogvoeren der foldaten met deze wilden is de volgende: Men zoekt eerstelijk den wilden

den op het spoor te komen, waartoe men zich gewoonlijk van tamme Indianen en van andere natiën, ook wel zelfs van tamme Botocudos bedient, die hierin eene buitengemeene bekwaamheid bezitten. Dit spoor vervolgt men zoo lang, tot men hen nabij genoeg gekomen is; alsdan omsingelt men hen 's nachts, en met het aanbreeken van den dag begint men naar de plaats, waar zij zich gelegerd hebben, te schieten, en schiet zoo lang tot zij de plaats verlaten en vlugten. Men schiet nu op de vlugtenden en vangt degenen die niet kunnen vlugten. De meesten ontkomen, daar de soldaten met de slechte geweren zelden treffen, en blijde zijn, wanneer de wilden vlugten en zich niet verweren. Wanneer zij schielijk overvallen worden, laten zij boogen en pijlen in den loop. De aanvoerders of caziquen mengen zich niet in het gevecht, maar blijven op een' afstand, van waar zij hunne bevelen geven. Zij onderscheiden zich door een' gordel en eene vederbos van aravederen.

De divisiefoldaten, die tegen deze wilden dienen, hebben eene soort van pantser aan, hetwelk uit katoen vervaardigd is, eene hooge kraag heeft, en bijna tot op het midden der kuiten hangt; de mouwen zijn zeer kort, en bedekken slechts de schouders. Het is een' duim dik, en geen pijl dringt er door, wanneer hij niet te dicht bij er op afgeschoten wordt; maar overigens is hetzelve zeer zwaar en ongemakkelijk. De officieren dragen dergelijke pantsers van zijde. De Botocudos zijn reeds zoo slim geworden dat zij dezen gepantserden helden niet meer naar het lijf schieten, maar naar het aangezicht en de beenen.

De Botocudos van *Minas novas*, aan den *Rio Jequetinhonha*, schijnen een' anderen stam uit te maken, en staan ook in eenige vriendschappelijke betrekkingen met de Portugezen. Zij begraven de voornaamsten hunner familiën in bijzonder daartoe gebouwde hutten, die zij van binnen geheel met vogelvederen versieren, en die zij alle jaren vernieuwen, gelijk ook de maagschap des gestorvenen alle jaren in dit huis eene foort van lijkfeest viert. Zij vasten daarbij, houden redevoeringen en ten laatste heft men een algemeen gehuil aan.

§. 3. *Potachos, Maconis, Penhames en Menhans.* — Deze kleine natiën wonen in *Minas novas* verder naar het noorden, leven met de portugezen in vriendschap, dienen in den oorlog tegen de Botocudos en tot bescherming der Portugefche planters; men verplaatst hen daarom nu hier dan daarheen. Zij, die dienst nemen bij de Portugefche divisiefoldaten, bekomen slechts halve soldij maar dubbelen arbeid.

Voor eenige jaren had men uit *Minas novas* twee stammen, de Potachos en Maconis, aan den *Rio S. Antonio*, anderhalve mijl van den Arrayal *S. Anna dos Ferros*, tot dekking van dezen Arrayal tegen de Botocudos, verplaatst, doch weldra werden zij door de in deze streek menigvuldig heerschende koude koorts, die men hier *Malatan* heet, weggerukt. De weinige overgeblevenen keerden naar *Minas novas* terug.

Volgens geloofwaardige berichten voeden deze stammen eene buitengewone liefde jegens hunne kinderen. Wanneer er iemand van hen sterft, heffen zij een groot gehuil aan, en vervolgens een gezang, dat zeer lang

lang duurt. Zij begraven alsdan het lijk, geven hetzelfde eten, mitsgaders boog en pijlen mede in het graf: hieruit moet men opmaken dat zij aan eene voortdoring na den dood gelooven, zekerlijk in een' anderen zin dan wij.

Wanneer zij bruiloft houden beschilderen mannen en vrouwen zich het geheele ligchaam met onderscheiden kleuren, hetgeen ook wel bij andere feesten geschiedt. Bruidegom en bruid wordt een slok brandewijn toege-reikt, en daarmede zijn zij getrouwd.

Jaarlijks vieren deze wilden eene foort van Bacchaliën. Nadat zij hunnen bedwelmenden drank door gisting uit den maïs bereid hebben, is dansen, drin-ken en bevrediging van den wellust hun doel. Om het laatste te bewerkstelligen, wordt het lot over eene der ongetrouwde schoonen geworpen; deze brengt men in eene bijzonder daartoe ingerigte hut, en hier dient zij ieder, die begeerte tot haar heeft, zoo lang het feest duurt.

§. 4. *De Puris.* — De wilde natie der Puris, die hare woonplaats tot aan den regteroever van den *Rio Doce* uitstrekt, met de *Coroatos* (*) zuidelijk, met de *Botocudos* noordelijk en met de Portugezen westelijk in oorlog leefde, zocht voor eenige jaren de bescher-ming der Portugezen; daar men hen echter nooit zoo ver krijgen kon dat zij vaste woonplaatsen namen, en evenwel de nood hen dikwijls dwong in de plantaadjin der

(*) Zij wonen aan den *Rio Xipoto*, zijn bijna tweeduizend man sterk en leven in vrede met de Portugezen, maar zijn nog uiterst woest.

der Portugezen schade aan te rigten, geloofde het beschavingscollegie (*Junta da civilisação*) geen krachtadiger middel te kunnen aanwenden om deze groote natie te beschaven dan haar uit de bosschen te nemen en midden onder geciviliseerde menschen te verplaatsen. Het denkbeeld was goed, maar noch op het karakter der genen die men de wilden aanvertrouwde, noch op dat der Indianen berekend.

Door overreding en belofte van geschenken, als kleedingstukken, ijzeren gereedschappen, enz. lieten eenige honderden zich bewegen om de wapenen neder te leggen, en onder het geleide der directeuren en van eenige soldaten naar *Villa rica* te trekken. Mannen, vrouwen en kinderen waren geheel naakt, en zoo kwamen zij in *Villa rica* aan. Ongewone spijsen en het veranderd klimaat hadden reeds onderweg velen ziek gemaakt, en hun toestand in *Villa rica*, waar het klimaat veel kouder is, verslimmerde, vooral daar er geene maatregelen genomen konden worden om dezen armen lieden hun lot dragelijker te maken; slechts weinigen bekwamen dekfel, en men haastte zich slechts zooveel mogelijk hen aan den man te brengen.

Niettegenstaande zeer aanbevolen was de families niet te scheiden, en man, vrouw en kinderen bij elkander te laten, gebeurde het toch, want niemand wilde vrouwen nemen; de aanzienlijken in *Villa rica* wilden slechts kinderen en geene volwasfenen hebben; rijke landeigenaars, die genoeg slaven hadden, wilden in het geheel niets van Indianen weten: dienvolgens trof deze arme menschen het treurigste lot; men scheidde kinderen van hunne ouders, broeders van hunne

ZUS.

zusters, die elkander dikwijls op de roerendste wijze vasthielden en met geweld gescheiden moesten worden. Slechts arme lieden, die geene slaven hadden, verzochten om mannen of vrouwen, dewijl zij geloofden op deze goedkoope wijze een' slaaf te bekomen, en de overigen, die men hier in het geheel niet aan den man brengen kon, werden naar de afgelegen *Fazendas* gezonden, die men wist dat wegens gebrek aan slaven in verval geraakten.

Treurigheid en droefgeestigheid las men op het ge-
laat dezer arme menschen, die zich zoo bedrogen za-
gen, en sommigen, die van hunne bloedverwanten
gescheiden waren, vervielen tot wanhoop; een tien-
jarige knaap sprong uit een hoog venster, om zijne
moeder op te zoeken, en offchoon hij niet wist,
wien deze ten deel gevallen was, vond hij haar toch
in weinig uren; een zesjarig meisje stierf binnen wei-
nig dagen van droefheid om het verlies van hare ou-
ders. De volwasfenen, van hunne vrijheid beroofd en
tot slavenarbeid gedwongen, dien zij geheel ongewoon
waren, werden ziek en stierven grootendeels; een an-
der gedeelte vlugtte in de naaste boschen, waar zij
bijna allen van honger stierven, of door de *Capitães do
matto* (*) gelijk wilde dieren doodgeschoten werden.

Dit

(*) Het aanhoudend wegloopen der neger-slaven naar de
boschen, waar zij groote rooverbenden uitmaakten, gaf
aanleiding tot het oprigten van een bijzonder corps bosch-
jagers, uit vrije negers en mulatten bestaande, en boschkapi-
teinen (*Capitães do matto*) genaamd. Zij trekken geene sol-
dij, maar zij bekomen voor iederen boschneger, dien zij le-

Dit geschiedde omstreeks den *Arrayal da Congonhas do Campo* en den *Rio Paraopeba*. Slechts weinigen waren zoo gelukkig van hunne oude verblijfplaats weder te bereiken en de uitgestane ellende hunnen landslieden te kunnen klagen. Het eerste wat dezen vervolgens deden, was dat zij naar de *Fazenda* van den Directeur voortrukten, die hen tot de reis naar *Villa rica* overreed had, en dezen een' pijl door de borst joegen, waardoor hij oogenblikkelijk dood nederviel.

Door deze verkeerde maatregelen ter civilisatie der Puris werden in minder dan zes maanden eenige honderden Indianen uit de wereld geholpen. Wantrouwen en wraakzucht bij de overgeblevenen was daarvan het natuurlijk gevolg.

De Ridder SCHÄFFER heeft in zijn werk (*) den verdienstelijken Franschman MARLIÈRE, den weldoener der Braziliaansche wilden, niet onvermeld gelaten. De lezer zal ongetwijfeld dezen tweeden LASCASAS met genoegen hier wedervinden; deze brave man maakte zich in deze omstandigheden ten aanzien der ongelukkige Puris zeer verdienstelijk, op eene wijze, die wij hier een weinig omstandig zullen verhalen.

Een gedeelte der Puris, de vervolgingen moede in

den
 vend opvangen, eene zekere som, die de eigenaar van den slaaf hen betalen moet, en tot zoo lang blijft de gevangen neger in hunne magt. Vinden deze boschjagers wederstaad, dan gebruiken zij de wapenen; den gevallen negers worden dan de hoofden afgesneden en aan de justitie geleverd, die dezelven op staken aan de groote wegen laat stellen.

(*) Hiervoor, I Deel, blz. 105.

den omtrek van den *Rio Piranga* en *S. Rita*, verliet in grooten getale deze streek, en zocht zijn behoud elders. Zij begaven zich naar den *Rio Pardo*, tusschen den *Rio Pomba* en *Rio Paraiiba*, op den nieuwen weg, die naar *Campos* leidt. Zij verzochten aldaar de Portugezen om ijzeren gereedschappen en verlof om zich neder te zetten. De menschlievende MARLIÈRE kreeg dadelijk hiervan berigt, wees den Puris een district van vijf vierkante mijlen aan, en maakte dadelijk toebereidselen tot eene *roça* (akker), om maïs te planten. Om hierin de Puris te onderrigten, gaf hij hen eenige Coropos-Indianen als leermeesters. In korten tijd was de *roça* beplant en het getal der Puris tot vijfhonderd koppen aangegroeid. MARLIÈRE gaf zich alle mogelijke moeite om deze Indianen te beschaven, en slaagde daarin naar wensch; allen beminden hem als hunnen vader. Hij hield zich een' geruimen tijd onder hen op, en zij overlaadden hem met geschenken en liefkozingen; ja velen bragten hem alles wat zij hadden, en wilden volstrekt geen tegengeschenk aannemen. MARLIÈRE zag hier eene bijzondere kuur aan een meisje bewerkstelligen. Het meisje, hetwelk zich waarschijnlijk verkoud had, lag genoegzaam dood en had een groot gezwel aan den onderbuik. Eenige Indianen haalden een' grooten steen uit eene beek, en staken vuur rondom denzelfden aan, zoodat de steen geheel gloeiend werd; daarop moest het meisje zich naakt op handen en voeten dwars over dezen steen plaatsen. Eene menigte vrouwen namen water in den mond en spoten hetzelfde door rietjes aanhoudend op den gloeienden steen, zoodat het meisje weldra door

een' dikken damp omringd was, en stek begon te zweeten. Nadat dit lang genoeg aangehouden had, gaf MARLIÈRE een' deken, waarin men het meisje wikkelde, en den anderen dag, nog eer MARLIÈRE opstond, was het meisje frisch en gezond heengegaan, maar had den deken medegenomen; doch een onde Indiaan was opzettelijk teruggebleven, om te zeggen dat het meisje den deken medegenomen had om niet weder te verkouden, maar dat zij dien terug brengen zou.

Ook de naakte natiën hebben eene soort van pronkzucht; zoo binden de Puris-vrouwen zich boven de enkels en onder de knie de beenen zeer vast zoo lang zij nog groeijen, en achten het eene schoonheid op deze plaatfen zeer dunne beenen te hebben; ook dragen zij halsnoeren van kleine ronde kernen van vruchten, ook wel apentanden aan draden geregen; MARLIÈRE zag een jong meisje, dat een halsfieraad van drie shoeren apentanden om had.

Het is een karaktertrek der Puris, die nog in weinig betrekkingen met de Portugezen geftaan hebben, dat zij dankbaar zijn jegens hunne weldoeners, en hen eene groote verkleefdheid betoonen. MARLIÈRE gaf de beste hoop op hunne civilifering, waartoe hij alle moeite aanwendde; doch de Portugezen braken meestal baldadig af wat hij met zoo veel zorg opbouwde. De arme Puris lijden van de divisiefoldaten nog de grootfte wreedheden (*), waartoe dezen zich te meer gerechtigd

(*) „Op mijnen terugweg naar *Villa rica*,” verhaalt ESCHWEGE, verfloeg men twee Puris bij den *Arroyal de Sant.*

tegengerechten door de minachting der beschaafde volks-
menigte tegen de arme wilden, die zij uit verkeerde
godsdienstbegrippen met de dieren gelijkstellen, omdat
zij — niet gedoopt zijn! en men geloofte Gode een
dienst te doen, wanneer men deze Heidenen uitroeit. De
geestelijken ondersteunen dit begrip met het voorbeeld
van den bloedigen godsdienstijver der oude Israëlieten
tegen de Philistijnen; en zoo lang het volk geene be-
tere denkbeelden van den waren godsdienst van Jezus
ingeprent worden, zoo lang zullen ook de wijste wet-
ten der verlichtste regering, zelfs die van den libera-
len PEDRO I, ten aanzien van de civilisatie der India-
nen, de grootste hinderpalen ontinoeten.

De naam Pari, die algemeen voor deze natie inge-
voerd is, heeft zijn oorsprong uit de Coroatische taal.
De Parits, als vijanden der Coroatos, drongen dikwijls
in hunne bezittingen, inzonderheid wanneer dezen af-
wezig waren, staken hanne aldeas in den brand en
roof.

„ *Santjose* op denzelfden dag dat ik deze streek doorkwam.
„ Zij hadden hunne boogen en pijlen afgelegd, om te to-
„ nen dat zij geene vijandelijke oogmerken hadden. Nog
„ voor weinig weken schoten de soldaten der zesde divisie
„ aan de *Ribeiram dos Bagren*, niet ver van *S. Joao Bap-
„ tista*, eenige vrouwen neder, en hadden de wreedheid
„ een klein kind, hetwelk insgelijks door een schot gekwetst
„ was, in een daar bij brandend vuur bijna te laten omko-
„ men. Eene voorbijkomende Portugezin reddete hetzelfde,
„ en nam het tot zich. De soldaten lieten dit toe, maar
„ onder beding dat, wanneer het kind herstelde, deszelfs
„ redster hen 4800 Reis daarvoor betalen zou.”

roofden alles weg. De Coroatos noemden hen daarom Puris, hetwelk zoo veel als vermete menschen of roovers beduidt. Ook de Puris geven den Coroatos den scheldnaam van Puris.

Wij vertrouwen dat een' brief van den wakkeren MARLIÈRE, dien hij, na een tweede verblijf onder de Puris, aan een' vriend schreef, en die menige belangrijke bijzonderheid wegens deze natie behelst, hier geene onvoegzame plaats zal vinden.

„ Mijn waarde Vriend!

„ Onlangs kwam ik uit den *Cortão* van den *Rio Pardo* en *Paraiba* terug, alwaar ik mij zoo lang mogelijk had opgehouden, om zoo veel in mijn vermogen was de civilisering dezer roode zonen van ADAM te bevorderen.

„ Mijne aankomst onder hen werd door dansen gevierd, die des avonds begonnen en tot den anderen morgen voortduurden, wanneer het gansche gezelschap zich naar gewoonte in het bad in den *Rio Pardo* begaf. Na het geëindigde bad, daar het zeer koud was, geefden zij zich met netelen, om zich weder te verwarmen, en kwamen daarop weder met vele vreugdebedrijven om mij hun compliment te maken. Het schoon geslacht verscheen eerstelijk, nadat de dames haar toilet gemaakt hadden, en deffleerden even als de ganzen achter elkander mij voorbij. Het toilet bestaat daarin dat zij het gansche ligchaam met een roode klei bestrijken, en in halsdoeren van regelmatig aangeregen apentanden, als

„ me-

„mede in aangeregen vruchtkernen, welke laatste
 „snoer *en echarpe* over het hals snoer van tanden
 „hangt. Zoo lang deze dames nog meisjes zijn, bin-
 „den zij zich de beenen onder de knie en boven de
 „enkels zoo vast (*), dat zij op deze plaatsen bui-
 „tengemeen dun blijven; maar op den dag dat zij
 „trouwen leggen zij deze beenbindfels af, en versie-
 „ren haar voorhoofd met eene kroon, welke men
 „echter niet met den diadeem verwiselen moet, dien
 „de aanvoerders of caziquen in den oorlog dra-
 „gen (†).

„Het grootste gedeelte dezer sieraden kreeg ik van
 „de aanvoerster, die zich op mijn verzoek met de
 „grootste bereidwilligheid van dezelve ontheed. Als
 „tegen Geschenk gaf ik haar drie ellen gedrukt katoen,
 „met een' witten grond, waarmede zij zich op zoo
 „velerlei wijzen zocht op te schikken, dat hetzelfde
 „weldra even zoo rood geverfd was als haar lig-
 „chaam.

„Ik mag hier niet nalaten aan te voeren dat ik
 „twee mijlen van deze Indiaansche nederzetting eene
 „fa-

(*) De snoer, waarmede zij de beenen omwinden, is een
 zeer gelijk gedraaid dun bindtouw, van vele ellen lang, en
 uit den bast van zekere slingerplanten vervaardigd.

(†) De diadeem des aanvoerders bestaat uit kleine regtop
 staande geele en roode vederen, met eene in het midden
 staande hoogere vederbos, van insgelijks zeer fraaije uitge-
 zochte vederen. Het schoone beschaafde geslacht in *Brazilië*
 volgt niet ten onregte de wilden na, in zich met vederen te
 versieren.

„ familie Puris ontmoettede, diè op de jagt waren,
 „ en onder hen een meisje zag, hetwelk zich, even
 „ als DIANA, achter een' boom verborg. Schertfende
 „ zeide ik tegen den wilden jager, dien ik voor ha-
 „ ren vader hield, en wel in zijne taal, dat ik het
 „ meisje tot vrouw wilde hebben. De man antwoord-
 „ de mij, zoo veel ik verstaan kon, dat hij slechts
 „ deze dochter had, en nog het een en ander, dat ik
 „ niet verstond. Slechts zoo veel weet ik, dat
 „ het meisje, hetwelk ik naderhand DELPHINE noem-
 „ de, mij volgde, en mij niet meer verliet. De va-
 „ der, ontroostbaar, kwam naar mijn verblijf *Roca*
 „ *grande*, hetwelk vijf mijlen van de Indiaansche ne-
 „ derzetting verwijderd was, om zijne dochter te over-
 „ reden bij hem te blijven; maar DELPHINE vaardigde
 „ hem af met een' halsdoek, welken ik haar gegeven
 „ had, en twee mesfen, om wèlken zij mij verzocht,
 „ zonder dat ook zelfs mijne beden haar konden be-
 „ wegen om bij haren vader te blijven. Zij bevindt
 „ zich thans in mijn huis met nog vier andere vrou-
 „ wen, die haar volgden, en heeft hare genegenheid,
 „ die zij voor mij had, daar zij zich in hare verwach-
 „ ting in eenig opzigt bedrogen vond, geheel mijner
 „ vrouw geschonken.

„ Van andere meisjes kreeg ik, op het voorbeeld
 „ der eerste dame, verscheiden hals- en beensnoeren;
 „ ik gaf haar daarentegen bonte glazen kralen, *misan-*
 „ *gas* genaamd, die zij nogtans weinig achtten, de-
 „ wijl zij klein waren, en den anderen dag bevond ik
 „ dat zij verscheiden kleinen tot eene groote gemaakt
 „ hadden, opdat zij meer in het oog zouden vallen.

„ Daar

„ Daar ik mij niet verbeelden kon dat zulk een
 „ groote hoop naakte mannen en vrouwen onder elk-
 „ ander gemengd en aan alle vrijheid overgelaten,
 „ geene wellustige begeerte onder elkander zouden
 „ opwekken, sloeg ik hen opmerkzaam gade, en kan
 „ met allen die mij vergezelden getuigen, dat ik in
 „ hun gedrag volstrekt niets vond wat de eerbaarheid
 „ had kunnen kwetsen. Eenige vrijheden, die mijne
 „ soldaten namen, niettegenstaande ik hen dit streng
 „ verboden had, werden zelfs met verachting terug
 „ gewezen.

„ In de tegenwoordigheid der talrijke vergadering liet
 „ ik de tamme Coropos-Indianen, die ik voorleden
 „ jaar aldaar gelaten had, om de werkzaamheden der
 „ Puris te besturen, voorkomen; zij moesten mij re-
 „ kenfchap geven wegens derzelver gedrag, de zwij-
 „ nen en de maïs, die zij den Portugezen ontnomen had-
 „ den. Ik voegde er bij, dat men mij gezegd had
 „ dat zij slechts gekomen waren om gereedschappen te
 „ halen en dan naar hunne bosfchen terug te keeren,
 „ waarop zij met diepe verontwaardiging antwoordden
 „ dat deze befchuldiging geheel valsch was; dat zij
 „ overal, behalve hier, door de wapenen waren ver-
 „ dreven geworden; dat zij nooit weder noch PHIL-
 „ LIPPE (een der voornaamften van de bovengemelde
 „ Coropos) noch den *Capitão hereu* (den grooten kapi-
 „ tein, waaronder zij mij verstonden) verlaten zouden.
 „ Nadat ik de goeden geprezen en de twee, die den
 „ Portugezen zwijnen ontnomen hadden, zacht be-
 „ straft had, opende ik mijne fchatten, die ik hen
 „ had beloofd. Ik gaf elk der Coropos eene volko-
 „ men

„ men lakensche kleeding, elke hunner vrouwen eene
 „ van katoen, en elk' der Puffis een mes en eene bijl,
 „ die voorleden jaar er geene bekomen hadden.

„ Om u te toonen hoezeer zij oud ijzer, zelfs de
 „ kleinste stukjes, weten te gebruiken, zend ik u hier-
 „ nevens het een en ander over, om hetwelk ik verzocht;
 „ onder anderen een' kleinen bijtel, dien zij tot eene
 „ bijl ingerigt hebben, en een ander stuk ijzer, hetwelk
 „ zij zochten te splijten. Verscheiden boogen en pij-
 „ len gaar insgelijks hiernevens; onder anderen een
 „ pijl, waarmede een knaap colibris schoot, en dien
 „ ik nog niet gezien had.

„ Ik wilde u eenige steenen bijlen verzenden, maar
 „ dezen hadden zij allen weggeworpen, sedert zij
 „ ijzeren gekregen hadden; ook bedlenden de rijkere
 „ zich voormaals van aarden potten, die de gedaante van
 „ den *cocus de sapucaya* hadden, maar ook dezen achten
 „ zij thans niet meer sedert zij van de Portugezen an-
 „ deren kregen. Hunne gewone kookpotten zijn de
 „ steelen der groote *Tacuara*, of *Tacuara açu* (*Arundo*
 „ *Bombos*).

„ Hunne slaapplaatsen zijn de haarden; 's avonds
 „ doven zij het vuur uit, en leggen zich alsdan in
 „ de asch, die hen verwarmt en hen een droog leger
 „ verschaft. Slechts weinigen hebben slaapnetten (*Pita*).

„ Zij hebben eene buitengemeene zucht voor hon-
 „ den en hondstanden. Het grootste gedeelte van hen
 „ heeft een' hond, dien hij met een touw aan zijn
 „ linkerbeen vastbindt, en deze honden zijn gemeen-
 „ lijk zeer vet. Van de hanen houden zij, omdat
 „ zij 's nachts kraaijen; om de hennen geven zij niets.

„ Het

„ Het is ongehoord welk een gekraai deze vele hanen
 „ 's morgens in deze Indiaansche nederzetting maken.
 „ Zij hebben deze vogels het eerst van de Portugezen
 „ gekregen, sedert zij zich hier hebben nedergezet.
 „ Ik gaf PHILIPPE verscheiden mudden *Fuba* (*),
 „ om de arbeiders in de *roça*, die ik dadelijk gebood
 „ te beginnen, daarmede te voeden. Er verschenen
 „ ook in weinig tijd achttien Indianen met geslepen
 „ *Fouças* (†), en velden het hout; wanneer eenigen
 „ vermoeid werden, traden dadelijk anderen in hunne
 „ plaats. Toen de tijd van ontbijt naderde, bragt
 „ ieder zijn' rietpot vol water, en zettede hem bij het
 „ vuur. PHILIPPE verdeelde het meel onder hen,
 „ waarvan zij *Angü* bereidden, dien zij met veel
 „ graagte opaten; den anderen gaf men rauwe maïs
 „ uit een' *Payol* (schoor), die hen de Portugesche
 „ Directeur achtergelaten had, en waarvan het opzigt
 „ een' ouden Puri, dien ik ALEXANDER genoemd
 „ had, toevertrouwd was, en deze gaf volstrekt niets
 „ daarvan af, zonder bevel van PHILIPPE. Hoezeer
 „ de Puris dezen PHILIPPE ontzien, bewijst eene
 „ kleine plantaadje van suikerriet, die deze midden
 „ onder hen aangelegd heeft, en die zij als een heilig-
 „ dom

(*) *Fuba*, noemt men het grof gestampte maïsmeel; dit met water afgekookt, maakt eene soort van pudding, de gewone kost der slaven en der armen; men noemt dit alsdan *Angü*.

(†) Dit zijn groote kromme houwens met een' langen steel, waarmede men hier het hout velt.

„ dom eerbiedigen, omdat zij van PHILIPPE is, zeg-
 „ gen zij.

„ Daar ik zeer krank werd, kon ik mij niet lang
 „ bij hen ophouden, en moest naar *Roça grande* te-
 „ rug keeren, waar de wegens mijne krankheid onge-
 „ ruste Indianen in een net mij heensleepten.

„ Toen ik afscheid van hen nam, verzochten zij
 „ mij verlof in gemeenschap met de Coropos, de wil-
 „ de stammen hunner natie, die zich in den omtrek
 „ van *Casca* en *Bruyahé* ophouden, te mogen aanval-
 „ len; want daar dezen zich hadden laten verluiden
 „ dat zij hen zouden komen doodslaan en hunne ge-
 „ reedschappen wegnemen, wilden zij hunnen vijanden
 „ het vermaak niet gunnen van hen op te zoeken,
 „ maar hen voorkomen. Ik zeide hen dat zij eerst
 „ hunne plantingen doen zouden, gaf den Coropos
 „ drie geweren tot verdediging, en beloofde hen offi-
 „ ciersplaatsen, wanneer zij zich bij de civilisering der
 „ Puris zoo zouden onderscheiden als in den oorlog,
 „ en voorloopig organiseerde ik dit kleine wilden-
 „ corps.

„ Er heerscht eene buitengewone en wederzijdsche
 „ vriendschap tusfchen de Puris en de Coropos, en ik
 „ twijfel zeer of de eersten de laatsten weder verlaten
 „ en naar de bosfchen terug keeren zullen.

„ Nadat ik den Directeur het opzigt over de *roça*
 „ in mijne plaats opgedragen en fchikking gemaakt had
 „ om de Puris te kleeden, door ruilhandel met *ipeca-*
 „ *cuanha*, keerde ik naar *S. João Baptista* terug.

„ Het karakter dezer wilde natie is over het alge-
 „ meen beminnenswaardig; zij zijn dapper, onbaat-
 „ zuch-

„ zuchtig, matig, en boven alles zeer dankbaar voor
 „ iedere weldaad, die de Portugezen hen bewijzen;
 „ maar zij geraken ligt in toorn, en wreken zich in
 „ het eerste oogenblik der opwelling, maar zij komen
 „ ook spoedig van hunne drift terug, zoodra zij hun-
 „ ne dwaling inzien, en zoeken eene soort van vol-
 „ doening te geven, wanneer zij iemand op eene on-
 „ regtmatige wijze beleedigd hebben. Ik wil hiervan
 „ een enkel voorbeeld aanvoeren. Een jong, ligtzin-
 „ nig mensch, die twee mijlen van de nederzetting
 „ der Puris woonde, had bestendigen omgang met
 „ hen, en vermaakte zich aanhoudend door met hen
 „ te kortswijlen. Op zekeren dag valt hem in zijn'
 „ *lazo* (strop) om het mannelijk lid van een' ouden
 „ Puri te werpen en dicht te halen (*). De wilde
 „ werd daarover zoo toornig, dat hij oogenblikkelijk
 „ zijn' boog en pijlen greep, en den jongen onbedacht-
 „ zamen mensch gedood zou hebben, bijaldien niet
 „ een

(*) De Heer SCHÄFFER heeft in zijn werk (hiervoor blz. 90) met een enkel woord melding gemaakt van de behendigheid der Brazilianen in het werpen van den strop, om het rundvee op te vangen, hetwelk men *lazar* noemt. De meesten hebben daarin zulk eene bekwaamheid, dat men hen het gedeelte des ligchaams bepalen kan, om hetwelk zij den strop moeten werpen, en dit geschiedt in den vollen loop des diers. De opvanger (*lazador*) zit daarbij te paard, rent de osfen achterna, die hij den strop om den hals, de hoornen of de pooten werpt, terwijl hij het einde in de hand houdt en de geheele lengte van het touw uitviert, waaraan hij alsdan den wildsten os met zich medevoert.

„ een andere Puri en een Portugees den pijl afgewend
 „ en hem bedaard hadden, met hem te beduiden dat
 „ dit slechts eene grap geweest was. De oude, be-
 „ schaamd om zijn' overijlden toorn, werpt zijn' boog
 „ weg, omarmt den jongen mensch, dien hij wilde
 „ dooden, en verdwijnt daarop in het bosch. Na twee
 „ dagen keerde hij terug, en bragt den jongen mensch
 „ drie ponden ipecacuanha mede, om zich ten volle
 „ met hem te verzoenen, en' tot op den huidigen dag
 „ leven zij in de grootste vriendschap.

„ De vrouwen zijn als bij de Coroatos en Coropos,
 „ en gelijk bij genoegzaam alle wilden, genoodzaakt
 „ op de togten alles, behalve de wapenen te dragen.
 „ Zij zijn coquet, en zoeken te behagen, waarom zij
 „ zich ook gaarne opschikken. Die, welke mij ge-
 „ volgd waren, regen, toen zij in mijn huis aange-
 „ komen waren, eene menigte porfeleinscherven aan
 „ een' draad, die zij om den hals hingen en zeer def-
 „ tig daarmede rondstapten.

„ Ieder pot, hond of haan, dien zij van de Portu-
 „ gezen krijgen, wordt met een tegengeschenk ver-
 „ goed, dat zij in de bosfchen opzoeken, het zij ipe-
 „ cacuanha, *caratinga* (*), geschoten wild of pal-
 „ mierkool. Ik zelf kreeg vele zoodanige geschenken
 „ van hen.

„ Tot heden zijn zij nog afkeerig van brandewijn.
 „ Zij houden veel van kalbassen, die zij op de vol-
 „ gende wijze braden: zij maken een gat in de aarde,
 „ steken vuur daarin aan, en wanneer het heet genoeg
 „ is,

(*) Eene soort van winde (*convolvulus*).

„ is , nemen zij de gloeiende koolen daaruit , snijden
 „ de kalbas midden door , nemen de kernen er uit ,
 „ en leggen hen , met loof bedekt , in den heeten
 „ kuil , bedekken dezen weder met aarde en stoken
 „ vuur daarop. In korten tijd is de kalbas gebraden en
 „ tamelijk welsmakend. Op dezelfde wijze braden zij
 „ vleesch , enz. Het is zonderling dat deze spijsberei-
 „ ding geheel overeenkomt met die , welke op de *Zuid-
 „ zee-Eilanden* gebruikelijk is en die cook beschrijft.

„ Bij deze geheele natie , die wel bij de vijfhonderd
 „ koppen sterk is , trof ik geen enkelen kranken aan.
 „ De hemel behoeft hen verder , tot ik hen weder be-
 „ zoek , en dan mijnen vrienden nadere berigten kan
 „ mededeelen.

„ GUI THOMAS MARLIÈRE ,
 „ *Capitão e Director geral dos Indios.*”

§. 5. *De Coroatos en Coropos.* — De voorvaderen der tegenwoordige Coroatos verdeelden zich in drie stammen , van welken de namen van twee bewaard zijn gebleven (*), maar die van den derden verloren gegaan is. Slechts oude lieden onder hen herinneren zich de namen der beide bewuste stammen ; jongeren weten er niets van , zoodat , wanneer nog een geslacht voorbij is , ook deze weinige berigten der twee stammen verloren zullen gaan.

Uit deze groote onverschilligheid , wanneer ik het zoo noemen mag , jegens de voortplanting van overleveringen kan men insgelijks besluiten dat de scheiding der

(*) De eene heette Meritong , de andere Cobanipaque.

der beide stammen, der Coroatos en Puris (*), nog niet lang geleden zal zijn, anders zou deze overlevering ook reeds lang met de voorvaderen begraven liggen, en wanneer men ook aanneemt dat de overlevering der stamnamen slechts tot op de achterkleinzonen bewaard gebleven is, dan kan dit nauwelijks meer dan honderd jaren geleden zijn. Wanneer men alsdan de groote veranderingen zoowel in zeden als voornamelijk in de taal van beide natiën in dezen tijd onderzoekt en in aanmerking neemt, dat federt vele eeuwen, zoo lang deze volkeren bestonden, zich dergelijke veranderingen toegedragen hebben, moet men het bijna opgeven uit hunne zeden of talen iets wegens hunne afkomst te kunnen opmaken.

Wie zal beslissen, welke van beide natiën de taal behouden heeft, die zij vóór hare scheiding gemeenschappelijk spraken? of zijn bij beiden veranderingen in dezelve voorgevallen? Dat zij van één' en denzelfden oorsprong zijn is niet te ontkennen; want beide natiën verstaan elkander nog. Er is ook niet aan te twifelen dat de Coropos insgelijks in deze familie behoorden, doch dit moge langer geleden zijn; want onaangezien vele woorden in derzelver talen overeenkomen, schijnen derzelver constructiën toch zoo verschillend, dat zij elkander niet verstaan. Komt men op derzelver zeden en gebruiken, dan zal men insgelijks een aanmerkelijk onderscheid vinden. De Coroatos hebben door den omgang met de beschaafde naburen

(*) Men wil dat de Coroatos met de Puris voormaals ééne natie uitmaakten, en zich wegens een geschil tusfchen twee magtige familiën van elkander scheidden.

ren reeds veel van dezen aangenomen; door aanhoudende onderdrukkingen zijn zij valscher en wantrouwiger geworden, ook hebben zij zich aan de dronkenschap overgegeven; daarentegen zijn bij de Puris de zeden veel onverdorvener. Zonderling schijnt het dat de Coroatos niets van dampbaden weten, die bij de Puris in gebruik zijn: is deze gewoonte insgelijks verloren gegaan, of is zij eene uitvinding der Puris? Ook de wijze, waarop de Puris hun vleesch en kalbasfen braden, en die men gelooven zou dat zij op de *Vrienden-Eilanden* geleerd hebben, is den tegenwoordigen Coroatos onbekend. Zou de wreede gewoonte der Coroatos, hunne gebrekkelijke kinderen te dooden, ook eerst in later tijden ontstaan zijn? Het kostte MARLIÈRE eens veel moeite, een kind te redden dat met zes vingeren geboren werd.

Even als in het zedelijke, vindt men ook in het natuurlijke een onderscheid tuschen hen. De Puris zijn eene schoonere natie, van sterkeren ligchaamsbouw en gespierder; hunne gelaatstrekken zijn zachter en behagelijker, maar hun oog onbeduidend, laf en van een dom uitzigt. Het oog der Coroatos verraadt vuur, wildheid en wantrouwen; daarbij hebben zij veel Joodsch aan zich; ja men vindt gezigten onder hen, die men met de echtste Israëlieten kan vergelijken. Volgens onderscheidene waarnemingen is bij genoegzaam alle oorspronkelijke inwoners van *Brazilië* de buitengewone kleinheid van het mannelijk lid opmerkelijk. Zou de korte scheidung der Coroatos van de Puris ook hierin zulk een geweldig onderscheid te weeg gebracht hebben? want de kleinheid van dit lid steekt geweldig af bij de grootte van hetzelfde bij de

Puris. Dit onderscheid zou bijna doen twijfelen dat beiden eenmaal, en wel niet lang geleden, ééne natie uitmaakten, of vonden reeds van ouds onder hen afzonderingen der onderscheiden familiën bij échtelijke verbindtenissen plaats? Is het reeds hier ten uiterste moeilijk, zoo niet geheel onmogelijk, na zulk een kort verloop tijdvak eenig licht te bekomen, wat zal het dan zijn, wanneer men de grijze oudheid onderzoeken wil?

Groote natuuronderzoekers hebben voldoende gronden aangevoerd om de Amerikanen voor een bijzonder menschenras te houden, waartoe voornamelijk de bijzondere vorm des schedels behoort; maar zouden ook niet andere lichaamsdeelen, inzonderheid de beenderen, nog meer wezenlijke verscheidenheden van andere menschenrasen opleveren? Het smal naar beneden toeloope achterste dezer wilden, hetwelk hen een aapachtig voorkomen geeft, moet natuurlijker wijze van de gedaante des bekkens voortkomen; en zoo ware er welligt aan hun overig beengestel nog menige andere belangrijke osteologische waarneming te doen. Men kan niet ontkennen dat alle Amerikaansche natiën den kentrek van een' stamras (*typus*) gemeen hebben; wanneer men ze nogtans nader onderzoekt, vindt men eene groote verscheidenheid. Het Joodsche gezigt der Coroatos, met de rechte, somwijlen nederwaarts gekromde neuzen en kleine regtlijnig gespleten oogen, onderscheidt zich zeer van de regelmatige ronde gezigten der Puris met stompe neuzen en groote oogen. Het bijna driekante gezigt der Coropos onderscheidt zich weder zeer van dezen; en beschouwt men de groote sterke Xevantes in *Gayaz*, dan zal men in
het

het platgedrukte gezicht en de schuinsch gespleten oogleden menschen van het Mongolisch ras gelooven te zien.

De Coroatos en Coropos, die het district van *S. João Baptista* en *Pomba* bewonen, werden in 1767 aan de kroon van *Portugal* onderworpen, en bezitten nog tegenwoordig de landerijen, die hen toenmaals werden aangewezen. De eersten bewonen de vruchtbare vlakte tusschen de *Serra do Santjose* en de *Serra da Onça*. Deze vlakte wordt door acht kleine rivieren bewaterd, die allen van het noorden naar het zuiden loopen, zich de eene in de andere uitstorten en ten laafsten den *Rio Xipoto novo* of *dos Coroatos* uitmaken, die zich met de *Pomba* vereenigt. Men schat de aldeas der Coroatos op honderdvijftig, die ieder eene, somwijlen twee familiën bevatten, die eene gezamenlijke bevolking van nagenoeg tweeduizend koppen uitmaken.

De Coropos, de naburen der Coroatos, die de oevers van den *Rio Pomba* bewonen, bezitten aldaar dertig aldeas en hunne gansche bevolking bestaat uit driehonderd koppen. Eenigen van dezen stam hebben zich aan gene zijde van den *Rio Paraíba*, in de capitanie van *Rio de Janeiro* en in *Campos de Goyatacas* nedergezet, wier aantal men nooit verneemt.

Ten tijde dat de Coroatos nog met de Portugezen in vijandschap leefden, was algemeen onder hen het gebruik ingevoerd van zich de haren op de kruin des hoofds af te snijden, waardoor zij zich van andere wilde natiën onderscheidden: om deze reden werden zij door de Portugezen met den naam *Coroados* (gekroonden) aangeduid; waarschijnlijk schrijft men uit

onkunde thans Coroatos. Dit gebruik van het wegnijden der haren vindt tegenwoordig nog bij eenige weinigen plaats.

Daar dit volk, gelijk het grootste gedeelte van alle wilde volkeren, in volkomen gelijkheid onder elkander leeft, kan men zeggen dat hetzelfde volftrekt geen regeringsvorm heeft. De eene zoekt geenszins over de anderen te heerschen; ieder handelt naar zijn welgevallen, en geschillen worden door de magt van den sterkeren beslist, en deze spruiten meestal uit minnehandel voort; geschillen over het mijn en dijn zijn zeer zeldzaam onder hen, daar de onderscheiden familiën, die eene zoogenaamde aldea bewonen, dikwijls uren ver van elkander verwijderd zijn, zoodat zij weinig met elkander in aanraking komen. De familiën, die somtijds bij de veertig personen sterk zijn, gehoorzamen gewoonlijk den oudsten onder haar; zij leven daarbij in volkomen gemeenschap van goederen; zij bouwen hunne hutten gemeenschappelijk, zij bearbeiten hun veld gemeenschappelijk, zij gaan gemeenschappelijk op de jagt, en genieten gemeenschappelijk de vruchten van hunnen arbeid. Slechts dan vereenigen zij zich allen tot één doel, wanneer zij aanvallen van de wilde Puris te vreezen hebben, of wanneer zij dezelven willen aantasten. Alsdan blazen zij op een osfenhoorn (*turupenta*), dien iedere familie bezit; dit geluid wedergalmt van de eene aldea tot de andere, zoodat in weinig uren de geheele natie onder de wapenen is, en zich naar de plaats begeeft, van waar de eerste oorlogskreet vernomen werd.

De jongeren onderwerpen zich dan aan de oudsten
en

en dappersten, en tot onderscheiding versieren deze aanvoerders zich met fraaije vederen op het hoofd. De Coroatos behalen gewoonlijk de zege op de Puris. De arm van een' gedooden Puri dient hen tot het grootste zegeteeken; zij vieren alsdan een overwinningsfeest, dansen, en de bedwelmende drank, uit maïs bereid, is daarbij hun grootste vermaak. De arm van een' verflagen Puri gaat bij den dans van den eenen tot den anderen rond, wordt ook wel op eene staak gesteld en met pijlen naar denzelfden geschoten; anderen steken hem in den drank, zuigen er aan en mishandelen hem op alle mogelijke wijzen; daarbij worden lofzangen op de overwinnaars gezongen en andere liederen, die verachting jegens de Puris uitdrukken. Van de pijp des arms, die zij uitholen, maken eenige hunne krijgshoornen; ook de schedel des vijands dient hen somwijlen tot bijzonder gebruik. Na het eindigen van het feest gaan alle familiën weder uit elkander en ieder leeft voor zich.

MARLIÈRE heeft zich insgelijks veel moeite gegeven om deze natie te civiliseren. Sedert zij met de Portugezen in vriendschap leven, hadden dezen hem tot Directeur der Coroatos aangesteld. Hij gaf inzonderheid acht dat zij door de Portugezen niet verongelijkt werden, gelijk tot dus ver plaats had, en wist daardoor hun vertrouwen en genegenheid te winnen, zonder welken hij niets op hen zou vermogt hebben. (*)

Niet-

(*) In welk een' kinderlijken toestand deze natie zich nog bevindt, blijkt uit de straf met de plak (*palmaria*) in de vlakke hand, waartoe MARLIÈRE de overtreders

van

Niettegenstaande de Coroatos reeds langer dan vijftiengintig jaren een' bijzonderen Portugeschen geestelijken hebben, die hen in den Christelijken godsdienst moet onderrigten, is men toch nog weinig daarmede gevorderd; want het grootste gedeelte spreekt noch verstaat de Portugesche taal, daar zij aanhoudend afgezonderd in hunne bosfchen leven. Slechts weinigen laten hunne kinderen doopen, de meesten sterven zonder te biechten en begraven hunne dooden volgens het oud gebruik, dewijl het hen dikwijls te ver is om ze naar het Christelijk kerkhof te sleepen. Tot een bewijs van hunne bekrompen denkbeelden moge het volgende dienen:

MARLIÈRE had een' hond, die op den weg naar zijne *fazenda* door wilde zwijnen bijna verscheurd werd, en daar hij niet meer voortkomen kon, liet MARLIÈRE hem bij een' der verlichtste Indianen, wiens aldeas aan den weg lag, om hem te genezen. Maar na eenige dagen kwam deze hem zeggen dat de hond gestorven was; en zeide: „Ik weet wel dat de hond „niet gedoopt was, maar dewijl hij toch een' Christelijken meester had, heb ik hem behoorlijk begraven „en een kruis op het graf gezet.”

Van de aanbidding eens Hoogeren Wezens schijnen zij niets te weten, en men vindt geen spoor van godsdienstige gebruiken onder hen; ondertusfchen gelooven zij aan een toekomstig leven, waarvan zij zeker

van zijne bevelen veroordeelt, gelijk men in vroegere jaren in *Europa* de ongehoorzame kinderen in de fcholen ftrafte.

ker zich een ander denkbeeld maken dan wij; zij gelooven dat de geest in denzelfden toestand verplaatst wordt als hier op de aarde en dezelfde lichamelijke werkzaamheden verrigt: weshalve zij ook alles wat de gestorvene bezat, tot op de geringste kleinigheid toe, hem mede in het graf geven.

Hun bijgeloof, en inzonderheid hun geloof aan hekserijen, is gegrond op het geloof aan bovennatuurlijke kracht, die de eene of andere onder hen zou bezitten. Bij iedere ziekte, die hen overvalt, gelooven zij dat dezelve door hekserij te weeg gebragt is, en zoeken dezelve daarom straks weder door tegenhekserij te verdrijven. Zoo kwam een Indiaan op zekeren dag in de grootste drift aan het Christelijke kerkhof, en wilde zijn kind, hetwelk hij eenige dagen te voren hier had laten begraven, weder opdelven, met het oogmerk om hetzelve een stuk huid of vleesch van het hoofd te snijden, en daaruit een middel te bereiden, waarmede hij dengenen wilde dooden, die zijn kind omgebragt had.

Ook gelooven zij aan spook en verschijningen na den dood. Bij gelegenheid dat een natuuronderzoeker eenige graven der Coroatos opzocht, om een' Coroatoschedel te bekomen, bediende hij zich van een' jongen Coroatos tot aanwijzer; deze liet zich hiertoe gewillig gebruiken, maar weigerde volstrekt mede eene hand aan het opdelven te slaan, omdat de gestorvene hem 's nachts verschijnen, pijnigen en zelfs om het leven brengen zou.

Velen onder hen zijn als heksenmeesters bekend; ook verscheiden hunner oudsten houdt men voor too-

ve-

venaars, die dooden oproepen, en in de tegenwoordigheid van vele aanwezigen luid met hen spreken. Zij ontbieden slechts de zielen hunner bloedverwanten, maar wanneer zij tegen de Puris te veld trekken, of wanneer zij op hunne strooptogten diep in de boschen voortrukken, om ipecacuanha te verzamelen, plegen zij ook, wanneer zij zich voor een' aanval der Puris niet veilig achten, den geest van een' Puri op te roepen, die dan ook spoedig verschijnt en op de voorgestelde vragen antwoordt; bij voorbeeld, of de Puris in de nabijheid zijn, in welke streek zij zich ophouden, of zij hen dien nacht zullen aanvallen, en dergelijken. Zegt de geest dat de Puris in de nabijheid zijn, dan omringen zij des nachts hun leger met eene dikke houten borstwering. Het oproepen der dooden geschiedt altijd bij donkeren nacht; de tovenaer neemt eene tabakspijp in den mond, en blaast bij de bezweringswoorden onophoudelijk een' dikken rook uit; kort daarop hoort men gerucht in de verte; het komt nader als paardengetrappel, en eindelijk komt de onzichtbare geest aan. De tovenaer rookt onophoudelijk en doet zijne vragen, die de geest met zulk eene snelheid en onverstaanbaarheid beantwoordt, dat de tovenaer alleen zulks verstaat. Vragen hoedanig het aan gene zijde er uitziet, worden dubbelzinnig of geheel niet beantwoord. Wanneer hij genoegzaam ondervraagd is, neemt de geest afscheid, terwijl hij driemaal als een macuco (*) roept. Vervolgens laat zich hetzelfde trappend gerucht hooren, en daarmede heeft de be-

zwe-

(*) Een zekere vogel, die een zeer treurig geluid maakt.

zwering een einde. Alle aanwezigen zijn in den grootsten angst; vrouwen en kinderen huilen en schuilen weg.

Ook onder beschaafde natiën worden lieden gevonden, die ter goeder trouw aan zulke googchelarijen gelooven.

Hunne huwelijken zijn insgelijks noch met godsdienstige noch met wereldlijke plegtigheden verbonden. Wanneer twee personen elkander behagen, komen zij zonder omstandigheden tot elkander, en de man blijft of bij de familie van het meisje, of hij neemt de bruid mede naar zijne familie. Soms nemen zij twee vrouwen. Huwelijkstrouw heeft onder hen geene plaats; inzonderheid zijn de vrouwen ongetrouw, en hebben eene buitengewone drift voor de negers. Reeds met het achtste jaar beginnen de meisjes haren wellust te bevredigen, en gelijk de redelooze dieren volgen zij enkel de natuurdift. Daar zij nu hare wilde mannen om de reeds hiervoor aangevoerde redenen niet voldoende voor hare begeerte vinden, geven zij zonder omstandigheden zich aan de negers over, die in dit opzigt gewis alle natiën der wereld overtreffen.

Op de bouw wijze en het gemak van hunne huizen of liever hutten, slaan zij volstrekt geen acht. Naarmate hunne familie groot of klein is, bouwen zij grootere of kleinere hutten. Het grootste gedeelte bestaat slechts uit tegen elkander geleunde staken met daarover gebonden latten en is met *sapé* (biesgras) of palmietenbladeren gedekt. Zoodanige hutten staan er dikwijls veel en verstrooid op de plaats, waar zich de familie nedergezet heeft. Anderen, die meer zorg aan hun-

hunne woningen besteden, maken vier regtstaande wanden, met een dak er op, gelijk bij de arme landbewoners het gebruik is, en bedekken ze op dezelfde wijze als de hutten, ook wel met boombladeren. Eenige laten de vier wanden open, anderen sluiten ze en bestrijken ze met leem. Overigens bestaan deze hutten uit slechts een enkel vertrek, zonder verdere afdeelingen; kort onder het dak maken zij eene soort van kleine vliering uit digt aan elkander gelegde dunne staafjes, of uit tacuara, op welke vliering zij alles bewaren. De meubelen van zoodanig eene hut bestaan in hangmatten of slaapnetten (*pita*), uit katoenen draden vervaardigd, die zij of wit laten of ook wel met indigo blaauw verwen, en die naar alle rigtingen in de ruimte der hut uitgespannen zijn, wijders in groote en kleine kookpotten, waarvan de grooteren tot hunne wijngistingen dienen, en die allen eene naar beneden spits toeloopende gedaante hebben. Dezen staan in het midden der hut, met de punt omtrent een' voet diep in de aarde gegraven; ook treft men wel een' houten trog aan, die uit een worteleind uitgehouwen is, en waarin zij den maïs stampen. In de hoeken staan gewoonlijk pijlen en boogen, die ook wel aan den wand opgehangen zijn, alsmede de krijgshoorn en verscheiden uit palmbladen gevlochten grotere en kleinere korfjes. Van ijzeren gereedschappen bezitten zij bijlen, *fouças* en spaden, die zij van de Portugeezen bekomen.

Arbeidende in hunne woningen, behalve dat zij, in hunne netten liggende, boogen en pijlen snijden, vindt men hen zelden; ook de vrouwen doen niets dan wat

ka-

katoen spinnen, wanneer zij gelegenheid hebben om die van de Portugezen te bekomen; ook teelen zij die bij hare aldeas; of zij vlechten netten, zorgen voor het eten, enz.

Zoo lang zij te eten hebben, leven zij, zoowel mannen als vrouwen, doorgaans zich in hunne netten schommelende, in de grootste werkeloosheid. Een pot, waarin een mengfel van maïs, cava, kalbasfen en andere boschwortelen afgekookt is, vindt men altijd aan het vuur, gewoonlijk zonder zout of smout, en hieruit scheidt ieder wanneer hij honger heeft, want men weet niet dat zij een' bepaalden tijd tot eten bestemmen. Hunnen spijsvoorraad bewaren zij in de tacuaravrucht, ook de Portugezen in de boschige *certoes* bedienen zich van deze tacuaras om olie en andere vloeistoffen in dezelve in plaats van in flessen te bewaren. In sommige aldeas bakt men eene soort van pannenkoeken uit gestampte maïs, die, behalve dat het zout er aan ontbreekt, niet kwalijk smaken.

Dag en nacht onderhouden zij vuur in hunne hutten, hetwelk hen niet alleen tegen de koude, maar ook inzonderheid tegen de mosquitos beschermt, die in het natte jaargetijde in deze boschen eene groote plaag zijn. Mannen en vrouwen gaan in hunne aldeas en op de jagt tot op de heupen naakt; de eersten dragen eene korte katoenen broek en de vrouwen een' korten rok; de kinderen gaan tot het tiende of twaalfde jaar meestal geheel naakt.

De mannen rooken veel tabak, en nemen daartoe zamengerolde tabaksbladen (*cigarros*), of gesneden of gekneusde tabaksbladen, die zij uit pijpen roken, wier

koppen uit hout vervaardigd zijn, met rieten steelen. Zij rooken in gezelschap, maar spreken daarbij weinig met elkander; ieder blaast zijn' damp stilzwijgend voor zich heen. De vrouwen, wanneer zij zich niet in de netten schommelen, spelen met de kinderen, beschilderen dezen en zich zelve, vlechten mandjes of zitten ledig voor de hutten.

Zij prikken (tatoueren) zich ook figuren in de huid; inzonderheid vindt men dezelve op de wangen en borsten der vrouwen; zij bestaan in cirkels, viervoetige dieren, vogels, enz. De mannen prikken zich groote breede streepen inwendig dwars over den arm, tot aan den elleboog, met het oogmerk om door het afgetrokken bloed op deze plaatsen een' stevigen arm tot het boogschieten te bekomen en niet te beven.

Het is opmerkelijk dat men bij de negers van *Mozambique* eene dergelijke gewoonte aantreft van zich te prikken, inzonderheid op de armen, ook met het oogmerk om ligter bloed en steviger' arm te bekomen. Zij gelooven ook daardoor zware krankheden voor te komen. In zoo ver stemmen de meeningen van twee menschenrasfen overeen, die toch zeer onderscheiden zijn, en waarschijnlijk zoo lang zij bestaan hebben nooit met elkander in aanraking kwamen. Bij de negers van *Mozambique* wordt zoo zeer op deze voorzigtigheid gezien, dat noch de man eene vrouw, noch de vrouw een' man vindt, wanneer zij niet getatoueed zijn. Men vindt bij hen dikwijls de huid over het gansche ligchaam met de schoonste figuren regelmatig als kanten en netten *en bas-relief* doorweven. Zoo ver heeft de kunst het bij de Amerikaansche wilden nog niet gebragt.

De

De vrouwen bezorgen de keuken; het vleesch wordt meestal aan een' houten spit gebraden. Hunne veldvruchten zijn maïs, kalbasfen en eenige boonen, hunne boomvruchten mamonen (*Carica papaya* LINN.) en bananen; maar van alles planten zij zoo weinig, dat het hen slechts eenige maanden voedt. Eerst federt MARLIÈRE hun Directeur is doen zij grooter plantingen, waartoe hij hen door het aandreigen van straffen noodzaakt. Zelden laten zij den maïs volkomen rijp worden; want zoodra hij begint korlen te zetten, beginnen zij hem ook te eten. Dag en nacht worden dan maïstengels aan het vuur gebraden of hun wijn daarvan bereid. Zij zijn aan dezen drank zoo zeer overgegeven, dat het grootste gedeelte van hunnen maïs daarmede heengaat, en hen naderhand niets meer om te eten overblijft.

Uit de berigten van Dr. FRANCISCO CAETANO BRANDÃO, Bischof van *Para*, blijkt dat de Indianen van deze provincie even zoo zeer aan dezen drank overgegeven zijn. „De Indianen van *Para*,” zegt hij, „maken dezen drank uit maniok, welken zij *Pa-jouarte* noemen. Zij verkwisten grootendeels hunnen voorraad daaraan en lijdten dan liever honger. „Zij noodigen elkander daarop bij iedere gelegenheid, „en zijn vrolijk zoo lang zij te drinken hebben. Dans „en spel duurt dikwijls verscheiden dagen en nachten, „en hierbij ontstaan meestal de grootste ongeregelheden, dikwijls moord en doodslag.”

De Coroatos houden buitengemeen veel van brandewijn, en de naburige Portugezen weten van deze neiging zeer goed voordeel te trekken. MARLIÈRE vond

in dit district overal kroegen, waarin men op de schandelijkste wijze den armen Indianen alles wat zij bezaten voor een' flok brandewijn afnam. Hij liet daarom het grootste gedeelte van dezelveu fluiten, en de nog bestaanden mogen volstrekt geene gereedschappen of kleedingstukken van de Indianen aannemen, en zij moeten alles op de aanklagt van den Indiaan, die niet zwijgen kan, weder uitleveren, en worden nog bovendien geïraft. Dat deze verordeningen MARLIÈRE den haat der hier wonende Portugezen, die bijna allen uit andere oorden gevlugte deugnieten zijn, op den hals haalde, is ligt te denken.

Den drank uit de geestrijke gisting van den maïs noemen de Coroatos *Weru*, en een' anderen verkoe-lenden drank *Catimboera*, de Portugezen *Alya*. Het vervaardigen van den eersten geschiedt op de volgende wijze: De maïs of *maqui*, gelijk zij hem noemen, wordt in een' houten trog of mortier, die uit een blok met een rond onder toegepunt gat bestaat, gestampt, en wel geheel grof, zoodat de buitenschil zich met weinig moeite daarvan afscheidt; daarop wordt deze gestampte maïs, die zij *carapina* noemen, in een' grooten pot of *popong* gedaan en gekookt; zoodra hij week genoeg is, giet men er koud water op, om hem af te koelen, en nu plaatsen zich alle vrouwen om den *popong*, halen den week gekookten maïs er uit en kaauwen hem, spuwen hem meermalen in de hand en doopen het gekaauwde in den pot om het daaraan hangende speeksel af te spoelen, en daarop beginnen zij op nieuw te kaauwen. Nadat alles genoeg doorgekaauwd is, zijgen zij het geheel door

ecne

eene zeef in een' anderen pot, en wat op de zeef terug blijft wordt nogmaals doorgekauwd, opdat al het goede er schoon uitgeperst worde. In minder dan vierentwintig uren gaat deze brei in gisting over, en zoodra de zure gisting begint, houdt men den drank voor goed. Tot de spoedige en volkomen gisting zou niet weinig het speekfel bijdragen. De mannen steken geene hand uit bij de bereiding van dezen drank. Gewoonlijk houdt men zich den eenen dag bezig met de vervaardiging, en den anderen dag noodigt men door dikwijls herhaald blazen op den hoorn de gasten, die tegen den avond aankomen. Opdat zij veel kunnen drinken, komt daags vóór het feest geen pot op het vuur, maar zij vasten vierentwintig uren, en zelfs gedurende het feest eten zij niets.

Nadat nu de gasten verzameld zijn, is de gastheer of ceremoniemeester de eerste die met zijne *gharapé* of kalbaschaal uit den pot schept, en wel alle schuim, die als vet bovenop drijft, hetwelk voor het lekkerste gehouden wordt. Nadat hij deze schaal geledigd heeft, volgen allen op hunne beurt zijn voorbeeld. Kort daarop wordt het bal geopend; zij plaatsfen zich in de nabijheid van de wijnkuip in twee rijen, mannen en vrouwen tegenover elkander. De gastheer verfiert zich met fraaije vederen, alle overigen, die tot op de heupen naakt zijn, beschilderen zich het geheele lijf met het melksap van planten, of rood met de bezie van den *Urucu* (*Bixa orellana*). Hun dans bestaat slechts in bewegingen der armen en beenen op dezelfde plaats, en heeft iets phlegmatiëks; daarbij zingen zij eentoonige liederen, die grootendeels

tot hunnen drank betrekking hebben, of zij bezingen ook wel den lof en de schoonheid van aanwezige personen. Om het feest meer te verlevendigen, spoort de ceremoniemeester hen dikwijls tot drinken en vrolijk zijn aan. De kinderen loopen dan verstrooid in de boschen rond en bootsen de stemmen na van allerhande viervoetige dieren en vogels, waardoor een uitzinnig geweld ontstaat, dat in de dichte boschen op de beschaafde inwoners een' onaangename indruk maakt. Hunne instrumenten zijn klappers, uit de halve vrucht van den *cuyeté* (*crescentio cayté*) vervaardigd. Overigens gaat bij het gezang, den dans en het spelen, alles volgens de volle maat. Wanneer de gastheer niet geschikt is tot ceremoniemeester, verzoekt hij een' ander' daartoe, die meer bekwaamheden heeft. Om ongelukken vóór te komen, verbergen de vrouwen op dezen dag alle boogen en pijlen.

Deze drank, voornamelijk de *Catimboera*, is geheel niet onaangenaam en bij drukkende hitte zeer verfrischend. Wanneer zij denzelven slechts tot huisfelijk gebruik voor hun gezin bereidden, zouden zij lang genoeg daaraan hebben; maar zij noodigen daarop ook hunne naburen en vrienden door het blazen op een' hoorn; dit noemen zij *Tschapa-pui*, en het onderscheidt zich van het alarmblazen door langzamere, gerekte toonen.

Hebben zij niets meer in hunne aldeas en beplantingen te eten, dan gaan zij in de boschen op de jacht; vrouwen en kinderen verzellen hen; de vrouwen zetten de laatste op haren rug in eene breede bast
of

of bijzonder daartoe geweven net, hetwelk zij voor het hoofd zamenbinden, en van daar langs den rug laten nederhangen. Over het algemeen zijn de vrouwen verplicht alles op deze wijze te dragen, als potten, netten, het gedoode wild, wortelen en honig, en als lastdieren sluipen zij dan gebukt door de boschen. De man draagt niets dan zijn' boog, pijlen van onderscheiden gedaanten, tot de onderscheiden oogmerken, en eene bijl, om door niets in het vervolgen der dieren gehinderd te worden. Op deze jagt vervolgen zij alle viervoetige dieren en vogels, terwijl zij door het nabootsen der geluiden, waarin zij eene buitengewone bekwaamheid bezitten, hen digt bij hen zoeken te lokken, en dan met pijlen doorschieten of in strikken en kuilen vangen.

De honig van wilde bijen is een der hoofdvoorwerpen, waarnaar zij trachten en met weinig moeite ontdekken zij in de hoogste boomen de bijenzwermen; het waarnemen der vlugt van eenige bijen is hen genoeg om den zwerm uit te vinden. Zij eten den honig op en bewaren het was, hetwelk zij naderhand aan de Portugezen verkoopen. Zij houden zich dikwijls vele weken in de boschen met deze verrigtingen bezig, en keeren niet eer terug voor zij een' genoegzamen voorraad van levensmiddelen en handelartikelen hebben opgedaan, waardoor zij zich in staat stellen om zich weder eenigen tijd in hunne aldea te kunnen onthouden. De handelartikelen, welke zij medebrenghen, zijn vellen van onderscheiden dieren, ipecacuanha en was; hun voedsel is honig, vette kevers, *cava* en verscheiden andere knollige eetbare wortelen. „ Zoo

„ ontmoette mij op zekeren dag, ” verhaalt ESCHWEGE ,
 „ eene familie van in de twintig personen; al de vrou-
 „ wen waren zwaar beladen; de kinderen droegen
 „ eene menigte levende vogels, inzonderheid papegaai-
 „ jen, op stokken; ook een aap en een jong wild
 „ zwijn, hetwelk hen als een hond verzelde, waren
 „ in het gezelfchap. De mannen droegen, naar ge-
 „ woonte, niet dan boog en pijlen en eenige bijlen.
 „ Ik moet zeggen dat eene bende zulke naakte bruin-
 „ roode menschen, met koolzwarte, lang nederhan-
 „ gende haren en donkere, wilde blikken, midden in
 „ een digt bosch, een' zonderlingen, maar niet aan-
 „ genamen indruk maakt. Onwillekeurig herinnert men
 „ zich de menscheneters.

„ Ik met mijne reisgenooten voegden ons bij dit
 „ gezelfchap, om hen naar hunne digtbij gelegene
 „ aldeas te verzellen, wier hoofd zich ANTONIO LUIS
 „ noemde. Wij, minder gewoon de kronkelende voet-
 „ paden dezer wilden door de digte struiken met snel-
 „ heid te betreden, kwamen een' geruimen tijd na de
 „ familie in de aldea aan, niettegenstaande ANTONIO
 „ LUIS de opmerkzaamheid had zijn' boog en pijlen
 „ af te geven en met de bijl alle hindernissen uit den
 „ weg te ruimen. De netten in de hutten waren bij
 „ onze aankomst reeds uitgespannen; ANTONIO LUIS ,
 „ die met ons achtergebleven was, trad voor ons in
 „ de eerste groote hut, en leide zich dadelijk in een
 „ nog ledighangend net, om zich te schommelen en
 „ ons gasten op deze wijze te ontvangen. Het be-
 „ zoek van vreemden, gelijk wij, scheen hen hoege-
 „ naamd in geene verlegenheid te brengen, slechts
 „ jon-

„ jonge vrouwen en meisjes verlieten van tijd tot tijd
„ hare netten, en slopen eenigszins schroomvallig weg.
„ Nadat ANTONIO LUIS, die van allen zich het best
„ in het Portugeesch kon uitdrukken, zich genoeg
„ geschommeld en daarbij zijn pijpje opgestoken had,
„ lieten wij ons door hem naar de andere hutten bren-
„ gen, waarvan er nog vijf in de tamelijk groote
„ maïsplantaadje, die zij aangelegd hadden, verstrooid
„ op eenigen afstand van eene kleine beek stonden,
„ waar de bewoners insgelijks in hunne netten liggen-
„ de ons ontvingen, zonder blijfchap of misnoegen
„ over ons bezoek te laten blijken. Op de eenvoudige
„ groet *a Deos* antwoordden zij met de grootste on-
„ verschilligheid insgelijks *a Deos*; en buiten de beant-
„ woording der vragen, die wij aan hen deden, met
„ Spartaansche kortheid, had alle verder onderhoud
„ een einde. Bij hunne hutten liepen eenige zeer ma-
„ gere honden rond en vele tamme vogels. Ik wilde
„ verscheiden voorwerpen van hen koopen, inzonder-
„ heid wapenen; maar daar ik toevallig geen geld bij
„ mij had, toonden zij volstrekt geen lust om den
„ koop op crediet te sluiten.”

Velen der mannen verhuren zich bij de Portugezen om te arbeiden, en bekomen daarvoor grootendeels voedsel en kleeding; anderen, en wel geheele families, verhuren zich aan de ipecacuanhahandelaars, en trekken met dezen in de bosschen, waarin zij zich dan geheele maanden ophouden. Niettegenstaande zij bijna alle jaren door deze menschen bedrogen worden, laten zij zich toch weder op nieuw bedriegen. Eenige

levensmiddelen en brandewijn is alles wat de handelaar in de bosfchen medeneemt. Betaling belooft hij hen na de volbragte reis; alle ipecacuanha neemt hij ondertusfchen in ontvangst, en geeft hen nu en dan een' flok brandewijn, waarvoor zij in ftaat zijn alles weg te geven. Op het einde der reis maakt hij gewoonlijk hen allen dronken, en fluipt met de ipecacuanha weg; volgt hem de eene of andere na om betaling te vorderen, dan bekomt hij nog flagen toe. Deze ipecacuanhahandelaars, die meestal een uitvaagfel van flechte menfchen zijn, verkoopen dan de ipecacuanha aan andere opkoozers, het pond tegen 600 tot 900 Reis, en de arme Indianen keeren mishandeld en armer naar hunne aldeas terug dan zij uitgegaan waren.

MARLIÈRE zoekt ook dit kwaad te fluiten, en heeft allen Indianen verboden met deze lieden een verdrag te fluiten. De kooplieden derhalve, die Indianen met dit oogmerk begeeren, moeten MARLIÈRE daarom verzoeken; hunne namen worden opgefchreven, en na de volbragte reis moeten zij de Indianen medebrengen en in de tegenwoordigheid van MARLIÈRE betalen; doch daar de kooplieden in andere districten te huis behooren, komen zij wel, en verzoeken om Indianen, maar zij flaan dan andere wegen in, om niet met de Indianen terug te keeren.

Het grootfte gedeelte dezer Indianen heeft kleedingftukken, doch waarvan zij onder zich weinig gebruik maken; mannen en vrouwen dragen, gelijk de gemeene Portugezen, lange broeken en korte buisjes, gaan
bar-

barvoets en blootshoofds, zelden dragen zij een' stroo-
hoed. De vrouwen dragen katoenen rokken en jak-
ken, en binden, even als de Portugezinnen, een' doek
om het hoofd, en zetten ook wel een' hoed daarover
heen. Zij houden veel van bonte uitsstekende kleuren
aan hare kleederen, ook van bonte glazen kralen, die
zij om den hals dragen. Wanneer zij na het *Presidio*
in de kerk komen, trekken zij altijd hare beste kleede-
ren aan; sommigen, die geene kleederen hebben, in-
zonderheid onvolwasfen knapen, verschijnen ook wel
naakt en half naakt in de kerk.

Op de zon- en feestdagen zoeken de onderdirecteu-
ren alle Indianen, die zij magtig kunnen worden, naar
de kerk te brengen, waar vóór de mis de kapellaan
hen in de sacristie leert bidden. Na de mis zijn zij
gewoon MARLIÈRE te bezoeken, en vragen zonder
verdere omftandigheden met weinig woorden om eten,
zeggende: „*Capitão!* ik heb honger; ik ben in de
„kerk geweest.” Daar MARLIÈRE op deze gasten
altijd zekere rekening maken kan, staat op deze dagen
ook altijd een bijzondere groote pot aan het vuur.
Ook op deze dagen verschijnen zij met hunne klagten
tegen de Portugezen of wegens geschillen onder elkan-
der, die dan ook weldra vereffend worden.

De Coroatos zijn grootendeels gedoopt; doch men
vergenoegt zich met hen de ceremoniën der Roomsche
kerk te leeren kennen, zonder hen verder eenig onder-
rigt in den Christelijken godsdienst te geven, hetgeen
mischien niet moeijelijk vallen zou, daar zij toch aan
eene soort van Hooger Wezen gelooven, hetwelk zich
in den donder openbaart, en geene afgoderij kennen,
ten

ten minste in levenlooze gedaanten geene hoogere wezens vereeren (*).

De wijze, waarop zij zich vuur verschaffen, is reeds lang bekend; zulks geschiedt door het wrijven van twee houten tegen elkander. Zij bedienen zich daartoe van verscheiden ligte houtsoorten, ook wel van eenige slingerplanten, die zij of reeds dor verzamelen, of groen afsnijden en bij het vuur roosten of zengen. Zij zijn een' vinger dik en eene span lang. Om nu vuur te maken kerven zij het eene stukje hout in, en het andere, hetwelk wat dunner zijn moet, geven zij eene toegeronde punt; dit laatste wordt in de holte van een' pijlsteel gestoken, en regtstandig in de kerf van het andere gezet. Met beide handen grijpen zij nu den pijlsteel en bewegen hem met de grootste snelheid, gelijk een' drillboor. De wrijving brengt weldra in het onderste hout hitte te weeg: het wordt bruin en begint te rooken; allengs zondert zich een verkoold pulver daarvan af, hetwelk aan wederzijde van de kerf er uitvalt. Door voortgezette wrijving ontstaat er gedurig sterkere hitte, tot eindelijk het uitgevallen pulver vuur vat, en als tonder brandt: dit dient

(*) FREIBIS verhaalt desaangaande eene kluchtige anecdote, die het natuurlijk gezond verstand dezer wilden eer aandoet. Bij gelegenheid der inwijding eener kerk, waarin het beeld van den H. MANOEL geplaatst werd, hetwelk uit cederhout gehouwen was en men hen veel van zijne mirakelen verhaalde, verlieten alle Coroatos de kerk, en zeiden dat men hen bedroeg, dewijl een man van cederhout geene wonderen doen kon.

dient alsdan om andere drooge brandstoffen te ontsteken.

Deze wilden hebben, gelijk alle menschen, die veel in de open lucht zijn, scherpe zintuigen. Zij gaan zeer snel, met meestal binnenwaarts of parallel gerigte voeten, en eenigzins gebogen rug; zij wenden zelden de oogen van het pad af, dat zij betreden; maar hebben het oor overal: het geringste geruis maakt hen opmerkzaam; het goede gezigt komt hen aanstonds te hulp; en niets ontgaat hen dan. In het dichtste bosch vinden zij de sporen van wild of vijanden, zelfs wanneer het spoor geen indruk in den grond achtergelaten heeft, zien zij echter aan ieder omgekeerd blad of gebogen takje en dergelijke kenteckens meer, welk een dier het was, en waarheen het spoor gaat.

De diarrhoeën en geelzucht zijn met de teering de voornaamste ziekten, door welke de Coroatos dikwijls aangetast worden en die velen wegrukken; ook zijn hunne medische kundigheden nog zoo ver niet gevorderd, dat zij dezelve weten te genezen. Over het algemeen willen zij van geene inwendige middelen weten. Ofschoon zij de ipecacuanha, die in hunne boschen te huis is, kennen; bedienen zij zich nooit van dezelve. Koppen, aderlaten en koude baden zijn de eenige middelen, die zij bij krankheden en koortsen aanwenden. In de wondheilkunst schijnen zij verder gevorderd te zijn; zij kennen zeer vele heelkrachtige planten, die zij bij zweren en wonden met het beste gevolg aanwenden. MARLIÈRE ontmoette een' ouden Indiaan met een groot kankerachtig gezwel op den rug, hetwelk deze enkel door opgelegde bladen van

ze.

zekere planten genas. Wij hebben aan hen bij uitfluiting de kennis van alle Braziliaansche heelmiddelen te danken, van welke vele voor ons zeer gewichtig geworden zijn, en welligt zal de toekomst er ons nog meer door hen leeren kennen. In de *Raiz preta* (*) hebben zij een genoegzaam onfeilbaar heelmiddel tegen den slangenbeet. Het gemis van bekwame doctors, wondhealers en apothekers in het binnenland van *Brazilië* heeft ongetwijfeld een' grooten invloed op de ontdekking van eene groote menigte geneeskrachtige kruiden gehad, die grootendeels nog heden in de pharmacie onbekend zijn.

Vreesfelijk is ondertusfchen de verwoesting, die de kinderziekte onder hen aanrigt; zij zijn ook zoo belangstigd voor deze pest, dat een verspreid gerucht van

(*) Deze plant is nog weinig bekend, en heeft niet eens een' bepaalden botanischen naam; bij voorraad heeft men dien van *Ipecacuanha preta*, zwarte braakwortel, aan dezelve gegeven; het is ondertusfchen nog niet beslist of zij wel in den rang der *ipecacuanha's* behoort, die zelfs in hare variëteiten genoeg bekend zijn. Deze plant zou bijkans wonderdadige eigenschappen bezitten; ESCHWEGE heeft eene gekleurde afbeelding van dezelve geleverd. De wortel is knobbelig en bruin; de tegenover elkander staande bladen zijn lancetvormig, van boven vuil groen, maar van onder wit en viltig. De bloemen staan in bondels, zijn klein en zeer bleekrood; zij schijnen onder de *pentandria monogynia* te behooren. FREIREIS doet dezen wortel kennen als een uitstekend geneesmiddel tegen de waterzucht en rheumatische ziekten. Deze wortel is, zegt hij, voor *Brazilië* hetgeen de koortsbast voor *Peru* is.

van kinderziekte in eene streek genoegzaam is om groote bosfchen van alle bewoners te ontbloten; de Portugezen, om fomwijlen van een' lastigen Indiaan ontlagen te worden, behoeven slechts te zeggen dat er iemand in huis de pokken heeft: op het oogenblik verlaat de wilde in de grootste haast het huis, zonder verder naar hetzelfde om te zien.

Anders zijn de Coropatos gansch niet bevreesd of kleinzeerig. Op zekeren morgen kwam een Coroato bij MARLIÈRE zich beklagen dat een ander bij een drinkfeest hem den arm gebroken had; hij toonde hem zijn' gebroken arm en een' gebroken vinger, maar bekende tevens dat hij den anderen ook daarvoor betaald had, en dat, wanneer hij straf verdiende, de andere insgelijks geftraft moest worden. Hij kwam reeds anderhalve *legua* ver, en keerde ook dadelijk terug, om zich te genezen, gelijk hij zeide, en zonder verder eenig teeken van pijn te geven. Eerst tegen den middag verscheen zijn vijand, die nog erger toegesteld was, om zich te beklagen. Dezen was de regter bovenarmpijp geheel verbrijzeld, en had daarbij eene open wonde, die de beensplinters van binnen veroorzaakt hadden; het hoofd was hem insgelijks geheel gekneusd. MARLIÈRE liet iemand komen, die iets van arm- en beenbreuken verstond; deze rukte hem den arm zoo veel mogelijk te regt, en wel niet op de zachtste wijze, en leide een verband. De wilde gaf zelfs geene zucht; hij onderging met de grootste onverschilligheid van de wereld deze pijnlijke bewerking, en at en dronk daarop met den grootsten smaak. De dagen waren zeer heet, en daar er eene gevaarlijke ont-

ontsteking te vreezen was, moest hij blijven, en alle half uren werd de arm met een afkooksel van heelen- de kruiden bevochtigd; ook werd hem eene aderlating verordend, die MARLIÈRE met den boog en pijl, dien hij van de Coroatos gekocht had, gelukkig verrigtte. De wonde, die de pijl veroorzaakt, is zeer klein, en daar hij niet dieper indringt dan de lengte van het stukje glas of kristal, dat uit een klompje was steekt, loopt men in het geheel geen gevaar van eene slagader te kwetsen, gelijk dit wel bij eene onvaste hand met de lancet of den snepper geschiedt. Men dacht dat de wilde eene sterke koorts zou bekomen, maar tot den derden dag vertoonde zich geen spoor daarvan, en den vierden floop hij weg zonder iets te zeggen, en genas zich zelve in zijne aldea.

Ook onder de Coroatos, gelijk onder andere wilde volken, heerscht de gewoonte, dat, wanneer iemand vermoord wordt, de familie des moordenaars gehouden is den dader uit te leveren, die dan door de vrienden van den vermoorden om het leven gebragt wordt, of er ontstaat een oorlog, die echter oogenblikkelijk eindigt, wanneer het beleedigd gedeelte een' uit de familie des moordenaars doodt.

Zij gelooven aan een voortbestaan na den dood, en verbeelden zich dat ieder in de andere wereld datgeen wedervindt, waarop hij in deze eenigen prijs stelde, en dat de booze menschen na hunnen dood de boschen moeten doorkruisen; ook vindt de ziel van diegenen geene rust, die men niet in hunne hutten, maar op andere plaatsen na hunnen dood begraaft. Doch naardien zij bijna altijd, wanneer de doode het
hoofd

hoofd der familie was, hunne woonplaats verlaten en eene andere opzoeken, is het zeer moeilijk hen aan vaste woonplaatsen te gewennen.

Wanneer zoodanig een familievader sterft, breken zij hem armen en beenen, en steken hem in een' grooten *popong* of pot, waarin zij hem midden in de hut begraven, met de wapens, die hij in zijn leven gebruikt heeft. Naderhand steken zij de hut in den brand, en trekken verder heen; komen zij in het vervolg op hunne jacht nogmaals in deze strek, dan ver-eeren zij zijne nagedachtenis met een jammerlijk gehuil.

§. 7. *De Guaycurus.* — De Guaycurus of Cavalleiros (*) bewonen den regteroever van den *Paraguay*, tusschen $19^{\circ} 28'$ en $23^{\circ} 36'$ Z. B., eene vruchtbare landstreek, die eene menigte herten en reeën oplevert, welke dezen wilden tot voedsel dienen, alsmede wolven, oncen en andere dieren, uit wier vellen zij zich kleederen en andere behoeften vervaardigen.

In vroegere tijden bewoonden zij eene grootere landstreek, waaruit zij allengs door de nederzettingen der Spanjaarden en Portugezen verdreven werden. De eerste berigten wegens deze wilden heeft men aan de oudste Paulianente danken, die hen reeds als bezitters van rundvee, paarden en schapen vonden, welken hen waarschijnlijk niet oorspronkelijk toebehoorden, daar zij
in

(*) Men geeft dezen volksstam nog verscheiden andere Spaansche en Portugesche namen, als *Cambas*, *Lingoas*, *Xiriquanas*, enz.

in hunne taal geene eigennamen daarvoor hebben, maar die van beſcheafde natiën behielden.

De Guaycurus verdeelen zich in drie kasten, die der edelen, die *Capitãos* of aanvoerders heeten, en wier vrouwen en dochters den titel van *domma* voeren, die der ſoldaten, of gehoorzamende kasten, en die der ſlaven, welke laaſte de talrijkſte is. Slaven worden allen genaamd, welke aſtammelingen van perſonen zijn, die in den oorlog gevangen werden. Zij worden met veel zachtheid behandeld en tot geen arbeid gedwongen; maar men acht het ſchandelijk met hen te trouwen, en dit gaat zelfs zoo ver, dat de zoon zijne moeder veracht, die een' ſlaaf trouwt.

Zij zijn donker koperkleurig, rijzig van geſtalte, (men vindt zelfs mannen onder hen van zes en een' halven voet (*) lengte), welgemaakt, buitengemeen ſterk en gehard tegen alle ligchaamsongemakken; zij hebben de gewoonte van zich wenkbrauwen en oogharen uit te plukken; eenigen hebben gekroesd, anderen ſluik haar, dat zelfs in den ouderdom niet uitvalt; hunne tanden zijn ſlecht en zwart; doch de meeſten behouden ze tot den dood.

De mannen gaan naakt, en hun opſchik beſtaat uit vederen, die zij met cochénille verwen en op het hoofd en om de hand- en voetknokkels dragen; om hunne heupen winden zij een' geperwden katoenen ſluijer. Zij doorboren de onderlip en ſteken een ſtuk hout van omtrent twee en een' halven duim dikte daarin, de rijkſten een ſtuk zilver, en dragen zilveren hal-

(*) De Portugeſche voet is langer dan de Rijulandſche.

halve mahen in de ooren. Zij bezitten dit metaal reeds sedert bijna tweehonderd jaren, om welken tijd zij een' zoon van den Portugees ALEIXO GARCIA en verscheiden anderen, die rijk met zilver beladen uit de gebergten van *Potosy* kwamen, aan de oevers van den *Neder-Paraguay* doodden. Hieruit ontstond het misverstand, dat de Spanjaarden, toen zij aan den *Neder-Paraguay* verscheiden Indianen vonden, die zilver hadden, den vloed voor zilverrijk hielden, en hem *Rio de la Plata* of *Zilver-rivier* noemden.

De vrouwen hebben niets aangenaams in haar voorkomen. Het gezicht is breed, en wordt nog lelijker door het dikke smeersel, waarmede zij zich beschilderen. Zij laten zich ook tatoueren, en zijn van den hals tot de voeten in een groot stuk katoen gewikkeld, dat roodachtig geverwd, of wit, rood en zwart gestreept is. Haar opschik bestaat in zilveren holle pijpjes, die aan een' draad geregen om den hals gedragen worden, koralenhoeren om de armen en beenen en een met steenen platgeslagen zilverblik, dat zij op de borst dragen. Voormaals hadden zij dit alles van hout, gelijk men ook nog bij eenigen ziet. Hare haren snijden zij rondom het hoofd af tot op den schedel, waar zij drie vingers breed lang gelaten worden; zij hebben kleine voeten. Zij zijn teeder en medelijdende van aard, en wel zoozeer, dat, toen zij eens op een bezoek in het presidium van *Nieuw-Coimbra* waren, en een' koorddanser zijne kunsten zagen verrigten, zij geloofden dat de man gedwongen was zich in zulk een gevaar te begeven, en in luide

klagten uitbarstten. Met veel zorgvuldigheid voeden zij alle foorten van dieren op.

Bij huwelijken nemen de Guaycurus de volgende omstandigheden in acht: De man zoekt een meisje uit, en verzoekt dan den vader er om, die haar hem ook toestaat; hij laat beiden den eersten nacht bij zich slapen, zonder dat er eene vleeschlijke gemeenschap plaats heeft, en den volgenden dag geeft hij zijne dochter over zonder verderen bruidschat dan hare weinige sieraden, dewijl zij na den dood des vaders met de andere kinderen in de erfenis van slaven, paarden, rundvee, enz. gelijkmatig deelt.

Volgens het gebruik trekt de man in het huis der vrouw, die hij getrouwd heeft. Zij trouwen slechts eene vrouw, en het staat hen vrij weder te scheiden en nieuwe verbindtenissen aan te gaan, wanneer zij niet met elkander te vreden zijn; deze echtscheidingen zijn nogtans zeldzaam. De man bemint zijne vrouw teeder, zij betoont zich daarentegen zeer dankbaar, wend alles aan om hem welgevallig te zijn, en dit gaat zelfs zoo ver, dat zij, wanneer zij zich zwanger gevoelt, het kind in het ligchaam doodt, opdat zij door de zwangerheid en de opvoeding des kinds den man niet lastig worde; dit doen zij zoo lang zij nog geene dertig jaren oud zijn, ontvangen en bevallen zij gelukkig na dezen tijd, dan voeden zij het kind met groote teederheid op. Men kan begrijpen dat door deze handelwijze dit volk allengs uitsterven zal. De reden van het dooden der ligchaamsvrucht ligt ook mogelijk daarin, dat zij gedurende de zwangerschap en het

het zoogen des kinds geene gemeenschap met den man mogen hebben.

Iedere familie woont in een draagbaar huis, hetwelk met stroomatten, die uit eene foort van biezen gemaakt worden, bedekt en aan alle zijden open is. Zij slapen op dierenhuiden; twee kleine bosfen stroo dienen hen tot hoofdkusfen, en zij dekken zich met uit bast gevlochten matten en hertenhuiden. Zij eten wild, jacarés, fucuris (*), vischen, kastanjes, palmeten en wilde aardappelen, op eene onzindelijke wijze gebraden of gekookt, zonder eenig vet of zout.

De mannen houden zich bezig met de jagt, de vischerij, het caranda- en palmeteninzamelen, de paardenfokkerij en den oorlog. De vrouwen spinnen katoen, weven, maken touw, aardewerk en matten. Zij eten dagelijks vier- of vijfmalen. In den tusfchentijd liggen de mannen meestal in den schoot der vrouwen, die zich dan bezig houden met hen de haren uit den baard, de wenkbraauwen en de oogleden te plukken en het ligchaam te beschilderen, en omgekeerd doen de mannen de vrouwen weder dezelfde diensten.

De vrouwen rijden zoowel te paard als de mannen. De voorname vrouwen leggen over twee kleine bosfen stroo, die haar tot zadel dienen, een vierkant stuk katoen met korallen en schelpen versierd als zadeldek; de kop des paards is met koperen en zilveren plaatjes versierd. Daar zij geene stijgbeugels hebben, grijpt de
vrouw,

(*) *Jacaré* is de Portugesche naam voor den Amerikaanschen krokodil. *Sucuri* of *Sucuriu* noemt men de groote slang *Boa constrictor*.

vrouw, wanneer zij te paard stijgen wil, de manen van hetzelfde, ligt het linkerbeen naar achteren op, de man vat en ondersteunt hetzelfde, zoodat zij op het paard komen kan. De mannen rijden zonder zadel, en beide geslachten houden carousfels en harddraverijen.

Wat hunnen oorsprong betreft, wel ver van, gelijk de Japanners, die van den hemel, of, gelijk de Incas, van de zon af te leiden, verhalen zij de volgende beschieden geschiedenis: Toen de menschen geschapen waren, speet het een' roofvogel, Caracara genaamd, dat er geene Guaycurus in de wereld waren; om dit gemis aan te vullen, had hij hen voortgebracht, hen lansen, stokken, boogen en pijlen gegeven, en hen daarbij gezegd dat zij met deze wapenen tegen andere natiën oorlog voeren, derzelve kinderen, slaven en al wat zij meester konden worden, rooven zouden. Maar dezen hunnen voorgewenden schepper bewijzen zij niet de geringste vereering; integendeel dooden zij hem waar zij maar kunnen. Zij weten dat er een goede God bestaat, maar meenen dat hij zich niet om hen bekommert; ook gelooven zij aan een' duivel, die de menschen in verzoeking brengt, en aan de onsterfelijkheid der ziel; zij gelooven dat hunne aanvoorders en artsen zich na den dood verlustigen en op de sterren wandelen, maar die van het gemeene volk bij de begraafplaatsen moeten vertoeven. Er bestaat onder hen ook eene overlevering van een' geweldigen regen, die de wereld overstroomd zou hebben.

De Guaycurus zijn zoo trotsch, dat zij alle naburige wilden met verachting behandelen; ook worden zij

zij door dezen eenigermate ontzien. Inzonderheid zijn zij doorgaans in oorlog met de Goaxis, Guanis, Guatos, Cayvabas, Bororos, Coroatos, Cayapas, Xiquitos en Xomococos, en zijn voor dezelve wegen hunne paarden en wapenen geducht. Hunne wapenen zijn een vier of vijf spannen lange stok van een' duim dikte, eene lans die iets dikker en met de punt achttien palmen lang is, boog en pijlen, alsmede hartsvangers en mesfen. Beide laatste wapenen hebben zij van de Spanjaarden en Portugezen deels gekocht, deels genomen. Deze wapenen voeren zij volgendermate: Om het lijf winden zij een touw, waaraan zij op de regterzijde den stok en op de linkerzijde den hartsvanger vastmaken; met de linkerhand regeren zij het paard, waarop zij zonder zadel zitten, door middel van een dun koord, dat om den bek des paards gebonden wordt; met de regterhand zwaaijen zij de lans, maar degenen die boog en pijlen voeren bedienen zich niet van de lans. Als zij op de rivieren varen, dan dient de riem, die aan beide einden toegepunt is, hen tot wapen. Het vervaardigen dezer wapens geschiedde met snijdende steenen, vóór zij het gebruik des ijzers kenden; ook sneden zij met scherpe dieren-tanden, en als schaaf gebruiken zij nog tegenwoordig mosfelfchelpen.

Wanneer zij te veld trekken, kiezen zij tot aanvoerder den jongsten der hoofdlieden, zoodra hij den ouderdom bereikt heeft van de wapenen te voeren, en de ouderen verzellen hem als raadgevers. Hunne voornaamste bekwaamheid in den oorlog bestaat in hinderlagen. Bij een gevecht trekken allen, die het

hebben, een wambuis van oncevellen aan, dat hen tot op de kniën hangt, en hetwelk zij ondoordringbaar voor alle wapenen, zelfs voor kogels houden. Gedurende den aanval blazen zij op een' grooten hoorn en maken een vreesfelijk geschreeuw.

Wanneer zij uit den oorlog terug komen, gaan de vrouwen en slaven hen te gemoet, nemen hen de wapenen en den buit af, en worden zeer vriendelijk ontvangen wanneer zij gelukkig zijn geweest. De moeder van een' jongman, die voor de eerstemaal een' gevangene gemaakt of een' vijand gedood heeft, moet tot bewijs van blijfchap de anderen onthalen; bij deze gelegenheid gaan zij allen zich overmatig te buiten in een' drank, dien zij uit honig en water bereiden.

De geschiedenis der Guaycurus, gelijk die door FRANCISCO ALVEZ DO PRADO, Commandant van het Presidium *Nieuw-Coimbra*, is opgeteekend, behelst vele wetenswaardige bijzonderheden, waarvan wij eenigen hier willen mededeelen.

Omftreeks het einde van 1719 sloten de Guaycurus een verbond met de Payagoas, die hun leven meestal op het water doorbrengen. Van dezen leerden de Guaycurus het gebruik der kano's kennen. Beide natiën bragten den kooplieden groote schade toe, die van *S. Paulo* te water naar *Cujaba* kwamen. In 1725 boorden deze beide natiën eene handelstlotte van vele kano's, die naar *Matto grosso* bestemd waren, in den grond, en doodden bijna zestienhonderd personen. Buiten de groote of kleine mesfen, bijlen en dergelijke ijzeren gereedschappen, achtten zij de overige waren niet. In het volgende jaar rigtten zij weder eene
groot-

groote slagting aan onder de kooplieden, die naar *Cujaba* reisden. In 1728 doodden zij vele Portugezen en ook verscheiden van de natie der Paracis, op den *Paraguay*, toen dezen uit den *Certão* kwamen. Grooter was het onheil, dat zij in de maand Julij 1730 op den *Paraguay* veroorzaakten, toen verscheiden kano's van de *Villa de Cujaba* naar *S. Paulo* wilden varen. Onder dit gezelschap was ook de *Desembargador* ANTONIO ALVEZ CINHA PEIXATO, *Exouvidor* van *Matto grosso*. Zij werden eensklaps door de wilden overvallen, die door hun vreesfelijik geschreeuw allen zulk een' schrik aanjoegen, dat bijna vierhonderd personen, zonder veel tegenweer omkwamen. Slechts acht reddeden zich, die zoo veel bezinning hadden van aan land in eene kleine schans te vlugten, van waar zij de wreede verscheuring hunner landslieden aanzagen. De wilden kwamen met acht kano's en meer dan vijfhonderd man sterk aan, van welken slechts vijftig gefneuveld zouden zijn. Zoodra zij de kano's vermeersterd hadden, wierpen zij de nog half levende lichamen in het water, dat van hun bloed geheel rood geverwd werd; daarop namen zij alles wat van ijzer voorhanden was, en de overige voorwerpen smeten zij insgelijks in het water; zestig arrobes goud uit de wasfcherijen van *Cujaba* ondergingen hetzelfde lot, behalve het weinige dat zij toevalligerwijze medenamen en aan de Payagoas, die in de stad *Asumpçao* wonen, voor een' zeer lagen prijs verkochten. Eene zekere *Donna* QUITERIA DE BANHOS kreeg toenmaals zes ponden goud voor een tinnen bord. In het volgende jaar kwamen de Guaycurus en

Payagoas naar den arrayal *Velho*, weinige *legoas* van *Cujaba*, vonden aldaar vele menschen met de vischerij bezig, doodden het grootste gedeelte daarvan en sleeten de overigen met zich mede. In 1733 vielen zij vijftig handelkano's aan; hun getal was zoo groot, de aanval zoo onverwacht en met zulk een geschreeuw verzeld, dat de Portugezen, daardoor verschrikt, zich zonder wederstand lieten ombrengen; slechts vier personen ontkwamen.

De herhaalde wreedheden kwamen eindelijk voor den troon, en de Gouverneur van *S. Paulo* kreeg bevel om de wilden te beoorlogten. Tot dat einde vertrok den 1 Augustus 1734 eene flotille van *Cujaba*; zij bestond uit achtentwintig oorlogskano's, tachtig transportkano's en drie vlotten met tenten, waarin priesters de mis lazen. Het getal der troepen bedroeg 842 man blanken, zwarten en mulatten, en de Luitenant-generaal MANOEL RODRIGUEZ DE CARVALHO was chef van deze expeditie. Deze talrijke vloot dreef den *Paraguay* af, had eene ontmoeting met de wilden op een eiland en rigtte eene groote slagting onder hen aan. Desniettegenstaande verschenen de wilden den 19 Maart 1736 weder bij *Caranda*, vielen de kooplieden, die naar *Cujaba* gingen, aan, doodden velen van hen, en namen twee met waren beladen kano's weg. Vier jaren daarna vernieuwden zij den aanval, doodden vele menschen en namen vier kano's met goederen en slaven mede. In 1743 kwamen zij naar de schans van *Sapt*, in de nabijheid van *Cujaba*, waar zij verscheiden vischers aantroffen, eenigen doodden en twintig gevangen maakten. In hetzelfde jaar, toen de

de bewoners van *Cujaba* met de Guaycurus een verbond van vriendschap wilden sluiten, doodden de laatste op eene verraderlijke wijze vijftig personen gedurende de onderhandeling. In 1744 vielen zij nogmaals handelkano's aan; maar doodden slechts een' neger met een' pijl. In hetzelfde jaar overvielen zij het eigendom van JOÃO DE OLIVEIRA, daar, waar men den *Paraguay* overtrekt, en doodden een gedeelte der bewoners. In 1752, toen er weder kooplieden naar *S. Paulo* gingen, voer de kano van zekeren geestelijke, met name BITO ANTONIO DE MADUREIRA, vooraan, en werd bij *Chané* aangevallen; de wilden ontroofden hem de kano en de slaven, en leidden hem halfdood in eene kleinere kano, die zij aan de willekeur des strooms overlieten, doch bij geluk werd deze door de volgende kano's opgevangen. In 1753 vielen de wilden in het dorp *Figueiras*, doodden vele visschers en namen anderen als gevangenen mede. Kort ten tijd daarna ontliepen den Commandant van *Cujaba*, FRANCISCO LOPEZ DE ARAUJO, eenige slaven, en toen hij hen door eenige soldaten nazetten liet, werden dezen door de wilden aangevallen, eenigen gedood en anderen gevangen medegesleept.

In 1768 geraakten de Guaycurus met de Payagoas in onmin, en wel volgens hunne verklaring zonder grond. Van dien tijd af zochten zij elkander zoo veel schade te doen als zij maar konden. Uit deze oorzaak, en ook uit vrees voor de Portugezen, trokken de Payagoas in de nabijheid van de stad *Assumpção*, hoofdstad der provincie *Paraguay*, waar zij met de Spanjaarden in vrede leven.

Straks

Straks na deze scheiding der beide krijgshaftige natiën kwamen de Guaycurus naar *Croara*, waar zij vele slaven en Indianen van andere natiën gevangen maakten. In 1774 verschenen zij tweemaal te paard bij de versterkte plaats *dos Prazeres*, die aan den *Rio Igoatimy* ligt, welke in den *Parana* valt, verbrandden in de nabuurschap verscheiden huizen en doodden derzelve inwoners. In het volgende jaar hadden twintig kano's dezer wilden de stoutheid van den *Paraguay* tot *Villa Maria* op te varen, die honderd *legoas* van hunne ware woonplaats verwijderd ligt; zij maakten aldaar verscheiden personen gevangen en doodden er zestien in de *Fazenda* van DOMINGO DA SILVA, waaronder hij zelf met zijn' zoon.

Door deze herhaalde aanvallen op de Cujabanen en de aanmerkelijke schade (*), die de wilden deden, werd de toenmalige Gouverneur van *Matto grosso* en *Cujaba*, LUIS DE ALBUQUERQUE, bewogen den Militiecapitein MATHIAS RIBEIRO DA COSTA in 1775 naar *Cujaba* te zenden, om aldaar troepen over te nemen, met welken hij den *Rio Cujaba* en *Parados* tot aan den *Paraguay* afvaren en aan de moerasfige en veranderlijke monden der rivieren *Taucary* en *Imbotatui*, op de plaats, die men eertijds *Fexo dos Morras* noemde, een presidium aanleggen zou.

Deze man nam de beste maatregelen, maar meer door zijne erbarmlijke helpers dan door vrees en on-

er-

(*) Men rekende het getal der omgekomen personen over de 4000, en het verlies aan goederen, goud, enz. op 3,000,000 Crusaden.

ervarenheid genoodzaakt, hield hij zestien mijlen van den *Rio Taucary* halt, op eene plaats, waar twee kleine bergen zich parallel langs de rivier heen strekken. Aan de westelijke zijde des bergs rigtte hij eene zwakke palisfadering op en noemde nu deze versterkte plaats het koninklijk presidium van *Nieuw-Coimbra*. Het ligt op 19° 55' Z. B. en is het laatste en zuidelijkste etablissement.

Deze plaats is noch tot den akkerbouw noch tot de veefokkerij geschikt, daar zij bijna alle jaren zeven maanden door overstromingen lijdt, ook somwijlen twee jaren lang de streek onder water staat. Zij kan noch den overgang der Spanjaarden over den *Paraguay* verhinderen noch de desertie der Portugezen be- teugelen.

Na de oprigting van het presidium zond de Gouverneur-generaal den Majoor MARCELINO RODRIGUEZ CAMPONEZ derwaarts en gaf hem de volgende instructie:

„ Wat de Indianen betreft, herhaal ik niet alleen
 „ de instructiën, die de Kapitein MATHIAS RIBEIRO
 „ DA COSTA ontving, van dezen niet in het geringste
 „ te beledigen, maar hen integendeel met de grootste
 „ vriendschap te behandelen, en zich moeite te geven
 „ om hen door handel en verkeer de Portugezen na-
 „ der te brengen, met hen den handel met ons als
 „ nuttig voor te stellen, en hen tot dat einde kleine
 „ geschenken in ruiling aan te bieden, van welke
 „ voorwerpen ik u eene hoeveelheid volgens bijgaande
 „ lijst overzend. Maar onaangezien al deze bevelen
 „ wil ik niet dat men zich ongeltraft door de wilden
 „ zal

„zal laten beledigen, maar dat men geweld met geweld keere, zoodra zij vijandige oogmerken doen „blijken.”

Na de aankomst van den nieuwen Commandant verschenen den 29 November 1776 verscheiden Guaycurus te paard in het presidium en verlangden vrede in de Spaansche taal. De Commandant ontving hen buiten de palisfaden met twee pistolen in den gordel en onder eene bedekking van gewapende foldaten. Hij beschonk hen met verscheiden dingen, deels eigenen, deels uit het koninklijk magazijn, en verliet hen daarop. De Indianen, daarmede tevreden, beloofden binnen den tijd van eene maand weder te komen en vele handelartikelen mede te brengen. Eenige misnoegde militairen, die bemerkten dat de wilden binnen den beloofden tijd niet terug keerden, klaagden den Commandant aan, en zeiden dat hij hen door de wapenen vrees aangejaagd had toen hij met hen onderhandelde. Terwijl zij de klaagpunten wilden inleveren verschenen den 6 Januarij 1777 de Guaycurus met eenige vrouwen, en boden in ruilhandel schapen, kalkoenen, reevellen en verscheiden kleinigheden aan. Toen de Commandant hiervan bericht kreeg, liet hij hen zich driehonderd schreden van het presidium legeren, om aldaar handel met hen te drijven, en tot bescherming dergenen die handelen wilden werd de Adjudant FRANCISCO RODRIGUEZ TAVARES met twaalf man afgezonden en hem de grootste voorzigtigheid aanbevolen. Deze vattede post, liet de geweren tegen elkan- der zetten en plaatste een' schildwacht er bij. Daarop ging de aanvoerder der Indianen met zijn' tolk zelf bin-

binnen de palisaden, om met den Commandant te spreken. Terwijl dezen nu met elkander onderhandelden verzochten de Guaycurus den Adjutant dat hij den schildwacht intrèkken en de geweren bedekken zou, dewijl de vrouwen er bang voor waren; en voornamelijk verzochten zij dit, daar ook zij zonder wapens waren, en werkelijk droegen zij ook verder niets blij zich dan de stokken en mesen, twee wapens, die de Portugezen niet vreesden. De Adjutant was zoo zwak om dit verzoek in te willigen. Zij schenen nu vertrouwelijker te worden, en noodigden zelfs eenige soldaten in den schoot der vrouwen te rusten, die dit ook deden. De handel werd nu levendiger en verscheiden beschonken de vrouwen, waarvan eenigen met tranen in de oogen dankten; dewijl zij een treurig uiteinde te gemòet zagen; maar de Portugezen geloofden dat de vrouwen weenden omdat zij door de mannen gedwongen werden hen vriendschapsbetuigingen te bewijzen. Een der soldaten ruilde van eene vrouw een hamel voor een hartsvanger, en dewijl hij dit met niets anders verwisfelen wilde, was de vrouw hem zoo dankbaar, dat zij hem verzocht weg te gaan. Daar hij dit verzoek niet achtte, bad zij hem bij herhaling met tranen en gebaarden, die hij ook eindelijk gehoor gaf, dewijl hij geloofde dat zij mischien het schaap gestolen had, en de ontdekking vreesde. Op deze wijze werd hij van den dood gered. De Guaycurus naderden nu de Portugezen immer meer, leiden als het ware uit vriendschap hen de handen op de schouders, en schuddeden hen, doch dit was slechts om de kracht van elk te onderzoeken; en nadat zij

ieder

ieder gewisfermate getaxeerd hadden, bleven zoo velen om hen heen als zij geloofden tot zijne overweldiging genoegzaam te zijn. Al deze verrigtingen noopten de Portugezen nog niet om op hunne hoede te zijn; de hebzucht naar onbeduidende dingen maakte hen blind. Inmiddels werd de aanvoerder en zijn tolk binnen de palisfaden bij den Majoor zeer goed onthaald, die hen met geschenken gaan liet. Naauwelijks waren zij ter halver wege teruggekeerd, toen zij floten, en op dit teeken slagtte iedere wilde zijn hem toegevallen offer, zelfs eenige Portugezen stierven in den schoot der vrouwen, die hen mede hielpen ombrengen. Terwijl eenigen zich met moorden bezig hielden, schoten anderen reeds toe om de halfdooden uit te kleeden. De Adjudant, een groot sterk man, verdedigde zich met zijn' degen meer dan veertig pasfen ver; ook zou hij ontkomen zijn, wanneer niet een der wilden hem een' slag van achter tegen de beenen gegeven had, waardoor hij nederviel en anderen hem afmaakten. Dit geschiedde bijna in het oogenblik dat die uit het presidium te hulp kwamen. Met zulk eene groote haast en zekerheid hadden de wilden vermoord en geroofd, dat, eer de hulp aankwam, zij zich reeds met de wapens en kleederen der verslagenen hadden weggemaakt. Vijfenvoertig Portugezen bleven op dezen ongelukkigen dag, zonder dat de wilden het geringste verlies geleden hadden. De indruk, dien dit ongeval op de bezetting maakte, was buitengemeen. De lijken werden in twee groote kuilen begraven, en nadat dit volbragt was, verscheurden de officieren de klaagpunten tegen den Commandant en stelden anderen

op,

op, waarin zij hem van nalatigheid en verscheiden andere dingen beschuldigden, waardoor dit ongeluk veroorzaakt was geworden; maar zij kregen naderhand het loon voor hunne valscheid.

In hetzelfde jaar verzochten twee van dezen, die dragonders waren, verlof om met nog acht andere personen aan gene zijde der rivier op de jagt te mogen gaan. Toen zij den stroom overgestoken waren, gingen beiden, benevens nog een' anderen, aan land; na weinige schreden ontmoetten zij eenige Guaycurus, en werden door dezelve ook dadelijk aangevallen. De dragonders schoten een' der aanvoerders neder en kwetsten den arm van een' anderen, maar daarop kreeg een van hen eene lanssteek in de borst, waarvan hij dood nederviel; den derden wedervoer hetzelfde door twee pijlen, en de andere dragonder werd insgelijks door een' pijl aan den arm gekwetst, en vlood terug naar de kano's; doch daar de roeijers zagen dat de wilden tevens mede aankwamen, slieten zij van den oever af, en begaven zich in het midden van den stroom. De dragonder, vervolgd en door de zijnen verlaten, zag geene redding dan zich in het water te werpen; maar onder het zwemmen begonnen zijne wonden sterk te bloeden; de roofvischen werden daardoor aangelokt, inzonderheid de *Tezouras* en *Piranhas*, dus genaamd, omdat zij zeer scherpe tanden hebben; zij grepen den zwemmer aan, en verscheurden hem in een oogenblik.

Daarop verlieten elf jaren, zonder dat de wilden den Portugezen enig nadeel toebagten of hen naderden. In de maand Maart 1789 verschenen zij weder

voor de eerstemaal op de andere zijde der rivier, toen een dragonder-cadet van het Prefidium commandeerde. Zij riepen eenige malen, en de Commandant zond eenige manschappen heen, om met hen te spreken; maar zij wantrouwden hen, en verwijderden zich. In de maand Julij deszelfden jaars verschenen zij nogmaals; zij lieten zich nu met de Portugezen in, en nadat zij eenige geschenken bekomen hadden, beloofden zij binnen vijf dagen weder te komen. Zij hielden hun woord; men sprak met hunnen aanvoerder QUEIMA, maar gebruikte alle voorzigtigheid. Deze verkeerung duurde tot December, in welken tijd zij eenige paarden, schapen, kalkoenen en andere kleinigheden tegen lakens, bijlen, mesfen, aardewerk, tabak, tinnen borden en hartsvangers verruïlden. Het laatste artikel mogt naderhand op verbod van den Generaal niet meer verhandeld worden.

In dezen tijd nam de Ingénieur-majoor JOAQUIM JOSE FERREIRA het bevel van het Prefidium over. Ingevolge van het uitdrukkelijk bevel des Gouverneurs zond hij dadelijk een' Dragonder-corporaal met vier goedgewapende kano's om de wilden op te zoeken, en hen te overreden om naar het Prefidium te komen, waarheen zij thans wegens het overftroomende water niet kwamen. Deze eerste reis was vruchteloos, maar op de tweede ontmoetten de kano's de wilden, en de laatsten werden verzocht mede te komen; maar zij wantrouwden de noodiging, echter zonden zij drie flaven als kondschappers mede, die niets minder geloofden dan dat zij naar de gerechtsplaats gevoerd werden. De Commandant behandelde hen zeer goed, klee-

kleedde hen met wollen en katoenen stoffen, gaf hen mesfen en vischhoeken, en zoo reisden zij met overvloed en tevreden naar de hunnen terug. Dezen, daardoor aangemoedigd, besloten zelf naar het Presidium te gaan; twee hunner aanvoerders, een oud en een jong man, met vier soldaten, landden aan, maar nog altijd in groote vrees; zij werden door den Commandant en alle officieren in uniform ontvangen, goed onthaald en zoo beschonken, dat zij tevreden weder aftrokken. Van dien tijd af kwamen zij menigvuldiger en zonder schroom.

Zoo lang zij zich in het Presidium ophielden, werden zij op kosten des gouvernementes onderhouden; de aanvoerders en hunne vrouwen aten mede aan de tafel des Commandants, en aan allen werden mesfen, vischhoeken, linten, rozenkranfen, heiligenprentjes en dergelijke dingen gegeven. Om het verbond te bevestigen, gingen de beide aanvoerders EMAVIDI XANÉ, voortaan PABLO JOAQUIM JOSE FERREIRA genaamd, en QUEIMA, die den naam van JOÃO QUEIMA DE ALBUQUERQUE kreeg, naar *Villa bella*; zij namen zeventien van hunne onderhoorigen mede, en werden bij hunne aankomst door den Gouverneur-generaal met veel pracht onthaald. Hij kleedde allen, gaf den aanvoerders uniformen, vesten, broeken, fijne hoeden, met zilveren lisen, schoengespen en andere dingen van waarde. Zij onderteekenden eene oorkonde en kregen een patent, dat zij met groote zorgvuldigheid bewaarden. De oorkonde luidde volgendermate:

„ Nademaal de natie der Guaycurus, of Cavalleiros,
„ die de oostelijke streken van den *Rio Paraguay*,

T 2

„ van

„ van den *Rio Mondego*, anders *Imbotatusi* genaamd,
 „ af en de daar tusfchen liggende rivieren tot aan de
 „ noordelijke oevers van den *Rio Ipané* bewonen,
 „ hunne erkentenis wegens de goede behandeling en
 „ de herhaalde weldaden, die hen de Portugezen on-
 „ langs hebben bewezen, aan den dag willen leggen,
 „ enz. Zoo is het, dat de beide opperhoofden dezer
 „ natie, JOAO QUEIMA DE ALBUQUERQUE en PABLO
 „ JOAQUIM JOSE FERREIRA, met zeventien hunner on-
 „ derhoorigen en de negerin VITTORIA, eene Portuge-
 „ fche kreole, hunne flavin, die als tolk diende, vrij-
 „ willig in de hoofdstad *Villa bella* verfchenen zijn,
 „ en verklaard hebben in de tegenwoordigheid van den
 „ Gouverneur-generaal, den Stadsraad en vele andere
 „ perfonen, nadat zij vooraf goed onthaald en be-
 „ fchonken geworden waren, dat zij in hunnen en in
 „ den naam van alle aanvoerders der natie, hunne
 „ medeburgers en onderhoorigen, mitsgaders in dien
 „ van hunne kinderen en nakomelingen, in handen
 „ van den Gouverneur-generaal de belofte hebben af-
 „ gelegd van eeuwigdurende vrede en vriendschap je-
 „ gens de Portugezen, belovende dezelve getrouwelijk
 „ te houden en zijne allergetrouwfte Majesteit trouw
 „ en gehoorzaamheid te zweren.”

Toen zij gevraagd werden of zij deze belofte vrij-
 willig deden, antwoordden zij eenftemmig ja. De Gou-
 verneur-generaal nam hierop in den naam zijner Ma-
 jesteit de belofte aan, en beloofde hen insgelijks vrede
 en vriendschap. Tot bekrachtiging werd de oorkonde
 door hem onderteekend, en de aanvoerders en overige
 Guaycurus kozen verfcheiden aanzienlijke perfonen,
 die

die tegenwoordig waren, om in hunnen naam te onderteekenen; ook werd de acte door den stadsraad en verscheiden personen als getuigen onderteekend.

Het patent, hetwelk de Gouverneur-generaal hen liet uitvaardigen, luidde als volgt :

„ Ik doe hiermede te weten, alzo de natie der
 „ Guaycurus, of Cavalleiros, eenwigen vrede en vriend-
 „ schap met de Portugezen gesloten hebben, hetgeen
 „ door eene oorkonde met de beide hoofdlieden van
 „ dezelve, JOAO QUEIMA DE ALBUQUERQUE en PABLO
 „ JOAQUIM JOSE FERREIRA, waarbij zij in den naam
 „ hunner natie gehoorzaamheid aan de wetten zijner
 „ Majesteit beloven, bekrachtigd is, dat zij van nu af
 „ aan als onderdanen zijner Majesteit aangemerkt zul-
 „ len worden, en beveel hiermede alle burgerlijke en
 „ militaire personen dat zij dezelve daarvoor erken-
 „ nen en met alle bewijzen van vriendschap behandelen.
 „ *Villa bella*, den 30 Julij 1791.”

(Get.) JOAO DE ALBUQUERQUE DE MELLO
 PEREIRA E CACERES.

Nadat dit plegtig verbond gesloten was, gaf de Gouverneur-generaal een' kostbaren maaltijd, en liet vervolgens de hoofdlieden met geschenken vertrekken.

Toen deze nieuwe Portugesche onderdanen naar het Presidium terugkeerden, werden zij met feestelijkheid ontvangen, en vervolgens zond de Commandant hen naar hunne aldea terug, waar zij insgelijks met groote vreugdeblijken ontvangen werden, die de Portugezen met vreugdeschoten beantwoordden.

Sedert dien tijd verschenen zij dikwijls bij kleine

partijen in het Prefidium, bij regentijd in kano's en in het drooge jaargetijde te paard. Zij sloegen dan hunne stroohutten buiten de palisfaden op, en kwamen over dag ongewapend binnen de palisfaden, maar 's avonds na den trommelflag moesten zij er weder uit, en enkel de aanvoerders mogten er in blijven.

Zij gingen vervolgens voort met bewijzen van hunne opregte vriendschap te geven; in 1793 leverden zij zelfs twee naar hun land uit het Prefidium weggelopen slaven weder uit.

EINDE DES TWEEDEN EN LAATSTEN DEELS.

SCHÄFFER,
BRAZILIË,
ALS
ONAFHANKELIJK
R I J K.
II.

SCHÄFFER,
BRAZILIË,
ALS
ONAFHANKELIJK
R I J K.
II.

SCHÄFFER,
BRAZILIË,
ALS
ONAFHANKELIJK
R I J K.
II.

